

SISAK – »Siscia, civitas mundi« okupila je (i još će okupljati do 24. rujna) brojne umjetnike iz raznih sredina koji su sisačkoj publici i gostima pružili rijetke užitke. Proteklih dana najviše su uživala – djeca. Međunarodni lutkarski festival, poznatiji pod nazivom PIF koji se po 21. put održava u našoj zemlji, za jednu od stanica odabrao je i Sisak.

prijateljstvu nazvanom »Rimčimči«, prvo oduševljeno Državnog kazališta lutaka iz Bugarske. Njima pridružili lutkari Dječjeg kazališta »Alfa« iz čechoslovačkog grada na bajkom »Blago babe Mame« te Kompanija Valter Brodskog iz lijskog Albizzatea koja predstavlja maštovitu bajku »Piru, Piru«.

»Daska« u Škotskoj

EDINBURGH – Članovi sisačkog studentskog kazališta »Daska« gostuju do 6. rujna na Frinch-festivalu u Edinburghu, sigurno najvećem svjetskom okupljalištu mladih umjetnika. Nakon uspjele sisačke prezentacije dosad najkvalitetnijih ostvarenja u proteklih 12 godina postojanja »Daska« se škotskim ljubiteljima kazališne umjetnosti predstavlja novom premijerom »Akvarij«, radenoj prema tekstu Radovana Ivšića. Po dolasku iz Edinburgha »Daska« će novu predstavu, zajedno s repriznim ciklusom dosad najboljih predstava ponuditi i Siščanima, i to u sklopu manifestacije »Siscia, civitas mundi« od 13. do 17. rujna.

Zbornik DASK Ad Acta

DRŽAVNI ARHIV u SISKU

ISSN 2718-3335

Ad Acta

Zbornik Državnog arhiva u Sisku

Izdavač

Državni arhiv u Sisku

Za izdavača

Nela Kušanić

Glavna i odgovorna urednica

Nela Kušanić

Uredništvo

Vlatko Čakširan (Gradski muzej Sisak), Ladislav Dobrica (Hrvatski državni arhiv, Zagreb), Dario Franić (Državni arhiv u Sisku), Nela Kušanić (Državni arhiv u Sisku), Sanja Lončar (Filozofski fakultet, Sveučilište u Zagrebu), Igor Vujatović (Državni arhiv u Sisku), Tomislav Škrbić (Državni arhiv u Sisku), Snježana Žegor (Državni arhiv u Sisku)

Lektura

Irena Balen-Gorišek

Prijevod na engleski

Irena Gašparović

Grafičko oblikovanje

Urednik d.o.o., Zagreb

Tisak

Kerschoffset d.o.o., Zagreb

Ilustracija na naslovnici

Sisački tjednik „Jedinstvo“, 1. 8. 1988., str. 8.

Adresa uredništva

Državni arhiv u Sisku – Zbornik DASK,
Frankopanska 21, Sisak 44000;
tel: 385 44 525 060; e-mail: zbornik@dask.hr

Objavljeno potporom Ministarstva kulture i medija RH.

Časopis izlazi jedanput godišnje.

UDK 930.253 (497.5)

ISSN 3044-2257 (Online)

ISSN 2718-3335 (Tisak)

Ad Acta : zbornik Državnog arhiva u Sisku © 2020 by Državni arhiv u Sisku is licensed under CC BY-NC 4.0

UDK 930.253(497.5)

ISSN 2718-3335

Ad Acta 6

ZBORNIK DRŽAVNOG
ARHIVA U SISKU

Državni arhiv u Sisku

Ad Acta 6 (2025), str. 1–228

Sisak, 2025.

Sadržaj

Predgovor	7
-----------------	---

Arhivska teorija i praksa:

Igor Vujatović

Sumarni inventar fonda Skupština općine Glina, 1963. – 1991.....	9
Summary	47

Dominik Andreić

Sumarni inventar fonda Narodni odbor gradske općine Kostajnica, 1945. – 1955.....	49
Summary	85

Dario Franić

Sumarni inventar podfonda Željezara Sisak, METAVAL d. o. o. Sisak, 1991. – 2008.....	89
Summary	116

Snježana Žegor

Sumarni inventar fonda Janeš, Želimir, 1947. – 2001.	119
Summary	141

Iz arhivskog gradiva:

Mario Bursik, Martina Badanjak

Entuzijazam zvan DASKA, Povijest dramskog amaterskog kazališta Daska 1976. – 1989.....	143
Summary	166

Sonja Šimek Cvitković, Iskra Cvitković

Sisačka prezimena	171
Summary	206

Iz arhivske knjižnice:

Irena Gašparović

Od radne zbirke do specijalne knjižnice: Povijest i značenje knjižnice Državnog arhiva u Sisku	207
---	-----

Irena Gašparović

Bibliografija izdanja Državnog arhiva u Sisku	213
---	-----

Prikazi i recenzije:

Lucijan Vesely

BABIĆ, Silvija, <i>Tragovi hrvatske znanosti, pogled iz arhiva</i>	225
--	-----

Predgovor

Prikupljanje i zaštita arhivskoga gradiva svoju punu afirmaciju doživljava tek njegovim korištenjem. Objavom gradiva odnosno podataka o gradivu koje čuvamo činimo još jedan značajan korak k tom cilju. Drago nam je što je od prošlogodišnjega, petoga broja, naš godišnjak Zbornik *Ad Acta*, dostupan i na centralnom portalu znanstvenih i stručnih časopisa HRČAK čime će, nadamo se, doseći još širi krug potencijalnih korisnika.

I u ovogodišnjem broju prioritet nam je objava informativnih pomagala koja nastaju našim svakodnevnim radom, a sadrže detaljne standardizirane opise i popise pojedinih arhivskih cjelina u posjedu ovoga Arhiva. Ovaj put predstavljamo vam još četiri sumarna inventara od kojih dva pobliže opisuju sadržaj gradiva nastaloga radom tijela lokalne uprave koja su postojala i djelovala u uvjetima bivše državne tvorevine odnosno u socijalističkom političkom i ekonomskom uređenju. Osim što je zanimljivo povjesničarima koji se detaljnije bave ovim razdobljem opće i/ili lokalne povijesti, gradivo ovih cjelina ima značajnu dokumentarnu vrijednost i vrlo se često koristi za dokazivanje činjenica i utvrđivanje imovinskih i statusnih prava pravnih i fizičkih osoba, zatim prava iz područja mirovinskoga i zdravstvenoga osiguranja, prava iz radnoga odnosa i drugih prava. Ovdje bih naglasila da uz oba inventara postoje i detaljni popisi gradiva po tzv. tehničkim jedinicama (knjige, arhivske kutije), koje, zbog njihova opsega ne objavljujemo u Zborniku, ali su dostupni zajedno s inventarima u čitaonici Arhiva, a uskoro i kroz Nacionalni arhivski informacijski sustav koji su u suradnji razvili Ministarstvo kulture i medija i Hrvatski državni arhiv iz Zagreba.

Pored spomenutih dvaju inventara u ovom broju objavljujemo i sumarni inventar jednoga „podfonda“. Riječ je o opisu i popisu gradiva poduzeća Metaval d. o. o. Sisak kao organizacijske jedinice gospodarskoga mastodonta – Željezare Sisak, a koje pripada novijoj gospodarskoj povijesti Siska. Blok arhivističkih stručnih radova u ovom broju Zbornika zaključujemo informativnim pomagalom koje opisuje gradivo jednog osobnog fonda. Riječ je o fondu koji je nastao radom akademskog kipara Želimira Janeša.

Nužno je naglasiti kako smo radi lakše razumljivosti informacija širem krugu korisnika pri objavi ovih standardiziranih opisa arhivskih cjelina u Zborniku odlučili napustiti pravilo koje nalaže standard ISAD(G), a odnosi se na izostavljanje točke pri navođenju godina nastanka gradiva. Svi sumarni inventari koje korisnici mogu dobiti u čitaonici Arhiva pri korištenju gradiva u potpunosti poštuju ovo pravilo spomenutoga standarda.

Posebno nas raduje što i u ovom broju, pored arhivističkih, donosimo i radove iz drugih znanstvenih područja. Tako u radu *Entuzijazam zvan DASKA, Povijest dramskog amaterskog kazališta Daska*, kako i sam naslov govori, autori ovoga izvornog znanstvenog rada po prvi put na jednom mjestu sažimaju sve bitne činjenice i opisuju okolnosti nastanka ove amaterske kazališne družine koja je kvalitetom svoga rada nadišla okvire amaterizma, stekla vjernu publiku te poštovanje stručne javnosti i izvan granica tadašnje jugoslavenske države.

Po prvi put objavljujemo i jedan rad iz područja onomastike koji će, usudujemo se pretpostaviti, biti poslastica ne samo za one koji se bave ovom užom specijalnošću već i za povjesničare zainteresirane za lokalne teme te demografe jer sadrži mnoštvo podataka i zanimljivih analiza stanja i mijena lokalnoga stanovništva.

Kako su u međuvremenu naša nastojanja da stručnu knjižnicu Arhiva registriramo kao specijalnu urodila plodom, ovom prigodom predstavljamo i taj segment naše djelatnosti, a dajemo i kratak pregled dosadašnjih rezultata izdavačkih projekata Arhiva.

U Zborniku namjeravamo dati prostora i prikazima kao i recenzijama što u ovom broju po prvi put i potvrđujemo.

Na kraju, izražavam našu zahvalnost svim autorima, recenzentima i drugim suradnicima na ovom izdavačkom projektu i, dakako, Ministarstvu kulture i medija koje je financijskom potporom omogućilo da i ovaj broj Zbornika ugleda svjetlost dana.

Glavna urednica

Sumarni inventar fonda

HR-DASK-SACPE-745: SKUPŠTINA OPĆINE GLINA 1963. – 1991.

Stručni rad

Izvadak

Koncept samoupravljanja, koji je Ustavom 1963. uveden u gotovo sve društvene strukture, doveo je i do stvaranja novih tijela upravljanja na razini tadašnjih općina – skupština općina. Njima je osnovni cilj bio društveni i gospodarski boljitak, a u skladu s takvim sveobuhvatnim ciljevima i nadležnost skupština bila je velika – od donošenja društvenih planova do rješavanja komunalnih pitanja. Skupštine općina djelovale su gotovo 40 godina, točnije sve do demokratskih promjena početkom 1990-ih godina.

Ključne riječi: skupština općine, općina Glina, vijeće skupštine općine, savjet skupštine općine, komisija skupštine općine, zajednica općina

Popis kratica

DASK	Državni arhiv u Sisku	IV	Izvršno vijeće
SRH	Socijalistička Republika Hrvatska	IO	Izvršni odbor
SO	Skupština općine	SFRJ	Savezna Federativna Republika Jugoslavija
VRZ	Vijeće radnih zajednica	SSRN	Socijalistički savez radnog naroda
VO	Vijeće općina	NOR	Narodnooslobodilačka borba
VMZ	Vijeće mjesnih zajednica	RVI	Ratni vojni invalidi
DPV	Društveno-političko vijeće	ZUR	Zakon o udruženom radu
VUR	Vijeće udruženog rada		

SIZ	Samoupravna interesna zajednica	PUP	Provedbeni urbanistički plan
OOOR	Osnovna organizacija udruženog rada	PPO	Prostorni plan općine
RZ	Radna zajednica	br.	broj
MZ	Mjesna zajednica	d/m	dužni metar
TO	Teritorijalna obrana	god.	godina
ONO	Općenarodna obrana	b.g.	bez godine
MU	Mjesni ured	knj.	knjiga
SV	Službeni vjesnik	kut.	kutija
RSK	Republika Srpska Krajina	str.	stranica
NN	Narodne novine	sv.	svezak
GUP	Generalni urbanistički plan	svež.	svežanj
		AZ	arhivski znak

Opis fonda

Identifikacija

Oznaka/signatura

HR-DASK-745

Naslov

Skupština općine Glina

Vrijeme nastanka gradiva sadržanog u jedinici opisa

1963. – 1991.

Jedinica opisa

Fond

Opseg jedinice opisa

718 kutija i 181 knjiga; 75,15 d/m

Kontekst

Naziv stvaratelja

Skupština općine Glina

Povijest stvaratelja

Vrijeme, mjesto djelovanja i sjedište

1963. – 1991.; Glina

Ustav Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije iz 1963. godine ukinuo je narodne odbore i uveo skupštine općina kao najviša tijela vlasti. Osnovni cilj novoga uređenja bio je uvođenje samoupravnih i samoorganizirajućih principa u sve društvene strukture. Teritorijalne jedinice, između ostalih i općine, proglašene su društveno-političkim zajednicama te je, kao svojevrsni raritet u povijesti ustavnoga prava, ukinuta hijerarhija između teritorijalnih jedinica i uveden je sustav međusobnih prava i obveza. Prvi Statut Skupštine općine Glina donesen je i usvojen u siječnju 1964. godine. Ustavnim promjenama iz 1974. stvorene su tzv. zajednice općina kao nove društveno-političke zajednice. Predsjednici Skupština općina Dvor, Glina, Kostajnica, Novska, Petrinja i Sisak, na osnovi ovlaštenja svih vijeća skupština općina, potpisali su u srpnju 1974. s predsjednikom Sabora SRH-a Društveni dogovor o udruživanju u Zajednicu općina Sisak. Konstituirajuća sjednica održana je 13. prosinca 1974. Skupština općine Glina će u kontinuitetu, uz brojne ustrojstvene reorganizacije i promjene nadležnosti njezinih tijela, djelovati sve do 1991. godine. Na izvanrednoj sjednici 31. 3. 1991. jednoglasno je donesena Odluka Skupštine općine Gline o odcjepljenju od Republike Hrvatske, pripojenju općine Glina tzv. SAO Krajini te usvajanju Statuta tzv. SAO Krajine¹.

Nadležnost, svrha, funkcije i područje djelatnosti

Najviše tijelo vlasti i samoupravljanja od 1963. do 1991. u Općini Glina bila je Skupština općine Glina. Skupština općine bila je nadležna za ravnomjerni razvoj općine te za uređivanje odnosa od zajedničkoga interesa za privredni, kulturni, zdravstveni i socijalni život. U praksi je to značilo da je bila zadužena za donošenje različitih propisa lokalnoga karaktera, budžeta, urbanističkih, prostornih i društvenih planova, vršila je kontrolu nad radom svojih tijela, ali je također imala prava i obveze kao društveno-politička zajednica u odnosu na organizacije udruženoga rada, samoupravne interesne zajednice i njihova udruženja te druge samoupravne organizacije i zajednice kao i na pravosudna i druga državna tijela. Osim skupština općina ustavnim promjenama iz 1963. stvorena su i druga, niža tijela upravljanja². Odlukom o osnivanju i organizaciji organa Općine Glina, donesenom na 2. sjednici Skupštine općine Glina 29. lipnja 1963., osnovana su dva vijeća: Općinsko vijeće i Vijeće radnih zajednica. Za obavljanje poslova tijela uprave osnovani su odjeli i odsjeci te posebna tijela – mjesni uredi, Ured za katastar, Sudac za prekršaje i Javno pravobranilaštvo. S vremenom su se imena, a rjeđe i djelokruzi rada, mijenjali. Tako su odlukom Skupštine općine 1969. godine stvorena nova tijela uprave:

1 HR-DASK-745, SO Glina, Skupština općine Glina, izvanredna sjednica, 31. 3. 1991., kut. 105

2 Službeni list Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije, *Odluka o proglašenju ustava Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije*, Beograd, str. 261–292, broj 14., godina XIX, 10. travnja 1963.

sekretarijati, uprave i komisije,³ a 1978. uvedeni su i zavodi.⁴ Godine 1971. uvedena je institucija Predsjedništva Skupštine općine, a 1974. dolazi do izmjene ustrojstva i umjesto dvaju prethodno navedenih vijeća, uvode se tri nova: Vijeće mjesnih zajednica, Vijeće udruženog rada i Društveno-političko vijeće. Nove ustavne promjene iz 1974. dovele su i do rekonstrukcije strukture tijela vlasti. Uvedena je institucija Izvršnog vijeća, a savjete su zamijenili samostalniji sekretarijati i uprave. Ustrojstvo se mijenja još i 1978. kada se uz sekretarijate i uprave uvode i komiteti i ostala tijela.⁵ Prva konstituirajuća sjednica Skupštine općine Glina održana je 3. 6. 1963.⁶ Najvažniji pravni akt koji je donosila Skupština bio je Statut koji je određivao obilježja, ustrojstvo, ovlasti i način rada Općine Glina. Područje općine Glina obuhvaćalo je sljedeća mjesta: Balinac, Baturi, Bijele Vode, Bišćanovo, Bojna, Borovita, Brestik, Brezovo Polje, Brnjeuška, Brubno, Buzeta, Dabrina, Desni Degoj, Dolnjaki, Donja Bučica, Donja Trstenica, Donje Jame, Donje Selište, Donje Taborište, Donji Klasnić, Donji Selkovac, Donji Viduševac, Dragotina, Drenovac Banski, Dvorišće, Glina, Gornja Bučica, Gornje Jame, Gornje Selište, Gornje Taborište, Gornji Klasnić, Gornji Selkovac, Gornji Viduševac, Gračanica Šišinečka, Hađer, Hajtić, Ilovačak, Joševica, Kihalac, Kozaperovica, Maja, Majske Poljane, Majski Trtnik, Mala Solina, Mali Gradac, Mali Obljaj, Marinbrod, Martinovići, Momčilovića Kosa, Novo Selo Glinsko, Prekopa, Prijeka, Ravno Rašće, Roviška, Skela, Slatina Pokupska, Stankovac, Svračica, Šaševa, Šatornja, Šibine, Trnovac Glinski, Trtnik Glinski, Turčenica, Velika Solina, Veliki Gradac, Veliki Obljaj, Vlahović i Zaloj.

Organizacija rada – ustroj

Skupština općine Glina imala je središnja, izvršna i radna tijela.

Središnja tijela bila su Općinski sabor, Skupština i vijeća. Najšira tijela društvenoga upravljanja bili su općinski sabori koji su omogućavali svakom pojedincu sudjelovanje na raspravi o nekim pitanjima vezanima uz budućnost pojedine komune. Primjerice, na Općinskom saboru u Glini, koji je svoju prvu sjednicu održao 29. listopada 1963. godine, raspravljalo se o gospodarskom i društvenom razvoju općine u narednih sedam godina. Skupština je isprva imala isključivo političku funkciju. Konkretno, ona je donosila Statut i druge propise, potvrđivala budžet i završni račun, vršila nadzor nad načelnikom i administrativnom službom itd. Statut je detaljno razrađivao poslove drugih tijela Skupštine. Nakon Ustava 1963. Skupština je osnovala 6 stalnih komisija i 9 savjeta.⁷ Rad Skupštine se odvijao na zajedničkim i odvojenim sjednicama vijeća te sjednicama njezinih tijela (savjeta i komisija) koja su trebala aktivno pratiti stanje i eventualne probleme u domenama

3 Službeni vjesnik u Sisku: glasilo općina Dvor, Glina, Ivanić-grad, Kostajnica, Novska, Petrinja, Sisak, Slunj Vrginmost i Zajednice općina Sisak (odgovorni urednik Đuro Juić), br. 21/1969, čl. 8

4 Službeni vjesnik u Sisku: glasilo općina Dvor, Glina, Ivanić-grad, Kostajnica, Novska, Petrinja, Sisak, Slunj Vrginmost i Zajednice općina Sisak (odgovorni urednik Đuro Juić), br. 37/1978, čl. 16

5 HR-DASK-745, SO Glina, Zaključak Izvršnog vijeća, verificiran na sjednici vijeća Skupštine općine Glina 23. 2. 1988., kut. 77

6 HR-DASK-745, SO Glina, Zapisnik s 1. konstituirajuće sjednice općinske Skupštine Glina održane dana 3. 6. 1963., kut. 20

7 HR-DASK-745, SO Glina, Statut općine Glina, kut. 2

za koje su osnovana. Oni su predlagali Skupštini donošenje propisa i poduzimanje drugih mjera te su brinuli o provedbi tih istih propisa. Članovi Skupštine općine birali su se na 4 godine, a svake dvije godine birala se polovina članova svakoga vijeća. Odluke Skupštine bile su pravaoaljane ako je na sjednici bila prisutna natpolovična većina članova i kada je za prijedlog glasovala većina prisutnih, osim u slučaju izglasavanja Statuta kada je trebalo biti prisutno $\frac{3}{4}$ članova i za Statut glasovati više od polovice svih članova obaju vijeća.⁸ Odlukom o osnivanju i organizaciji organa općine Glina, donesenoj na 2. sjednici SO-a od 29. 6. 1963., stvorena su dva vijeća: Općinsko vijeće (OV) i Vijeće radnih zajednica (VRZ). Statutom je određeno da Općinsko vijeće ima 44 člana, a Vijeće radnih zajednica 36 članova.⁹ Članove Općinskog vijeća birali su neposredno građani, a članove Vijeća radnih zajednica zaposlenici u radnim organizacijama, državnim tijelima, društveno-političkim organizacijama, udruženjima itd. U pravilu su oba vijeća raspravljala i odlučivala zajedno, iako je postojala mogućnost da se raspravlja i odvojeno. Novim Ustavom iz 1974. promijenio se i ustroj vijeća. Stvorena su 3 nova vijeća: Vijeće udruženog rada (VUR) s 46 članova, Vijeće mjesnih zajednica (VMZ) s 45 članova i Društveno-političko vijeće (DPV) s 23 člana.¹⁰

Izvršna tijela bila su Predsjednik, Predsjedništvo i Izvršno vijeće. Predsjednik Skupštine općine birao se iz redova članova Skupštine na prijedlog najmanje 10 članova Skupštine ili Općinskog odbora SSRN-a. Predsjednik je u okviru prava i dužnosti organizirao rad Skupštine, sazivao sjednice, brinuo i nadgledao rad tijela Skupštine itd. Mandat predsjednika trajao je 4 godine, s tim da nitko dva puta uzastopce nije mogao obavljati funkciju. Prva izabrana predsjednica Skupštine općine Glina bila je Draginja Metikoš.¹¹ Institucija Predsjedništva Skupštine općine uvedena je 1971. Činili su ga predsjednik i 10 članova. Člankom 57. Odluke o izmjenama i dopunama Statuta općine Glina, koji je donijela Skupština općine Glina 7. ožujka 1974., osnovano je Izvršno vijeće kao izvršno tijelo Skupštine općine. Prema njemu, Izvršno vijeće bilo je odgovorno Skupštini za stanje u općini, za provođenje politike i izvršavanje propisa i drugih akata Skupštine, kao i za usmjeravanje i usklađivanje rada općinskih tijela uprave. Predsjednika i članove Izvršnog vijeća imenovala je Skupština, a mogli su biti birani dva puta uzastopno. U ostvarivanju političko-izvršne funkcije Skupštine općine Izvršno vijeće bilo je zaduženo da prati društveno-ekonomski razvoj općine i predlaže Skupštini utvrđivanje politike i donošenje općih akata i mjera, predlaže odluke i druge propise i mjere Skupštini, donosi naredbe i uputstva za izvršenje odluka općine, podnosi prijedlog društvenoga plana i budžeta općine, brine za provođenje politike koju utvrđuje Skupština, daje inicijative i prijedloge u pogledu međuopćinske suradnje i nadzire rad općinskih tijela.¹²

Radna tijela, komisije i savjeti osnivao je SO za razmatranje i proučavanje pojedinih pitanja iz djelatnosti za koje su osnovani. Komisije su, prije svega, davale prijedlog za

8 HR-DASK-745, SO Glina, Statut općine Glina, kut. 2

9 HR-DASK-745, SO Glina, Statut općine Glina, kut. 2

10 HR-DASK-745, SO Glina, Odluka o izmjenama i dopunama Statuta općine Glina, br. 01-911/1-1974, kut. 2

11 HR-DASK-745, SO Glina, Statut općine Glina, kut. 2

12 HR-DASK-745, SO Glina, Statut općine Glina, kut. 2

određena pitanja te podnosile izvještaje Skupštini. Savjeti su bili političko-izvršna tijela koja su pratila stanje i potrebe djelatnosti zbog koje su osnovana. Predlagali su Skupštini donošenje propisa i poduzimanje mjera za koje je Skupština bila nadležna, raspravljali o pitanjima od općega interesa, usklađivali rad tijela upravljanja itd. Za razliku od komisija, bili su zaduženi i za primjenu zakona i propisa Skupštine te su provodili nadzor nad radom tijela uprave. U radna tijela možemo pribrojiti i fondove. Oni su imali svojstvo pravne osobe, a o načinu upravljanja, korištenja sredstava i namjeni odlučivala su pojedina općinska tijela upravljanja koja su bila u nadležnosti pojedinoga fonda.¹³ Izvršnu ulogu savjeta u kasnijem razdoblju preuzela su neka druga tijela uprave, tako da dominantna radna tijela postaju komisije koje više nisu imale samo savjetodavnu funkciju, već i izvršnu. Komisija je bilo iznimno puno. Mnoštvo ih se gasilo, ponovno osnivalo, povremene su prelazila u stalne tako da je bilo gotovo nemoguće taksativno nabrojati sve s potpunom sigurnošću. Na početku djelovanja Skupštine općine Glina oformljeno je 6 stalnih komisija – Komisija za izbor i imenovanja, Komisija za društveni nadzor, Komisija za organizaciono-politička pitanja, Komisija za predstavke i pritužbe, Mandatno-imunitetska komisija i Komisija za narodnu obranu. Od 1963. djelovalo je desetak savjeta – Savjet za unutrašnje poslove, Savjet za opću upravu, Savjet za privredu, Savjet za komunalne poslove, Savjet za rad i radne odnose, Savjet za plan i financije, Savjet za narodno zdravlje i socijalnu zaštitu, Savjet za prosvjetu i kulturu (od 1969. nosi naziv Savjet za prosvjetu, kulturu i fizičku kulturu nakon ukidanja Savjeta za fizičku kulturu) te Savjet za narodnu obranu (osnovan 1969.).

Za stručnu obradu, pripremu i provedbu propisa i drugih upravnih akata Skupštine općine, ali i primjenu te nadzor zakona osnivani su odjeli, odsjeci, mjesni uredi, odnosno sekretarijati, komiteti i sl. Iako su nosili različita imena kroz vrijeme, u suštini su obavljali iste poslove. Osim toga, osnivana su i posebna tijela uprave koja su obavljala specifične djelatnosti, primjerice Sudac za prekršaje i Štab teritorijalne obrane.

Odnosi i veze

Ustavom iz 1963. ukinuta je hijerarhija teritorijalnih jedinica (općina, kotara, autonomnih pokrajina, socijalističkih republika i same federacije), što znači da Općina Glina nije bila podređena višim upravnim jedinicama. Ustavnim promjenama iz 1974. Općina Glina, zajedno s drugim općinama u okruženju (Dvor, Kostajnica, Novska, Petrinja i Sisak) udružuje se u Zajednicu općina Sisak.

Povijest fonda

Gradivo fonda SO Glina nalazilo se kod stvaratelja – sve do preuzimanja 2000. godine. Prilikom preuzimanja i tijekom daljnje obrade zabilježeno je da je, osim gradiva koje je nastalo djelovanjem Skupštine općine Glina, preuzeto i gradivo Narodnog odbora kotara Glina, Narodnog odbora općine Glina, SKH Općinskog komiteta Glina i Sekretarijata za narodnu obranu Glina. Osim toga, u gradivu se nalazila i manja količina

13 HR-DASK-745, SO Glina, Statut općine Glina, kut. 2

gradiva još nekih stvaratelja, primjerice knjiga „Ispitno izvješće šegrtske škole u Glini“ i „Imenik škole u privredi Glina“. Razdvajanje gradiva i kasniju arhivističku obradu započeo je 2003. godine tadašnji arhivist Državnoga arhiva u Sisku Ivica Šustić. Kolega se u međuvremenu umirovio, tako da je obradu završio Igor Vujatović 2021. godine. Tom prilikom izrađeno je i obavijesno pomagalo.

Način preuzimanja ili predaje

Gradivo se kod stvaratelja nalazilo u neadekvatnu prostoru, u tavanskim prostorijama, a i samo gradivo bilo je u poprilično lošem stanju, nepregledno i nesortirano. Upravo zbog toga, ali i zbog bojazni od požara i pretjeranoga opterećenja tavanskog prostora koje je utjecalo i na statiku zgrade, preuzimanje je bilo neophodno. Gradivo Skupštine općine Glina preuzeo je Državni arhiv u Sisku po službenoj dužnosti od Grada Gline 9. listopada 2000. godine po primopredajnom zapisniku; klasa: 036-01/00-01/08, ur. broj: 2176-82-00-1. Gradivo je uvedeno u Knjigu primljenog arhivskog gradiva pod rednim brojem 213 i upisano na stranicama 249 i 250. Gradivo je u ime Ureda župana Sisačko-moslavačke županije predao pročelnik ureda Stevo Baić, a u ime Arhiva preuzeo ga je Zorislav Kovač. Primopredaja je izvršena u skladu s čl. 14. i 15. Zakona o arhivskom gradivu i arhivima i Uputstvu o predaji arhivske građe arhivima. Preuzeto je otprilike 300 d/m.

Gradivo je iz spomenutih prostorija prvotno preseljeno u tadašnje dislocirane prostorije Državnoga arhiva u Sisku u Glini (bivša zgrada Matičnoga ureda Glina) te napokon u adekvatne prostorije Državnoga arhiva u Sisku 2007. godine.

Tijekom arhivističke obrade iz fonda je izdvojeno gradivo drugih fondova u količini od 6 d/m.

Sadržaj i ustroj

Sadržaj fonda

Fond sadržava gradivo iz razdoblja od 1963. do 1991. godine koje je nastalo djelovanjem tijela lokalne samouprave, kako središnjih, tako i onih nižih. Iznimka je jedino „Knjiga promjena u katastru zemljišta“ koja izlazi iz navedenih vremenskih okvira jer se u njoj nalaze podatci počevši od 1954. godine. Najvažnija i najkorištenija serija gradiva građevinska je dokumentacija, tj. građevinske dozvole s pripadajućom tehničkom dokumentacijom koje su se pokazale posebno važnima tijekom postpotresnoga razdoblja.

Odabiranje i izlučivanje

Nema podataka o izlučivanju gradiva kod stvaratelja. U Državnom arhivu u Sisku provedeno je izlučivanje u više navrata tijekom procesa sređivanja fonda. Izlučivanje registraturnoga gradiva izvršeno je u više navrata na temelju više rješenja o izlučivanju registraturnoga balasta koje je odobravalo stručno Povjerenstvo koje su sačinjavali Nela Kušanić (arhivist), Snježana Žegor (arhivist specijalist), Tomislav Dovranić (arhivist) i Ivica Šustić (viši arhivist). Iz fonda je ukupno izlučeno i škartirano 10,5 d/m gradiva. Odvajanje i izlučivanje registraturnoga balasta obavljeno je prema Zapisniku

o izlučivanju i uništenju registraturnog balasta, na temelju Odluke o izlučivanju i uništenju (Rješenja o pokretanju postupka izlučivanja registraturnog balasta – klasa: 612-06/03-01/11, ur. broj: 2176-82-03-01; klasa: 612-06/04-01/03, ur. broj: 2176-82-04-01; 612-06/08-01/18, ur. broj: 2176-83-08-01; 612-06/09-01/26, ur. broj: 2176-83-09-01; klasa: 612-06/13-01/10, ur. broj: 2176-83-13-01). Tijekom arhivističke obrade iz fonda je izdvojeno gradivo drugih fondova u količini oko 6 d/m. Radi se o gradivu fonda HR-DASK-299 – Narodni odbor općine Glina 1955. – 1963. u količini 0,1 d/m, gradivu fonda HR-DASK-309 Skupština općine Ivanić-Grad u količini 0,1 d/m te o gradivu fonda HR-DASK-920 Pamučna predionica Glina, i to 5,8 d/m. Također, izdvojeno je nekoliko novih fondova koji se tek trebaju uvesti u evidencije Državnoga arhiva u Sisku. Radi se o sljedećim fondovima: SIZ odgoja i obrazovanja Glina (kol. 0,2 d/m), Zajednica usmjerenog obrazovanja Glina (kol. 0,2 d/m), Tvornica opekarskih proizvoda Glina – TOP Glina (kol. 0,2 d/m), Sportsko ribolovno društvo Glina (kol. 0,01 d/m), Omladinska stambena zadruga Glina (kol. 0,01 d/m), Stanica narodne milicije (kol. 0,01 d/m), Društvo prijatelja Crvena zvezda u Glini (kol. 0,01 d/m), Kinološko društvo Glina (kol. 0,01 d/m), Općinska konferencija SSRNH Glina (kol. 0,01 d/m), Društvo za uzgoj kunića „Ljubimac“ Glina (kol. 0,01 d/m), Društvo uzgajivača listonoša i ukrasnih golubova Glina (kol. 0,01 d/m), Pčelarsko društvo Glina (kol. 0,01 d/m), Sportsko društvo „Banija“ Glina (kol. 0,03 d/m).

Plan sređivanja

Gradivo je obrađeno po područjima rada definiranim arhivskim znakovima odnosno od 1988. godine klasifikacijskim oznakama. Ovim je načinom postignuta razvidnost funkcija stvaratelja, dok je izbjegnuto raščlanjivanje gradiva po organogramu, odnosno tijelima uprave kojima se često mijenjala nadležnost ili su bila podložna rekonstrukcijama i promjenama funkcija, te bi time nepotrebno dolazilo do cjepljanja arhivskih cjelina u gradivu. Ako je arhivski znak/klasifikacijska oznaka bila krivo uvedena, a to se posebno događalo 1988. nakon uvođenja klasifikacijskih oznaka, dokument je uložen u ispravnu seriju.

Arhivsko gradivo uglavnom je sređeno prema strukturno-funkcionalnom principu i ustrojene su serije fonda:

- Državno uređenje i organizacija vlasti
- Rad općinskih tijela
- Opći i upravni poslovi
- Unutarnji poslovi
- Izbori
- Rad i radni odnosi
- Gospodarstvo
- Financije
- Imovinsko-pravni poslovi
- Geodetsko-katastarski poslovi
- Zdravstvo

- Socijalna zaštita
- Prosvjeta, kultura i sport
- Pravosuđe
- Narodna obrana
- Statistika
- Vjerski i crkveni poslovi

Gradivo koje se odnosi na djelovanje Suca za prekršaje općine Glina nije izdvojeno iz fonda, iako je to tijelo bilo samostalna pravna osoba jer je procijenjeno da fragmentarnost sačuvanoga gradiva onemogućava uspostavu zasebnoga fonda i da je korisnije i razvidnije istraživaču da to gradivo ostane u sklopu fonda pod područjem/serijom *Pravosuđe*.

Za dio podserije „Građevinske i uporabne dozvole“ napravljena je baza podataka u Excelu radi brže pretraživosti i učestalih potreba korisnika. Konkretno, radi se godinama 1986. – 1991. za koje nisu sačuvani registri. Baza je pohranjena na lokalnom serveru DASK-a, a sadržava rubrike: Godina podnošenja zahtjeva, Klasifikacijska oznaka/urudžbeni broj, Podnositelj zahtjeva/investitor i Napomena. Također je izrađena zasebna baza podataka za građevinske i uporabne dozvole.

Uvjeti dostupnosti i korištenja

Uvjeti dostupnosti

Gradivo fonda dostupno je korisnicima u skladu s čl. 18.–22. Zakona o arhivskom gradivu i arhivima (NN 61/2018) kao i Pravilnikom o korištenju javnog arhivskog gradiva (NN 121/2019) te Pravilnikom o radu čitaonice Državnog arhiva u Sisku.

Uvjeti objavljivanja ili umnožavanja

Umnožavanje i objavljivanje gradiva ovoga fonda dozvoljeno je u skladu sa Zakonom o arhivskom gradivu i arhivima (NN 61/2018) kao i Pravilnikom o korištenju javnog arhivskog gradiva (NN 121/2019).

Jezik i pismo u gradivu

Gradivo je pisano hrvatskim jezikom. Korišteno pismo je latinica.

Tvarne značajke i tehnički uvjeti

Gradivo je čitljivo, bez značajnijeg oštećenja. Prisutna su oštećenja od vlage (spisi su sporadično slijepljeni ili nabubreni, vidljivi su tragovi hrđe, a tinta je ponegdje izblijedila), mrlje od tinte te mehanička oštećenja u vidu poderotina, izgužvanih listova i slično.

Obavijesna pomagala

Izrađen je sumarni inventar fonda kao arhivsko obavijesno pomagalo.

Dopunski izvori

Mjesto čuvanja izvornika

Državni arhiv u Sisku, Sabirni arhivski centar u Petrinji, spremište 2/police 3-4.

Postojanje i mjesto čuvanja preslika

Mikrofilmiranje ili bilo kakvo zaštitno snimanje gradiva ovoga fonda nije vršeno.

Dopunski izvori u istom arhivu

Dopunski izvori za proučavanje gradiva ovoga fonda su fondovi upravnih tijela koji se čuvaju u Državnom arhivu u Sisku: HR-DASK-16 Narodni odbor kotara Glina, HR-DASK-23 Gradski narodni odbor Glina, HR-DASK-895 Mjesni narodni odbor Glina kao prednici Skupštine općine Glina, te fond HR-DASK-891 Zajednica općina Sisak.

Literatura

Barić N. 2005. *Srpska pobuna u Hrvatskoj 1990. – 1995*. Golden marketing – tehnička knjiga. Zagreb.

Križanić N.; Kušanić N.; Sarkotić N. 1997. *Shematizam organa uprave i pravosuđa na području Državnog arhiva u Sisku*. Državni arhiv u Sisku. Sisak.

Službeni vjesnik u Sisku, br. 21/1969, br. 37/1978

Šustić Ivica. „Organi državne vlasti i lokalne samouprave na području Siska 1945 – 1974“, *Arhivski vjesnik* sv. 4, str. 225–246

Kontrola opisa

Napomena arhivista

Sumarni inventar fonda izradio je arhivist Igor Vujatović.

Pravila ili propisi

Opis je izrađen sukladno Općoj međunarodnoj normi za opis arhivskog gradiva – ISAD(G) te Međunarodnoj normi arhivističkog normiranog zapisa za pravne i fizičke osobe te obitelj – ISAAR (CPF).

Nadnevak izrade opisa

Siječanj 2022.

Opis serija i podserija te nižih arhivskih jedinica

Oznaka/signatura: **HR-DASK-745.1.**

Naslov: Državno uređenje i organizacija vlasti

Vrijeme nastanka gradiva sadržanog u jedinici opisa: 1963./1991.

Razina opisa: Serija

Količina: 19 kut. i 2 knj.; 2 d/m

Serija sadrži normativne akte, dokumentaciju o povijesti općine, nacрте zakonskih propisa i reakcije na njih, preporuke za provedbu zakonskih odredbi, dokumentaciju zborova birača i zborova radnih ljudi, pravilnike, društvene planove i programe te programe rada tijela uprave. U seriji se također nalazi i dokumentacija Općinskog sabora u Glini, dokumentacija o nagradama koje je dodjeljivala općina, korespondencija s raznim društvenim organizacijama, dokumentacija o informiranju, samoupravljanju, referendumima, odnosima s inozemstvom te spisi o grbovima, amblemima, zastavama i himni.

1.1. Normativni akti

1963./1990., 3 kut.

Kut. 1.-3.

Podserija se sastoji od dokumentacije vezane uz donošenje Ustava koju su SO-u Glina slala viša tijela te dokumentacije vezane uz donošenje statuta različitih organizacija na lokalnoj razini. Najveći dio podserije odnosi se na statute različitih organizacija, udruga, društava i sl. U podseriji se nalaze i pravilnici i interne odluke tijela uprave (vijeća, komiteta i sl.) te stručne službe Skupštine općine.

1.1.1. Donošenje Ustava i usklađivanje internih propisa s Ustavom
1963./1990.

Kut. 1.

1.1.2. Statuti 1963./1990.

Kut. 1.-3.

1.1.3. Pravilnici i izmjene i dopune internih odluka i pravilnika
1963./1991.

Kut. 1.

1.2. Dokumentacija vezana uz povijest i razvoj grada

1964./1987., 1 kut.

Kut. 1.; knj. 1.-2.

Podserija sadrži različite podatke o općini (broj stanovnika, naseljena mjesta u općini, površine i struktura zemljišta, zaposlenost, prosječni osobni dohodci); podatke iz sfere školstva i zdravstva (broj bolnica i učenika, broj škola i učenika); popise članova NOO-a 1941.

1.3. Nacrti zakonskih propisa

1966./1984., 3 kut.

Kut. 4.-6.

Podserija sadrži nacрте zakonskih propisa koji su slani na razmatranje i komentare, ali i mišljenja vijećnika o mogućnosti njihove provedbe na razini općine.

1.4. Zborovi birača, radnih ljudi i građana

1963./1986., 4 kut.

Kut. 7.-10.

Podseriju čine zapisnici sa sastanaka zborova birača pojedinih sela i gradskih četvrti općine Glina.

1.5. Zborovi radnih ljudi i građana

1963./1986., 1 kut.

Kut. 10.

Podserija se sastoji od zapisnika sa sastanaka zborova birača pojedinih sela i gradskih četvrti općine Glina.

1.6. Pravilnici

1963./1990., 1 kut.

Kut. 11.

U podseriji se nalaze pravilnici gradskih službi.

1.7. Programi rada i informacije o različitim tijelima uprave

1981./1991., 1 kut.

Kut. 11

Podserija sadrži programe rada i informacije tijela uprave.

1.8. Preporuke i uputstva viših tijela za provođenje novih zakonskih odredbi

1965./1991., 1 kut.

Kut. 12.

Podserija sadrži preporuke SO-u Glina od strane viših tijela koje se tiču provođenja zakonskih odredbi.

1.9. Općinski sabor Glina

1963., 1 kut.

Kut. 12.

U podseriji se nalaze dokumenti za pripremu 1. sjednice i zapisnik s 1. sjednice Općinskog sabora Glina.

1.10. Nagrade i priznanja koje je dodjeljivala općina Glina

1979., 1988., 1 kut.

Kut. 12.

Podserija sadrži nagradu naziva „Listopadska diploma“ koja je uručena Ivanu Štefancu 1979. te spis o dobitnicima nagrade 1988.

1.11. Odluke o proglašenju praznika i blagdana

1964./1991., 1 kut.

Kut. 12.

Podseriju čine odluke o proglašenju praznika na lokalnoj i saveznoj razini, poput Odluke o proglašenju Dana žrtava fašističkog terora na saveznoj i Odluke o proglašenju dana grada Gline na lokalnoj razini. U seriji se nalazi i rješenje iz 1991. koje definira da će se na području općine Gline primjenjivati Zakon o praznicima SFRJ, a ne onaj RH.

1.12. Dokumentacija različitih zajednica u kojima je sudjelovala općina Gline

1966./1991., 2 kut.

Kut. 13., 14.

U seriji se nalaze spisi udruga ili organizacija u kojima je sudjelovala i općina Gline, npr. Zajednica općina sliva Kupe, Konferencije gradova itd.

1.13. Korespondencija s društveno-političkim organizacijama

1980./1990., 1 kut.

Kut. 15.

Podserija uključuje korespondenciju s nekoliko organizacija, primjerice Savezom sindikata, Socijalističkim savezom radnog naroda Hrvatske i Savezom socijalističke omladine Hrvatske.

1.14. Registar udruga na području općine

1946./1990., 1 kut.

Kut. 16.

Podserija se sastoji od Registra udruženja općine Gline koji se proteže sve do 1946. i spisa o upisu u Registar društvenih organizacija raznih udruženja, organizacija i klubova.

1.15. Društveni planovi

1963./1980., 2 kut.

Kut. 17.-18.

Podserija sadrži društvene planove i programe koje je na redovitoj bazi donosila SO Gline.

1.16. Društveno informiranje

1964./1990., 1 kut.

Kut. 18.

Podserija sadrži spise u kojima se prate vijesti vezane uz općinu te demantije objavljenih informacija.

1.17. Referendumi

1963./1991., 1 kut.

Kut. 19.

U podseriji se nalaze izvještaji o provođenju referenduma (ako ih je bilo), spisi o provođenju referenduma za mjesne samodoprinosne te referenduma za donošenje Statuta i pravilnika. Osim toga, u seriji se nalazi i Rješenje o vremenu glasanja na referendumu 19. 5. 1991.

1.18. Samoupravljanje

1964./1984., 1 kut.

Kut. 19.

Podserija se odnosi na dokumentaciju koja sadrži informacije o procesu uvođenja samoupravnih principa u društvene strukture, uključujući i zapisnike sa sjednica različitih odbora koju su bili zaduženi za uvođenje samoupravnih principa. Podserija sadrži i zapisnike sa zborova radnih ljudi i zborova birača iz sela u okolici Gline i iz gradskih četvrti.

1.19. Politički odnosi s inozemstvom i iseljništvo

1990., 1 kut.

Kut. 19.

U podseriji se nalazi dokumentacija o međurepubličkoj i prekograničnoj suradnji te dokumenti vezani uz osnivanje Matice iseljenika.

Oznaka/signatura: **HR-DASK-745.2.**

Naslov: Rad općinskih tijela

Vrijeme nastanka gradiva sadržanog u jedinici opisa: 1963./1991.

Razina opisa: Serija

Količina i nosač: 116 kutija i 6 knjiga; 11,7 d/m

Serija sadrži dokumentaciju koja se odnosi na rad središnjih tijela – vijeća i radnih tijela – komisija, savjeta, fondova, odbora i komiteta Skupštine općine Gline.

2.1. Središnja tijela Skupštine općine

1963./1991., 86 kut.

Kut. 20.-106.

Podseriju čine zapisnici zajedničkih sjednica svih vijeća SO-a Gline te zapisnici sjednica pojedinačnih vijeća – Općinskog vijeća, Vijeća radnih zajednica, Vijeća udruženog rada, Vijeća mjesnih zajednica, Društveno-političkog vijeća te Izvršnog vijeća SO-a Gline. Osim toga, u podseriji se nalaze podatci o održavanju sabora, pozivi na sjednicu Općinskog sabora i materijali za pripremu sjednica.

2.2. Radna tijela Skupštine općine i njezinih tijela

1963./1991., 25 kut., 6 knj.

Kut. 107.-131., knj. 3.-8.

U podseriji se nalazi dokumentacija nastala djelovanjem radnih tijela Skupštine – savjeta, komisija, fondova, komiteta, ovisno o tome koja su funkcionirala u određenom razdoblju.

2.3. Mjesne zajednice i uredi

1963./1991., 5 kut.

Kut. 132.-136.

Podseriju čine zapisnici zborova mjesnih zajednica.

Oznaka/signatura: **HR-DASK-745.3.**

Naslov: Opći i upravni poslovi

Vrijeme nastanka gradiva sadržanog u jedinici opisa: 1964./1991.

Razina opisa: Serija

Količina i nosač: 14 kutija i 113 knjiga; 3,7 d/m

Serija sadrži dokumentaciju nastalu djelovanjem Sekretarijata za upravno-pravne i opće poslove. Serija je podijeljena na 3 podserije – *Upravni poslovi*, *Administrativno poslovanje* i *Ovjera isprava*.

3.1. Upravni poslovi

1968./1990., 6 kut., 31 knj.

Kut. 137.-142., knj. 9.-39.

Podserija se sastoji od urudžbenih zapisnika i kazala prvostupanijskih i drugostupanijskih upravnih postupaka, a obujmom najmanji dio čine zapisnici sjednica Komisije za rješavanje predmeta u drugostupanijskom postupku. Osim toga, u podseriji je i ostala dokumentacija vezana uz upravne poslove, poput dokumentacije koja se tiče organizacije uprave, upravnih i stručnih uputstava i objašnjenja, izvještaja, analiza, referata i elaborata, prijedloga i mišljenja, dokumentacije o organizaciji i opremi radnih prostorija i sl.

3.2. Administrativno poslovanje

1964./1988., 8 kut., 60 knj.

Kut. 143.-150., knj. 41.-101.

Podseriju također najvećim dijelom čine urudžbeni zapisnici i kazala općih spisa, a maleni dio čine i spisi koji se odnose na administrativno poslovanje općine. Konkretno, knjige su podijeljene na 3 podserije – urudžbene zapisnike općih spisa, kazala urudžbenih zapisnika općih spisa i popise akata. Spisi su tematski izdvojeni i poredani kronološki. Radi se o odlukama i zaključcima iz domene organizacije i uprave, rješenjima o pregledima poslovanja tijela općine, analizama rada tijela općine, podacima o izdanim rješenjima tijela općine, podacima o ekspeditivnosti i ažurnosti u poslovanju tijela uprave i sl.

3.3. Ovjera isprava

1980./1991., 22 knj.

Knj. 102.-123.

Podseriju čine upisnici ovjera za tuzemstvo.

Oznaka/signatura: **HR-DASK-745.4.**

Naslov: Unutarnji poslovi

Vrijeme nastanka gradiva sadržanog u jedinici opisa: 1963./1991.

Razina opisa: Serija

Količina i nosač: 3 kutije; 0,3 d/m

Serija Unutarnji poslovi podijeljeni su na 3 podserije koje se odnose na upravnu službu unutarnjih poslova, vatrogastvo i javnu sigurnost.

4.1. Upravna služba unutarnjih poslova

1963./1976., 1 kut.

Kut. 150.

Podseriju čine zaključci Sekretarijata/Savjeta za unutarnje poslove, programi rada i izvještaji o radu Sekretarijata za unutarnje poslove, spisi vezani uz pitanja državljanstva te spisi koji su nastali djelovanjem Matičnog ureda – od upisa i ispravaka u Matičnim knjigama, promjene imena i prezimena do sklapanja braka i posvojenja.

4.2. Vatrogastvo

1964./1990., 1 kut.

Kut. 151.

U podseriji se nalaze spisi vezani uz vatrogasnu djelatnost i spisi vezani uz djelatnost dobrovoljnih vatrogasnih društava koja su djelovala na prostoru općine.

4.3. Javna sigurnost

1968./1991., 1 kut.

Kut. 152.

Podserija se sastoji od povjerljivih spisa vezanih uz pitanje javne sigurnosti. Podseriju smo podijelili prema tematskom ključu na: kriminalne i devijantne pojave u tijelima uprave, izvještaje o aktivnostima za eliminiranje izvanrednih prilika u SRH-u, međunarodne sukobe na području općine Glina, aktivnost stranih informativnih službi, izvještaje o uzrocima iseljavanju Srba s Kosova, stanicu javne sigurnosti i zaštitu ljudi i materijalnih dobara u slučaju elementarnih nepogoda.

Oznaka/signatura: **HR-DASK-745.5**

Naslov: Izbori

Vrijeme nastanka gradiva sadržanog u jedinici opisa: 1965./1991.

Razina opisa: Serija

Količina i nosač: 8 kut.; 0,8 d/m

Serija obuhvaća gradivo nastalo radom Sekretarijata za poslove uprave općine Glina koji je bio zadužen za provođenje izbora za dužnosnike u Općini Glina, dužnosnike na saveznoj razini, predstavnike u zajednicama općina i predstavnike u radničkim savjetima.

5.1. Izbori za središnja i radna tijela općine Glina

1964./1991., 6 kut.

Kut. 153.-157.

Podserija obuhvaća dokumentaciju o provođenju izbora – različite upute, zapisnike o provođenju izbora i izvještaje o rezultatima, izborne liste itd.

5.2. Izbori za biranje predstavnika na saveznoj razini

1963./1990., 1 kut.

Kut. 158.

Podseriju čini dokumentacija o provođenju izbora – upute, rješenja, zapisnike sjednica tijela za izbor dužnosnika i sl.

5.3. Izbori za radničke savjete i savjete radnih zajednica

1964./1986., 1 kut.

Kut. 159.

Podseriju čine spisi vezani uz biranje predstavnika u radničke savjete i savjete radnih zajednica.

5.4. Izbori za zajednice općina

1974./1976., 1 kut.

Kut. 159.

Podserija obuhvaća dokumentaciju o izborima za predstavnika općine Glina u Zajednici općina Sisak.

5.5. Birački popisi

1965./1990., 1 kut.

Kut. 160.

Podserija sadrži biračke popise i spise vezane uz problematiku biračkih spiskova.

Oznaka/signatura: **HR-DASK-745.6.**

Naslov: Rad i radni odnosi

Vrijeme nastanka gradiva sadržanog u jedinici opisa: 1963./1991.

Razina opisa: Serija

Količina i nosač: 19 kut., 4 knj.; 2 d/m

Serija sadrži gradivo koje je nastalo djelovanjem Sekretarijata za poslove uprave općine Glina koji je bio zadužen za sva pitanja vezana uz zaposlenike, poput prijava i odjava radnika, premještaja, plaća i sl.

6.1. Opća dokumentacija

1963./1987., 2 kut., 3 knj.

Kut. 161.-162.; knj. 124.-126.

Podserija sadrži evidencije o službenicima i organizaciji poslovanja. Osim toga, u podseriji se nalaze i registri predmeta utvrđenoga radnog staža.

6.2. Kadrovska politika

1963./1991., 2 kut.

Kut. 163.-164.

U podseriji se nalaze popisi zaposlenih, podatci o zasnivanju radnoga odnosa i prestanku radnoga odnosa, zatim o premještajima s radnoga mjesta, odluke o ispisu iz evidencije zaposlenih osoba te imenovanja i dužnosti u središnjim i radnim tijelima Skupštine općine, u javnim poduzećima i institucijama te unutar radnih tijela Skupštine općine.

6.3. Radni odnosi i plaće

1963./1989., 9 kut.

Kut. 165.-174.

Podserija sadrži dokumentaciju o osobnim dohodcima zaposlenih u Skupštini općine, o prekovremenim satima, noćnom radu, putnim troškovima i nagradama koje su

dobivali. Osim toga, sadrži dokumentaciju koja se tiče zapošljavanja – prioritete pri zapošljavanju, zapošljavanje invalida rada i sl. Najvažniji i najveći dio podserije odnosi se na osobne dosjee i isplatne liste zaposlenih u Skupštini.

6.4. Radno vrijeme, odmori, dopusti i bolovanja

1963./1990., 1 kut.

Kut. 175.

Podseriju čini dokumentacija o radnom vremenu, godišnjim odmorima i bolovanjima.

6.5. Radni sporovi

1963./1965., 1 kut.

Kut. 175

Podserija se sastoji od izvještaja, odnosno prijava za disciplinske neurednosti i disciplinske prijestupe i sankcije.

6.6. Inspekcija rada

1964./1989., 1 kut.

Kut.176.

U podseriji se nalaze izvještaji o radu inspeksijske službe te dokumentacija o organizaciji inspeksijskih službi.

6.7. Zaštita na radu

1963./1991., 5 kut., 1 knj.

Kut.176.-180., knj. 127.

Navedena podserija sastoji se od mjesečnih i godišnjih izvještaja o nesrećama na radu, pojedinačnih slučajeva nesreća na radu, pregleda tvrtki i ustanova na području općine koje je provodila Inspekcija rada te spisa vezanih uz formiranje i provođenje akcije „Mjesec zaštite pri radu“.

Oznaka/signatura: **HR-DASK-745.7.**

Naslov: Gospodarstvo

Vrijeme nastanka gradiva sadržanog u jedinici opisa: 1963./1991.

Razina opisa: Serija

Količina i nosač: 409 kutija, 4 knjige; 41 d/m

Serija obuhvaća gradivo nastalo radom Sekretarijata za privredu općine Glina, odnosno Općinskog komiteta za privredu Glina. Podijeljena je na 20 podserija po tematskom principu.

7.1. Opća dokumentacija

1963./1990., 4 kut.

Kut. 181.-184.

Podserija sadrži izvještaje, preporuke i elaborate o stanju gospodarstva na području općine Glina i mogućnostima razvoja. Osim toga, u seriji se nalaze i srednjoročni pla-

novi i programi gospodarskoga razvoja općine, izvještaji o gospodarskom poslovanju tvrtki i ustanova na području općine Glina (zajedno s poslovnim planovima), izvještaji o stanju male privrede, izvještaji o ekonomskoj situaciji i razvoju u SR Hrvatskoj te dokumentacija o gospodarskim manipulacijama i prijestupima.

7.2. Šumarstvo

1963./1989., 3 kut., 2 knj.

Kut. 185.-187.; knj. 128.-129.

Podseriju čine spisi općih poslova, gospodarske osnove i gospodarski planovi, izvještaji o iskorištavanju šuma, dokumentacija o zaštiti šuma, izvještaji o snabdijevanju stanovništva ogrjevnim drvetom, spisi o šumskim požarima, spisi šumarske inspekcije, očevidnik sječa u privatnim i zadružnim šumama i šumskih šteta u privatnim šumama te katastar zadružnih i privatnih šuma s inventarizacijom.

7.3. Lovstvo i ribarstvo

1963./1988., 3 kut.

Kut. 188.-190.

U podseriji se nalazi dokumentacija vezana za pitanje lovstva i ribarstva, zatim izvještaji o stanju lovstva, podatci o lovištima te dodjelama i zakupima lovišta na području općine Glina, godišnji planovi gospodarenja lovištima, lovnogospodarske osnove (s revizijama) te obrasci o upisima lovačkih društava u Registar lovačkih udruga. Dokumentacija vezana za ribarstvo vrlo je oskudna – sastoji se od svega nekoliko dokumenata i zbog toga nije podijeljena na još manje podserije.

7.4. Trgovina

1963./1991., 5 kut.

Kut. 191.-195.

U podseriji se nalaze elaborati o stanju trgovine, spisi o radnom vremenu i cijenama, dokumentacija o organizaciji trgovine, otkupu i opskrbi proizvodima. Osim toga, tu su i obrasci o osnivanjima i zatvaranjima trgovačkih radnji, dosjei trgovačkih radnji i dokumentacija tržišne inspekcije.

7.5. Obrt

1963./1991., 21 kut., 2 knj.

Kut. 196.-217.; knj. 130.-131.

Podseriju čine uvjerenja o zanimanju samostalnog obrtnika (zanatlije), uvjerenja o osposobljavanju za obavljanje zanatske djelatnosti, izvještaji o stanju obrta, popisi obrtnika i tvrtki na području Gline, rješenja o otvaranju, privremenoj obustavi djelovanja i odjavi zanatskih radnji u Registar o provjeravanju stručne sposobnosti za samostalno obavljanje zanatske djelatnosti. Najveći dio fonda čine dosjei različitih obrtničkih radnji – zanatskih radnji, samostalnih zanatskih radnji, zajedničkih zanatskih radnji, obrta sporednih zanimanja, obrta domaće radinosti i sezonskih radnji, obrta djelatnosti slične zanatskoj, poduzeća i radnji.

7.6. Poljoprivreda

1963./1990., 3 kut.

Kut. 218.-220.

Podseriju čini dokumentacija vezana za ratarstvo, stočarstvo, zaštitu bilja, elementarne nepogode u poljoprivredi, poljoprivrednu inspekciju i zadrugarstvo u poljoprivredi. Ratarstvo i stočarstvo kao najveće podserije podijeljene su na više nižih jedinica – opća dokumentacija, selekcija i uzgoj, oplodnja stoke, klaonička taksa, zarazne bolesti, mljekarstvo, konjogojstvo, pčelarstvo, pužarstvo, vinogradarstvo i vinarstvo.

7.7. Veterinarstvo

1963./1991., 1 kut.

Kut. 221.

Podseriju čine spisi vezani uz rad veterinarskih stanica, poput izvještaja o radu, ali i drugih spisa koji se odnosi na neki vid veterinarske djelatnosti. Primjerice, propisi o držanju pasa, preventivnim mjerama kod zaraza i sl. Osim toga, u podseriji se nalazi i dokumentacija veterinarske inspekcije.

7.8. Komunalno-stambeni poslovi

1963./1990., 12 kut.

Kut. 222.-233.

Podseriju čini dokumentacija o uređenju mjesta, komunalnim investicijama, komunalnim objektima, komunalnoj inspekciji i zbrinjavanju otpada te spisi o stambenoj izgradnji, upravljanju stambenim zgradama, stambenoj politici, stanarini i poslovnim prostorima iz sfere stambenih djelatnosti.

7.9. Vodoprivreda

1964./1990., 4 kut.

Kut. 234.-237.

Podserija sadrži vodoprivredne suglasnosti, spise vezane uz regulacije rijeka i obranu od poplava, vodne zajednice, vodoopskrbu i kanalizaciju, vodocrpilišta te dokumentaciju vodoprivredne inspekcije.

7.10. Elektroprivreda

1963./1982., 3 kut.

Kut. 238.-240.

U podseriji se nalaze izvještaji o radu Elektre, elektrifikaciji, energetske suglasnosti, izvještaji o energetskej situaciji, redukciji i cijeni električne energije.

7.11. Rudarstvo

1963./1990., 1 kut.

Kut. 241.

Podserija je podijeljena na geoistražne radove na području Banovine, spise o eksploataciji kamena, šljunka i gline te dokumentaciju rudarsko-metalurške inspekcije.

7.12. Industrija

1963./1989., 1 kut.

Kut. 242.

Podserija se sastoji od spisa vezanih uz različite tipove industrije koja je u nekom periodu egzistirala na području općine Glina – industrija čelika i željeza, opekarska industrija, prehrambena industrija i pamučna industrija.

7.13. Turizam

1964./1990., 1 kut.

Kut. 243.

U podseriji se nalaze spisi iz područja turizma, spisi turističke inspekcije i upisi u Registar slobodnih zanimanja turističkih biroa.

7.14. Ugostiteljstvo

1963./1988., 6 kut.

Kut. 243.-248.

Podseriju čine generalni spisi iz sfere ugostiteljstva, dokumentacija o restoranima društvene prehrane, prijave i odjave ugostiteljske djelatnosti, dosjei privatnih ugostiteljskih radnji te dosjei ostalih kategorija ugostiteljskih radnji.

7.15. Urbanizam

1963./1988., 3 kut.

Kut. 249.-251.; knj. 132.-133.

Podserija se sastoji od urbanističkih i prostornih planova i projekata, poziva i zapisnika Urbanističke komisije i urbanističkih suglasnosti.

7.16. Građevinarstvo

1963./1991., 331 kut.

Kut. 252.-582.

U podseriji se nalaze spisi iz domene građevinarstva. Radi se prvenstveno o korespondenciji između općine i poslovnih subjekata o početku izgradnje i stanju građevinskih radova te različitim odlukama vezanim uz građevinarstvo, primjerice o proširenjima građevinskih područja, pravilima prilikom izgradnje gospodarskih objekata na selu i u gradskom području i sl. Osim toga, u seriji se nalaze i građevinski nacrti različitih građevina na području grada Gline, građevinske dozvole i uporabne dozvole, prijepisi građevinskih dozvola, uvjeti uređenja prostora, tehnički pregledi objekata, lokacijske dozvole, rješenja o parcelaciji zemljišta, dozvole za rušenje dotrajalih objekata, rješenja o dodjeli gradilišta, dozvole za podizanje uličnih ograda, dokumentacija o javnim nadmetanjima te spisi Građevinarsko-urbanističke inspekcije. U podseriji „tehnički pregledi objekata“ radi se o zapisnicima o osnivanju komisija za tehnički pregled i izvještajima o pregledima, ali bez rješenja. Najveća podserija, s 288 kutija su građevinske dozvole. Za istu podseriju napravljena je i posebna elektronička baza gdje su analitički popisane i opisane dozvole iz onih godina u kojima nisu sačuvana kazala i urudžbeni zapisnici prvostupanjskih upravnih predmeta. Konkretno, radi se o 1976., 1979., 1986., 1988., 1989. i 1990. godini.

7.17. Promet

1963./1991., 9 kut.

Kut. 583.-592.

Podserija je podijeljena tematski na manje podserije – željeznički promet i cestovni promet. Potonji se sastoji od spisa vezanih uz izgradnju i održavanje cestovne infrastrukture i prijevozničku djelatnost. Tu su i Registar cestovnih prijevoznika te dosjei privatnih autoprijevoznika, auto-taxi prijevoznika, prijevoznika za vlastite potrebe u poljoprivredi i prijevoznika za vlastite potrebe. Osim toga, u podseriji se nalaze i spisi Inspekcije cestovnog prometa.

7.18. Veze (pošta, telegraf, telefon)

1964./1991., 1 kut.

Kut. 592.

U podseriji se nalaze spisi vezani uz poštansku djelatnost, radio, telefon, telegraf, televiziju te odobrenja za upotrebu ručnih radiostanica.

7.19. Zadrugarstvo

1963./1966., 1 kut.

Kut. 593.

Podseriju čine spisi vezani uz zadrugarstvo, poput ustroja poljoprivrednih zadruga, biranja vodstva, načinu poslovanja, osiguranja dovoljnih količina poljoprivrednog zemljišta i sl.

7.20. Prostorno uređenje i zaštita čovjekove okoline

1979./1990., 1 kut.

Kut. 594., knj. 134.

Podserija se sastoji od dokumentacije vezane za prostorno uređenje i zaštitu čovjekove okoline, poput izvještaja i analiza o stanju urbanizacije i prostornoga uređenja te korespondencije u vezi s izradom prostornih planova.

Oznaka/signatura: **HR-DASK-745.8.**

Naslov: Financije

Vrijeme nastanka gradiva sadržanog u jedinici opisa: 1963./1991.

Razina opisa: Serija

Količina i nosač: 18 kutija, 1 knjiga; 1,85 d/m

U seriji se nalazi najrazličitija financijska dokumentacija. Detaljniji opis je u svakoj podseriji.

8.1. Opća dokumentacija

1963./1986., 1 kut.

Kut. 595.

Podseriju čine spisi općenite naravi koji se tiču financija, poput uputa općini od strane viših instanci – Izvršnog vijeća, Sabora ili Centralne banke oko nekog financijskog pitanja.

8.2. Financijsko-planska dokumentacija

1963./1991., 6 kut.

Kut. 596.-601.

U podseriji se nalaze financijski planovi, budžeti, bilance i završni računi. Potonji zauzimaju najveći dio podserije jer ne uključuju samo završne račune općine, već i pojedinih radnih tijela, poput fondova, ali i poslovnih subjekata koji su egzistirali na području općine. Osim toga, tu se nalaze i analize i ekspertize proizašle iz završnih računa.

8.3. Financiranje

1963./1990., 1 kut.

Kut. 602.

Podseriju čine zahtjevi za financiranje tvrtki i ustanova na području općine, zahtjevi za isplaćivanje pomoći i sufinanciranje.

8.4. Kreditiranje

1963./1989., 1 kut.

Kut. 603.

Podserija se sastoji od zamolbi poslovnih subjekata ili ustanova za dodjelu kredita (bankama ili Fondu za kreditiranje) u kojima općina ima garantnu funkciju, zahtjeva za prolongiranje otplate poslovnih subjekata ili ustanova, odluka o zaduženju općine te zamolbi za kreditiranje zaposlenih u općini.

8.5. Prihodi

1963./1983., 3 kut., 1 knj.

Kut. 604.-606; knj. 135.

Podseriju čine dokumenti općenite naravi vezani uz ostvarene prihode od stanovništva i gospodarskih subjekata. Osim toga, u podseriji se nalazi dokumentacija naplate poreza i prireza, doprinosa i taksa.

8.6. Rashodi

1963./1988., 2 kut.

Kut. 607.-608.

Podserija se sastoji od izvještaja o kretanju zajedničke potrošnje na području općine te dokumentacije vezane uz dotacije, subvencije i prikupljanje sredstava solidarnosti.

8.7. Investicije

1963./1988., 3 kut.

Kut. 609.-611.

U podseriji se nalazi dokumentacija o investicijskom novčanom poslovanju.

8.8. Kontrola financijskog poslovanja

1963./1990., 1 kut.

Kut. 612.

Podserija se sastoji od dokumentacije koju je stvarala Financijska inspekcija – pregleda i kontrola koje je provodila te dokumenata o gospodarskom kriminalu i ispitivanju podrijetla imovine.

8.9. Sanacije i stečajevi

1963./1988., 1 kut.

Kut. 612.

U podseriji se nalaze dokumenti o sanacijama, stečajevima, gubitcima i likvidacijama poslovnih subjekata i organizacija na području općine.

Oznaka/signatura: **HR-DASK-745.9.**

Naslov: Imovinsko – pravni poslovi

Vrijeme nastanka gradiva sadržanog u jedinici opisa: 1963./1991.

Razina opisa: Serija

Količina i nosač: 60 kutija; 6 d/m

Serija sadrži predmete imovinsko-pravne naravi, od nacionalizacije i eksproprijacije do dodjele građevinskih zemljišta i imovinsko-pravnih sporova.

9.1. Opća dokumentacija

1963./1991., 3 kut.

Kut. 613.-615.

Podserija sadrži dokumentaciju općenite naravi vezanu uz pitanje imovinsko-pravnih poslova.

9.2. Agrarna reforma i kolonizacija

1963./1979., 1 kut.

Kut. 616.

U podseriji se nalaze predmeti koji se tiču agrarne reforme i kolonizacije.

9.3. Nacionalizacija i konfiskacija

1963./1991., 3 kut.

Kut. 617.-619.

Podseriju čine predmeti nacionalizacije i konfiskacije.

9.4. Eksproprijacija

1963./1988., 3 kut.

Kut. 620.-622.

U podseriji se nalaze predmeti eksproprijacije.

9.5. Uzurpacija

1963./1982., 7 kut.

Kut. 623.-629.

Podserija sadrži predmete iz procesa uzurpacije.

9.6. Deposedacija

1971./1990., 3 kut.

Kut. 630.-632.

Podseriju čine predmeti deposedacije.

9.7. Akti uknjižbe zemljišta u društveno vlasništvo

1963./1991., 1 kut.

Kut. 633.

U podseriji se nalaze predmeti uknjižbe zemljišta u društveno vlasništvo.

9.8. Odricanje od vlasništva u korist općine

1965./1991., 5 kut.

Kut. 634.-638.

Podserija se sastoji od tri niže jedinice koje su vezane za odricanje od prava vlasništva u korist općine – odricanje od prava vlasništva nad poljoprivrednim zemljištem, odricanje od prava vlasništva nad građevinskim zemljištem i odricanje od prava vlasništva nad zemljišnim nekretninama.

9.9. Dodjela građevinskog zemljišta

1963./1990., 8 kut.

Kut. 639.-648.

Podseriju čine pravni akti kojima se zainteresiranima dodjeljuje neizgrađeno građevinsko zemljište i trajno pravo korištenja istog.

9.10. Prvenstveno pravo korištenja

1974./1991., 4 kut.

Kut. 649.-652.

Podseriju čine akti kojima općina daje interesentima prvenstveno pravo korištenja određenoga građevinskog zemljišta.

9.11. Nagodbe i naknade za dodijeljeno zemljište

1963./1989., 5 kut.

Kut. 653.-657.

U podseriji se nalaze akti o dodjeli građevinskoga zemljišta putem nagodbe.

9.12. Promjena namjene poljoprivrednog u građevinsko zemljište

1988./1991., 1 kut.

Kut. 658.

Podseriju čine akti o promjeni namjene zemljišta, konkretno o prenamjeni poljoprivrednoga u građevinsko zemljište.

9.13. Uvjerjenja o vlasništvu i utvrđivanje vlasništva

1965./1991., 2 kut.

Kut. 659.-660.

Podserija sadrži akte kojima se utvrđuje vlasništvo nad određenom nekretninom ili građevinskim zemljištem.

9.14. Utvrđivanje općeg interesa

1975./1990., 3 kut.

Kut. 661.-663.

Podserija se sastoji od predmeta koji utvrđuju postojanje općega interesa za širu društvenu zajednicu.

9.15. Pravo služnosti i nužnog prolaza

1965./1990., 2 kut.

Kut. 664.-665.

U podseriji se nalaze akti kojima se određuje, odnosno regulira pravo služnosti i nužnoga prolaza.

9.16. Proširenje zemljišnih čestica

1975./1981., 1 kut.

Kut. 666.

Podseriju čine akti o proširenju zemljišnih čestica.

9.17. Obnavljanje zemljišnih knjiga

1986./1987., 1 kut.

Kut. 666.

Podserija sadrži rješenja koja se tiču vlasništva i prava korištenja za pojedince kod kojih je ustanovljen problem prilikom procesa obnavljanja katastarskih knjiga.

9.18. Dodjela nekretnina

1965./1982., 1 kut.

Kut. 667.

Podserija obuhvaća dokumentaciju o dodjeli poslovnih prostora određenim gospodarskim subjektima, ali i drugim društvenim ustanovama, poput mjesnih odbora, škola i medicinskoga centra.

9.19. Dodjela poljoprivrednog zemljišta

1963./1985., 1 kut.

Kut. 667.

U podseriji se nalaze akti o dodjeli poljoprivrednoga zemljišta društvenim kolektivima – poljoprivrednim zadrugama, prehrambenim kombinatima i sl.

9.20. Prijenos prava korištenja zemljišta

1964./1990., 1 kut.

Kut. 667.

Podserija sadrži akte u kojima se prenose prava korištenja zemljišta s jednoga na drugog korisnika.

9.21. Zamjena zemljišta i nekretnina

1965./1990., 1 kut.

Kut. 667.

Podseriju čine akti o zamjeni zemljišta i nekretnina, uglavnom s tvrtkama i društvenim organizacijama.

9.22. Zauzimanje građevinskog zemljišta

1983., 1 kut.

Kut. 668.

U podseriji se nalazi dokumentacija o bespravnom zauzimanju građevinskog zemljišta na području općine i privremenom zauzimanje zemljišta zbog parkirališnih mjesta.

9.23. Zakup građevinskog zemljišta

1983., 1 kut.

Kut. 668.

Podserija sadrži akte o zakupu građevinskoga zemljišta.

9.24. Kolčenje

1974., 1 kut.

Kut. 668.

Podseriju čine spisi u kojima mjesne zajednice zahtijevaju iskolčenje puta i zahtjev vlasnika zemljišta za iskolčenje međe.

9.25. Prestanak prava korištenja građevinskog zemljišta

1983./1985., 1 kut.

Kut. 668.

Podserija sadrži spise o prestanku prava korištenja građevinskoga zemljišta.

9.26. Utvrđivanje najpovoljnijeg ponuđača za kupnju zemljišta

1976./1985., 1 kut.

Kut. 669.

Podserija se sastoji od dokumentacije u kojoj se utvrđuje najpovoljniji ponuđač za kupnju zemljišta.

9.27. Kupoprodajni ugovori između općine i pojedinaca

1963./1984., 1 kut.

Kut. 669.

Podseriju čine kupoprodajni ugovori između Općine Glina i pojedinaca.

9.28. Sporovi

1977./1980., 1 kut.

Kut. 670.

Podserija se sastoji od predmeta u kojima se sudskim putem rješavaju sporovi između dvaju privatnih subjekata ili više njih ili između Općine Glina i privatnih pravnih subjekata.

9.29. Zemljišne zajednice

1964./1972., 2 kut.

Kut. 671.-672.

U podseriji se nalazi dokumentacija vezana uz pitanje zemljišnih zajednica.

Oznaka/signatura: **HR-DASK-745.10**

Naslov: Geodetsko-katastarski poslovi

Vrijeme nastanka gradiva sadržanog u jedinici opisa: 1963./1991.

Razina opisa: Serija

Količina i nosač: 1 kutija i 1 knjiga: 0,12 d/m

Serija sadrži dokumentaciju vezanu uz katastar i geodetske poslove. Najveći dio donosi se na izvještaje o radu Ureda za katastar.

10.1. Opća prepiska

1963./1988., 1 kut., 1 knj.

Kut. 673.

U podseriji se nalaze spisi koji su na neki način vezani uz geodetsko-katastarsku djelatnost.

10.2. Izvještaji o radu i pregledi poslovanja Ureda za katastar

1963./1988., 1 kut.

Kut. 673.

Podserija sadrži izvještaje o radu i preglede poslovanja Ureda za katastar.

10.3. Knjiga promjena u katastru zemljišta

1954./1971., 1 knj.

Knj. 136.

Podserija sadrži knjigu promjena u katastru zemljišta.

Oznaka/signatura: **HR-DASK-745.11.**

Naslov: Zdravstvo

Vrijeme nastanka gradiva sadržanog u jedinici opisa: 1979./1991.

Razina opisa: Serija

Količina i nosač: 1 kutija; 0,1 d/m

Serija sadrži dokumentaciju vezanu uz zdravstvo.

11.1. Opća prepiska

1963./1989., 1 kut.

Kut. 674.

Podserija obuhvaća izvještaje o organizaciji zdravstvene službe, upute o provođenju zakona iz sfere zdravstva, prepisku o širenjima bolesti, mortalitetu, stanju mrtvozorničke službe, organizaciji tečajeva prve pomoći, provođenju akcija darivanja krvi i sl.

11.2. Zdravstvene ustanove

1963./1985., 1 kut.

Kut. 675.

Podserija se sastoji od dokumentacije koja je vezana uz zdravstvene ustanove koje su djelovale na području Gline. Najveći dio odnosi se na izvještaje o radu Medicinskog centra u Glini.

11.3. Preventivne mjere zdravstvene zaštite

1974./1989., 1 kut.

Kut. 675.

Podserija sadrži dokumentaciju o preventivnim mjerama zdravstvene zaštite, higijenskim nadzorima škola, zdravstvenih institucija i ugostiteljskih objekata, kloriranju vode i sl.

11.4. Cijepljenje

1963./1987., 1 kut.

Kut. 676.

U podseriji se nalaze spisi o cijepljenju na prostoru općine.

11.5. Pobačaj

1968., 1 kut.

Kut. 676.

Podserija sadrži dokumente o osnivanju Komisije za dopuštanje pobačaja unutar Medicinskog centra u Glini.

11.6. Osobe s poteškoćama u razvoju

1968./1984., 1 kut.

Kut. 676.

Podseriju čine spisi o problemima s kojima se susreću osobe s poteškoćama u razvoju.

11.7. Sanitarna inspekcija

1963./1990., 1 kut.

Kut. 677.

Podserija se sastoji od dokumentacije nastale radom Sanitarne inspekcije.

11.8. Sanitarna suglasnost

1978./1982., 1 kut.

Kut. 677.

Podseriju čine sanitarne suglasnosti.

Oznaka/signatura: **HR-DASK-745.12**

Naslov: Socijalna zaštita

Vrijeme nastanka gradiva sadržanog u jedinici opisa: 1964./1989.

Razina opisa: Serija

Količina i nosač: 1 kutija i 4 knjige; 0,14 d/m

Seriju čine spisi koji se tiču socijalne zaštite.

12.1. Opća dokumentacija

1963./1989., 1 kut.

Kut. 678.

Podserija se sastoji od dokumentacije domova za odgoj i ostalih ustanova s područja socijalne zaštite, izvještaja o njihovom radu te spisa o nadzoru navedenih ustanova.

12.2. Socijalna zaštita obitelji

1963./1989., 1 kut.

Kut. 679.

Podserija je podijeljena na sljedeće tematske cjeline: smještaj i zbrinjavanje te usvajanje djece bez odgovarajuće roditeljske skrbi, obiteljski odnosi, suzbijanje odgojne zapuštenosti, delinkvencija i sl. pojava. Osim navedenoga, u podseriji se nalaze i potvrde o pomaganju/uzdržavanju osoba od strane radnika koji rade u inozemstvu.

12.3. Socijalna zaštita boraca NOR-a, vojnih invalida, žrtava fašističkog terora i građanskih žrtava rata

1963./1990., 4 kut., 29 knj.

Kut. 680.-684.; knj. 137.-165.

Najveći dio podserije čine upisnici i kazala upravnih i općih spisa Odsjeka za boračko-invalidsku zaštitu. Osim toga, u podseriji se nalazi i kazalo spisa sudionika („učesnika“) NOR-a te urudžbeni zapisnik invalidske i socijalne referade. Također, osim knjiga evidencija, tu se nalaze i spisi grupirani prema tematskom ključu: utvrđivanje statusa žrtve Drugoga svjetskog rata radi ostvarivanja nekog oblika novčane pomoći te utvrđivanje prestanka isplaćivanja te pomoći, novčana pomoć djeci žrtvama Drugoga svjetskog rata radi školovanja, popisi različitih kategorija sudionika Drugoga svjetskog rata koji ostvaruju neki oblik pomoći, izvještaji o ostvarivanju materijalno-boračke zaštite na području općine Glina, izvještaji različitih tijela zaduženih za problematiku socijalne zaštite boraca NOP-a, prepiska o uređenju groblja za poginule strane državljane pripadnike NOP-a i pripadnike savezničkih vojski, izvještaji o oblicima pomoći osobama zaslužnima za revolucionarni rad, akti pomoći prema odlukama saveznih i republičkih tijela te akti proglašenja iznimnih mirovina i revizije vojnih i mirnodopskih invalidnina i mirovina.

12.4. Starateljstvo

1963./1977., 3 kutije

Kut. 685.-686.

Podseriju čine spisi vezani uz pitanje starateljstva. Uglavnom se radi o rješenjima u kojima se imenuju staratelji potrebitim maloljetnicima.

Oznaka/signatura: **HR-DASK-745.13**

Naslov: Prosvjeta, kultura i sport

Vrijeme nastanka gradiva sadržanog u jedinici opisa: 1968./1989.

Razina opisa: Serija

Količina i nosač: 12 kutija i 1 knjiga; 1,22 d/m

Serija se sastoji od 4 podserije podijeljene prema tematskom ključu – školstvo, zaštita i obilježavanje života i rada povijesnih ličnosti te prirodnih znamenitosti, kultura i sport.

13.1. Školstvo

1962./1991., 9 kut.

Kut. 687.-695.

Podserija se sastoji od spisa općenito vezanih uz pitanje školstva, statuta školskih ustanova, uvjerenja o završetku školovanja, obrazovnih planova i programa, dokumentacije vezane za pitanje stručnih usavršavanja i teškoća u razvoju iz sfere školstva, spisa koji se tiču predškolskoga odgoja, osnovnoškolskoga i srednjoškolskog obrazovanja, obrazovanja odraslih, izgradnje i opreme škola, školske kuhinje, stipendiranja te spisa prosvjetne inspekcije.

13.2. Obilježavanje života i rada povijesnih ličnosti i zaštita prirodnih znamenitosti

1964./1990., 1 kut.

Kut. 696.

Podserija je podijeljena na sljedeće tematske cjeline: priredbe kojima se obilježavaju obljetnice života i rada povijesnih ličnosti, otvaraju spomenici, spomen-domovi i spomen-muzeji te provodi zaštita prirodnih znamenitosti.

13.3. Kultura

1963./1989., 1 kut.

Kut. 697.

Podseriju čine spisi tematski podijeljeni na: zaštitu spomenika kulture, muzejsku djelatnost, knjižničnu djelatnost, arhivsku djelatnost, izvedbenu umjetnost koju čine spisi vezani uz mađioničarske performanse, kinematografiju te radio i televiziju.

13.4. Sport i tjelesni odgoj

1963./1990., 1 kut.

Kut. 698.

U podseriji se nalaze dokumentacija sportskih manifestacija, smotri i sletova, akti registracije sportskih klubova i društava te spisi vezani uz određene sportske klubove, poput Sportskoga društva Banije, Streljačkoga društva Glina, Streljačkoga društva Mladost, Nogometnoga kluba Banovca iz Gline i ribolovnih društava Glina i Polet Šibine.

Oznaka/signatura: **HR-DASK-745.14.**

Naslov: Pravosuđe

Vrijeme nastanka gradiva sadržanog u jedinici opisa: 1960./1990.

Razina opisa: Serija

Količina i nosač: 1 kutija i 8 knjiga; 0,19 d/m

Serija sadrži dokumentaciju vezanu uz pravosuđe. Konkretno, radi se spisima o organizaciji i radu sudova, javnih tužilaštva, javnih pravobranitelja i sudaca za prekršaje.

14.1. Opća dokumentacija

1964./1985., 1 kut.

Kut. 699.

Podseriju čine informacije i preporuke o kadrovima u sferi sudstva, izvještaji o primjeni zakona i sl.

14.2. Organizacija i rad sudova

1965./1990., 1 kut.

Kut. 699.

Podserija se sastoji od izvještaja o radu sudova, programu rada, imenovanjima i razrješenjima na mjesta sudaca, mirovnim vijećima i sl.

14.3. Organizacija i rad javnih tužilaštava

1989., 1 kut.

Kut. 699.

U podseriji se nalaze izvještaji o radu javnog tužilaštva.

14.4. Organizacija i rad javnog pravobraniteljstva

1963./1987., 1 kut.

Kut. 699.

Podserija se sastoji od spisa vezanih uz formiranje javnog pravobraniteljstva, imenovanja i razrješenja na mjesta javnih tužilaca te organizaciju i rad javnog pravobraniteljstva u općini.

14.5. Sudac za prekršaje

1963./1990., 1 kut., 8 knj.

Kut. 699., knj. 67.-174.

U podseriji se, osim izvještaja o radu iz 1963. i 1966. i dvaju predmeta, nalaze i upisnici predmeta prekršaja, upisnici „p“ te evidencije izvršenja administrativnih kazni.

14.6. Sudski vještaci

1963., 1 kut.

Kut. 699.

U podseriji se nalazi spis o postavljanju sudskih vještaka za područje općine iz 1963.

Oznaka/signatura: **HR-DASK-745.15.**

Naslov: Narodna obrana

Vrijeme nastanka gradiva sadržanog u jedinici opisa: 1963./1990.

Razina opisa: Serija

Količina i nosač: 11 kutija i 3 knjige; 1,15 d/m

Serija sadržava svu dokumentaciju koja se odnosi na funkcioniranje sustava obrane, od regrutacije do vojnih vježbi.

15.1. Urudžbeni zapisnici povjerljivih i strogo povjerljivih spisa Sekretarijata za narodnu obranu

1988./1991., 3 knj.

Knj. 175.-177.

U podseriji se nalazi urudžbeni zapisnik strogo povjerljivih spisa, urudžbeni zapisnik povjerljivih spisa te urudžbeni zapisnik strogo povjerljivih, povjerljivih i običnih spisa.

15.2. Pravilnici

1965./1988., 1 kut.

Kut. 700.

Podseriju čine pravilnici o organizaciji poslova u Sekretarijatu za obranu, pravilnici o organizaciji i provođenju općenarodne obrane te o organizaciji i sistematizaciji Sekretarijata za narodnu obranu.

15.3. Opći poslovi

1966./1990., 1 kut.

Kut. 700.

Podserija sadrži dokumentaciju nastalu djelovanjem Sekretarijata za upravu i opće poslove koja se većinom odnosi na djelovanje navedenoga Sekretarijata ili drugih tijela uprave te organizaciju općine Glina u ratnim uvjetima. Sadrži razne spise, uredbe, planove i pravilnike navedene tematike.

15.4. Mobilizacija

1985./1989., 1 kut.

Kut. 700.

Podseriju čine spisi o mobilizaciji, poput raznih rješenja i odluka o provođenju mobilizacije, akata o osnivanju tijela za provođenje mobilizacije i izvršiteljima mobilizacije.

15.5. Regrutacija

1986./1990., 1 kut.

Kut. 700.

U podseriji se nalazi regrutni protokol općine Glina te spisi slične tematike poput naredbi i planova o upućivanju regruta na služenje vojnoga roka, upute o izdavanju uvjerenja o zdravstvenoj sposobnosti za regrute i sl.

15.6. Izvještaji o obrambenim pripremama

1981./1989., 1 kut.

Kut. 700.

Podseriju čine izvještaji Sekretarijata za obranu o obrambenim pripremama za pojedine godine.

15.7. Planovi i programi razvoja iz područja obrane

1974./1989., 4 kut.

Kut. 701.-704.

Podserija se sastoji od planova i programa iz sfere obrane.

15.8. Predvojnička obuka

1963./1965., 1 kut.

Kut. 705.

U podseriji se nalaze naredbe o organizaciji i načinu izvođenja osnovne i dopunske obuke s omladinskim jedinicama.

15.9. Civilna zaštita

1965./1987., 1 kut.

Kut. 705.

Podserija uključuje radnu kartu Štaba civilne zaštite Mjesne zajednice Glina iz 1978., razne dokumente o osnivanju Štaba za civilnu zaštitu i imenovanjima unutar njega, izvještaji o organiziranosti sustava civilne zaštite i planove upotrebe Civilne zaštite.

15.10. Teritorijalna obrana

1979./1985., 1 kut.

Kut. 705.

Podseriju čine programi rada Štaba teritorijalne obrane, pregled potreba teritorijalne obrane u ratnim uvjetima te spise o formiranju pozadinskih baza i oslonaca u teritorijalnoj obrani.

15.11. Društvena samozaštita

1975./1981., 1 kut.

Kut. 705.

U podseriji se nalaze izvještaji o ostvarivanju društvene samozaštite, planovi pojačanih mjera društvene samozaštite i smjernice za organiziranje i provođenje mjera društvene samozaštite.

15.12. Osiguranje posebno zaslužnih osoba

1986., 1 kut.

Kut. 705.

U podseriji se nalazi odluka o osiguranju posebno zaslužnih osoba u slučaju neposredne ratne opasnosti i rata iz 1986.

15.13. Procjene sigurnosnih situacija

1985./1990., 1 kut.

Kut. 705.

Podseriju čine procjene političko-sigurnosnih situacija od 1985. do 1990.

15.14. Analiza, čuvanje, nestanak i otkrivanje tajnih podataka

1985./1986., 1 kut.

Kut. 705.

Podserija se sastoji od analize stanja iz domene određivanja, čuvanja, nastanka i otkrivanja tajnih podataka narodne obrane te planova mjera zaštite tajnih podataka.

15.15. Sustav obavještavanja, veza rukovođenja i kriptozastite

1985., 1 kut.

Kut. 705.

Podserija sadrži izvještaje o stanju organiziranosti i funkcioniranja sistema motrenja i obavještavanja u Hrvatskoj te izvještaje o razvoju sistema *osmatranja* i obavještavanja posebnih veza rukovođenja i kriptozastite.

15.16. Signali, kodne oznake i oznake legitimacije

1986./1989., 1 kut.

Kut. 705.

U podseriji se nalazi rješenje o utvrđivanju brojčanih oznaka ratnih organizacija te uputstva o osnovnim signalima, ratnim oznakama i znakovima za legitimiranje.

15.17. Centri za obavještanje u slučaju rata

1985., 1 kut.

Kut. 706.

U podseriji se nalazi izvještaj o stanju organiziranosti centara za obavještanje Zajednice općina Sisak iz 1985.

15.18. Robne rezerve i ratne materijalne rezerve (RMR)

1990., 1 kut.

Kut. 706.

Podseriju čini izvještaj o stanju robnih rezervi te zahtjevi za osiguranje ratnih materijalnih rezerva.

15.19. Proizvodnja ratne tehnike u ratnim uvjetima

1986./1987., 1 kut.

Kut. 706.

Podserija se sastoji od spisa vezanih uz proizvodnju ratne tehnike u ratnim uvjetima, poput izvještaja o mogućnostima izrade minsko-eksplozivnih sredstava u ratnim uvjetima ili prepiske o osposobljenosti dopunskih kapaciteta za proizvodnju sredstava ratne tehnike i minsko-eksplozivnih sredstava u improviziranim uvjetima i na najširoj osnovi.

15.20. Opskrba vojske u slučaju rata

1979./1980., 1 kut.

Kut. 706.

U podseriji se nalaze izvještaji o mogućnosti opskrbe jedinica JNA i TO-a u ratu.

15.21. Tehničko-materijalna sredstva

1986./1989., 1 kut.

Kut. 706.

Podserija se sastoji od izvještaja o pripremama kapaciteta za održavanje i remont tehničko-materijalnih sredstava te analiza kapaciteta istih za remont.

15.22. Organizacija i funkcioniranje općinskih tijela u slučaju rata

1976./1988., 1 kut.

Kut. 706.

U podseriji se nalaze odluke o organizaciji, sistematizaciji, nadležnosti i sastavu Predsjedništva SO-a Glina za vrijeme ratnoga stanja, naredbe o osiguranju dežurstava u tijelima uprave, plan unutrašnje organizacije, sistematizacije i zadataka ratnih tijela uprave općine i sl.

15.23. Funkcioniranje sustava u vrijeme praznika i blagdana

1973., 1 kut.

Kut. 706.

Podserija sadrži mjere predostrožnosti za vrijeme praznika 1973.

15.24. Pripremne mjere i zadatci gospodarskih subjekata u slučaju rata (poljoprivreda, građevinarstvo, energetika, trgovina....)

1970./1990., 1 kut.

Kut. 707.

Podserija sadrži spise u kojima se propisuju mjere i zadatci važnijih gospodarskih subjekata iz različitih područja u slučaju izbijanja rata.

15.25. Objekti

1968./1981., 2 kut.

Kut. 708.-709.

Najveći dio ove podserije odnosi se na izgradnju skloništa i skladišta za smještaj naoružanja u Glini.

15.26. Vojne vježbe

1981./1990., 1 kut.

Kut. 710.

U podseriji se nalaze spisi o vojnim vježbama održavanima na području Gline tijekom osamdesetih godina – Glina 81, Šamarica 83, Jesen 84, Jesen 85, Sava 86, Baza 87, Suradnja 88, Zaštita 89.

15.27. Analize i zaključci vezani uz pitanje financiranja narodne obrane

1965./1990., 1 kut.

Kut.710.

U podseriji se nalaze spisi u kojima se raspravlja o načinima financiranja narodne obrane.

15.28. Inspekcija i upravni nadzor

1981./1988., 1 kut.

Kut. 710.

Podseriju čine spisi Sekretarijata za narodnu obranu koji je bio zadužen za poslove inspekcije i upravnoga nadzora.

Oznaka/signatura: **HR-DASK-745.16.**

Naslov: Statistika

Vrijeme nastanka gradiva sadržanog u jedinici opisa: 1980./1989.

Razina opisa: Serija

Količina i nosač: 1 kutija i 1 knjiga; 0,11 d/m

Serija sadrži statističke planove, analize i izvještaje iz sfere društvene, gospodarske, političke i ekonomske statistike.

16.1. Izvještaji o radu Zavoda za statistiku te planovi statističkih istraživanja

1964./1990., 1 kut.

Kut. 711.

U podseriji se većinom nalaze izvještaji o radu Zavoda za statistiku te planovi statističkih istraživanja.

16.2. Društvena statistika

1963./1991., 1 kut., 2 knj.

Kut. 712.; knj. 180.-181.

Podserija se sastoji od više cjelina – demografske, kulturno-prosvjetne statistike i statistike rada. Unutar prve cjeline (demografska statistika) nalaze se popisi stanovništva prema naseljima i drugi obrasci, poput P-8 i P-9. Statistiku rada čine ponajviše izvještaji o zaposlenom osoblju i dohodcima te izvještaji o vojnim i civilnim invalidima. Zadnja cjelina (kulturno-prosvjetna statistika) sadrži statističke podatke o osnovnim i srednjim školama te kulturi i umjetnosti.

16.3. Gospodarska statistika

1963./1990., 4 kut.

Kut. 713.-716.

U ovoj podseriji također se nalazi više cjelina. Opća prepiska sadrži zajedničke statističke podatke za gospodarske, nepoljoprivredne djelatnosti i godišnje izvještaje vezane uz građevinarstvo na području općine. Unutar cjeline, nazvane Građevinska statistika, nalaze se izvještaji o raspodjeli stanova i kredita za stanove, godišnji izvještaji o porušenim zgradama i stanovima, godišnji izvještaji za građevinske objekte na kojima su izvođeni radovi (godišnji izvještaji za zgrade građene u režiji individualnoga vlasništva), godišnji izvještaj o investicijama u osnovna sredstva za 1987. te popisi građevinskih poduzeća koja su izvodila radove. Unutar cjeline Poljoprivredno-šumarska statistika nalaze se spisi općenito vezani uz poljoprivredno-šumarsku statistiku te procjene zasijanih površina individualnih poljoprivrednih proizvođača. Osim toga, u podseriji se nalaze i statistika ugostiteljstva, trgovine i turizma te statistika zanatstva koju u najvećoj mjeri čine statistički podatci o zaradi i osobnim dohodcima ostalih individualnih djelatnosti.

16.4. Politička statistika

1964./1990., 1 kut.

Kut. 717.

U podseriji se nalaze statistički podatci o sastavu različitih tijela Skupštine općine i njezinim djelatnostima.

16.5. Ekonomska statistika

1991., 1 kut.

Kut. 717.

Podserija sadrži godišnji izvještaj o investicijama (obrazac INV-01).

Oznaka/signatura: **HR-DASK-745.17.**

Naslov: **Vjerski i crkveni poslovi**

Vrijeme nastanka gradiva sadržanog u jedinici opisa: 1964./1980.

Razina opisa: Serija

Količina i nosač: 1 kutija; 0,1 d/m

Seriju čini dokumentacija koja se tiče vjerskih zajednica u tadašnjoj općini, ponajviše Katoličke i Pravoslavne Crkve.

17.1. Opća prepiska

1964./1980., 1 kut.

Kut. 718.

Podserija sadrži izvještaje o aktivnosti vjerskih zajednica te različite predstavke vjerskih zajednica Komisiji za vjerska pitanja.

17.2. Organizacija i rad Komisije za vjerska pitanja

1964./1976., 1 kut.

Kut. 718.

U podseriji se nalaze podatci o organizaciji i radu Komisije za vjerska pitanja.

17.3. Objekti vjerskih zajednica

1964./1986., 1 kut.

Kut. 718.

Podserija se sastoji od spisa vezanih uz objekte vjerskih zajednica. Konkretno, radi se o popisima imovine vjerskih zajednica te molbama za obnovu vjerskih objekata.

17.4. Tiskovine

1965./1985., 1 kut.

Kut. 718.

Podserija sadrži dva spisa: pregled vjerske i informativne štampe te izvještaj o korištenju vjerskih tiskovina na području Gline.

17.5. Izvještaji o vjerskim zajednicama

1966./1985., 1 kut.

Kut. 718.

Podseriju čine izvještaji o vjerskim zajednicama i njihovu radu na području općine.

17.6. Odnos države i vjerskih zajednica

1963./1987., 1 kut.

Kut. 718.

U podseriji se nalazi dokumentacija o odnosu između države i vjerskih zajednica, primjerice o držanju klera prilikom izbora, položaju učenika koji polaze vjeronauk u školama i sl.

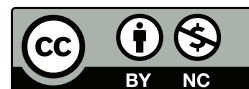
Summary

Summary Inventory of the Fond of the Municipal Assembly of Glina, 1963–1991

UDK: 342.25(497.5Glina)"1963/1991"

The Glina Municipal Assembly was the highest authority and self-governing body of the Glina Municipality. It was established in 1963 and ceased to exist in 1991. Its primary aim was the social and economic development of the community. In line with these comprehensive objectives, the assembly had broad competences, ranging from the adoption of social plans to the resolution of communal issues. For example, it was responsible for enacting local legal regulations (including the Statute), adopting financial acts (such as the budget and final accounts), preparing and approving urban and social development plans, as well as organizing and regulating national defense, etc. In effect, the assembly was responsible for defining and implementing all aspects of the community's social, cultural, health, economic, and other interests.

Keywords: Municipal Assembly, Municipality of Glina, Assembly Council, Assembly Advisory Board, Assembly Commission, Community of Municipalities

Sumarni inventar fonda

HR-DASK-24: NARODNI ODBOR GRADSKE OPĆINE KOSTAJNICA (1945. – 1955.)

Stručni rad

Izvadak

Područje današnjega grada Hrvatske Kostajnice kroz povijest je prošlo kroz niz administrativnih preustroja. Nakon Drugoga svjetskog rata formiran je Mjesni narodni odbor (MNO) Kostajnica, koji u nizu izmjena Zakona o administrativno-teritorijalnoj podjeli NR Hrvatske mijenja naziv u Narodni odbor grada (NOG) Kostajnica (1950.) odnosno Narodni odbor gradske općine (NOGO) Kostajnica (1952.) te pod posljednjim nazivom djeluje do novog, opsežnijeg preustroja 1955. godine. Djelovanjem stvaratelja nastaje fond NOGO Kostajnica, prvi put stručno obrađen 1987. godine. Krajem 2023. godine pokrenuta je revizija fonda s ciljem bolje razvidnosti strukture fonda odnosno područja rada i djelovanja stvaratelja po strukturno-funkcionalnom principu. Ovaj rad nov je sumarni inventar navedenoga fonda, izrađen primjenom međunarodnih standarda ISAD (G) i ISAAR (CPF), nakon revizije fonda i izlučivanja suvišnoga dokumentarnog gradiva.

Ključne riječi: Hrvatska Kostajnica, Narodni odbor, Narodni odbor gradske općine, Zakon o administrativno-teritorijalnoj podjeli Narodne Republike Hrvatske

Popis kratica

AFŽ	Antifašistički front žena
br.	broj
čl.	članak
DASK	Državni arhiv u Sisku
d/m	dužni metar
dr.	drugo
FNRJ	Federativna Narodna Republika Jugoslavija
IO	Izvršni odbor
ISAD (G)	Opća međunarodna norma za opis arhivskog gradiva (<i>General International Standard Archival Description</i>)
ISAAR (CPF)	Međunarodna norma arhivističkog normiranog zapisa za pravne i fizičke osobe te obitelji (<i>International Standard Archival Authority Record for Corporate Bodies, Persons and Families</i>)
KNO	Kotarski narodni odbor
knj.	knjiga
kut.	kutija
MNO	Mjesni narodni odbor
NO	Narodni odbor
NN	Narodne novine
NOB	Narodnooslobodilačka borba
NOG	Narodni odbor grada
NOGO	Narodni odbor gradske općine
NOK	Narodni odbor kotara
NOO	Narodnooslobodilački odbor
NOO	Narodni odbor općine
NOVJ	Narodnooslobodilačka vojska Jugoslavije
NRH	Narodna Republika Hrvatska
ONO	Okružni narodni odbor
OZNO	Opći zakon o narodnim odborima
SI	Sumarni inventar
SL	Službeni list
sl.	slično
SO	Skupština općine
str.	stranica

Opis fonda

Identifikacija

Identifikacijska oznaka/signatura

HR-DASK-24

Naslov

Narodni odbor gradske općine Kostajnica (Hrvatska Kostajnica)

Vrijeme nastanka gradiva

1945. – 1955.

Razina opisa

Fond

Količina i nosač jedinice opisa

9 kutija i 9 knjiga; 1,4 d/m

Kontekst

Naziv stvaratelja

Mjesni narodni odbor Kostajnica (MNO Kostajnica); 1945. – 1950.

Narodni odbor grada Kostajnica (NOG Kostajnica); 1950. – 1952.

Narodni odbor gradske općine Kostajnica (NOGO Kostajnica); 1952. – 1955.

Upravna povijest

Vrijeme i mjesto djelovanja

Narodni odbor gradske općine Kostajnica počeo je s radom 1945. godine pod nazivom Mjesni narodni odbor (MNO) Kostajnica.¹ Zakonom o administrativno-teritorijalnoj podjeli NR Hrvatske² iz 1950. godine Kostajnica dobiva status grada te MNO Kostajnica mijenja naziv u Narodni odbor grada (NOG) Kostajnica. Na temelju novog Zakona o administrativno-teritorijalnoj podjeli NR Hrvatske³ iz 1952. godine osnovan je Narodni odbor gradske općine (NOGO) Kostajnica koji pod tim nazivom djeluje do 1955. godine. U kolovozu 1955. godine Zakonom o području kotara i općina u NRH⁴ ukinut

1 Milka Orlić, sumarni inventar „Narodni odbor gradske općine Kostajnica 1945. – 1955.“ (Sisak; *Historijski arhiv u Sisku*, 1987): 1.

2 Narodne Novine (NN) NRH br. 27/1950. *Zakon o administrativno-teritorijalnoj podjeli Narodne Republike Hrvatske*

3 NN NRH br. 16/1952., *Zakon o administrativno-teritorijalnoj podjeli NRH*

4 NN NRH br. 36/1955., *Zakon o području kotara i općina u NRH*

je kotar Kostajnica, a mjesto Kostajnica dobilo je status općine u okviru kotara Sisak, te je kao najviši organ vlasti u općini imenovan Narodni odbor općine Kostajnica sa sjedištem u Kostajnici.

Pravni status

Tijelo državne uprave, jedinica lokalne razine

Nadležnost, svrha, funkcije i područje djelatnosti

Nakon Drugoga svjetskog rata administrativno-teritorijalna nadležnost lokalnih vlasti u novoformiranoj FNRJ bila je podijeljena na narodne odbore (NO). Narodni odbori bili su ustrojeni po uzoru na ratne narodnooslobodilačke odbore (NOO) koji su tijekom rata služili kao organi vlasti na području pod nadzorom Narodnooslobodilačke vojske Jugoslavije (NOVJ).⁵ Prema prvom saveznom Općem zakonu o narodnim odborima (OZNO) iz 1946. godine kao administrativno-teritorijalne jedinice postojali su mjesni, gradski, kotarski, okružni i oblasni narodni odbori.⁶ Nadležnost, svrha i funkcija MNO-a, NOG-a i naposljetku NOGO-a Kostajnica definirani su trima saveznim OZNO-ima (iz 1946., 1949. i 1952. godine)⁷ te republičkim Zakonom o narodnim odborima gradova i gradskih općina iz 1952. godine.⁸

Prema prvom OZNO-u⁹ zadatci i ovlasti mjesnih narodnih odbora svedeni su na ostvarenje poljoprivrednoga plana, brigu o materijalno-kulturnom podizanju mjesta, unapređenje privrede mjesta, vršenje komunalnih poslova, upravljanje mjesnom imovinom te vođenje osnovnih administrativno-upravnih poslova. U sferi plana MNO je trebao ostvarivati mjesni privredni plan, sudjelovati u razmatranju planova viših tijela, sabirati statističke podatke te voditi evidenciju o zadrugama i poduzećima u mjestu. U sferi poljoprivrede brinuti se o razvoju svih poljoprivrednih djelatnosti, upravljati mjesnim poljoprivrednim površinama i objektima (u društvenom vlasništvu), posredovati u nabavi stoke i nadzirati njezino iskorištavanje, rukovoditi kampanjama sezonskih poljoprivrednih radova, organizirati sječe i nadzirati raspodjelu drva, suzbijati poljske štete te sudjelovati u izvođenju agrarne reforme i kolonizacije.

U sferi komunalnoga života mjesni narodni odbori morali su rukovoditi i brinuti se o mjesnim izvorima, bunarima te komunalnoj infrastrukturi, prometu i prometnoj infrastrukturi, zelenim i sportsko-rekreativnim površinama, kupalištima i praonicama, stambenim objektima u društvenom vlasništvu, građevinskim i ostalim radovima te su bili nadležni i za upravljanje grobljima.

5 Nada Križanić, Nela Kušanić, Nada Sarkotić. *Shematizam organa uprave i pravosuđa na području Državnog Arhiva u Sisku*, (Državni Arhiv u Sisku, 2002); 16–19, 32., Tuk, Ana. „Stvarna nadležnost kotarskih narodnih odbora.“ Arhivski vjesnik 59, br. 1 (2016): 275–276. <https://hrcak.srce.hr/182534>

6 Drago Herceg, Ivan Bendiš, „Uspostava lokalne vlasti nakon Drugog svjetskog rata u dubrovačkom kraju kroz sačuvano arhivsko gradivo,“ *Vjesnik dalmatinskih arhiva* 4, br. 1 (2023): 46–47. <https://doi.org/10.58565/vda.4.1.2>, Tuk, „Stvarna,“ 276.

7 Službeni list (SL) FNRJ br. 43/1946. *Opći zakon o narodnim odborima* (OZNO), SL FNRJ br. 49/1949. *OZNO*, SL FNRJ br. 22/1952. *OZNO*, Tuk. „Stvarna,“ 276.

8 NN NRH br. 36/1952. *Zakon o narodnim odborima gradova i gradskih općina*.

9 SL FNRJ br. 43/1946. *OZNO*

U području trgovine i obrta MNO-i upravljaju i nadziru državne mlinove mjesnoga značaja, kudeljare, postrojenja za unapređenje kućne radinosti i mjesno sajmište. Nadziru zadružne i privatne obrtne radionice te trgovačka poduzeća. Određuju norme za raspodjelu racioniranih namirnica, evidentiraju kretanje cijena te s višim tijelima sudjeluju u suzbijanju špekulacije u mjestu.

Financijske obveze MNO-a podrazumijevale su donošenje budžeta, određivanje i ubiranje mjesnih daća, ubiranje neposrednih i posrednih poreza, kontrolu izvršavanja obveza prema državi svih fizičkih i pravnih osoba te ugovaranje zajmova uz odobrenje Vlade NRH. MNO je regulirao radne odnose vlastitih zaposlenika, organizirao i raspoređivao ljudsku i stočnu radnu snagu te sredstva za javne radove, brinuo se o poštivanju propisa o radu, radnim odnosima i socijalnom osiguranju na području Odbora te stambenom smještaju radnika.

U sferi narodnoga prosvjećivanja MNO-i su organizirali analfabetske tečajeve, brinuli se o kulturnom uzdizanju mjesta osnivanjem kulturnih domova, čitaonica i sličnih ustanova te pomagali i nadzirali rad kulturnih društava. Odgovornost MNO-a prema školstvu odnosio se na materijalno uzdržavanje škola te kontrolu nad upisom djece u škole i pohađanjem nastave. U sferi socijalne zaštite i zdravstva MNO je bio dužan brinuti se za siročad, pomagati obiteljima poginulih pripadnika NOB-a i žrtava rata te ostalim socijalno ugroženim skupinama. MNO-i su imali ovlasti osnivati i nadzirati ustanove za odgoj i brigu o djeci i siromašnima poput javnih kuhinja, skloništa i domova. Također, imali su dužnost brinuti se o mjesnoj higijeni i zdravstvu te imali ovlasti osnivati ambulante, zdravstvene stanice i druge zdravstvene ustanove lokalnoga značaja. Uz upravljanje javnim zdravstvom MNO-i su nadzirali rad privatnih liječnika i ljekarni.

U sferi općih upravnih i administrativnih poslova MNO-i su bili zaduženi za vođenje matičnih knjiga, sklapanje brakova, vođenje dijela administrativnih i administrativno-kaznenih postupaka, evidenciju stanovništva, vođenje popisa birača („biračkog spiska“) i pomoć u provođenju izbora. Vršili su prijenos pošte u mjestima gdje nije bilo poštanskih ustanova, pomagali oružanim snagama u regrutaciji i podizanju obrambenih sposobnosti lokalnoga značaja, nadzirali društvene organizacije lokalnoga značaja, brinuli o javnom redu i miru te imali mogućnost rukovoditi seoskom pomoćnom milicijom.

Prema novom OZNO-u iz 1949. godine ovlasti MNO-a nisu značajno promijenjene. Postupnom nacionalizacijom povećavao se broj manjih poduzeća u društvenom vlasništvu, kao i količina općenarodne imovine kojom su upravljali MNO-i. Stoga je u novom OZNO-u detaljnije razjašnjena nadležnost MNO-a u njihovu upravljanju te podizanju lokalne privrede. Novim Zakonom je MNO mogao upravljati i osnivati veća poduzeća, šire privredne djelatnosti, raspolagati prihodima i proizvodima poduzeća te općenarodne imovine, osnivati komunalna poduzeća i ustanove, osnivati osnovne škole i ustanove socijalne skrbi te podizati za njih potrebne objekte. Mogao je određivati cijene proizvoda i usluga u mjestu ako nisu bile u suprotnosti s propisima viših organa. Također, MNO je dodjeljivao socijalnu pomoć osiguranu vlastitim sredstvima.¹⁰

10 SL FNRJ br. 49/1949. OZNO, Tuk, „Stvarna,“ 276, 282–283.

Godine 1950. Kostajnica je dobila status grada čime je MNO postao Narodni odbor grada (NOG).¹¹ NOG-ovi su, ovisni o veličini i privrednoj snazi, mogli biti izdvojeni iz kotara te djelovati s ovlastima kotarskog narodnog odbora (KNO-a). Međutim, kod NOG-a Kostajnice to nije bio slučaj, stoga su ovlasti ostale iste kao na razini MNO-a.¹² Godine 1952. donesen je novi Savezni OZNO,¹³ ali i prvi republički zakoni o narodnim odborima, zasebno za općine, gradove i gradske općine te kotareve.¹⁴ Pritom su ukinute oblasti, a mjesni narodni odbori zamijenjeni su općinskim. Iste godine donesen je i novi Zakon o administrativno-teritorijalnoj podjeli NRH.¹⁵ Prema novouvedenoj koncepciji samoupravljanja uvedene su općine kao novi oblik lokalne samouprave te će se u narednim godinama ovlasti općina postupno proširivati na račun kotareva.¹⁶ Istim Zakonom NOG Kostajnice preimenovan je u Narodni odbor gradske općine (NOGO) Kostajnica. Narodni odbori općina dobili su veća prava „u poslovima od neposrednog interesa za privredni, komunalni, kulturni i socijalni razvitak.“ Neki poslovi KNO-a mogli su, uz osiguranje potrebnoga budžeta, biti preneseni na NOGO što se postupno i činilo. NOGO je mogao osnivati poduzeća i ustanove zajedno s drugim odborima te poduzimati upravno-nadzorne mjere nad poduzećima i ustanovama na području vlastite nadležnosti.¹⁷

Područje nadležnosti NOGO Kostajnice bio je određen zakonima o administrativno-teritorijalnoj podjeli NR Hrvatske iz 1947. (NN br. 60/47.), 1950. (NN br. 27/50.) te 1952. godine (NN br. 16/52.).¹⁸ Teritorijalna nadležnost Odbora bila je podložna promjenama zbog pripajanja odnosno izdvajanja različitih naselja. Na području Odbora 1945. nalazila su se naselja Čukur, Kostajnica i Selište Kostajničko.¹⁹ Krajem veljače 1947. godine ukinut je MNO Rosulje, a nadležnost MNO-a Kostajnica proširena je i na to naselje.²⁰ Odlukom sa sjednice NOG-a Kostajnica održane 29. prosinca 1951. godine, pod nadležnost Odbora pripojena su sela Kostrići, Rausovac i Utolica sa zaseocima Čaire i Čukur. Novim zakonom o administrativno-teritorijalnoj podjeli iz 1952. godine područje nadležnosti Odbora svedeno je na gradsko naselje Kostajnica i sela Čukur, Kostrići, Rosulje i Selište Kostajničko. Sljedeće godine naselje Kostrići izdvojeno je iz nadležnosti NOGO-a Kostajnica i pripojeno općini Kostajnički Majur.²¹

11 NN NRH br. 27./1950. *Zakon o administrativno-teritorijalnoj podjeli NRH*

12 SL FNRJ br. 43/1946. *OZNO*, SL FNRJ br. 49/1949. *OZNO*, Tuk „Stvarna,“ 319.

13 SL FNRJ br. 22/1952. *OZNO*

14 NN NRH br. 35, 36./1952.

15 NN NRH br. 16/1952. *Zakon o administrativno-teritorijalnoj podjeli NRH*

16 Tuk, „Stvarna,“ 284–287.

17 SL FNRJ br. 22/1952. *OZNO*, NN NRH br. 16, 35, 36./1952., Tuk, „Stvarna,“ 279, 284–287, 295, 300–301.

18 NN NRH br. 60/47, 27/50, 16/52. *Zakon o administrativno-teritorijalnoj podjeli NRH*

19 Nada Križanić, Nela Kušanić, Nada Sarkotić, *Shematizam organa uprave i pravosuđa na području Državnog arhiva u Sisku*, (Državni arhiv u Sisku, Sisak 2002): 32–34.

20 HR-DASK-24.1.1, Organizacija i upravljanje, Općenito, spis br. 282 od 28. 2. 1947.

21 Križanić, Kušanić, Sarkotić, *Shematizam*, 32–34.

Organizacijski ustroj

Prema saveznom OZNO-u iz 1946. godine, MNO-i su mogli imati od 7 do 35 narodnih odbornika, ovisno o brojnosti stanovništva i ostalim potrebama mjesta. Oni su imenovani izborom građana na mandat u trajanju od dvije godine.²² Prema OZNO-u iz 1949., MNO-i su mogli imati 11 do 45 odbornika, a narodni odbor grada u sastavu kotara od 35 do 60 odbornika.²³ Republički zakon o narodnim odborima gradova i gradskih općina iz 1952. predviđao je od 30 do 50 odbornika NOGO-a.²⁴ Stvaran broj mjesnih, odnosno gradskih odbornika u Kostajnici na temelju fragmentarno sačuvane građe, moguće je utvrditi samo u godinama 1946., 1947., 1951. te 1952. MNO Kostajnica u lipnju 1946. godine imao je šest odbornika,²⁵ uz predsjednika i tajnika. Sljedeće godine broj odbornika porastao je na 24 što je poznato na temelju sačuvanih rezultata izborne komisije²⁶ te poziva na sjednicu.²⁷ U godinama 1951. i 1952. NOG Kostajnica imao je ukupno 35 odbornika uključujući predsjednika i tajnika.²⁸ Popis dijela odbornika moguće je utvrditi i preko sačuvanih dostavnica priloženih uz pozive na sjednice NO-a. Međutim, dostavnice ne sadrže cjelokupni popis odbornika već samo dio.²⁹

Na čelu MNO-a, NOG-a odnosno NOGO-a nalazio se **predsjednik** koji je predsjedao odborom, a iz redova odbornika odabiran je i tajnik. **Tajnik** NO-a bio je zadužen za nadzor administrativno-upravnoga poslovanja tijela i službenika NO-a te ovjeru svih potvrda, rješenja, akata i korespondencijskih spisa.³⁰ Uz narodni odbor, jedinica lokalne uprave imala je i **zbor birača** koji su činili svi birači na navedenom području, a koji se sastajao najmanje jednom u dva mjeseca. Odbornici NO-a bili su dužni raspravljati o zaključcima sastanaka zbora birača te NO-u podnijeti izvještaj o poduzetim mjerama za izvršenje zaključaka. Po potrebi je NO mogao proslijediti zaključke zbora birača na viša tijela.³¹

Glavni upravni i izvršni organ MNO-a i NOG-a bio je **izvršni odbor** (IO). Prema OZNO-u iz 1946. godine, izvršni odbori u manjim mjestima sastojali su se samo od predsjednika i tajnika, a u većim (ovisno o veličini mjesta) od predsjednika, potpredsjednika, tajnika i drugih članova imenovanih iz redova odbornika. OZNO iz 1949.

22 SL FNRJ br. 43/1946., OZNO

23 SL FNRJ br. 49/1949. OZNO

24 NN NRH br. 36/52. *Zakon o narodnim odborima gradova i gradskih općina*

25 HR-DASK-24.1.4. Organizacija i upravljanje, Ustroj, spis br. 1177/46 od 18. 6. 1946., kut. 1.

26 HR-DASK-24 1.8.3. Organizacija i upravljanje, Izbori i popisi birača, Izbori za tijela izvršne vlasti na kotarskoj i lokalnoj razini, spis br. 531/47 od 23. 4. 1947.

27 HR-DASK-24 1.5.2.1. Organizacija i upravljanje, Sjednice i sastanci upravnih tijela, Sjednice i sastanci upravnih tijela gradskog narodnog odbora, Sjednice NOGO-a, spis br. 513/1947.

28 HR-DASK-24 1.5.2.1. Organizacija i upravljanje, Sjednice i sastanci upravnih tijela, Sjednice i sastanci upravnih tijela gradskog narodnog odbora, Sjednice NOGO-a, spisi br. 204/48 od 5. 2. 1948., 2/52 od 3. 1. 1952., 33/52 od 15. 1. 1952., 141/52 od 15. 2. 1952., 279/52 od 19. 3. 1952. 322/1952. od 1. 4. 1952.

29 Izostanak dijela odbornika na dostavnicama poznat je iz usporedbe popisa odbornika na dostavnicama s popisom svih odbornika na (iznad navedenim) sačuvanim zapisnicima sjednica.

30 NN NRH br. 36/52 *Zakon o narodnim odborima gradova i gradskih općina* (str. 151–152.), HR-DASK-24 NOGO Kostajnica

31 SL FNRJ br. 43/1946., OZNO

predviđao je IO sastavljen od predsjednika, tajnika i još najmanje triju članova.³² Takav minimalni sastav od triju članova uz predsjednika i tajnika činio je i Izvršni odbor MNO-a, NOG-a, odnosno NOGO-a Kostajnica.³³ Preko predsjednika i tajnika izvršni odbor predstavljao je narodni odbor kao pravnu osobu. Predsjednik je predsjedavao sjednicama IO-a, a s tajnikom je usmjeravao rad IO-a, nadzirao rad NO-a te sve ustanove i poduzeća u nadležnosti odbora.³⁴

Prema Zakonu o narodnim odborima gradova i gradskih općina 1952. godine ukinut je IO te su umjesto njega trebali biti uvedeni savjeti. Zakon je predviđao pet savjeta NO-a za privredu, komunalne poslove, prosvjedu i kulturu, narodno zdravlje i socijalnu politiku te unutrašnje poslove. Također je prema navedenom zakonu trebalo biti uvedeno i vijeće proizvođača čiji bi članovi uz odbornike NOGO-a na zajedničkim sjednicama ravnopravno sudjelovali u izglasavanju ključnih odluka.³⁵ Međutim, u fragmentarno sačuvanoj građi fonda nema spomena o navedenim tijelima, kao ni o potrebnim stalnim komisijama.³⁶ Moguće je kako savjeti NO-a, poput izvršnih tijela, vijeća proizvođača te zakonski definirane stalne komisije, do 1955. godine uopće nisu uspostavljeni. Nasuprot općinskoj, fond sadrži podatke o postojanju navedenih savjeta³⁷ i vijeća proizvođača³⁸ na kotarskoj razini.

Odnosi i veze

MNO, NOG odnosno NOGO predstavlja organ državne vlasti na lokalnoj razini. Odbor je bio podređen istoimenom Narodnom odboru kotara (NOK) koji je pak bio podređen Okružnom narodnom odboru (ONO) Banije. Godine 1947. ukinuti su okružni NO-i umjesto kojih su dvije godine kasnije na regionalnoj razini uvedeni oblasni narodni odbori. Područje NOK-a Kostajnica time je pripalo oblasti Zagreb, a već 1951. ukinuti su oblasni NO-i te NOG (kasnije NOGO) Kostajnica ostaje isključivo podređen NOK-u Kostajnica do novoga administrativno-teritorijalnog preustroja 1955. godine.³⁹

32 SL FNRJ br. 49/1949. *OZNO*

33 HR-DASK-24 1.5.2.1. Organizacija i upravljanje, Sjednice i sastanci upravnih tijela, Sjednice i sastanci upravnih tijela gradskog narodnog odbora, Sjednice NOGO-a, spisi br. 33/52 od 15. 1. 1952., 141/52 od 15. 2. 1952., 322/1952. od 1. 4. 1952.

34 SL FNRJ br. 43/1946., *OZNO*

35 NN NRH br. 36/52 *Zakon o narodnim odborima gradova i gradskih općina*, Tuk, „Stvarna,” 279.

36 Isto; Zakon predviđa četiri stalne komisije gradskog vijeća; mandatno-imunitetsku komisiju, komisije za društveni plan i financije, za propise i organizacijska pisanja te za molbe i žalbe. Zatim stalne komisije vijeća proizvođača; mandatno-imunitetsku te za društveni plan i financije te zajedničke komisije oba vijeća; komisiju za izbore i imenovanje i računsku komisiju.

37 HR-DASK-24.1.4. Organizacija i upravljanje, Ustroj, spis br. 402/52 od 12. 5. 1952., kut. 1.

38 HR-DASK-24 1.8.3. Organizacije i upravljanje, Organizacija i upravljanje, Izbori i popisi birača, Izbori za tijela izvršne vlasti na kotarskoj i lokalnoj razini, spisi br. 716/52. od 9. 12. 1952., 1009/54 od 21. 8. 1954., kut. 1.

39 Križanić, Kušanić, Sarkotić, *Shematizam*, 32., Tuk, „Stvarna,” 276., Drago Herceg, Ivan Bendiš, „Uspostava lokalne vlasti nakon Drugog svjetskog rata u dubrovačkom kraju kroz sačuvano arhivsko gradivo,” *Vjesnik dalmatinskih arhiva* 4/1 (2023): 47–48. <https://doi.org/10.58565/vda.4.1.2>

Povijest fonda

Gradivo ovoga fonda čuvano je kod sljednika stvaratelja (NOO i SO Kostajnica). Uslijed nesavjesnoga rukovanja i nebrige imatelja gradivo je ostalo fragmentarno sačuvano. Glavnina gradiva predana je Historijskom arhivu u Sisku (današnji Državni arhiv u Sisku) 1967. godine, zajedno s fondovima drugih upravnih tijela. Posljednji dio gradiva fonda preuzet je 2010. godine od Grada Hrvatske Kostajnice.

Prva arhivistička obrada gradiva fonda pokrenuta je 1987. godine prilikom čega je arhivistica Milka Orlić izradila i prvi sumarni inventar.⁴⁰ Krajem 2023. godine pokrenuta je revizija fonda s ciljem bolje razvidnosti područja rada i djelovanja stvaratelja po strukturno-funkcionalnom principu. Novi sumarni inventar izrađen je sljedeće godine primjenom međunarodnih standarda ISAD (G) i ISAAR (CPF) kada je dovršen postupak revizije fonda i izlučivanja suvišnoga dokumentarnog gradiva bez trajne vrijednosti.

Način preuzimanja i predaje

Gradivo MNO-a, NOG-a, odnosno NOGO-a Kostajnica preuzeto je po službenoj dužnosti kroz više akvizicija. Glavnina gradiva preuzeta je od pravnoga sljednika SO-a Kostajnica 1967. godine. Preuzeto gradivo upisano je pod brojem 189-2/1967 u Knjigu akvizicija DASK-a na temelju zapisnika o preuzimanju od 12. listopada 1967. Do sljedećeg preuzimanja došlo je 2010. godine kada je gradivo preuzeto od Grada Hrvatske Kostajnice. Gradivo je upisano u Knjigu akvizicija (klasa:036-01/10-01/12; broj: 2176-83-10-01) prema zapisniku od 29. rujna 2010. godine. Gradivo je preuzeto djelomično sređeno, zajedno s gradivom drugih upravnih tijela.

Sadržaj i ustroj

Sadržaj fonda

Gradivo fonda sadrži normativne akte i upute viših tijela, pozive na sastanke i zapisnike sa sastanaka i sjednica upravnih te radnih tijela, statističke izvještaje, izvještaje o radu, evidencije zaposlenika i odbornika tijela NOGO-a. Gradivo obiluje spisima korespondencije NO-a s drugim tijelima, državnim institucijama, ustanovama, poduzećima, udruženjima te građanima. Fond sadrži potvrde, izvode i rješenja vezana uz opće upravne poslove, kao i spisovodstvene evidencije: urudžbene zapisnike i kazala urudžbenoga zapisnika.

Odabiranje i izlučivanje

O izlučivanju gradiva prije preuzimanja od strane Arhiva nemamo sačuvanih podataka, kao ni o mogućem izlučivanju tijekom prve arhivističke obrade 1987. godine. Tijekom revizije fonda 2023. odnosno 2024. godine izlučeno je i uništeno gradivo u količini 0,1 d/m. Glavninu izlučenoga gradiva čine multiplikati, izdane potvrde o zaposlenju,

40 Orlić, M., SI NOGO Kostajnica, 1987.

prihodima, transakcijama, biračkom pravu, bolničkom liječenju i mjestu stanovanja, prijave poljskih šteta, molbe građana i sl.

Plan sređivanja

Gradivo fonda datira iz razdoblja prije donošenja Naredbe o planu jedinstvenih arhivskih znakova za sve organe uprave na teritoriju NRH⁴¹ 1958. godine. Stoga je uredsko poslovanje vođeno prema Uputstvu o uvođenju jednoobraznoga djelovodnika za poslove opće administracije⁴² prema kojem su se spisi odlagali prema tekućem broju unutar kalendarske godine bez arhivskoga znaka i podjele na tematske cjeline. Tijekom prve arhivističke obrade 1987. godine fond je podijeljen na knjige i spise. Potonji su dodatno podijeljeni na opće i financijske (većinom platne liste i financijski planovi). Opći spisi bili su poredani po tekućem broju unutar svake godine, odnosno prema upisu u urudžbeni zapisnik. Napominjem kako su urudžbeni zapisnici djelomično sačuvani.

Godine 2023. pokrenuta je revizija s ciljem formiranja novih serija i podserija razvrstanih prema tematskim cjelinama, odnosno po strukturno-funkcionalnom principu i prema novijim međunarodnim standardima za opis fonda ISAD (G) i ISAAR (CPF). Početno količinsko stanje fonda iznosilo je 1,5 d/m (10 kutija i 9 knjiga). Prilikom obrade određene su sljedeće serije:

1. Organizacija i upravljanje
2. Rad i radni odnosi
3. Spisovodstvo
4. Financije
5. Unutarnji poslovi
6. Privreda
7. Zdravstvo
8. Socijalna skrb
9. Obrazovanje, kultura i rekreacija
10. Pravosudni poslovi
11. Imovinsko-pravni poslovi
12. Zemljišno-knjižni poslovi
13. Vojni poslovi

Iz fonda je izlučeno 0,1 d/m dokumentarnoga balasta te fond nakon revizijskoga postupka iznosi 1,4 d/m (9 kutija i 9 knjiga).

41 NN NRH br. 7/1958. *Naredba o planu jedinstvenih arhivskih znakova za sve organe uprave na području NR Hrvatske*

42 SL FNRJ br. 5/1950. *Uputstvo o uvođenju jednoobraznog djelovodnika za poslove opće administracije*

Uvjeti dostupnosti i korištenja

Uvjeti dostupnosti

Gradivo fonda je u potpunosti dostupno za korištenje u skladu s čl. 18.–22. Zakona o arhivskom gradivu i arhivima,⁴³ Pravilnikom o korištenju javnog arhivskog gradiva⁴⁴ te Pravilnikom o radu čitaonice Državnog arhiva u Sisku dostupnom u čitaonici Arhiva.

Uvjeti objavljivanja ili umnožavanja

Umnožavanje i objavljivanje gradiva ovoga fonda dozvoljeno je u skladu sa Zakonom o arhivskom gradivu i arhivima⁴⁵ te Pravilnikom o korištenju javnog arhivskog gradiva⁴⁶ na pisani zahtjev korisnika.

Jezik/pismo u gradivu

Gradivo fonda najvećim je dijelom pisano hrvatsko-srpskim jezikom i latinicom uz dopise pojedinih pravnih tijela na slovenskom i makedonskom jeziku te ćirilici.

Tvarne značajke i tehnički uvjeti

Glavni nosač zapisa fonda je papir. Na dijelu gradiva vidljiva su kemijska i mehanička oštećenja. Kemijska oštećenja najvećim dijelom rezultat su neprimjerenoga skladištenja gradiva prije preuzimanja od strane Arhiva te su uzrokovana korozijom, vlagom i djelovanjem plijesni.

Obavijesna pomagala

Prvi sumarni inventar izrađen je 1987. godine, a nakon revizije 2024. godine izrađen je i prema međunarodnim standardima ISAD (G) i ISAAR (CPF). Fond također sadrži spisovodstvene evidencije: urudžbene zapisnike, kazala urudžbenih zapisnika i popis akata.

Dopunski izvori

Postojanje i mjesto čuvanja preslika

Gradivo fonda nije digitalizirano, mikrofilmirano, niti na bilo koji način zaštitno snimano.

Dopunski izvori u ustanovi

Dopunski izvori za proučavanje ovoga fonda su fondovi drugih upravnih tijela čuvani u Državnom arhivu u Sisku: fond Narodnog odbora kotara Kostajnica (HR-DASK-17)

43 Narodne novine (NN) br. 61/2018. *Zakon o arhivskom gradivu i arhivima*

44 NN br. 121/2019. *Pravilnik o korištenju javnog arhivskog gradiva*

45 NN br. 61/2018. *Zakon o arhivskom gradivu i arhivima*

46 NN br. 121/2019. *Pravilnik o korištenju javnog arhivskog gradiva*

i fond Okružnog narodnog odbora Banije(HR-DASK-14) kao viših upravnih tijela te Narodnog odbora općine Kostajnica (HR-DASK-301) kao pravnoga sljednika.

Literatura

- Bendiš, Ivan i Herceg, Drago. 2023. Uspostava lokalne vlasti nakon Drugog svjetskog rata u dubrovačkom kraju kroz sačuvano arhivsko gradivo. *Vjesnik dalmatinskih arhiva*, 4 (1), 42–66. <https://doi.org/10.58565/vda.4.1.2>
- Križanić, Nada; Kušanić, Nela; Sarkotić, Nada. 2002. *Shematizam organa uprave i pravosuđa na području Državnog Arhiva u Sisku*. Državni Arhiv u Sisku.
- Tuk, Ana. 2016. Stvarna nadležnost kotarskih narodnih odbora. *Arhivski vjesnik*, 59(1), 276–322. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/182534>

Kontrola opisa

Napomena arhivista

Inventar ovoga fonda izradio je arhivist-pripravnik Dominik Andreić.

Pravila ili propisi

Opća međunarodna norma za opis arhivskog gradiva ISAD (G);
Međunarodna norma arhivističkog normiranog zapisa za pravne i fizičke osobe te obitelji ISAAR (CPF).

Nadnevak izrade opisa

Rujan 2024.

Opis serija i podserija te nižih arhivskih jedinica

Identifikacijska oznaka: **HR-DASK-24.1.**

1. ORGANIZACIJA I UPRAVLJANJE

Vrijeme nastanka gradiva: **1946./1955.**

Razina opisa: **Serija**

Količina i nosač jedinice opisa: **1 kutija (0,1 d/m)**

Kut. 1.

1.1. Općenito o organizaciji i upravljanju

1946./1955.; 1 omot

Podserija sadrži spise vezane uz organizaciju izvršnih i općih upravnih poslova tijela NO-a, odnosno korespondenciju s višim i nižim upravnim tijelima, poduzećima i ustanovama.

1.2. Normativni akti i uputstva o organizaciji i upravljanju

1947./1955.; 1 omot

Podserija sadrži normativne akte i uputstva izdana od strane NO-a ili viših upravnih tijela, a koji se odnose na izvršne ili opće upravne poslove.

1.3. Zborovi birača

1949./1955.; 1 omot

1.3.1. Općenito o zborovima birača

1949./1954.

Niža arhivska jedinica sadrži spise vezane uz rad zborova birača (izuzev zapisnika).

1.3.2. Zapisnici zborova birača

1954. – 1955.

Niža arhivska jedinica sadrži zapisnike sastanaka zborova birača.

1.4. Unutarnji ustroj

1946./1953.; 1 omot

Podserija sadrži spise iz kojih se može razaznati unutarnji ustroj i podjela zadaća među zaposlenicima i izvršnim tijelima općine.

1.5. Sjednice i sastanci upravnih tijela

1947. – 1955.; 1 omot 0,02 d/m

1.5.1. Sjednice NOGO-a (NOG-a, MNO-a) 1947./1955.

Podserija sadrži zapisnike i materijale sa sjednica; pozive na sjednice, obavijesti o njihovom održavanju, dnevni red, datum održavanja, popise odbornika i ostalu sjedničku dokumentaciju (priloge) vezanu uz točke dnevnog reda upravnih tijela.

1.5.2. Sjednice Izvršnog odbora NOGO-a (NOG-a, MNO-a)

1951. – 1952.

Podserija sadrži pozive na sjednice, dostavnice, obavijesti o održavanju sjednica, zapisnike i ostale spise o sjednicama Izvršnoga odbora NOGO-a (NOG-a, MNO-a).

1.5.3. Zajednički sastanci s drugim upravnim tijelima općine

1947. – 1948.

Podserija sadrži pozive na sastanke, dostavnice, obavijesti o održavanju sastanaka, zapisnike i ostale spise o zajedničkim sastancima predstavnika NOGO-a s predstavnicima drugih upravnih tijela općine.

1.6. Izvještaji o radu

1946./1953.; 1 omot

Podserija sadrži izvještaje rada NOGO-a. Izvještaji su fragmentarno sačuvani, stoga se u ovoj podseriji nalaze samo pojedini mjesečni izvještaji iz 1946. i 1953. godine.

1.7. Savjetodavna i radna tijela

1947./1953.; 1 omot

Podserija sadrži dopise vezane za osnivanje i rad različitih komisija NOGO-a (komisija za suzbijanje nedopuštene trgovine, komisija za iseljenike i dr.).

1.8. Izbori i popisi birača

1947./1955.; 1 omot (0,02 d/m)

Podserija sadrži spise vezane uz izbore, njihove rezultate, organizaciju i provedbu te poslove vođenja popisa birača („biračkog spiska“).

1.8.1. Općenito o izborima

1947./1955.

Podserija sadrži općenitu prepisku vezanu uz izbore.

1.8.2. Izbori za tijela izvršne vlasti na republičkoj razini

1953.

Podserija sadrži dokumente i rješenja o provođenju navedenih izbora.

1.8.3. Izbori za tijela izvršne vlasti na kotarskoj i lokalnoj razini

1947./1954.

Jedinica sadrži dokumente i rješenja o provođenju navedenih izbora.

1.8.4. Evidencija popisa birača

1947./1953.

Jedinica sadrži spise vezane uz vođenje popisa birača („biračkog spiska“) te rješenja i potvrde o upisu u popis birača.

1.9. Upravni poslovi

1946./1955.; 1 omot (0,02 d/m)

Podserija obuhvaća glavninu općupravnih poslova za koje je bio zadužen NO poput vođenja matičnih knjiga, knjiga državljana, bilježenje demografskih podataka te imenovanja ili promjena naziva ulica, trgova ili prometnica.

1.9.1. Matičarstvo

1946./1955.

Jedinica sadrži korespondenciju s višim upravnim tijelima o vođenju matičnih knjiga, spis o osnivanju Matičnog ureda⁴⁷, izvode iz matičnih knjiga (umrlih, rođenih, vjenčanih), potvrde o rođenju, smrti i sklapanju braka te ostale dokumente i spise vezane uz poslove Matičnog ureda.

1.9.2. Državljanstvo

1946. – 1949.

Jedinica sadrži svjedodžbe (potvrde) o državljanstvu (domovnice), prepisku o stranim državljanima, spise vezane uz stjecanje državljanstva ili izdavanje osobnih iskaznica (ličnih karata).

1.9.3. Demografija

1946./1954.

Jedinica sadrži spise sa statističkim (demografskim) podacima upućene višim tijelima te spise sadržajno povezane s popisom stanovništva ili vođenjem (demografske) statistike.

1.9.4. Imenovanje i promjena imena prometnica i toponima

1946./1955.

Jedinica sadrži obavijesti, prijedloge, rješenja, rasprave i druge spise vezane uz navedenu tematiku.

1.10. Suradnja s društveno-političkim, dobrotvornim i vjerskim organizacijama

1946./1955.; 1 omot (0,01 d/m)

Podserija obuhvaća dopise vezane uz suradnju s navedenim organizacijama te je sadržajno podijeljena na tri niže arhivske jedinice.

⁴⁷ HR-DASK-24.1.9.1. NOGO Kostajnica, Organizacija i upravljanje, Upravni poslovi, Matičarstvo; spis 100/46 od 22. 5. 1946.

1.10.1. Suradnja s društveno-političkim organizacijama

1946. – 1952.

Jedinica sadrži prepisku s društveno-političkim organizacijama poput, primjerice, u vezi s radom brigada omladinskih radnih akcija, sindikalnih vijeća, Antifašističke fronte žena (AFŽ), udruženja umirovljenika („pensionera“) i sl.

1.10.2. Suradnja s dobrotvornim organizacijama

1946. – 1947.

Jedinica sadrži korespondenciju i spise o suradnji NO-a s dobrotvornim organizacijama poput Crvenoga križa.

1.10.3. Suradnja s vjerskim organizacijama

1946./1954.

Podserija sadrži spise korespondencije o vjerskim zajednicama, udruženjima vjernika te crkvenim bratovštinama.

Identifikacijska oznaka: **HR-DASK-24.2.**

2. RAD I RADNI ODNOSI

Vrijeme nastanka gradiva: **1946. – 1955.**

Razina opisa: **Serijski**

Količina i nosač jedinice opisa: **1,5 kutija (0,15 d/m)**

Serijski sadržava spise o poslovima reguliranja rada i radnih odnosa u tijelima, ustanovama i poduzećima u nadležnosti NOGO-a Kostajnica.

2.1. Korespondencija iz oblasti rada i radnih odnosa

1946./1955.; 1 omot

Kut. 2.

U podseriji se nalaze dopisi i korespondencija s drugim upravnim tijelima, poduzećima i ustanovama.

2.2. Normativni akti i uputstva o regulaciji rada i radnih odnosa

1946./1955.; 1 omot

Kut. 2.

Podserijski sadrži normativne akte i uputstva vezane uz regulaciju rada i radnih odnosa.

2.3. Evidencija kadrova

1946./1955.; 1 omot

Kut. 2.

Podserijski sadrži korespondenciju i statističke spise koji pružaju uvid u ljudske potencijale i radnu snagu na području teritorijalne nadležnosti, kao i među zaposlenima u tijelima općinskoga NO-a. Ovdje se mogu pronaći podatci poput broja zaposlenika NO-a te statistički podatci o radnoj snazi na području općine.

2.4. Reguliranje radnih odnosa

1946./1955.; 1 omot (0,01 d/m)

Kut. 2.

Podserija sadrži spise o regulaciji radnih odnosa zaposlenika NO-a te poduzeća pod upravom Odbora. Ondje su sadržana rješenja o zaposlenju (imenovanju), premještanju, otkazu, napredovanju i umirovljenju. Također su priložene molbe za zapošljavanje, uvjerenja o moralnom i političkom ponašanju (za potrebe reguliranja radnih odnosa), natječaji za zapošljavanje, opomene, žalbe i potvrde o radnom iskustvu.

2.5. Plaće

1946. – 1954.; 1 kutija (0,1 d/m)

Kut. 3.

2.5.1. Rješenja, potvrde i uputstva o iznosu plaća.

1946./1954.

Arhivska jedinica sadrži uputstva nadležnih tijela o određivanju iznosa plaća, potvrde o prihodima, zvanju i stručnoj spremi, žalbe i molbe za korekcije platnih iznosa i rješenja o određivanju iznosa plaće.

2.5.2. Platne liste

1947./1954.

Arhivska jedinica sadrži fragmentarno sačuvane platne liste službenika NOGO-a.

2.6. Stručno osposobljavanje i usavršavanje

1946./1955.; 1 omot (0,01 d/m)

Kut. 2.

Podserija sadrži spise o održavanju različitih stručnih tečajeva. Spise čine pozivi i obavijesti o raspisanim natječajima, dopisi nadležnih tijela, popisi polaznika tečajeva te statistički podatci.

2.6.1. Polaznici tečajeva, učenici i radnici u privredi

1946./1955.

Spisi arhivske jedinice sadržajno se odnose na zanatske tečajeve, doškolovanje, stručno osposobljavanje ili dodatno usavršavanje odraslih te učenika u privredi („naučnika“). Jedinica sadrži pozive i obavijesti o raspisanim natječajima, dopise nadležnih tijela, popise polaznika tečajeva te statističke podatke.

2.6.2. Službenici i zaposlenici NO-a

1953. – 1955.

Spisi arhivske jedinice odnose se na tečajeve i ispite za službenike i zaposlenike Odbora. Jedinicu čine pozivi i obavijesti o tečajevima, ispitima te korespondencija s višim upravnim tijelima.

2.7. Zapošljavanje osoba smanjene radne sposobnosti

1946. – 1947.; 1 omot

Kut. 2.

Podserija sadrži obavijesti i uputstva u svezi zapošljavanja osoba sa invaliditetom.

2.8. Javni radovi

1946./1953.; 1 omot

Kut. 2.

Podserija sadrži spise o javnim radovima. U podseriji se nalaze pozivi, dopisi, zapisnici žalbi, rješenja i odluke o naknadama, rješenja i odluke o prekršajima te priložene dostavnice.

2.9. Doprinosi za socijalno osiguranje

1952. – 1954.; 1 omot

Kut. 2.

Podserija sadrži izvještaje o korištenju prava na socijalno osiguranje, dopise viših upravnih tijela, rješenja o isplati odnosno prisilnoj naplati doprinosa te evidencije osiguranika.

2.10. Mirovine i mirovinsko osiguranje

1946./1955.; 1 omot

Kut. 2.

Podserija sadrži predmete, žalbe i rješenja o određivanju mirovina. Uz njih mogu biti priložene potvrde o radnom iskustvu, imovinskom stanju te moralnom i političkom vladanju.

Identifikacijska oznaka: **HR-DASK-24.3.**

3. SPISOVODSTVO

Vrijeme nastanka gradiva: **1946. – 1955.**

Razina opisa: **Serija**

Količina i nosač jedinice opisa: **2 omota i 9 knjiga (0,51 d/m)**

Serija sadrži dokumentaciju o organizaciji i vođenju spisovodstva, odnosno funkcioniranju pisarnice i pismohrane.

3.1. Organizacija spisovodstva i uredskog poslovanja

1946./1953.; 1 omot

Kut. 7.

Podserija sadrži dopise iz kojih se može doznati način vođenja uredskoga poslovanja i čuvanja arhivskoga gradiva.

3.2. Normativni akti i uputstva

1946./1955.; 1 omot

Kut. 7.

Podseriju čine normativni akti i uputstva nadležnih tijela u vezi s funkcioniranjem spisovodstva NO-a.

3.3. Spisovodstvene evidencije

1947. – 1955.; 9 knjiga 0,5 d/m

Knj. 1.-9.

3.3.1. Urudžbeni zapisnici

1947. – 1955.; 0,3 d/m

Knj. 1.-5.

3.3.2. Kazala

1947. – 1954.; 0,2 d/m

Knj. 6.-9.

Identifikacijska oznaka: **HR-DASK-24.4.**

4. FINANCIJE

Vrijeme nastanka gradiva: **1946. – 1955.**

Razina opisa: **Serija**

Količina i nosač jedinice opisa: **10 omota (0,09 d/m)**

Kut. 7.

4.1. Općenito o financijama

1947./1955.; 1 omot

Podserija sadrži korespondenciju, dopise i druge spise vezane uz financijsko poslovanje, a koji se ne mogu sadržajno svrstati u druge potkategorije.

4.2. Financijsko i materijalno poslovanje

1946./1955.; 1 omot

4.2.1. Računovodstvo

1946./1955.

Jedinica sadrži računovodstvene spise, bankovne potvrde o uplatama i isplatama te korespondenciju o platnom prometu i dugovima.

4.2.2. Materijalno knjigovodstvo

1946./1955.

U jedinici se nalaze spisi o nabavi materijalnih sredstava te rukovođenju inventarom i opremom.

4.3. Financijski planovi i izvješća

1947./1955.; 3 omota (0,04 d/m)

4.3.1. Uputstva za predaju planova i izvješća

1947./1955.

Jedinica sadrži normativne akte, uputstva viših upravnih tijela, naredbe o raspodjeli prihoda i rashoda te odluke o donošenju financijskih planova.

4.3.2. Financijski plan (budžet)

1947./1955.

Arhivska jedinica sadrži definirane godišnje financijske planove, odnosno budžete MNO-a/NOGO-a.

4.3.3. Završni račun

1947./1952.

Jedinica sadrži godišnje završne račune prihoda i rashoda MNO-a/NOGO-a.

4.4. Prihodi od privrede i stanovništva

1946. – 1955.; 3 omota (0,02 d/m)

Podserija sadrži spise o prihodima Narodnoga odbora, tj. prikupljenima porezima i naknadama.

4.4.1. Prihodi od poreza, doprinosa i taksi

1946. – 1951.

Jedinicu čine korespondencija, dopisi, obavijesti, popisi dužnika, zahtjevi i rješenja za obročnu otplatu poreza, zahtjevi za naplatu dugova te rješenja o prisilnoj naplati poreza.

4.4.2. Obvezna predaja poljoprivrednih proizvoda

1947./1955.

U jedinici se nalaze dopisi, korespondencija, popisi obveznika, molbe i rješenja za otpis dugova, rješenja (i žalbe) o predaji poljoprivrednih proizvoda, kao i drugi spisi vezani uz obveznu predaju poljoprivrednih proizvoda.

4.4.3. Uputstva o rukovođenju prihodima

1946./1955.

Jedinica sadrži normativne akte i uputstva, uključujući i rješenje o utvrđivanju porezne granice grada Kostajnice.

4.5. Zajmovi, krediti

1946./1955.; 1 omot (0,02 d/m)

Podserija sadrži spise o zaduženjima NO-a te pravnih i privatnih osoba na području nadležnosti NO-a. U njoj se nalaze molbe i odobrenja zajmova, jamstva na zajmove, korespondencija s bankama, poduzećima i upravnim tijelima, obavijesti, popisi dužnika te dopisi o zajmovima demobiliziranih boraca.

Identifikacijska oznaka: **HR-DASK-24.5.**

5. UNUTARNJI POSLOVI

Vrijeme nastanka gradiva: **1946./1955.**

Razina opisa: **Serijski**

Količina i nosač jedinice opisa: **1/2 kutije (0,05 d/m)**

Kut. 2.

Serijski sadrži spise vezane uz sigurnost, javni red i mir te unutarnje poslove NOGO-a.

5.1. Korespondencija iz oblasti unutarnjih poslova

1946./1955.; 1 omot

Podserijska sadrži službeni prepisku s drugim upravnim tijelima i građanima vezana uz pitanja unutarnjih poslova i javne sigurnosti.

5.2. Normativni akti i uputstva o unutarnjim poslovima

1946. – 1948.; 1 omot

Podserija sadrži normativne akte i uputstva izdana od strane Ministarstva unutarnjih poslova (MUP) NRH-a ili Odjela unutrašnjih poslova NOK-a Kostajnica.

5.3. Kriminal i prekršaji

1946./1955.; 3 omota (0,03 d/m)

Podserija sadrži prijave, zapisnike, rješenja i dopise o kriminalnim aktivnostima i prekršajima.

5.3.1. Opći kriminal i prekršaji

1946./1953.

U jedinici se nalaze spisi vezani uz kriminal i prekršaje poput krađa, nasilja, vandalizma te remećenja javnoga reda i mira. To su najvećim dijelom prijave građana i zapisnici koje je NOGO proslijedio nadležnom narodnom odboru kotara.

5.3.2. Privredni kriminal i prekršaji

1946./1954.

Jedinica sadrži prijave, zapisnike, presude, rješenja i dopise o privrednom kriminalu i prekršajima. Ovisno o tipu prekršaja, postupke su vodili Komisija za suzbijanje nedopuštene trgovine, nedopuštene špekulacije i privredne sabotaze MNO-a te nadležna tijela Narodnoga odbora kotara Kostajnica (Kotarska Uprava državne bezbjednosti (UDBA), Odjel za privredu, Trgovinska inspekcija Odjela za privredu, Odjel za unutrašnje poslove, Stanica Narodne milicije, kotarski sud) i susjednih kotareva.

5.3.3. Poljske štete

1946./1955.

Jedinica sadrži zapisnike, postupke, rješenja, korespondenciju i procjembene svjedodžbe. Presude (rješenja) o poljskoj šteti mogli su donijeti MNO, sudac za prekršaje NOK-a te kasnije Komisija za prekršaje NOGO-a.

5.4. Političke karakteristike građana

1946./1954.; 1 omot

Podserija sadrži potvrde (uvjerenja) o političkom i moralnom vladanju. Iz potvrda se može doznati povijest kažnjavanja, političko opredjeljenje i aktivnost građana, uloga i držanje za vrijeme Drugoga svjetskog rata, a ponekad i detaljne biografije, uključujući obrazovanje, zaposlenje, putovanja i sl. Ovakve potvrde izdavao je NO za mještane i bile su potrebne u razne svrhe poput zapošljavanja, otvaranja obrta, ostvarivanja prava na mirovinu ili prava iz sustava socijalne zaštite.

5.5. Nestale osobe

1947./1954.; 1 omot

U podseriji se nalaze prijave i obavijesti o nestanku osoba (najčešće podnesene NOK-u), potvrde mjesnoga NO-a o nestanku osobe, rješenja nadležnoga kotarskog suda o pokretanju postupka proglašenja nestalih osoba umrlima (mrtvima, preminulima), rješenja kotarskog suda o (okončanju postupka nakon tromjesečnoga roka) i proglašenju osoba umrlima te ostali spisi vezani uz nestale osobe.

5.6. Poslovi Narodne milicije

1947./1955.; 1 omot

Podserija sadrži dopise vezane uz aktivnosti Narodne milicije na području NO-a Kostajnica.

5.7. Vatrogastvo

1946./1952.; 1 omot

Podserija sadrži dopise i obavijesti vezane uz vatrogasnu djelatnost, sprječavanje i suzbijanje požara na području nadležnosti NO-a Kostajnica.

Identifikacijska oznaka: **HR-DASK-24.6.**

6. PRIVREDA

Vrijeme nastanka gradiva: **1946./1955.**

Razina opisa: **Serijski**

Količina i nosač jedinice opisa: **3 kutije (0,3 d/m)**

Serijski sadrži dopise, normativne akte, uputstva, oglase, rješenja, statističke podatke i druge spise vezane uz privredu i gospodarsku djelatnost na području mjesta odnosno grada Kostajnice.

6.1. Općenito o privredi

1947./1955.; 1 omot

Kut. 4.

Podserijsko obuhvaća dopise koji se sadržajno odnose na više privrednih djelatnosti ili privredu općenito.

6.2. Rješenja o obavljanju gospodarske djelatnosti

1946./1955.; 1 omot

Kut. 4.

Podserijsko sadrži odluke (ili rješenja) kojima se odobrava ili odbija, odnosno produljuje ili ukida, dozvola za obavljanje različitih gospodarskih djelatnosti za privatne i pravne osobe. Podserijsko uključuje i dozvole za vođenje obrta, dozvole za izvođenje novih gospodarskih djelatnosti, rješenja o davanju ili oduzimanju dozvole za obavljanje privatne trgovačke i ugostiteljske djelatnosti, rješenja o osnivanju i registraciji gospodarskih poduzeća, rješenja o određivanju radnog vremena te dozvole za slobodnu prodaju proizvoda na ulici ili sajmištu.

6.3. Cijene

1946./1955.; 1 omot (0,03 d/m)

Kut. 4.

Podserija sadrži proglase zakona i uredbi kojima se reguliraju cijene, potvrde o iznosu cijena na području nadležnosti NO-a te cjenike i druge spise iz kojih se mogu doznati iznosi cijena pojedinih proizvoda i usluga u navedenom razdoblju.

6.4. Poljoprivreda

1946./1955.; 5 omota (0,05 d/m)

Kut. 4.

Podseriju čine dopisi, korespondencija NO-a s drugim upravnim tijelima, poduzećima i poljoprivrednim stanicama, obavijesti, evidencijski, statistički i ostali spisi vezani uz poljoprivredne gospodarske djelatnosti.

6.4.1. Općenito o poljoprivredi

1946. – 1955.

Jedinicu čine korespondencija, dopisi i obavijesti vezani općenito uz poljoprivredu ili više poljoprivrednih podgrana.

6.4.2. Ratarstvo

1946./1954.

Jedinicu čine dopisi i obavijesti vezani uz ratarsku gospodarsku djelatnost.

6.4.3. Stočarstvo

1946./1955.

Jedinicu čine dopisi i obavijesti vezani uz stočarsku gospodarsku djelatnost.

6.4.4. Voćarstvo i vinogradarstvo

1946./1955.

Jedinicu čine dopisi i obavijesti vezani uz voćarsku i vinogradarsku gospodarsku djelatnost.

6.4.5. Pčelarstvo

1946./1954.

Jedinicu čine dopisi i obavijesti vezani uz pčelarsku gospodarsku djelatnost.

6.5. Veterinarstvo

1946./1955.; 1 omot (0,01 d/m)

Kut. 5.

Podserija sadrži obavijesti, dopise, korespondenciju NO-a s drugim upravnim tijelima i veterinarskim stanicama, statističke spise, poput evidencija životinja na području nadležnosti NO-a i popisa životinja za cijepljenje, te ostale spise vezane uz veterinarstvo i zdravstveno stanje životinja.

6.6. Šumarstvo

1946./1955.; 1 omot (0,01 d/m)

Kut. 5.

Podserija sadrži obavijesti, dopise, korespondenciju, statističke podatke i ostale spise vezane uz gospodarenje šumama.

6.7. Lovstvo

1946./1952.; 1 omot

Kut. 5.

Podserija sadrži spise vezane uz lovačku privrednu djelatnost.

6.7.1. Općenito o lovu

1946./1952.

U jedinici se nalazi korespondencija, obavijesti i drugi spisi vezani uz lov. Kategorija sadrži i statističke podatke poput popisa lovaca.

6.7.2. Lovačka društva

1946. – 1947.

Jedinica sadrži spise vezane uz rad Lovačkog društva Kostajnica, uključujući rješenje o osnivanju, statut društva, popis članova, zapisnike skupština, korespondenciju s MNO-om i drugu dokumentaciju.

6.8. Ribarstvo

1946./1955.; 1 omot

Kut. 5.

Podserija sadrži uputstva i obavijesti vezane u ribarsku djelatnost.

6.9. Zanatstvo

1946./1954.; 2 omota

Kut. 5.

Podserija sadrži spise vezane uz zanatstvo. Podijeljena je na dvije niže jedinice.

6.9.1. Općenito o zanatstvu

1946./1954.

U jedinici se nalaze dopisi i obavijesti vezani uz zanatsku djelatnost.

6.9.2. Zanatstvo – Evidencija i statistika

1948./1952.

U podseriji se nalaze evidencijski spisi poput planova i popisa zanatlija.

6.10. Industrija

1946./1954.; 1 omot

Kut. 5.

U podseriji se nalazi se prepiska vezana uz industrijsku djelatnost.

6.11. Trgovina i opskrba

1946./1955.; 2 omota (0,02 d/m)

Kut. 5.

6.11.1. Općenito o trgovini i opskrbi

1946./1955.

U jedinici se nalaze dopisi, obavijesti i korespondencija s drugim upravnim tijelima, poduzećima i ustanovama vezani uz područje trgovine i opskrbe.

6.11.2. Evidencija i statistika trgovine i opskrbe

1946./1954.

Jedinica sadrži statističke spise poput popisa proizvoda, opskrbnika ili primatelja roba i usluga te izvještaja.

6.12. Novčani zavodi, štedionice i osiguravajuća društva

1946./1955.; 1 omot

Kut. 5.

Podserija sadrži spise vezane uz poslovanje novčanih zavoda, štedionica i osiguravajućih društava. Među njima se nalaze dopisi, obavijesti, reklamne brošure i spisi vezani uz likvidacijske postupke.

6.13. Ugostiteljstvo i turizam

1946./1954.; 1 omot

Kut. 5.

Podserija sadrži rješenja, obavijesti, korespondenciju i druge spise vezane uz ugostiteljsku djelatnost i turizam. Značajan broj spisa odnosi se na *Hotel Central*, odnosno Gradsko ugostiteljsko poduzeće Kostajnica.

6.14. Promet

1946./1955.; 2 omota (0,02 d/m)

Kut. 5.

Podserija sadrži spise vezane uz cestovni i riječni promet osoba i dobara te telekomunikacije.

6.14.1. Cestovni promet

1946./1955.

Jedinica sadrži, obavijesti, dopise, korespondenciju, potvrde o iznosu cijene prijevoza (izdavane za potrebe isplate dodataka ili kompenzacija), oglašene vozne redove, prijevozne dozvole i prijavne listove vozila (registracija), spise vezane uz točne putovnice, spise o počinjenim prometnim prekršajima, spise o održavanju prometnica i statističke podatke poput popisa prometnih vozila.

6.14.2. Riječni promet

1946./1954.

Jedinica sadrži obavijesti, korespondenciju i statističke podatke o riječnom prometu poput popisa plovila i njihovih vlasnika u Kostajnici.

6.15. Pošta

1946./1955.; 1 omot (0,01 d/m)

Kut. 5.

Podserija sadrži obavijesti, korespondenciju s upravnim tijelima i poštanskim poduzećima i ostale spise koji se odnose na poštanski promet i poslovanje.

6.16. Elektroprivreda

1946./1955.; 1 omot

Kut. 5.

U podseriji se nalaze obavijesti, korespondencija i ostali spisi vezani uz poslove Električne centrale Kostajnice te opskrbe grada električnom energijom.

6.17. Vodoprivreda

1946./1955.; 1 omot

Kut. 5.

Podserija sadrži obavijesti, korespondenciju i ostale spise vezane uz održavanje vodnih tokova, vodovoda i vodoprivrede.

6.18. Komunalni poslovi

1946./1955.; 1 omot (0,01 d/m)

Kut. 5

Podserija sadrži spise vezane uz prostorno uređenje i komunalne poslove. Među njima se nalaze dopisi, obavijesti, prijave građana o komunalnim problemima te oglasi i zapisnici javnih dražbi za komunalne radove.

6.19. Stambeni poslovi

1946./1955.; 3 omota (0,06 d/m)

Kut. 6.

Podserija sadrži spise vezane uz stambene poslove.

6.19.1. Korespondencija, uputstva i izvještaji

1946./1955.

U jedinici se nalazi korespondencija, uputstva i izvještaji o stambenom stanju te popisi najmoprimaca i stambenih zgrada.

6.19.2. Rješenja o iznosu stanarina i najma

1946./1955.

Jedinica sadrži rješenja o iznosu stanarina i najma koja je izdavao NOGO, zajedno s priloženim zahtjevima o izdavanju rješenja, molbama, žalbama i zapisnicima.

6.19.3. Raspodjela stambenog prostora

1946./1955.

U jedinici se nalaze rješenja o dodjeli stambenoga prostora građanima i pravnim osobama s priloženim molbama, žalbama i odbijenicama, kao i otkazivanje stambenoga najma te rješenja o deložaciji.

6.20. Građevinarstvo

1946./1955.; 4 omota (0,035 d/m)

Kut. 6.

Podserija sadrži spise vezane uz građevinarsku gospodarsku djelatnost.

6.20.1. Općenito o građevinarstvu

1946./1955.

U jedinici se nalaze obavijesti, dopisi i korespondencija s drugim upravnim tijelima i građanima, spisi o poslijeratnoj planskoj izgradnji, raspodjeli građevinskoga materijala, rušenju oštećenih objekata, molbe i rješenja o dodjeli građevinskoga materijala i drugi spisi vezani uz građevinarsku djelatnost.

6.20.2. Građevinske dozvole

1949./1955.

Jedinica sadrži fragmentarno sačuvane predmete izdavanja građevinskih dozvola s područja nadležnosti NOGO-a Kostajnica.

6.20.3. Lokacijske dozvole

1955.

Jedinica sadrži fragmentarno sačuvane predmete izdavanja lokacijskih dozvola s područja nadležnosti NOGO-a Kostajnica.

6.20.4. Javni natječaji za izvođenje građevinskih radova

1953. – 1955.

Jedinica sadrži dokumentaciju raspisanih javnih građevinskih radova.

6.21. Urbanizam

1953. – 1955.; 1 omot

Kut. 6.

Podserija sadrži spise vezane uz planiranje izgradnje (izradu urbanističkoga plana) i prostorno uređenje naselja te se sastoji od korespondencije NOGO-a s Urbanističkim institutom NRH-a.

Identifikacijska oznaka: **HR-DASK-24.7.**

7. ZDRAVSTVO

Vrijeme nastanka gradiva: **1946./1955.**

Razina opisa: **Serija**

Količina i nosač jedinice opisa: **4 omota (0,02 d/m)**

Kut. 8

Serija sadrži spise o zdravstvenom stanju i uslugama te sanitarnim uvjetima i higijeni.

7.1. Općenito o zdravstvu

1946./1955., 1 omot

Podserija sadrži obavijesti, korespondenciju NOGO-a s građanima, zdravstvenim ustanovama i upravnim tijelima i sl.

7.2. Uputstva o radu u području zdravstva

1953. – 1954.; 1 omot

Podserija sadrži uputstva te prijepise pravilnika, uredbi i zakona poslanih od strane drugih upravnih tijela o zdravstvenoj djelatnosti.

7.3. Evidencija i statistika u području zdravstva

1946./1955.; 1 omot

Podserija sadrži evidencije i statističke spise iz područja zdravstva poput popisa djece i građana drugih dobnih skupina, popisa građana za cijepljenje odnosno popisa cijepljenih, popisa oboljelih te popisa pripadnika različitih djelatnosti.

7.4. Zdravstveni izvještaji

1946.; 1 omot

Podserija je fragmentarno sačuvana te sadrži nekoliko mjesečnih zdravstvenih izvještaja MNO-a iz 1946. godine.

Identifikacijska oznaka: **HR-DASK-24.8.**

8. SOCIJALNA SKRB

Vrijeme nastanka gradiva: **1946./1955.**

Razina opisa: **Serijska**

Količina i nosač jedinice opisa: **1/2 kutije (0,05 d/m)**

Kut. 8.

Serijska sadrži spise o socijalnom stanju, ugroženim društvenim skupinama te sustavu socijalne zaštite.

8.1. Općenito o socijalnoj skrbi

1946./1954.; 1 omot

Podserijska sadrži obavijesti, korespondenciju s građanima, zavodima, poduzećima i upravnim tijelima o provedbi socijalne skrbi.

8.2. Normativni akti i uputstva o poslovima socijalne skrbi

1947./1954.; 1 omot

Podserijska sadrži normativne akte i uputstva iz područja socijalne skrbi.

8.4. Mjesečni izvještaji o socijalnom stanju

1946.; 1 omot

Podserijska sadrži mjesečne izvještaje o socijalnom stanju na području nadležnosti NO-a. Izvještaji su fragmentarno sačuvani te podserijska sadrži samo spise iz 1946. godine.

8.4. Socijalno ugrožene skupine

1946./1955.; 8 omota (0,025 d/m)

8.4.1. Djeca

1946./1955.

Jedinica sadrži spise o socijalnom zbrinjavanju djece.

8.4.1.1. Evidencija i statistika o djeci

1946./1954.

Podserijsku čine različiti popisi djece i izvještaji, poput popisa siročadi ili popisa djece rođene u određenom razdoblju.

8.4.1.2. Skrbništvo

1946./1954.

U podserijskoj se nalazi korespondencija u vezi sa zbrinjavanjem pojedinoga djeteta, zapisnici, zahtjevi za smještaj u dom ili imenovanje skrbnika, rješenja o postavljanju staratelja (imenovanju skrbnika) i potvrde o skrbništvu.

8.4.1.3. Dječji doplatak

1946./1955.

Podjedinica sadrži korespondenciju i potvrde vezane uz ostvarivanje prava na dječji doplatak.

8.4.1.4. Domovi za nezbrinutu djecu

1947. – 1949.

U podjedinici se nalaze spisi vezani uz rad dječjih domova i zbrinjavanje djece u njima. Sadrži korespondenciju s domovima, korespondenciju o štićenicima domova (imovina, rodbina) te popise štićenika domova.

8.4.2. Invalidi

1947./1955.

8.4.2.1. Općenito

1947./1949.

Jedinica sadrži općenitu korespondenciju i prijepise vezane uz civilne invalide.

8.4.2.2. Invalidska prava

1947./1955.

Jedinica sadrži spise vezane uz ostvarivanje invalidskih prava, uključujući korespondenciju, pozive i rješenja.

8.4.3. Ratni vojni invalidi

1947. – 1949.

U jedinici se nalazi korespondencija, pozivi i obavijesti vezani uz prava i mogućnosti ratnih vojnih invalida.

8.4.4. Izbjeglice

1946.

Jedinica sadrži obavijesti i prijepise uputstava koji se odnose na zbrinjavanje izbjeglica.

8.5. Socijalna pomoć

1946./1954.; 1 omot (0,01 d/m)

Podserija sadrži molbe, žalbe i rješenja o dodijeli stalne ili jednokratne socijalne pomoći s priloženim potvrdama te popis osoba kojima je dodijeljena socijalna pomoć.

8.6. Dodjela materijalne pomoći

1946./1954.; 1 omot

Podserija sadrži molbe, obavijesti, popise i odluke o dodjeli materijalne pomoći, poput odjeće, obuće i prehrambenih proizvoda.

8.7. Žrtve rata

1946./1955.; 1 omot

Podserija sadrži potvrde o poginulima ili stradalima u ratu izdavane s ciljem ostvarivanja različitih prava, spise o tretmanu žrtava, dopise zemaljskih komisija za utvrđivanje zločina okupatora, obavijesti i druge spise iz kojih se mogu doznati podatci i svjedočanstva o žrtvama Drugoga svjetskog rata.

Identifikacijska oznaka: **HR-DASK-24.9.**

9. OBRAZOVANJE. KULTURA I REKREACIJA

Vrijeme nastanka gradiva: **1946./1955.**

Razina opisa: **Serija**

Količina i nosač jedinice opisa: **9 omota (0,03 d/m)**

Kut. 8.

9.1. Školstvo i obrazovanje

1946./1955.; 5 omota (0,0225 d/m)

9.1.1. Službena prepiska o školstvu i obrazovanju

1946./1955.

Jedinica sadrži korespondenciju s građanima, upravnim tijelima i školama, obavijesti, zapisnike o izgubljenim svjedodžbama, potvrde o završenom obrazovanju i dopise o nepohađanju nastave.

9.1.2. Normativni akti i uputstva o školstvu i obrazovanju

1947./1953.

Jedinica sadrži normativne akte i uputstva iz područja školstva i obrazovanja.

9.1.3. Evidencija i statistika školstva i obrazovanja

1947./1955.

Jedinica sadrži različite statističke podatke poput popisa djece (za školu) rođene iste godine ili popisa „nemarnih“ roditelja (odnosno roditelja čija djeca propuštaju nastavu).

9.1.4. Natječaj i upisi

1946./1955.

U jedinici se nalaze obavijesti o upisima i raspisanim natječajima za upise u škole ili druge obrazovne programe.

9.1.5. Stipendije, sufinanciranje, smještaj đaka

1946./1954.

Jedinica sadrži obavijesti i korespondenciju vezanu za stipendiranje, sufinanciranje i smještaj đaka i polaznika obrazovnih programa.

9.2. Narodna prosvjeta

1946./1953.; 1 omot

Podserija sadrži obavijesti i dopise o obrazovanju i opismenjavanju masa te obavijesti o održavanju poljoprivrednih, analfabetskih, zdravstvenih i drugih tečajeva.

9.3. Kultura i umjetnost

1946./1955.; 1 omot

U podseriji se nalaze dopisi i obavijesti o kulturno-umjetničkim događajima, manifestacijama i aktivnostima, tisku, knjižnicama i čitaonicama, domovima kulture te brizi o djelima likovne umjetnosti.

9.4. Konzervatorski poslovi

1949./1954.; 1 omot

Podserija sadrži korespondenciju NOGO-a s Konzervatorskim zavodom u Zagrebu u vezi s očuvanjem i obnovom kulturno-povijesnih spomenika.

9.5. Sport i rekreacija

1948./1953.; 1 omot

U podseriji se nalaze obavijesti i korespondencija vezana uz razvoj sporta i rekreacije na lokalnoj razini, poput dopisa o osnivanju kotarskoga fiskulturnog odbora i dječjega ljetovališta te dopisa o izgradnji sportskih objekata.

Identifikacijska oznaka: **HR-DASK-24.10.**

10. PRAVOSUDNI POSLOVI

Vrijeme nastanka gradiva: **1946./1955.**

Razina opisa: **Serija**

Količina i nosač jedinice opisa: **2 omota; 0,005 d/m**

10.1. Dopisi i rješenja

1946./1955.; 1 omot

U podseriji se nalaze zapisnici brakorazvodnih parnica, zapisnici podignutih tužbi i svjedočenja građana, nalozi za saslušanje, korespondencija sa sudovima i upravnim tijelima, obavijesti, rješenja za dozvolu obročnoga plaćanja novčane kazne, dostava podataka o strankama i dražbeni proglasi o rasprodaji zaplijenjene imovine.

10.2. Presude

1946./1954.; 1 omot

Podserija sadrži multiplikate sudskih presuda dostavljene NO-u, obavijesti o izrečenim presudama te molbe, žalbe i odluke o pomilovanju odnosno ublažavanju izrečene kazne.

Identifikacijska oznaka: **HR-DASK-24.11.**

11. IMOVINSKO-PRAVNI POSLOVI

Vrijeme nastanka gradiva: **1945./1955.**

Razina opisa: **Serija**

Količina i nosač jedinice opisa: **1/2 kutije (0,05 d/m)**

Serija sadrži spise o uređenju imovinsko-pravnih odnosa u jeku provođenja agrarne reforme, nacionalizacije i poslijeratnih procesa konfiskacije, kao i redovnih procesa prijenosa vlasništva poput kupoprodaje i nasljeđivanja imovine.

11.1. Korespondencija o imovinsko-pravnim poslovima

1947./1955.; 1 omot

Podserija sadrži službenu prepisku NO-a s drugim upravnim tijelima, sudovima i građanima vezanu za rješavanje imovinsko-pravnih odnosa. U njoj se nalaze dopisi i molbe, bez konkretnih rješenja.

11.2. Normativni akti i uputstva za regulaciju imovinsko-pravnih odnosa

1945./1955.; 1 omot

11.3. Općenarodna imovina

1946./1955.; 1 omot

Podserija sadrži korespondenciju s građanima, poduzećima i drugim upravnim tijelima o upravljanju društvenom imovinom u nadležnosti NO-a te molbe i rješenja o dodjeli imovine na korištenje.

11.4. Nacionalizacija, eksproprijacija, konfiskacija i sekvestracija

1946./1955.; 1 omot

U podseriji se nalaze spisi o trajnom ili privremenom podržavljenju privatne imovine agrarnom reformom, razmjenom, otkupom ili sudskim aktom. Podserija sadrži korespondenciju o podržavljenoj imovini, zapisnike, evidenciju, prijedloge i procjenu imovine za eksproprijaciju te konfiskaciju, molbe i odluke o prodaji ili predaji na upravljanje konfiscirane imovine.

11.5. Agrarna reforma i kolonizacija

1946./1955.; 1 omot

Podserija sadrži spise postupka agrarne reforme i kolonizacije. Među njima se nalazi korespondencija (najčešće s Kotarskom komisijom za agrarnu reformu i kolonizaciju) u vezi s navedenim poslovima, odluke o utvrđivanju imovine koja ulazi u fond agrarne reforme, pozivi na rasprave i zapisnici rasprava o ulasku imovine u navedeni fond, žalbe na navedene odluke, molbe i odluke za dodjelu imovine iz navedenoga fonda te priložene evidencije imovine (poput imovine Rimokatoličke župe u Kostajnici).

11.6. Evidencija i popis imovine, vrijednosne svjedodžbe

1946./1955.; 1 omot

Podserija većinom sadrži vrijednosne svjedodžbe (svjedodžbe vrijednosti, „procjenbene svjedočbe“, izvode iz gruntovnice, potvrde o vrijednosti), tj. tablice s navedenim nekretninama, njihovom površinom i procijenjenom vrijednošću. Svjedodžbe su izdavane kao potvrda vrijednosti i vlasništva za potrebe sudskih postupaka, ostavinskih rasprava, razvoda brakova, parnica, agrarne reforme i u ostale svrhe. Podserija sadrži i druge evidencijske spise poput popisa napuštenih kuća ili potvrda i izjava o kupoprodaji odnosno dodjeli nekretnina.

11.7. Dodjela građevinskih zemljišta

1948./1955.; 1 omot (0,01 d/m)

Podserija sadrži molbe i rješenja o dodjeli građevinskih zemljišta građanima i poduzećima iz Fonda općenarodne imovine.

11.8. Likvidacija seljačkih radnih zadruga

1952./1954.; 1 omot

U podseriji se nalaze uvjerenja o uređenju imovinsko-pravnih odnosa nakon diobe seljačke zadruge te rješenja o likvidaciji („likvidacione bilance“) seljačkih radnih zadruga.

Identifikacijska oznaka: **HR-DASK-24.12.**

12. ZEMLJIŠNO-KNJIŽNI POSLOVI

Vrijeme nastanka gradiva: **1948./1955**

Razina opisa: **Serija**

Količina i nosač jedinice opisa: **2 omota (0,02d/m)**

12.1. Korespondencija iz područja zemljišno-knjižnih poslova

1948./1955.; 1 omot

Podserija sadrži dopise i korespondenciju NOGO-a s drugim upravnim tijelima, građanima i poduzećima u vezi sa zemljišno-knjižnim poslovima.

12.2. Promet i upis nekretnina

1949./1954.; 1 omot

Podserija sadrži molbe i rješenja o upisu (knjiženju) vlasništva nekretnina, rješenja o prijenosu (prijepisu) vlasništva, uvjerenja i potvrde o vlasništvu nad nekretninom, kupoprodajne ugovore te dozvole za upravljanje nekretninama.

Identifikacijska oznaka: **HR-DASK-24.13.**

13. VOJNI POSLOVI

Vrijeme nastanka gradiva: **1946./1955.**

Razina opisa: **Serija**

Količina i nosač jedinice opisa: **1/4 kutije (0,025 d/m)**

Serija sadrži spise vezane uz općinske poslove obrane i suradnje s oružanim snagama.

13.1. Službena prepiska o vojnim poslovima

1946./1955.; 1 omot

Podserija sadrži korespondenciju s mjesnim vojnim odsjekom, drugim uredima oružanih snaga, upravnim tijelima i građanima te obavijesti i pozive za regrutaciju.

13.2. Demobilizacija

1946./1949.; 1 omot

Podserija sadrži korespondenciju i obavijesti u vezi s poslijeratnom demobilizacijom i demobiliziranim borcima.

13.3. Demobilizacijska pogodnost i „hranilačka“ novčana pomoć

1946./1953.; 1 omot

Podseriju čine molbe i rješenja za demobilizacijsku pogodnost i tzv. „hranilačku“ novčanu pomoć namijenjenu obiteljima čija je primarna radna snaga, nužna za uzdržavanje, mobilizirana u oružane snage.

13.4. Mobilizacijski poslovi privrede

1946./1954.; 1 omot

U podseriji se nalazi korespondencija i obavijesti vezane za korištenje resursa u civilnom vlasništvu za potrebe vojske ili civilnoga korištenja vojnih resursa na posudbi.

13.5. Predvojnička obuka i vanarmijski odgoj

1949./1955.; 1 omot

Podserija sadrži dopise, korespondenciju i obavijesti o predvojničkoj obuci i tzv. vanarmijskom odgoju.

13.6. Evidencija i statistika

1946./1953.; 1 omot

Podserija sadrži spise s evidencijskim i statističkim podacima, poput popisa vojnih obveznika, popisa poginulih boraca i sl.

Popis tehničkih jedinica

Knjige

Br. knj.	Signatura HR-DASK-24	Naziv	Razdoblje	Napomena
1.	5.3.1.	Urudžbeni zapisnik	1947. – 1948.	
2.	5.3.1.	Urudžbeni zapisnik	1949. – 1952.	
3.	5.3.1.	Urudžbeni zapisnik	1953.	
4.	5.3.1.	Urudžbeni zapisnik	1954. – 1955.	
5.	5.3.1.	Urudžbeni zapisnik referenta trgovine i opskrbe	1950. – 1953.	
6.	5.3.2.	Kazalo	1947. – 1948.	
7.	5.3.2.	Kazalo	1949. – 1950.	
8.	5.3.2.	Kazalo	1953.	
9.	5.3.2.	Kazalo	1954.	

Kutije

Br. kut.	Signatura HR-DASK-24	Naziv	Razdoblje	Napomena
1.	1.	Organizacija i upravljanje	1946/1955.	
2.	2.1.	(Rad i radni odnosi) Općenito o radu i radnim odnosima	1946/1955.	
	2.2.	Normativni akti i uputstva o regulaciji rada i radnih odnosa	1946/1955.	
	2.3.	Evidencija kadrova	1946/1955.	
	2.4.	Radni odnosi	1946/1955.	
	2.6.	Stručno osposobljavanje i usavršavanje	1946/1955.	
	2.7.	Zapošljavanje osoba smanjene radne sposobnosti	1946. – 1947.	
	2.8.	Javni radovi	1946/1953.	
	2.9.	Doprinosi za socijalno osiguranje	1952. – 1954.	

Br. kut.	Signatura HR-DASK-24	Naziv	Razdoblje	Napomena
	2.10	Mirovine i mirovinsko osiguranje	1946./1955.	
	5.	Unutarnji poslovi	1946./1955.	
3.	2.5.	Plaće	1946. – 1954.	
4.	6.1.	Općenito o privredi	1947./1955.	
	6.2.	Rješenja o obavljanju gospodarske djelatnosti	1946./1955.	
	6.3.	Cijene	1946./1955.	
	6.4.	Poljoprivreda	1946./1955.	
5.	6.5.	Veterinarstvo	1946./1955.	
	6.6.	Šumarstvo	1946. – 1949. 1952. – 1955.	
	6.7.	Lovstvo	1946./1952.	
	6.8.	Ribarstvo	1946./1955.	
	6.9.	Zanatstvo	1946./1954.	
	6.10.	Industrija	1946./1954.	
	6.11.	Trgovina i opskrba	1946./1955.	
	6.12.	Novčani zavodi, osiguravajuća društva, banke, štedionice	1946./1955.	
	6.13.	Ugostiteljstvo i turizam	1946./1954.	
	6.14.	Promet	1946./1955.	
	6.15.	Pošta	1946./1955.	
	6.16.	Elektroprivreda	1946./1955.	
	6.17.	Vodoprivreda	1946./1955.	
	6.18.	Komunalni poslovi	1946./1955.	
6.	6.19.	Stambeni poslovi	1946./1955.	
	6.20.	Građevinarstvo	1946./1955.	
	6.21.	Urbanizam	1953. – 1955.	
7.	3.1.	(Spisovodstvo) Općenito	1946./1953.	
	3.2.	Normativni akti i uputstva	1946./1955.	
	4.	Financije	1946. – 1955.	

Br. kut.	Signatura HR-DASK-24	Naziv	Razdoblje	Napomena
8.	7.	Zdravstvo	1946./1955.	
	8.	Socijalna skrb	1946./1955.	
	9.	Obrazovanje, kultura i rekreacija	1946./1955.	
9.	10.	Pravosudni poslovi	1946./1955.	
	11.	Imovinsko-pravni poslovi	1945./1955.	
	12.	Zemljišno-knjižni poslovi	1948./1955.	
	13.	Vojni poslovi	1946./1955.	

Summary

Summary Inventory of the Archival fond HR-DASK-24 People's Committee of the City Municipality of Kostajnica (1945–1955)

UDK: 342.25(497.5Hrvatska Kostajnica)"1945/1955":930.25

The Local People's Committee of Kostajnica functioned as a local authority within the new administrative-territorial structure established in Croatia (Yugoslavia) after World War Two. Following a series of amendments to the Law on the Administrative-Territorial Division of the People's Republic of Croatia, the Local People's Committee of Kostajnica changed its name to the People's Committee of the Town of Kostajnica in 1950, and subsequently to the People's Committee of the City Municipality of Kostajnica in 1952. Under this final name, it operated until a broader reorganization in 1955. Through the documentary activities of the mentioned creator, the archival fond was formed and it was first processed archivally in 1987. In late 2023, a revision of the fond was undertaken in order to improve clarity regarding its structure, as well as the areas of work and functions of the creator, following a structural-functional approach. This paper presents a new summary inventory of the aforementioned fond, created after its revision and removal of redundant documentary material, and compiled in accordance with the international standards ISAD(G) and ISAAR(CPF).

Keywords: Hrvatska Kostajnica, People's Committee, People's Committee of the City Municipality, Law on the Administrative-Territorial Division of the People's Republic of Croatia

Narodni Odbor Gradske Općine Kostajnica u svom zasjedanju od 10. maja 1953. godine, a na osnovu čl. 16. i 17. Zakona o Narodnim odborima Gradskih Općina NN-e br. 36/52 donosi sledeću

O D L U K U

iz oblasti javnog reda i mira u gradu.

I. KK. OPŠTE ODREDBE

§1.1.

Radi iskuh ulica i tjesni prolaza kroz grad određuje se brzina vožnje svim motornim i ostalim vozilima do 10. km. na sat.

§1.2.

Radi pridržavanja propisa ove odluke treba odmah postaviti table sa oznakom brzine vožnje ito na ulazima u grad na početku ulice „Ratko Djetelić“, „Banijskoj Ulici“ i na ulazu preko mosta iz Bos. Kostajnice.

§1.3.

Zabranjuje se vožnja biciklom po dve osobe kroz grad, kao i vožnja djece ispod 12. godina starosti.

§1.4.

Zabranjena je vožnja bicikla, tački, kolica, guranje buradi i slično kao i progon stoke gradskim pločnikom.

§1.5.

Zabranjeno je stajanje kolima na otvorenim ulicama ispred privatnih kuća, radnji ili lokala, osim za te svrhe određenih mjesta.

§1.6.

Radi noćnog reda i mira u gradu, zabranjuje se svaka noćna galama i buka kojim se uznemiruju građani ito u zimskoj sezoni posle 22. sata a ljeti posle 23. sata u noći.

II. KAZNENE ODREDBE

§1.7.

Povreda odredaba ito §1.3, 4 i 5. ove Odluke kaznit će se kao prekršaj novčanom kaznom do 2.000 dinara.

§1.8.

Administrativno-kazneni postupak vodi i administrativne kazne po §1.3, 4 i 5. ove Odluke izriče komisija za prekršaje ovog NOGO-a.

§1.9.

Administrativno-kazneni postupak vodi i administrativne kazne po §1.1, i 6. ove Odluke izriče Sudac za prekršaje NOK-a.

III. ZAVRŠNE ODREDBE

2

§1.10.

Ova Odluka stupa na snagu od dana proglašenja.

Ova odluka izmjenjena je ito §1.8 i 9. po kojim kaznene odluke iz §1.1 i 6. izriče Sudac za prekršaje NOK-a a na osnovu Zakona o uskladjivanju propisa o prekršajima tač. 3. NN-e br. 72/51.

Ova izmjena donesena je Zaključkom sjednice plenuma NOGO-a pod tač. 2. st. 2. sjedničkog zapisnika br. 323/53 od 29. V. 1953.

Sart fajzau - za slobodu naroda.

Kostajnica dne 1. VI. 1953.

[Handwritten signature]

Mjesni narodni odbor Kostajnica
Broj:1258-1946

Kostajnica, dne 6 srpnja 1946

O g l a s :

Pozivaju se svi vlasnici bicikla, da kod otaejeka unutrašnjih poslova pri kotarskom narodnom odboru podignu svoje saobraćajne knjižice, -Rok za podizanje jest do 1.VIII 1946,-

Tko se poslije 1.VIII 1946 uhvati bez saobraćajne knjižice biti će mu bicikl zaplijenit, -Knjižice se izdaju svakog dana osim ponedjeljka,-

Smrt fašizmu-Sloboda narodu !

Tajnik:
/Košutić/

L. Košutić

Sumarni inventar podfonda

HR-DASK-918.XLVIII: ŽELJEZARA SISAK. METAVAL d. o. o. SISAK, 1991. – 2008.

Stručni rad

Izvadak

Željezara Sisak – Metaval, društvo s ograničenom odgovornošću za proizvodnju šavnih i bešavnih čeličnih cijevi, Sisak (skraćeno ŽS-Metaval d. o. o. Sisak), osnovan je 1991. godine kao društvo s ograničenom odgovornošću u sklopu holding poduzeća Željezara Sisak d. o. o. s ciljem reorganizacije proizvodnih kapaciteta i prilagodbe tržišnim uvjetima te je bilo jedno od ključnih društava unutar nekadašnjega metalurškog kompleksa Željezare Sisak. Naslijedilo je djelatnost radne organizacije, odnosno poduzeća Metalurška i valjaonička proizvodnja. Osnovna djelatnost Društva bila je proizvodnja sirovoga željeza i troske, čelika i čeličnih poluproizvoda, traka, gredica i šavnih cijevi (pocinčanih, hladno i vruće valjanih), odnosno čeličnih bešavnih cijevi kao krajnjega proizvoda procesa metalurške i valjaoničke proizvodnje u Željezari Sisak.

Poslovanje Društva odvijalo se u izuzetno složenim i izazovnim uvjetima, uz brojne tržišne i organizacijske prepreke. Sve aktivnosti usmjerene na poboljšanje poslovnih rezultata provodile su se u sklopu Programa restrukturiranja te Programa sanacije Željezare Sisak d. d. u čijem je stopostotnom vlasništvu bio Metaval. Zbog značajnoga pada potražnje za bešavnim čeličnim cijevima na međunarodnom tržištu, u kombinaciji s visokom razinom financijske zaduženosti i ograničenim investicijskim ulaganjima, došlo je do smanjenja proizvodnje. Takvo stanje rezultiralo je stalnim poslovnim gubitcima u svim godinama djelovanja poduzeća. Sukladno Strategiji revitalizacije i restrukturiranja Željezare Sisak d. d. Metaval d. o. o. Sisak ostao je bez proizvodne djelatnosti od 10. rujna 1998. te je bila predviđena njegova likvidacija. Stečajni postupak nad Metavalom d. o. o. Sisak otvoren je 19. rujna 2001. godine te je tvrtka nastavila formalno postojati do 2008. godine kada je Društvo ugašeno.

Gradivo arhivskoga podfonda Metaval d. o. o. Sisak pruža vrijedan uvid u unutarnje funkcioniranje i organizacijsku strukturu ovoga poduzeća. Posebno su značajni izvještaji i analize poslovanja te dokumentacija korištena pri izradi srednjoročnih planova jer detaljno prikazuju proizvodne procese, investicijske aktivnosti, razinu produktivnosti te poslovnu politiku tvrtke. Fond također sadrži zapisnike o primopredaji dužnosti direktora Metavala d. o. o. koji sadrže iscrpne podatke o stanju Društva u trenutku primopredaje, uključujući pregled rada i poslovanja u prethodnom **četverogodišnjem** razdoblju. Uz to, dostupna je i imovinsko-pravna dokumentacija vezana uz stečajni postupak nad poduzećem.

Ključne riječi: Željezara Sisak, Metaval d. o. o., bešavne čelične cijevi, čelična industrija, restrukturiranje, stečaj, likvidacija, proizvodni procesi, industrijska baština, ekonomska tranzicija, privatizacija, proizvodnja čelika

Popis kratica

b. d.	bez datuma
br.	broj
čl.	članak
DASK	Državni arhiv u Sisku
d. d.	Dioničko društvo
d/m	dužni metar
d. o. o.	Društvo s ograničenom odgovornošću
dr.	drugo
EO	Elektro-održavanje
god.	godina
HRVI	Hrvatski ratni vojni invalidi
HZMO	Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje
kg	kilogram
knj.	knjiga
kut.	kutija
MR	Mehanička radiona
NN	Narodne novine
sl.	slično
SO	Strojno održavanje
str.	stranica
svež.	svežanj
ŽS	Željezara Sisak

Opis podfonda

Identifikacija

Oznaka/signatura

HR-DASK-918.XLVIII

Naslov

Željezara Sisak – Metaval d. o. o. Sisak

Vrijeme nastanka gradiva

1991. – 2008.

Razina opisa

Podfond

Količina i nosač jedinice opisa

1 knjiga i 27 kutija; 2,73 d/m

Kontekst

Naziv stvaratelja

Željezara Sisak – Metaval društvo s ograničenom odgovornošću za proizvodnju šavnih i bešavnih čeličnih cijevi, Sisak (skraćeno Željezara Sisak – Metaval d. o. o. Sisak), 1991. – 2001.

Željezara Sisak – Metaval društvo s ograničenom odgovornošću za proizvodnju šavnih i bešavnih cijevi Sisak – u stečaju (skraćeno Željezara Sisak – Metaval d. o. o. Sisak – u stečaju), 2001. – 2002.

Željezara Sisak – Metaval društvo s ograničenom odgovornošću za proizvodnju šavnih i bešavnih cijevi – u stečaju Zagreb (skraćeno Željezara Sisak – Metaval d. o. o. – u stečaju Zagreb), 2002. – 2005.

Željezara Sisak – Metaval društvo s ograničenom odgovornošću za proizvodnju šavnih i bešavnih cijevi Sisak – u stečaju (skraćeno Željezara Sisak – Metaval d. o. o. Sisak – u stečaju), 2005. – 2008.

Povijest stvaratelja

Vrijeme i mjesto djelovanja

Željezara Sisak – Metaval d. o. o. za proizvodnju šavnih i bešavnih cijevi Sisak osnovan je Odlukom Upravnog odbora Željezare Sisak d. o. o. za crnu metalurgiju i metalopre-radu Sisak od 24. travnja 1991. Nakon organizacijske pretvorbe iz Složenog poduzeća Željezara Sisak, odnosno Radne organizacije Metalurška i valjaonička proizvodnja¹ od 31. svibnja 1991. godine poslovao je u sklopu holding poduzeća Željezara Sisak d. o. o.

Na temelju Programa pretvorbe vlasništva holdinga Željezare Sisak d. o. o. i Rješenja o pretvorbi od 16. prosinca 1993. godine koji je izdao Hrvatski fond za privatizaciju, proveden je postupak pretvorbe društvenoga vlasništva Željezare Sisak koji je okončan 29. travnja 1994. godine kada je održana Osnivačka skupština Dioničkog društva Željezare Sisak. Otad Željezara Sisak djeluje kao dioničko društvo unutar kojeg Metaval postoji kao društvo s ograničenom odgovornošću u stopostotnom vlasništvu Željezare Sisak d. d. Metavalom d. o. o. upravlja novi Upravni odbor sastavljen od predstavnika vlasnika.²

Sukladno Zaključcima Vlade Republike Hrvatske u vezi s provedbom Zakona o sanaciji određenih poduzeća od 2. svibnja 1996. i Odluke glavnog direktora Željezare Sisak d. d. Sisak od 15. svibnja 1996. provedena je reorganizacija Metavala d. o. o. s primjenom od 1. srpnja 1996.³

Metaval d. o. o. Sisak ostao je bez proizvodne djelatnosti od 10. rujna 1998. te je bila predviđena njegova likvidacija sukladno Strategiji revitalizacije i restrukturiranja Željezare Sisak d. d. iz prosinca 1996., odnosno Programu postupka prestanka sanacije Željezare Sisak d. d. od svibnja 1997. godine. Od 5. veljače 1999. godine usvojen je Program aktivnosti za zatvaranje Društva, ali ono nije likvidirano zbog važećega Zakona o sanaciji i poteškoća u poslovanju Željezare Sisak d. d.⁴ Dana 30. ožujka 2001. Vlada Republike Hrvatske donijela je Odluku o prestanku sanacije Željezare Sisak d. d. s 31. ožujka 2001. Rješenjem Trgovačkog suda u Zagrebu br. I-ST-347/01 od 19. rujna 2001. otvoren je stečajni postupak nad društvom Metaval d. o. o. Sisak.⁵ Društvo je formalno postojalo do okončanja stečajnoga postupka u siječnju 2008. godine.

Sjedište djelatnosti

Sjedište Društva bilo je u Sisku, u Ulici Božidara Adžije br. 19, do 23. listopada 2002. godine kada je Odlukom stečajnoga upravitelja za sjedište Društva određen Zagreb, Bogovićeve 1/A. Od 23. lipnja 2005. godine sjedište je vraćeno u Sisak na staru adresu – Božidara Adžije 19.⁶

1 HR-DASK-918.XVIII.1.2.1. Željezara Sisak – Metaval d. o. o. Sisak, *Zapisnik o primopredaji dužnosti v.d. direktora poduzeća Metaval d. o. o. od 31. 5. 1994.*, kut. 1.

2 Isto, *Zapisnik o primopredaji dužnosti direktora Željezare Sisak d.d. Metaval d. o. o. Sisak* od 28. 2. 1997., kut. 1.

3 Isto

4 HR-DASK-918.XLVIII.5.3.1.1. ŽS-Metaval d. o. o. Sisak, Poslovna prepiska, opći poslovi, *dopis br. 33-0-FM/AP-70* od 6. 8. 2001., kut. 25.

5 Isto, *Rješenje br. I-ST-347/01* od 19. 9. 2001., kut. 25.

6 HR-DASK-918.XLVIII.1.3. ŽS-Metaval d. o. o. Sisak, Normativni akti i propisi, *Rješenje Trgovačkog suda u Sisku br. Tt-5/213-4* od 23. 6. 2005., kut. 1.

Nadležnost, svrha, funkcije i područje djelatnosti

Složeno poduzeće Željezara Sisak transformirano je u holding poduzeće Željezara Sisak d.o.o. 1. lipnja 1991. godine. Holding je osnovao 21 društvo s ograničenom odgovornošću u svom potpunom vlasništvu (zadržan je neto društveni kapital), dok su na društva prenesena cjelokupna imovina, prava i obveze. Pri osnivanju društava vodilo se računa da se metalurška i valjaonička proizvodnja, koje predstavljaju osnovnu djelatnost Željezare Sisak d. o. o., oslobode svih dijelova i djelatnosti koje nisu bile usko povezane s tom djelatnošću i koje bi mogle kroz tržišno osamostaljenje dovesti do poboljšanja efikasnosti te do brže realizacije procesa restrukturiranja i privatizacije.⁷ Metaval d. o. o. Sisak osnovan je kao društvo koje je naslijedilo djelatnost radne organizacije, odnosno poduzeća Metalurška i valjaonička proizvodnja. Osnovna djelatnost Društva bila je proizvodnja sirovoga željeza i troske, čelika i čeličnih poluproizvoda, traka, gredica i šavnih cijevi (pocinčanih, hladno i vruće valjanih), odnosno čeličnih bešavnih cijevi kao krajnjeg proizvoda procesa metalurške i valjaoničke proizvodnje.⁸ Društvo je imalo sva ovlaštenja u pravnom prometu s trećim osobama i poslovalo je preko jedinstvenoga žiroračuna, a za svoje obveze Društvo je odgovaralo svojom imovinom (a ne Željezara Sisak d. o. o. Sisak kao osnivač Društva).⁹ S druge strane, dobit Društva pripadala je osnivaču, odnosno Željzari Sisak d. o. o.

Djelatnost društva Metaval d. o. o. Sisak proširila se pripajanjem Društva za uređenje zelenih površina KONA d. o. o. Sisak,¹⁰ poduzeća Željezara Sisak FORTIS d. o. o. za organizaciju prehrane i odmora Sisak,¹¹ poduzeća Željezara Sisak IRI d. o. o. za istraživanje, razvoj i ispitivanje Sisak¹² i poduzeća Željezara Sisak INIS d. o. o. za informatički inženjering Sisak¹³ u lipnju 1992. godine.

Odlukom Upravnog odbora Željezare Sisak d. d. od 1. srpnja 1994. godine Metavalu d. o. o. su u cijelosti pripojena poduzeća FIDER d. o. o. Sisak i INIS d. o. o. Sisak sa svim pravima i obvezama ovih poduzeća. Istom Odlukom prenesen je u Metaval d. o. o. dio poduzeća FEMARK d. o. o. i IRI d. o. o., te dio djelatnosti koje su se obavljale u tim poduzećima. Pripojenjem navedenih poduzeća Metaval d. o. o. organiziran je kao poduzeće s 8 sektora u kojima su zastupljene sve funkcije potrebne za samostalno poslovanje.¹⁴

Društvo Metaval d. o. o. Sisak bilo je u potpunom vlasništvu Željezare Sisak d. d. Sisak. Odlukom o sanaciji određenih poduzeća od 19. listopada 1995. (NN 85/95)

7 Republika Hrvatska, Državni ured za reviziju, *Izvješće o obavljenoj reviziji pretvorbe i privatizacije Željezare Sisak*, Klasa: 041-03/01-01/631, Urbroj: 613-01-02-03-7 od 9. travnja 2003., str. 2.

8 HR-DASK-918.XLVIII.1.3., ŽS-Metaval d. o. o. Sisak, Normativni akti i propisi, *Statut ŽS-Metaval d. o. o. Sisak*, 19. kolovoza, 1991., kut. 1.

9 Isto

10 HR-DASK-918.XLVIII.1.2., ŽS-Metaval d. o. o. Sisak, 9. Sjednica Upravnog odbora, *Odluka o prihvaćanju udjela u poduzeću ŽS-KONA d. o. o. Sisak* od 11. 6. 1992., kut. 1.

11 Isto, *Odluka o prihvaćanju udjela u poduzeću ŽS-FORTIS d. o. o. Sisak*, od 11. 6. 1992., kut. 1.

12 Isto, *Odluka o prihvaćanju udjela u poduzeću ŽS-IRI d. o. o. Sisak* od 11. 6. 1992., kut. 1.

13 Isto, *Odluka o prihvaćanju udjela u poduzeću ŽS-INIS d. o. o. Sisak* od 11. 6. 1992., kut. 1.

14 HR-DASK-918.XLVIII.1.2.1. ŽS-Metaval d. o. o. Sisak, *Zapisnik o primopredaji dužnosti direktora Željezare Sisak d. d. Metaval d. o. o. Sisak* od 28. 2. 1997., kut. 1.

otvoren je postupak sanacije Željezare Sisak d. d. koji je Uredbom o dopuni Zakona o sanaciji određenih poduzeća od 29. prosinca 1995. otvoren i za poduzeća koja su u njezinu pretežnu vlasništvo. Dužnost uprave i funkcije skupštine preuzelo je Vjerovničko vijeće. Tijekom postupka sanacije bili su prekinuti svi postupci prinudne naplate potraživanja dospjelih do 31. prosinca 1994. i prekinula se zastara tih potraživanja do dana okončanja sanacije. Također, tijekom postupka sanacije nije se mogao provoditi postupak likvidacije ili stečaja poduzeća, odnosno trgovačkoga društva u sanaciji.¹⁵

Sukladno Zaključcima Vlade Republike Hrvatske u vezi s provedbom Zakona o sanaciji određenih poduzeća od 2. svibnja 1996. godine provedena je reorganizacija Metavala d. o. o. s primjenom od 1. srpnja 1996. godine. Cilj reorganizacije bio je da se na temelju planirane proizvodnje za 1996. godinu postavi optimalna organizacija poduzeća i izradi nova mikroorganizacija te na temelju tako postavljene organizacije utvrdi višak zaposlenika i napravi Program zbrinjavanja viška zaposlenika na temelju navedenih Zaključaka Vlade RH. Poduzeće Metaval d. o. o. je provođenjem ove Odluke organizirano u pet sektora, a broj zaposlenika smanjen je s 4580 na 2495.¹⁶

Poslovanje poduzeća Metaval d. o. o. odvijalo se u izuzetno složenim uvjetima. Na inozemnom tržištu značajno je pala potražnja za bešavnim cijevima, bio je vidljiv nedostatak stručnih djelatnika u proizvodnji. Izrazita financijska zaduženost i skromna investicijska aktivnost navode se kao glavni uzroci trenda pada proizvodnje koji je započeo u vrijeme Domovinskoga rata, a nastavljen i nakon njegova završetka. Ovakvo je stanje uzrokovalo značajne gubitke u poslovanju u svim godinama postojanja poduzeća. Sve aktivnosti u cilju poboljšanja rezultata poslovanja rađene su u okviru Programa restrukturiranja Željezare Sisak i Programa sanacije Željezare Sisak d. d. Sisak.

Nakon reorganizacije Poduzeća iz srpnja 1997. godine, odnosno prijenosom vlasništva nad nekretninama, postrojenjima i opremom na Željezaru Sisak d. d. Sisak, s ciljem organizacijskoga i poslovnoga zaokruživanja ŽS-Valjaonice cijevi Sisak d. o. o. Sisak te prodaje Postrojenja za proizvodnju tehničkih plinova i Parnog pogona, Metaval d. o. o. Sisak više nije ostvarivao pretpostavke za obavljanje djelatnosti proizvodnje šavnih i bešavnih čeličnih cijevi. Sukladno Programu postupka prestanka sanacije Željezare Sisak d. d. definirano je saniranje ostatka dijela Metavala d. o. o. uvođenjem nove djelatnosti ili likvidacija te zbrinjavanje djelatnika.¹⁷ U Metavalu d. o. o. ostala su neprofitabilna postrojenja – Valjaonica gredica i uske trake, Dekapirnica trake i laka pruga VBC-a, uključujući adustažu. U pogonu Visoke peći s Aglomeracijom zaustavljena je proizvodnja i ta napuštena postrojenja stavljena su na prodaju, odnosno namijenjena su za rezanje u staro željezo. Zaposlenici Metavala premješteni su u novoosnovano poduzeće ŽS-Valjaonica Cijevi Sisak d. o. o. ili su otišli u mirovinu.¹⁸

15 HR-DASK-918XLVIII.5.3.1.1. ŽS-Metaval d. o. o. Sisak, Poslovna prepiska, Opći poslovi, *dopis direktora Metavala d. o. o. od 25. 6. 2001.*, kut. 25.

16 Isto

17 HR-DASK-918.XLVIII.5.3.1.3. ŽS-Metaval d. o. o. Sisak, Poslovna prepiska, Poslovanje, *Problematika obavljanja poslovnih aktivnosti u Metaval d. o. o. Sisak nakon reorganizacije u srpnju 1997.*, od 21. 7. 1997., kut. 25.

18 HR-DASK-918XLVIII.5.3.1.1. ŽS-Metaval d. o. o. Sisak, Poslovna prepiska, Opći poslovi, *Strategija Željezare Sisak d. d. za zaokret u poslovanju* od 4. 3. 1997., kut. 25.

Od 1998. godine Metaval d. o. o. Sisak jedno je od društava s ograničenom odgovornošću u sklopu Željezare Sisak – dioničkog društva za crnu metalurgiju i metaloprerađu Sisak.

Vjerovničko vijeće je 5. veljače 1999. usvojilo Program aktivnosti za zatvaranje Društva. Dana 30. ožujka 2001. Vlada Republike Hrvatske donijela je Odluku o prestanku sanacije Željezare Sisak d. d. s 31. ožujka 2001. Metaval d. o. o. u ovom je trenutku bio društvo bez djelatnosti, u potpunom vlasništvu Željezare Sisak d. d. Aktivnosti Društva svodile su se na brigu o imovini, naplatu potraživanja i izmirenje obveza te zbrinjavanje zaposlenika. U svibnju 2001. godine Metaval d.o.o. Sisak u svom je vlasništvu imao zemljišta, šume i dionice Željezare Sisak d. d., a od građevina zgradu Instituta, Upravnu zgradu te postrojenja Visokih peći, uključujući objekte Aglomeracije, te je brojao 45 zaposlenika.¹⁹

Stečajni postupak nad Metavalom d. o. o. Sisak otvoren je 19. rujna 2001. godine Rješenjem Trgovačkog suda u Zagrebu broj I-St-347/01.²⁰ Uredbom o dopuni Zakona o sanaciji određenih poduzeća (NN 109/95) trgovačko društvo Metaval d. o. o. Sisak uključeno je u postupak sanacije koji je Vlada RH Odlukom od 23. listopada 1995. godine (NN 85/95) otvorila za Željezaru Sisak d. d. Sisak. Društvo Metaval d. o. o. Sisak je od srpnja 1999. godine postalo prezaduženo i nesposobno za plaćanje svojih obveza. Dana 30. ožujka 2001. godine Vlada RH donijela je Odluku o prestanku sanacije Željezare Sisak d. d. Sisak (NN 32/01) čime su otklonjene zakonske prepreke za pokretanje i vođenje stečajnoga postupka i nad društvom Željezara Sisak – Metaval d. o. o. Sisak.²¹

Djelatnost društva Željezara Sisak – Metaval d. o. o. – u stečaju formalno je činila proizvodnja sirovoga željeza i troske, odnosno čelika, a kao značajnijih finalnih proizvoda traka, gredica, šavnih i bešavnih cijevi. Kao sporedne djelatnosti društvo je obavljalo usluge kontrole kvalitete robe, strojne obrade, popravaka i održavanja postrojenja, strojeva i alata, projektiranja i nadzora nad građenjem, istraživačko-razvojne usluge itd.²² U stvarnosti, djelatnost zaposlenika Društva, odnosno stečajnog upravitelja, svodila se na namirivanje potraživanja vjerovnika prodajom imovine (pokretnina i nekretnina) i udjela, odnosno razgradnjom postojećih pogona i postrojenja Društva.

Društvo Željezara Sisak – Metaval d. o. o. – u stečaju, kao društvo-kći Željezare Sisak d. d. – u stečaju bilo je u njezinu većinskom vlasništvu.

Odlukom stečajnoga upravitelja društva od 26. siječnja 2005. godine stavljen je izvan snage Statut Društva i zamijenjen je Izjavom o osnivanju Društva od 26. siječnja 2005. godine.

19 HR-DASK-918.XLVIII.5.3.1.1. ŽS-Metaval d. o. o. Sisak, Poslovna prepiska, Opći poslovi, *Dopis direktora Metavala d. o. o.* od 25. 6. 2001., kut. 25.

20 Isto, *Rješenje br. I-St-347/01.* od 19. 9. 2001., kut. 25.

21 HR-DASK-918.XLVIII.1.3. ŽS-Metaval d. o. o. Sisak, Opći akti i propisi, *Rješenje br. I-ST-347/01* od 19. 9. 2001., kut. 1.

22 Isto, *Statut Društva* od 24. 10. 2002., kut. 1.

Organizacija rada – ustroj

Organizacija upravljanja

Direktor poduzeća

Zastupao je i predstavljao Društvo prema trećim osobama, zaključivao ugovore i poduzimao ostale pravne radnje u ime Društva. Organizirao je i rukovodio procesom rada i poslovanjem Društva, obavljao poslove vanjskotrgovinskoga prometa i bio odgovoran za zakonitost rada Društva.²³

Upravni odbor

Sastojao se od predsjednika i šest članova koje je birao Upravni odbor Željezare Sisak na šest godina. Upravni odbor donosio je planove i programe rada, opće akte poduzeća, imenovao Direktora poduzeća i davao mu upute i smjernice za rad.

Nadzorni odbor

Sastojao se od predsjednika i još 2 člana koje je imenovao Upravni odbor Metavala d. o. o. Bio je zadužen za nadzor nad upotrebom materijalnih sredstava, pregled godišnjih izvještaja i nadzor vođenja poslovnih knjiga.²⁴

Glavna skupština

Ustroj

U svibnju 1991. godine Metaval d. o. o. Sisak imao je sljedeće organizacijske cjeline, podijeljene na radne jedinice, službe i radne grupe:²⁵

1. *Sektor pravnih, kadrovskih i općih poslova*
Pravni, kadrovski i opći poslovi
Spasilačka služba
2. *Financijsko-računovodstveni sektor*
Ekonomika
Knjigovodstvo
Financije
3. *Komercijalni sektor*
Nabava
Prodaja
Planiranje i praćenje prometa

²³ Isto, *Statut Društva* od 19. 8. 1991., kut 1.

²⁴ HR-DASK-918.XLVIII.1.3. ŽS-Metaval d. o. o. Sisak, Normativni akti, *Statut Društva* od 19. 8. 1991., kut 1.

²⁵ Isto, *Pravilnik o unutrašnjoj organizaciji poduzeća* od 16. 5. 1991., kut. 1.

4. *Sektor za tehničko-tehnološki razvoj*
Tehničko-tehnološki razvoj
Stručno informiranje
5. *Tehnički (proizvodni) sektor*
6. *Priprema rada*
Priprema rada Tehničkog sektora
7. *Pogon Visoke peći*
Radne grupe službi Pogona
Radna jedinica Proizvodnja
Radna jedinica Pripremni pogoni
8. *Pogon Čeličana*
Radne grupe službi Pogona
Radna jedinica Priprema uložka
Radna jedinica Proizvodnja čelika
Radna jedinica Lijevanje čelika
Radna jedinica Čišćenje čelika
9. *Pogon Valjaonica traka, gredica i šavnih cijevi*
Radne grupe službi Pogona
Radna jedinica Valjaonica traka i gredica
Radna jedinica Valjaonica šavnih cijevi
Radna jedinica Pocinkavaonica
Radna jedinica Dekapirnica i škare
Radna jedinica za pripremu i održavanje pribora
Radna jedinica Transport i skladište
10. *Pogon Valjaonica bešavnih cijevi*
Radne grupe službi Pogona
Radna jedinica Izrada i održavanje pribora
Radna jedinica Strojno održavanje
Radna jedinica Priprema uložka
Radna jedinica Proizvodnja bešavnih cijevi – lake pruge
Radna jedinica Proizvodnja bešavnih cijevi – srednja pruga
Radna jedinica Skladište
Radna jedinica Proizvodnja bešavnih cijevi – teška pruga
Radna jedinica Dorada API cijevi
Radna jedinica Elektro-održavanje

11. *Pogon Hladna prerada*

- Radne grupe službi Pogona
- Radna jedinica Hladno vučenje
- Radna jedinica Radionica za izradu i popravak pribora
- Radna jedinica Proizvodnja PŠC
- Radna jedinica Kemijska priprema
- Radna jedinica Hladno vučenje – novi pogon
- Radna jedinica Hladno pilgerovanje
- Radna jedinica Skladište i transport

12. *Kontrola kvalitete*

- Odjeli
- Opći poslovi

13. *Pogon Energetika*

- Radna grupa službi Pogona
- Radna jedinica Vodni pogon
- Radna jedinica Parni pogon
- Radna jedinica Elektro-pogon
- Radna jedinica Pogon tehničkih plinova

14. *Pogon Saobraćaj*

- Radne grupe službi Pogona
- Radna jedinica Željeznička služba
- Radna jedinica Transport
- Radna jedinica Autosaoobraćaj
- Radna jedinica Održavanje

Odnosi i veze

Društvo je imalo Upravu i Skupštinu. Osnivač Društva (članovi Skupštine) imenovao je Upravu od jednog člana (direktor) na vrijeme od pet godina te je on bio zadužen za poslovanje Društva i zastupao ga pojedinačno i samostalno na vlastitu odgovornost (držeci se Ugovora). Vodio je i operativno poslovanje izravnim nalogima izvršnim direktorima pogona ili zaključcima kolegija koje bi sazivao. Izvršni direktori pogona bili su zaduženi za operativne zadatke svojih pogona. Naputci i naredbe, koji su se odnosili na proizvodni proces, izdavani su organizatorima rada pojedine radne jedinice, a oni su ih zatim prosljeđivali poslovođaма pojedinih postrojenja.

Povijest podfonda

Gradivo podfonda Željezara Sisak – Metaval d. o. o. Sisak nalazilo se sve do preuzimanja od strane Državnoga arhiva u Sisku 2008. godine pomiješano s dokumentarnim gradivom Željezare Sisak odnosno gradivom pogona Visoke peći u kancelarijskim prostorijama upravne zgrade pogona Visoke peći, odvojeno od Centralne arhive Željezare Sisak.

Gradivo podfonda preuzeo je Državni arhiv u Sisku od poduzeća Željezara Sisak – Metaval d. o. o. u stečaju 6. svibnja 2008. godine u količini 25 d/m. Od ove količine na gradivo podfonda Metaval d. o. o. Sisak otpadalo je 7,4 d/m.

Nakon završetka arhivističke obrade gradivo podfonda iznosilo je 27 kutija i 1 knjigu odnosno 2,73 d/m. Nakon arhivističke obrade iz podfonda je izlučeno 4 d/m dokumentarnoga balasta (većinom multiplikati i radni materijal za sastavljanje diobne bilance poduzeća, odnosno dokumentacija vezana za rad i radne odnose).

Također, iz podfonda je izdvojeno gradivo RO Metalurška i valjaonička proizvodnja 1978. – 1989. u količini 0,35 d/m te gradivo Složenog poduzeća Željezara Sisak 1989. – 1991. u količini 0,5 d/m. Za podfond je izrađen sumarni inventar.

Način preuzimanja i predaje

Gradivo je Državni arhiv u Sisku preuzeo po službenoj dužnosti 6. 5. 2008. od poduzeća Željezara Sisak – Metaval d. o. o. – u stečaju po Primopredajnom zapisniku KLASA: 036-01/08-01/13; URBROJ: 2176-83-08-01 te je uvedeno u Knjigu primljenog arhivskog gradiva pod rednim brojem 305 i upisano na stranici 317.

Sadržaj i ustroj

Sadržaj podfonda

Gradivo poduzeća sadrži Zapisnike za sjednica Upravnog odbora, Zapisnike o primopredaji dužnosti direktora Metavala d. o. o., dokumentaciju koja se odnosi na poslovanje Poduzeća (analize poslovanja, planove rada, izvještaje o poslovanju te izvještaje o potrošnji energenata). Opisi organizacije proizvodnje, shematski prikazi organizacijskih jedinica i mjesta troška prikazuju organizaciju proizvodnje i poslovnih funkcija stvaratelja. O proizvodnom programu Metavala d.o.o. svjedoče cjenici proizvoda i usluga. Serija Rad i radni odnosi sadrži propise i normativne akte koji se odnose na ovo područje rada, popise, osobne kartone i dosjee radnika te statističke izvještaje s analizama o brojnom stanju zaposlenika. O radnom odnosu zaposlenika svjedoče pregledi plaća zaposlenika, zatim odluke o prestanku radnoga odnosa i priznavanju svojstva invalida rada, odnosno popise i statističke preglede invalida rada. Financijska dokumentacija sadrži bilance uspjeha, financijske izvještaje i analize financijskoga poslovanja Metavala d. o. o. Knjigovodstvena dokumentacija podrazumijeva spise Komisije za izradu diobne bilance poduzeća te spise prodaje postrojenja i dijelova pogona Metavala d. o. o. Također, sadrži i dokumentaciju o prodaji udjela, preglede stanja potraživanja i obveza Metavala d. o. o. pred pokretanje stečajnoga postupka. Podfond sadrži i poslovnu

prepisku organizatora rada i stečajnoga upravitelja s urudžbenim zapisnicima prijema i otpreme pošte te investicijske programe i projektnu dokumentaciju uz građevinske dozvole za izgradnju ili rekonstrukciju objekata poduzeća.

Odabiranje i izlučivanje

Izlučivanje gradiva vršeno je po Zapisniku o izlučivanju i uništenju dokumentarnoga balasta KLASA: 612-06/19-01/32; URBROJ: 2176-81-19-06 od 1. 10. 2019. Zapisnik je priložen ovom sumarnom inventaru.

Plan sređivanja

Podfond broji 27 kutija i 1 knjigu (2,73 d/m). Arhivsko gradivo sređeno je prema strukturno-funkcionalnom principu, odnosno područjima rada i djelovanja Metavala d. o. o., čime se dobila bolja razvidnost strukture podfonda. Ustrojene su serije podfonda:

1. Organizacija i upravljanje
2. Poslovanje
3. Proizvodnja
4. Rad i radni odnosi
5. Nekretnine, postrojenja i oprema
6. Financijski poslovi
7. Imovinsko-pravni poslovi
8. Spisovodstvo.

Napominjemo da gradivo fonda nije cjelovito sačuvano te da nedostaju gotovo svi sjednički zapisnici organa upravljanja i stručnih tijela, odnosno općeniti normativni propisi. Nije sačuvan ni veći dio poslovne prepiske, odnosno njezina evidencija. Poslovna prepiska numerirana je i ima prijemni štambilj poduzeća. Spisi su odlagani po područjima rada. Uredsko poslovanje vodila je pisarnica Metavala d. o. o. dok je sam spisovodstveni sistem decentraliziran na razini Kombinata.

Uvjeti dostupnosti i korištenja

Uvjeti dostupnosti

Gradivo podfonda je u potpunosti dostupno za korištenje u skladu s čl. 18.–22. Zakona o arhivskom gradivu i arhivima (NN 61/2018) kao i Pravilnikom o korištenju javnog arhivskog gradiva (NN 121/2019) te Pravilnikom o radu Čitaonice Državnoga arhiva u Sisku dostupnom u Čitaonici Arhiva.

Uvjeti objavljivanja ili umnožavanja

Umnožavanje i objavljivanje gradiva ovoga podfonda dozvoljeno je u skladu sa Zakonom o arhivskom gradivu i arhivima (NN 61/2018) kao i Pravilnikom o korištenju javnog arhivskog gradiva (NN 121/2019) na pisani zahtjev korisnika.

Jezik/pismo u gradivu

Gradivo podfonda je na hrvatsko-srpskom jeziku, a spisi su pisani latinicom.

Tvarne značajke i tehnički uvjeti

Nosač zapisa je papir. Pojedini listovi papira teško su oštećeni i nečitljivi. Prisutna su oštećenja od vlage (pojedini spisi su slijepljeni ili nabubreni, a tinta je izbljedila do nečitljivosti, vidljivi su tragovi hrđe), plijesni (crvene, sive i crne mrlje), mrlja od tinte te mehanička oštećenja u vidu poderotina, izgužvanih listova i slično.

Obavijesna pomagala

Za podfond, kao arhivističko obavijesno pomagalo, postoji sumarni inventar izrađen u travnju 2023. godine prilagođen međunarodnim standardima opisa arhivskog gradiva ISAD (G) i ISAAR (CPF). Registraturno obavijesno pomagalo je urudžbeni zapisnik pošte za razdoblje od 1996. do 2008. godine.

Dopunski izvori

Mjesto čuvanja izvornika

Državni arhiv u Sisku, spremište B3.

Postojanje i mjesto čuvanja preslika

Gradivo podfonda nije zaštitno snimano.

Dopunski izvori u ustanovi

Dopunski izvor za proučavanje gradiva ovoga podfonda je gradivo fonda koji se čuva u Državnom arhivu u Sisku: HR-DASK-918 Željezara Sisak.

Kontrola opisa

Napomena arhivista

Sumarni inventar podfonda izradio je viši arhivist Dario Franić.

Pravila ili propisi

Opća međunarodna norma za opis arhivskog gradiva ISAD (G)

Međunarodna norma arhivističkog normiranog zapisa za pravne i fizičke osobe te obitelji ISAAR (CPF)

Nadnevak izrade opisa

Travanj 2023.

Opis serija i podserija te nižih arhivskih jedinica

Oznaka/signatura: **HR-DASK-918.XLVIII.1.**

1. ORGANIZACIJA I UPRAVLJANJE

Vrijeme nastanka gradiva: **1991. – 2005.**

Razina opisa: **Serijska**

Količina i nosač: **0,1 d/m (1 kutija)**

1.1. Ustroj i organizacija rada

1993. – 1997., 0,01 d/m

Kut. 1.

Podserija sadrži preglede i prikaze mjesta troška, odnosno organizacijskih jedinica poduzeća, te strukturu organizacije rada unutar njih.

1.1.1. Opisi poslova i organizacije proizvodnje

1993. – 1994., 0,01 d/m

1.1.2. Pregledi i prikazi organizacijskih jedinica i radnih mjesta

1993. – 1997., 0,01 d/m

1.2. Tijela upravljanja

1992./2005., 0,04 d/m

Kut. 1.

1.2.1. Izbori i imenovanja upravitelja Poduzeća

1994./2005., 0,02 d/m

Podserija sadrži zapisnike o primopredaji dužnosti između direktora Poduzeća s opisom zatečenoga stanja imovine i računa u Poduzeću, odnosno predmetni spis imenovanja stečajnoga upravitelja Društva s rješenjem o imenovanju novog, odnosno razrješenju starog stečajnog upravitelja, zapisnik uvođenja u rad i dr.

1.2.2. Sjednice Upravnog odbora

1992. – 1994., 0,02 d/m

Podserija podrazumijeva zapisnike i odluke sa sjednica UO-a.

1.3. Propisi i normativni akti

1991./2002., 0,02 d/m

Kut. 1.

Podserija sadrži statute Poduzeća iz 1991. i 2002. godine.

1.4. Statusne promjene

1997. – 2005., 0,02 d/m

Kut. 1.

Podserija sadrži podatke i dokumentaciju o promjenama djelatnosti i matične dokumentacije, promjeni naziva i sjedišta, pravnoga statusa i sl.

1.5. Žigovi, potpisi, znakovi

b. d., 0,01 d/m

Kut. 1.

Podserija podrazumijeva *štambilj* s logom Poduzeća korišten u Sektoru za opće poslove.

Oznaka/signatura: **HR-DASK-918.XLVIII.2.**

2. POSLOVANJE

Vrijeme nastanka gradiva: **1991. – 2001.**

Razina opisa: **Serijsa**

Količina i nosač: **0,83 d/m (8 kutija i 2 omota)**

2.1. Planovi i strategije poslovanja

1991. – 2001., 0,1 d/m

Kut. 2.

2.1.1. Dugoročni poslovni planovi i strategije razvoja 1992./1999.

Podserija sadrži analize i studije razvoja poduzeća Metaval d. o. o. u kontekstu programa sanacije, perspektive razvoja i vlasničke pretvorbe Poduzeća u cjelini.

2.1.2. Planovi poslovanja 1991. – 2001.

Podserija sadrži većinom godišnje planove poslovanja koji definiraju konkretne zadatke i aktivnosti kojima se želi postići postavljanje dugoročnih ciljeva, a također su i efikasni instrumenti ocjene uspješnosti poslovanja. Ako godišnji plan rada iz određene godine nije sačuvan, ostavljeni su periodični ili mjesečni planovi.

2.2. Analize poslovanja

1991. – 2001., 0,1 d/m

Kut. 3.

Dokumentacija podserije podrazumijeva studije i detaljne raščlambe poslovnih pokazatelja Poduzeća na godišnjoj razini, rezultata poslovanja, plaća zaposlenih, poslovne realizacije i troškova, cijene sata usluga te potraživanja i dugovanja Poduzeća.

2.3. Izvješća o poslovanju

1991. – 2001., 0,6 d/m

Kut. 4.-9.

Godišnja izvješća o poslovanju sadrže osnovne proizvodne, ekonomske i druge pokazatelje karakteristične za rad Poduzeća u izvještajnoj godini uz osvrt na poslovna ostvarenja u prethodnim godinama. Periodična izvješća sačuvana su u slučaju da za pojedino godište nedostaje godišnje izvješće.

2.4. Poslovna suradnja

1997., 0,02 d/m

Kut. 10.

Ugovori su djelomično odabrani principom uzorka i podrazumijevaju ugovore između Metavala d. o. o. i Željezare Sisak d. d. odnosno Valjaonice cijevi d. o. o. Sisak o ostvarivanju poslovne suradnje u prometu roba i usluga iz njihova proizvodnoga programa i djelatnosti.

2.5. Prepiska o poslovanju

1997., 0,01 d/m

Kut. 25.

Podserija obuhvaća djelomično sačuvanu korespondenciju direktora ili uprave poduzeća koja se odnosi na obavljanje poslovnih aktivnosti, planiranje i strategiju poslovanja te izvještavanje nadležnih tijela o stanju poslovanja.

Oznaka/signatura: **HR-DASK-918.XLVIII.3.**

3. PROIZVODNJA

Vrijeme nastanka gradiva: **1991. – 1997.**

Razina opisa: **Serija**

Količina i nosač: **0,09 d/m (5 omota)**

3.1. Planovi proizvodnje

1997. – 1999., 0,04 d/m

Kut. 10.

Podserija sadrži godišnje i kratkoročne planove proizvodnje po pogonima i radnim jedinicama Metavala d. o. o. st podacima o ostvarenoj i neostvarenoj proizvodnji, škartu, utrošku i nabavci sirovina i dr.

3.2. Proizvodni program

1992. – 1997., 0,01 d/m

Kut. 10.

Podserija sadrži cjenike proizvoda i usluga u prometu između pogona i sektora poduzeća Metaval odnosno prema poduzeću Valjaonice cijevi Sisak d. o. o.

3.3. Tehnoekonomske analize i studije procesa proizvodnje

1994., 0,02 d/m

Kut. 10.

Podserija podrazumijeva dokumentaciju (analize, radove) koja razrađuje problematiku pojedinih dijelove proizvodnoga procesa Poduzeća odnosno funkcioniranja dijelova strojeva, djelatnosti itd.

3.4. Energetski izvještaji

1991. – 1994., 0,01 d/m

Kut. 10.

Godišnji i kratkoročni energetski izvještaji obrađuju utrošak energenata (zemnog i visokopećnog plina, koksa, mazuta, električne energije) i problematiku opskrbe energijom za proces proizvodnje u pogonima Metavala d. o. o.

3.5. Prepiska o proizvodnji

1992. – 1994., 0,01 d/m

Kut. 25.

Podserija obuhvaća djelomično sačuvanu korespondenciju direktora ili uprave poduzeća koja se odnosi na obavljanje proizvodnih aktivnosti poduzeća, osobito unutar Sektora za tehničko-tehnološki razvoj. Uglavnom sadrži dopise koji se bave organizacijom proizvodnoga procesa te rješavanjem konkretnih problema u proizvodnji.

Oznaka/signatura: **HR-DASK-918.XLVIII.4.**

4. LJUDSKI RESURSI, RAD I RADNI ODNOSI

Vrijeme nastanka gradiva: **1991. – 2001.**

Razina opisa: **Serijski**

Količina i nosač: **0,81 d/m (8 kutija i 1 omot)**

4.1. Propisi i normativni akti u području rada i radnih odnosa

1991./1996., 0,01 d/m

Kut. 11.

Općeniti propisi iz područja rada i radnih odnosa sadrže pravilnike o radu i njihove izmjene.

4.2. Ljudski resursi

1991. – 1997., 0,32 d/m

Kut. 11.-14.

4.2.1. Analize i statistika kadrova

1991. – 1997., 0,3 d/m

Kut. 12.-14.

4.2.1.1. Analiza kadrovske strukture Metavala d. o. o.

1997., 0,01 d/m

Kut. 12.

Podserija sadrži Analizu kadrovske strukture Metavala d. o. o. sa statističkim pregledom stanja zaposlenika u kontekstu stvarno zaposlenih te onih koji su na odlasku iz Poduzeća, odnosno razvojačenih sudionika Domovinskoga rata, zaposlenika u HV-u i MUP-u te ostalih neraspoređenih radnika.

4.2.1.2. Fluktuacija kadrova

1991. – 1997., 0,19 d/m

Kut. 12.-13.

Podserija sadrži statističke izvještaje o kretanju radne snage u Poduzeću s podacima o načinu dolaska pridošlih radnika (sa SIZ-a za zapošljavanje, po Ugovoru o obrazovanju, iz drugih poduzeća i pogona Željezare Sisak, odlukom suda i dr.) odnosno otišlih radnika (u mirovinu, na odsluženje vojnog roka, samovoljno, otkaz i dr.).

4.2.1.3. Pregledi i analize radnika otišlih u mirovinu

1991. – 1993., 0,1 d/m

Kut. 14.

Podserija sadrži preglede radnika otišlih u mirovinu na godišnjoj razini s podacima iz kojeg su pogona otišli te vrsti mirovine (invalidska, prijevremena, starosna i dr.) odnosno ocjenom radne sposobnosti i analizom iznesenih podataka u pregledima.

4.2.2. Inovacijska djelatnost zaposlenika

1993. – 1996., 0,02 d/m

Kut. 11.

Inovacijom se podrazumijeva svaka korisna novina koja Društvu donosi veći profit, smanjuje troškove, unaprjeđuje sigurnost rada, humanizira sredstva rada i radnu okolinu (ekologija). Inovacije se dijele na: izume, tehnička

unaprjeđenja, korisne prijedloge i korisne ideje koje se mogu koristiti u bilo kojem području rada ili poslovanja Društva.²⁶

4.2.2.1. Politika i postupci u vezi inovacijske djelatnosti
1993.

Podserija sadrži Pravilnik o vrednovanju inventivne djelatnosti te preglede razvoja i unaprjeđenja proizvoda i tehnologija (inovacijske djelatnosti) s podacima o nazivu proizvoda, zadatku te izvršitelju.

4.2.2.2. Prijedlozi inovacija
1994. – 1996.

Podserija sadrži djelomično odabrane prijedloge inventivnog rada zaposlenika Metavala d. o. o. koji sadrže opće podatke o predlagatelju i proizvodu (prijedloga) te opis i nedostatke dotadašnjega stanja odnosno moguća poboljšanja nastala primjenom prijedloga.

4.3. Evidencije zaposlenika

1991. – 2001., 0,24 d/m

Kut. 11., 15. – 16.

4.3.1. Pregledi kadrova po radnom mjestu

1995./2001., 0,02 d/m

Kut. 11.

Popisi zaposlenika po šifri radnoga mjesta s podacima o stručnoj spremi, šifri zanimanja, datumu rođenja i ukupnom stažu u Poduzeću.

4.3.2. Osobni kartoni zaposlenika

1991. – 2001., 0,02 d/m

Kut. 11.

Osobni kartoni radnika sadržavali su ime i prezime zaposlenika, matični broj, mjesto i adresu stanovanja, naziv radnog mjesta, broj bodova, naziv radnog mjesta, stručnu spremu, datum zaposlenja, radni staž i dr.

4.3.3. Osobni dosjei zaposlenika

b. d., 0,2 d/m

Kut. 15.-16.

Osobni dosjei sadrže odluke o zasnivanju i prestanku radnog odnosa, prijave i odjave osiguranja, prijave podataka o utvrđenom stažu i osobnom dohotku te ostale osobne dokumente zaposlenika od početka radnog odnosa u Metavalu d. o. o. odnosno ostalim poduzećima i pogonima Željezare Sisak.

4.4. Radni odnosi

1991. – 1997., 0,03 d/m

Kut. 11.

4.4.1. Ugovori o radu

1996. – 1997., 0,01 d/m

Podserija sadrži djelomično odabrane ugovore o radu na neodređeno vrijeme zaposlenika Poduzeća.

26 HR-DASK-918.XLVIII.4.2.2.1. ŽS-Metaval d. o. o. Sisak, Ljudski resursi, *Pravilnik o vrednovanju inventivne djelatnosti*, 1993., Kut. 11.

4.4.2. Ostvarivanje prava na mirovinu zaposlenika

1991. – 1997., 0,02 d/m

Podserija sadrži dokumentaciju, odluke i rješenja o prestanku radnog odnosa zaposlenika zbog stjecanja uvjeta za odlazak u starosnu mirovinu.

4.5. Plaće

1992./1999., 0,07 d/m

Kut. 17.

4.5.1. Pravilnici o plaćama

1992. – 2007., 0,03 d/m

Podserija podrazumijeva pravilnike i dopune pravilnika o plaćama i drugim primanjima zaposlenika kojima su se utvrđivala prava radnika na novčana primanja na temelju radnog odnosa (plaće i naknade, primanja iz sredstava zajedničke potrošnje te isplate na teret troškova poslovanja).

4.5.2. Pregledi plaća zaposlenika

1998. – 1999., 0,04 d/m

Podserija sadrži preglede plaća, odnosno mjesečne isplatne liste zaposlenika Poduzeća po abecedi, s podacima o bruto i neto isplati, bodovima, koeficijentu i dr.

4.6. Zaštita na radu

1992./1995., 0,03 d/m

Kut. 17.

Podserija sadrži pravilnike koji se odnose na područje zaštite na radu općenito, zaštite od požara te pravilnike o osobnim zaštitnim sredstvima, opremi i normativima zaštitnih sredstava i opreme.

4.7. Mirovinsko i invalidsko osiguranje

1991. – 2007., 0,1 d/m

Kut. 18.

4.7.1. Opći podatci o osiguraniku s opisom poslova koje obavlja

1996. – 1998., 0,05 d/m

Podserija sadrži tipizirane obrasce s općim podacima o osiguraniku (ime i prezime, datum rođenja, adresa stanovanja, stambeni uvjeti, vrsta invaliditeta i dr.) te opisom poslova i radnih zadataka na koje je raspoređen osiguranik (šifra i naziv djelatnosti, naziv radnih zadataka, stručna sprema i zanimanje, opširniji opis poslova i uvjeta rada, staž osiguranika itd.).

4.7.2. Priznavanje prava na starosnu, invalidsku ili obiteljsku mirovinu

2003. – 2007., 0,01 d/m

Podserija sadrži fragmentarno sačuvana rješenja kojima se osiguranicima ili članovima njihovih obitelji priznaje pravo na mirovinu (starosnu, obiteljsku, invalidsku).

4.7.3. Invalidi rada i HRVI

1991. – 2001., 0,04 d/m

4.7.3.1. Rješenja kojim se priznaju svojstva invalida rada i HRVI

1994. – 2001.

4.7.3.2. Popisi i pregledi invalida rada
1991. – 1992.

Podserija sadrži pregled invalida rada po pogonima Poduzeća s navedenim imenom i prezimenom, matičnim brojem, brojem radnog mjesta te adresom odnosno popis invalida rada koji su dobili otkaz do 1991. godine.

4.7.3.3. Statistički pregledi invalida rada
1992.

Podserija sadrži statističke preglede invalida rada prema uzrocima nastanka invalidnosti, odnosno o onima koji rade na pola punog radnog vremena.

4.8. Prepiska iz područja kadrovskih poslova i radnih odnosa

1991. – 1997., 0,01 d/m

Kut. 25.

Podserija obuhvaća djelomično sačuvanu korespondenciju direktora ili uprave poduzeća koja se odnosi na upravljanje ljudskim resursima te na upute i rasprave vezane uz ostvarivanje različitih prava i potpora zaposlenika, poput stambenih pitanja, novčanih potpora i sličnih tema.

Oznaka/signatura: **HR-DASK-918.XLVIII.5.**

5. NEKRETNINE, POSTROJENJA I OPREMA

Vrijeme nastanka gradiva: **1991. – 2006.**

Razina opisa: **Serija**

Količina i nosač: **0,2 d/m (2 kutije)**

5.1. Propisi i uputstva

1991., 0,01 d/m

Kut. 19.

Podserija sadrži upute i pravilnike koji se odnose na održavanje, ispitivanje i popravke uređaja i instalacija, odnosno sredstava za rad i radne okoline.

5.2. Opisi postrojenja i poslovnih prostora

1997., 0,04 d/m

Kut. 19.

Opis svakog pojedinog pogona Metavala uključuje dispoziciju i presjek pogona s naznačenim postrojenjima i poslovnim prostorima (skladištima, poslovnim zgradama). Dijelovi proizvodnih pogona detaljno su opisani. Navedene su dimenzije i površina objekata, oprema, zastupljene katastarske čestice, namjena postrojenja itd.

5.3. Investicijski programi

1993. – 1994., 0,01 d/m

Kut. 19.

Podserija sadrži Izvješće o provjeri investicijskoga programa „Obnova ratom razrušene i oštećene imovine Metavala d. o. o. Sisak“ s opisom osnovnih karakteristika programa, razvojnih mogućnosti i sposobnosti investitora, poslovanja i poslovne perspektive, fi-

nancijskih elemenata investicije itd. Sadrži također „Investicijski program preseljenja opreme iz pogona Hladno vučenje čeličnih cijevi u Valjaonicu preciznih cijevi“.

5.4. Gradnja, rekonstrukcija, projektiranje

1991. – 2005., 0,13 d/m

Kut. 19.-20.

Podserija sadrži projektnu dokumentaciju izgradnje, rekonstrukcije ili sanacije nekret-nina, postrojenja ili ugradnje strojarne opreme i uređaja.

5.4.1. Zgrade

1993. – 1999., 0,03 d/m

Kut. 19.

5.4.2. Postrojenja i oprema

1991. – 2005., 0,1 d/m

Kut. 20.

Oznaka/signatura: **HR-DASK-918.XLVIII.6.**

6. FINACIJE

Vrijeme nastanka gradiva: **1995. – 2003.**

Razina opisa: **Serija**

Količina i nosač: **0,41 d/m (4 kutije i 1 omot)**

6.1. Završni računi

1995. – 2003., 0,2 d/m

Kut. 21.-22.

Završni računi ili godišnji financijski izvještaji konačni su obračuni stanja i poslovanja ne-ke organizacije na kraju tekuće godine. Obično sadrže statističke izvještaje s podacima o potraživanjima, dugotrajnoj i kratkotrajnoj imovini, troškovima i gubitcima, odnosno uku-pnoj aktivni i pasivi, obvezama i kapitalu, poslovnim prihodima i rashodima u prošloj godini.

6.2. Materijalno knjigovodstvo

1996. – 1997., 0,02 d/m

Kut. 23.

Podserija sadrži upute za obavljanje redovitog godišnjeg popisa imovine i obveza (in-venturu osnovnih sredstava i sitnog inventara).

6.3. Ovrhe, potraživanja i obveze

1998. – 2002., 0,1 d/m

Kut. 24.

Podserija sadrži preglede stanja potraživanja i obveza Poduzeća prema kupcima s po-pisima aktivnih sporova, djelomično odabranim predmetima sudskih sporova te dje-lomično odabranim ugovorima o ustupanju potraživanja prema dužnicima u obliku zamjene za dionice Željezare Sisak d. d.

6.3.1. Pregledi stanja potraživanja i obveza

1998. – 2001., 0,06 d/m

6.3.2. Ugovori o zamjeni potraživanja za dionice

1999. – 2000., 0,02 d/m

6.3.3. Sudski sporovi

1998. – 2002., 0,02 d/m

6.4. Financijski nadzor

1995. – 2001., 0,08 d/m

Kut. 23.

6.4.1. Vanjski nadzor

1995. – 2001.

Podserija sadrži zapisnike Republičkoga fonda mirovinskog i invalidskog osiguranja radnika Hrvatske – Područne službe Sisak (kasnije HZMO Sisak) o kontroli pravilnosti obračuna i uplate doprinosa iz plaća za mirovinsko i invalidsko osiguranje, odnosno točnosti podataka o stažu osiguranja, plaći i osnovici osiguranja na godišnjoj razini.

6.4.2. Unutarnji nadzor

1997. – 2001.

Podserija sadrži izvješća o reviziji temeljnih financijskih izvještaja poslovodstvu Metavala d. o. o. Sisak o obavljanju revizije od strane Audita d. o. o. za revizijske usluge Zagreb u kojima je opisano stanje sustava internih računovodstvenih kontrola te utvrđeni nedostaci u ciklusu nabave, proizvodnje i prodaje koje treba ispraviti.

6.5. Prepiska iz područja financijskih poslova

1993. – 2001., 0,01 d/m

Kut. 25.

Podserija obuhvaća djelomično sačuvanu korespondenciju ekonomsko-financijskoga sektora s Direktorom Poduzeća koja se pretežito odnosi na operativne financijske poslove uključujući obračun plaća, obrazloženja isplaćene mase te dodjelu različitih stimulacija zaposlenicima.

Oznaka/signatura: **HR-DASK-918.XLVIII.7.**

7. IMOVINSKO-PRAVNI POSLOVI

Vrijeme nastanka gradiva: **1992. – 2006.**

Razina opisa: **Serija**

Količina i nosač: **0,22 d/m (2 kutije i 1 omot)**

7.1. Stjecanje i uknjižba

2003./2006., 0,01 d/m

Kut. 26.

Podserija sadrži komisijske zapisnike kojima se konstatiraju promjene katastarskih čestica odnosno rješenje kojim se dopušta uknjižba prava zaloga na dio nekretnina i zemljišta Metavala d. o. o.

7.2. Prodaja imovine i prijenos udjela

1996. – 2006., 0,08 d/m

Kut. 26.

Podserija sadrži predmetne spise, rješenja i ugovore koji se odnose na prodaju imovine (nekretnina, postrojenja) i prijenose udjela Metavala d. o. o. drugim poduzećima. Sadrži također i elaborat Komisije za diobnu bilancu o podjeli imovine Metavala d. o. o. kojim se razmatra problematika prijenosa imovine Poduzeća.

7.3. Zakup poslovnog prostora

1996. – 2003., 0,01 d/m

Kut. 26.

Podserija sadrži ugovore o zakupu poslovnih prostora Metavala d. o. o.

7.4. Prepiska iz područja imovinsko-pravnih poslova

1997. – 2001., 0,02 d/m

Kut. 25.

Podserija obuhvaća djelomično sačuvanu korespondenciju direktora ili uprave poduzeća koja se odnosi na obveze i potraživanja prema kupcima, procjenu vrijednosti imovine te ostale financijske obveze Poduzeća.

7.5. Stečajni postupak

2001. – 2006., 0,09 d/m

Kut. 25., 27.

Metaval d. o. o. Sisak od 10. rujna 1998. godine nije obavljao proizvodne djelatnosti, a poslovanje se svodilo na brigu o imovini, naplatu potraživanja, vođenje sporova te zbrinjavanje zaposlenika. Društvo je postalo nesposobno za plaćanje i prezaduženo od srpnja 1999. godine.²⁷ Nakon što je Vlada RH 30. ožujka 2001. godine donijela Odluku o prestanku sanacije Željezare Sisak d. d. (NN 32/01), stečajni postupak nad dužnikom Željezara Sisak – Metaval d. o. o. Sisak pokrenut je Rješenjem Trgovačkog suda u Zagrebu br. I-ST-347/01 od 19. rujna 2001. godine.²⁸

7.5.1. Otvaranje stečajnog postupka

2001., 0,02 d/m

Kut. 27.

Podserija sadrži dopise, prijedlog i rješenje o otvaranju stečajnoga postupka nad Poduzećem, prokazni popis imovine, stanje potraživanja i obveza Metavala d. o. o. i dr.

7.5.2. Izvještaji stečajnog upravitelja

2001. – 2003., 0,02 d/m

Kut. 27.

Izvještaji stečajnoga upravitelja o tijeku stečajnoga postupka Trgovačkom sudu u Sisku, odnosno nadležnom stečajnom sucu, sukladno članku 155.a Stečajnoga zakona sadrže navode iznosa prijavljenih tražbina vjerovnika, vrijednost stečajne mase (vrijednost nekretnina, opreme i sirovina) te podatke o unovčenju imovine, stanje stečajne mase te pregled priljeva i odljeva novčanih sredstava u određenom izvještajnom razdoblju.

7.5.3. Planovi troškova stečajnog postupka

2001. – 2002., 0,01 d/m

Kut. 27.

Podrazumijevaju podatke o plaćama, nagradi stečajnom upravitelju, uslugama procjenitelja te cijenu ostalih troškova stečajnoga postupka (sudski troškovi, premije osiguranja, troškovi komunalija itd.) za određeno razdoblje.

27 HR-DASK-918.XLVIII.6.4.1. ŽS-Metaval d. o. o. Sisak, Imovinsko-pravni poslovi, Otvaranje stečajnog postupka, *Prijedlog za otvaranje stečajnog postupka nad dužnikom ŽS-Metaval d. o. o. Sisak*, 6. rujna 2001., kut. 27.

28 Isto, *Rješenje Trgovačkog suda u Zagrebu br. I-ST-347/01* od 19. 9. 2001., kut. 27.

7.5.4. Prepiska Stečajnog upravitelja

2001. – 2006., 0,04 d/m

Kut. 25.

Poslovna prepiska Stečajnog upravitelja većinom sadrži prijave potraživanja u stečajnu masu, protiv Metavala d. o. o. i u tom kontekstu pozive i prepiske s Trgovačkim sudom u Zagrebu. Sadrži i popise vjerovnika, presude pojedinih žalbenih predmeta te obavijesti Stečajnom vijeću o postupanju sa sudskim predmetima.

Oznaka/signatura: **HR-DASK-918.XLVIII.8.**

8. SPISOVODSTVO

Vrijeme nastanka gradiva: **1991. – 2008.**

Razina opisa: **Serija**

Količina i nosač: **0,04 d/m (1 knjiga i 1 omot)**

8.1. Upravljanje dokumentacijom

1992., 0,01 d/m

Kut. 25.

Podserija sadrži prijedlog Posebne liste s rokovima čuvanja arhivske građe i registraturnoga gradiva Željezara Sisak d. o. o. po kojima se morao ravnati i Sektor kadrovskih, pravnih i općih poslova Metavala d. o. o. odnosno sva poduzeća u Holdingu Željezara Sisak.

8.2. Uruđbeni zapisnici

1996. – 2008., 0,03 d/m

Knj. 1.

Podserija sadrži uruđbeni zapisnik prijema i otpreme pošte Poduzeća koji je služio kao registraturno pomagalo evidentiranja poslovne prepiske Direktora/Uprave poduzeća, odnosno za vrijeme stečajnoga postupka Stečajnog upravitelja.

Popis tehničkih jedinica

Knjige

Br. knj.	Signatura HR-DASK-918.XLVIII.	Naziv	Razdoblje	Napomena
1.	8.2.	Uredžbeni zapisnik pošte	1996. – 2008.	20. 8. 1996. – 29. 1. 2008.

Kutije

Br. kut.	Signatura HR-DASK-918.XLVIII.	Naziv	Razdoblje	Napomena
1.	1.1.	Ustroj i organizacija rada	1993. – 1997.	općeniti
	1.2.	Tijela upravljanja	1992./2005.	
	1.3.	Propisi i normativni akti	1991./2002.	
	1.4.	Statusne promjene	1997. – 2005.	
	1.5.	Žigovi, potpisi, znakovi	b. d.	
2.	2.1.	Planovi i strategije poslovanja	1991. – 2001.	
3.	2.2.	Analize poslovanja	1991. – 2001.	
4.	2.3.	Izvešća o poslovanju	1991./1993.	
5.			1994.	
6.			1995.	
7.			1996.	
8.			1997.	
9.			1998. – 2001.	do 31. 10. 2001.
10.	2.4.	Poslovna suradnja	1997.	ugovori
	3.	Proizvodnja	1991. – 1997.	
11.	4.1.	Propisi i normativni akti	1991./1996.	područje rada i radnih odnosa
	4.2.2.	Inovacijska djelatnost zaposlenika	1993. – 1996.	
	4.3.	Evidencije zaposlenika	1991. – 2001.	
	4.4.	Radni odnosi	1991. – 1997.	

Br. kut.	Signatura HR-DASK-918.XLVIII.	Naziv	Razdoblje	Napomena
12.	4.2.1.1.	Analiza kadrovske strukture	1997.	
	4.2.1.2.	Fluktuacija kadrova	1991. – 1993.	
13.	4.2.1.2.	Fluktuacija kadrova	1994. – 1997.	
14.	4.2.1.3.	Pregledi otišlih radnika	1991. – 1993.	
15.	4.3.3.	Osobni dosjei	b. d.	F – H
16.				I – Ž
17.	4.5.	Plaće	1992./1999.	
	4.6.	Propisi i normativni akti	1992. – 1995.	područje zaštite na radu
18.	4.7.	Mirovinsko i invalidsko osiguranje	1991. – 2007.	
19.	5.1.	Propisi i uputstva	1998.	nekretnine, postrojenja i oprema
	5.2.	Opisi poslovnih prostora, postrojenja i opreme	1997./2006.	
	5.3.	Investicijski programi	1993. – 1994.	
	5.4.1.	Zgrade	1993. – 1999.	dozvole i projekti
20.	5.4.2.	Postrojenja i oprema	1991. – 2005.	dozvole i projekti
21.	6.1.	Završni računi	1995. – 1999.	
22.			2000. – 2003.	
23.	6.2.	Materijalno knjigovodstvo	1996. – 1997.	upute i propisi
	6.4.	Financijski nadzor	1995. – 2001.	
24.	6.3.	Ovrhe, potraživanja i obveze	1998. – 2001.	
25.	8.1.	Upravljanje dokumentacijom	1992.	
	2.5.	Prepiska o poslovanju	1997.	
	4.8.	Prepiska iz područja kadrovskih poslova i radnih odnosa	1991. – 1997.	
	6.5.	Prepiska iz područja financijskih poslova	1993. – 2001.	
	7.4.	Prepiska iz područja imovinsko-pravnih poslova	1997. – 2001.	
	7.5.4.	Prepiska stečajnog upravitelja	2001. – 2006.	

Br. kut.	Signatura HR-DASK-918.XLVIII.	Naziv	Razdoblje	Napomena
26.	7.1.	Stjecanje i uknjižba	2003./2006.	ugovori
	7.2.	Prodaja imovine i prijenos udjela	1996. – 2006.	
	7.3.	Zakup poslovnog prostora	1996. – 2003.	
27.	7.5.1.	Otvaranje stečajnog postupka	2001.	
	7.5.2.	Izveštaji stečajnog upravitelja	2001. – 2003.	
	7.5.3.	Planovi troškova stečajnog postupka	2001. – 2002.	

Summary

Summary Inventory of the Subfond Željezara Sisak. Metaval Ltd. Sisak, 1991–2008

UDK: 338.45:669(497.5Sisak):930.25

Željezara Sisak-Metaval Ltd., a company for the production of welded and seamless steel pipes, based in Sisak, Croatia, was established in 1991 as part of the restructuring of the former Željezara Sisak metallurgical complex. It originated from the reorganization of the „Metallurgical and Rolling Production“ unit in order to adapt to market demands. The company's main activities included the production of raw iron, slag, steel, semi-finished steel products, and ultimately seamless steel pipes.

Throughout its existence, Metaval operated under challenging financial and market conditions, dealing with high debt, limited investments, and declining demand for seamless steel pipes, especially in international markets. As a result, it consistently recorded financial losses.

Several restructuring and rehabilitation programs were undertaken as part of the broader restructuring of Željezara Sisak. Despite efforts to stabilize operations, the company ceased production in 1998, and liquidation was planned. However, formal liquidation did not occur immediately due to ongoing restructuring processes within Željezara Sisak d.d., its sole owner.

Metaval d.o.o. entered bankruptcy proceedings in 2001, which continued until its formal dissolution in 2008.

The archival collection of Metaval d.o.o. Sisak provides valuable insight into the company's internal functioning, including detailed reports on production processes, business planning, productivity analyses, and property-related documents from the bankruptcy proceedings.

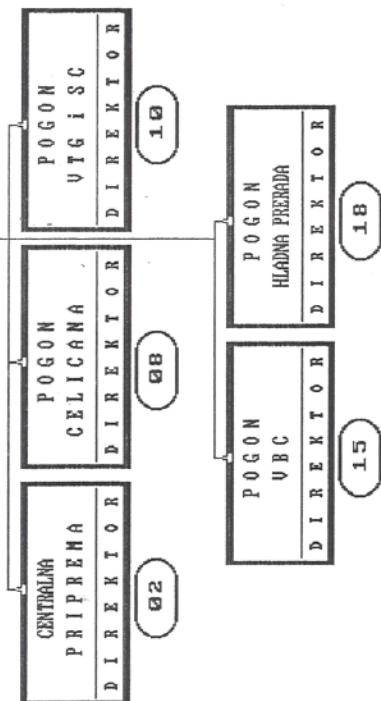
Keywords: Željezara Sisak, Metaval Ltd., seamless steel pipes, steel industry, restructuring, bankruptcy, liquidation, production processes, industrial heritage, economic transition, privatization, steel production.

SEKTOR PROIZVODNJE

IZVRŠNI	1	1430
DIREKTOR	1100	

TAJNICA DIREKTORA	324	630
GLAVNI INŽENJER ZA ODRŽAVANJE	1	1300
GLAVNI INŽENJER ZA MET. POG. I VARTROSTALSTVO	1	1300
GLAVNI INŽENJER ZA VALJONICKE POGONE	1	1300

GL. INŽ.	1	1430
Q A	1100	

REKAPITULACIJA: 22-05-96, UPRS-96

USS	US	SSS	UK	KU	PR	NK	UK:
5	-	1	-	-	-	-	6

REKAPITULACIJA SEKTORA PROIZVODNJE:

NAZIV POGONA	USS	US	SSS	UK	KU	PR	NK	UK:
CELICANA	6	11	16	12	43	11	3	102
VTG i SC	9	8	68	31	100	94	3	313
UBC	10	8	67	16	115	130	7	315
HLADNA PRER.	10	11	25	33	75	53	3	210
PRIPR. RADA	12	8	12	0	5	8	0	45
UPRAVA	5	0	1	0	0	0	0	6
UKUPNO:	52	46	151	92	330	296	16	991

1228

Na temelju člana 106. Zakona o poduzećima i člana 18. Odluke o osnivanju Željezara Sisak "METAVAL" društvo s ograničenom odgovornošću za proizvodnju šavnih i bešavnih čeličnih cijevi, Sisak, Upravni odbor Društva na sjednici održanoj _____ godine, donio je

S T A T U T

ŽELJEZARA SISAK - "METAVAL" društvo s ograničenom odgovornošću za proizvodnju šavnih i bešavnih čeličnih cijevi

I OPĆE ODREDBE

Članak 1.

Konstatira se da je Željezara Sisak "METAVAL" društvo s ograničenom odgovornošću za proizvodnju šavnih i bešavnih čeličnih cijevi, Sisak (u daljnjem tekstu: Društvo) osnovano odlukom Upravnog odbora "Željezara Sisak" društvo s ograničenom odgovornošću za crnu metalurgiju i metaloprerađu Sisak, dana 24.4.1991. godine.

Članak 2.

Tvrtka Društva je:

Željezara Sisak-"METAVAL" društvo s ograničenom odgovornošću za proizvodnju šavnih i bešavnih čeličnih cijevi, Sisak.
Skrraćena tvrtka glasi: Željezara Sisak "METAVAL" d.o.o. Sisak.
Odluku o promjeni tvrtke donosi Upravni odbor.

Članak 3.

Sjedište Društva je u Sisku, Božidara Adžije 2.
Odluku o promjeni sjedišta tvrtke donosi Upravni odbor.

Članak 4.

Društvo ima svoj pečat.
Pečat Društva je pravokutnog oblika dimenzije 6 x 1,5 cm sa tekстом:
Željezara Sisak -"METAVAL" društvo s ograničenom odgovornošću za proizvodnju šavnih i bešavnih čeličnih cijevi, Sisak.

HR-DASK-918.XLVIII.1.3. Prva stranica Statuta Željezara Sisak - Metaval d.o.o. Sisak iz 1991. g.

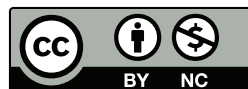

ŽELJEZARA SISAK

»METAVAL« društvo s ograničenom odgovornošću za proizvodnju šavnih i bešavnih čeličnih cijevi

44105 Sisak, Božidara Adžije 2, telefon: 044/30 444
(centrala), 044/30 039, 35 844 (direktor), telefax:
044/30 284, telex: 23 617 zljsk HRV

Pečat ŽS-Metaval d.o.o. Sisak iz 1993. g.

Sumarni inventar fonda

HR-DASK-714: JANEŠ, ŽELIMIR, 1947. – 2001.

Stručni rad

Izvadak

Želimir Janeš rođen je 12. prosinca 1916. godine u Sisku. Nakon završetka Srednje škole za umjetnost i obrt 1937. u Zagrebu upisuje se na zagrebačku Akademiju likovnih umjetnosti gdje je 1941. diplomirao kiparstvo u klasi profesora Frane Kršinića, dok je kod Ive Kerdića 1938./1939. učio malu plastiku (medaljarstvo). Godine 1941./1942. polazi specijalku Ivana Meštrovića, a 1945./1946. Antuna Augustinčića. Svojem prvom učitelju Frani Kršiniću postaje suradnik u njegovoj Majstorskoj radionici od 1950. do 1955. Nastavnik je u Višoj obučarskoj školi u Zagrebu od 1953. do 1963., a u razdoblju od 1956. do 1960. i u Školi primijenjene umjetnosti u Zagrebu. Od 1961. godine docent je, od 1974. redoviti profesor i voditelj fakultativnoga tečaja za sitnu plastiku na zagrebačkoj Akademiji gdje u svojem atelijeru poučava i nakon umirovljenja 1987. godine. Preminuo je u Zagrebu 22. siječnja 1996. godine.

Ključne riječi: Želimir Janeš, kipar, medalja, plaketa, skulptura, skica, izložba, osobni arhivski fond, Državni arhiv u Sisku

Opis fonda

Identifikacija

Identifikacijska oznaka

HR-DASK-714

Naslov

Janeš, Želimir

Vrijeme nastanka gradiva

1947. – 2001.

Razina opisa

Fond

Količina i nosač jedinice opisa

9 kutija; (0,9 m)

Kontekst

Naziv stvaratelja

Janeš, Želimir

Mjesto i vrijeme rođenja i smrti

Sisak, 12. prosinca 1916. – Zagreb, 22. siječnja 1996.

Zvanje, zanimanje i područje djelovanja stvaratelja

Želimir Janeš rođen je 12. prosinca 1916. godine u Sisku. Nakon završetka Srednje škole za umjetnost i obrt 1937. u Zagrebu, upisuje se na zagrebačku Akademiju likovnih umjetnosti gdje je 1941. diplomirao kiparstvo u klasi profesora Frane Kršinića, dok je kod Ive Kerdića 1938./1939. učio malu plastiku (medaljarstvo). Godine 1941./1942. polazi specijalku¹ kod Ivana Meštrovića, a 1945./1946. kod Antuna Augustinčića. Svojem prvom učitelju Frani Kršiniću postaje suradnik u njegovoj Majstorskoj radionici od 1950. do 1955. Nastavnik je u Višoj obučarskoj školi u Zagrebu od 1953. do 1963., a u razdoblju od 1956. do 1960. i u Školi primijenjene umjetnosti. Od 1961. godine docent je, od 1974. redoviti profesor i voditelj fakultativnoga tečaja za sitnu plastiku na zagrebačkoj Akademiji gdje u svojem atelijeru poučava i nakon umirovljenja 1987. godine. Preminuo je u Zagrebu 22. siječnja 1996. godine.

1 BRATULIĆ, *Janeš* (Zagreb: Grafički zavod Hrvatske & Nacionalna i sveučilišna biblioteka, 1992.)

S istančanim osjećajem za materijal – kamen i drvo – te finoću obrade pod Kršinićevim utjecajem isprva izvodi djela izrazito intimističkoga obilježja s temom djece, očinstva i materinstva (*Prvi napor*, 1948.; *Prvi korak*, 1949.; *Spomenka*, 1952.; *Otac i sin*, 1954.). Istodobno sažima forme po uzoru na egipatsku skulpturu (*Glava žene*, 1955.) te na tragu Constantina Brancusija reducira kompoziciju do granica apstrakcije (*Trudnica*, 1953.; *Manekenka*, 1954.).

Nadahnut oblicima iz prirode posvećuje se sitnoj plastici. Eksperimentirajući s raznovrsnim materijalima (bronca, kamen, drvo, staklo, kristal, sedef, zlato, srebro, poliestar, koralj, bjelokost) oblikuje „plastiku u očištu kratke distance“ (Josip Bratulić) te uvodi pojam **taktilne**² kojim označuje formu namijenjenu držanju na dlanu, kiparski oblikovanu tako da ističe osjet strukture i volumena (a-b *Taktilni oblici*, 1949.; *Kupska taktila*, 1953.; *Likovni znak*, 1963.; *Artefakt modulator*, 1966.; *Lebdjelice*, 1977.). Surađuje s Udrugom slijepih i slabovidnih osoba u Tiflološkom muzeju te stvara apstraktne organske asocijativne oblike pogodne za likovno-pedagoški rad s hendikepiranim osobama, osobito za proširenje njihovih spoznajnih mogućnosti i doživljaja okoline osjetom (*Forma ribljeg pokreta*, 1979.; *Jedro-ptica-cvijet*, 1982.). Realističkim *Autoportretom* (1952.) potvrdio se kao vrstan portretist, što je posebice izraženo u njegovu medaljerskom opusu kojim se intenzivno počinje baviti 1960-ih. Inzistirajući na kiparskom eksperimentu, taktilnosti i suvremenoj formi, ukinuo je granicu između skulpture i medalje koju počinje oblikovati kao samostojeću skulpturu. Njegove plakete i medalje, *taktilni volumeni, stajalice, pokaznice* i skulpturalne spomenice dodjeljivane su kao nagrade (Nagrada Saveza likovnih umjetnika Jugoslavije, 1963.; *Korablja Marka Marulića*, 1970.; Nagrada *Juraj Križanić*, 1981.; *Večernjakova ruža*, 1995.) ili posvete (Posveta Ljubi Karamanu, 1967.; *Skitnje* Matka Peića, 1969.; Milka Trnina – hrvatski slavuj, 1971.; *Slavonska šuma*, 1974.; *Vrata hrvatske pismenosti*, 1988.).

Istodobno je oblikovao uzorke za srebrnjake i zlatnike (Jubilej Filozofskog fakulteta, 1969.; Nikola Tavelić, 1970.; Sisak – 22. lipanj, 1980.; Josip Juraj Strossmayer, 1984.).

Izvodio je i spomenike namijenjene javnomu prostoru – u Zagrebu fontanu *Nашe more* (1937., postavljena 1947. na ugao Šubićeve i Zvonimirove ulice) sa zoomorfnim prizorima u kamenom reljefu i reljef *Mirenje* za postolje spomenika Ivana Frangeša kralju Tomislavu (1948.) – također s profinjenim osjećajem za okoliš, ambijentalnu skulpturu s prizorima iz svakidašnjice (*Špekulaš* u Sisku, 1953.) i s mitološkom tematikom (*Amfibioni* u Vučedolu, 1960.; *Baba Roga u Hušnjakovu* u Krapini, 1977.), naglašena ludičkoga obilježja (*Vita! Vita!* u Dubrovi kraj Labina, 1988.).

Oblikovao je spomenike na temu II. svjetskoga rata u Novom u Vinodolu (1951.), Gomirju (1952.), Vukovaru (1955.), Zagrebu (1966.), Hrvatskoj Kostajnici (1981.) te monumentalni betonski spomenik I. partizanskomu odredu *Debeli brijest* u šumi Brezovici kraj Siska (1981.).³

U suradnji s Josipom Bratulićem izveo je u razdoblju od 1977. do 1983. *Aleju glagoljaša* (1983. Nagrada *Marko Marulić* Čakavskoga sabora), kiparski kompleks koji

2 Hrvatski biografski leksikon, sv. 6, 2005., Zagreb, str. 317

3 HR-DASK-714., Janež, Želimir, 2.2. Debeli brijest, spomenik I. partizanskom odredu u Brezovici, 1981., kut.1.

obuhvaća od Roča do Huma postavljenih 8 skulptura i kiparskih cjelina u kamenu: Stup Čakavskog sabora, Stol Ćirila i Metoda, Katedru Klimenta Ohridskog, Vidikovac Grgura Ninskog, Zid hrvatskih protestanata i heretika, Uspon istarskog razvoda, Odmorište žakna Jurja, Stup otpora te 12 brončanih plaketa (*Humski kalendarij* na vratima Huma) koje istodobno kiparski interpretiraju oblike glagoljičkoga znakovlja i istaknute osobe istarske i hrvatske povijesti. *Aleja* je zbog svojega kreativnoga dosega i bogatstva asocijacija jedan od likovno najdomišljenijih parkova skulpture u nas.

Samostalno je izlagao u Zagrebu (1953. s Brankom Ružićem, 1972. s Vladimirom Štovičekom, 1980., 1984. – 1985., 1990., 1995.), Sisku (1969., 1980., 1985., 1988.), Karlovcu, Šibeniku, Dugoj Resi, Labinu (sve 1969.), Splitu (1971.), Krškom (1972.), Ljubljani (1972. s Vladimirom Štovičekom), Vinkovcima (1972. sa S. Strieglom), Novoj Gradiški, Prizrenu, Slavonskoj Požegi (sve 1973.), Našicama (1975.), Celju (1976. s Ivanom Antolčićem i Slavom Strieglom), Dubrovniku (1980.), Samoboru (1984.), Iloku, Vukovaru (obje 1985.), Opatiji (1985. s Franom Parom), Zaprešiću (1986.), Roču, Pazinu (retrospektiva), Buzetu (sve 1989.) i Klanjcu (1994.), a posmrtno mu je 1997. priređena izložba u Zagrebu. Njegova djela izlagana su na izložbama ULUH-a (Udruženja likovnih umjetnika Hrvatske) od 1948., Zagrebačkom salonu (1966., 1970. i 1974.), izložbama jugoslavenske likovne umjetnosti (Beirut i Bagdad 1967.), izložbama portreta u Tuzli (1967. – nagrada, 1971., 1976.), izložbama društva FIDEM (Fédération internationale de la médaille) u Pragu 1969., Kölnu 1971., Helsinkiju 1973., Krakovu 1975. i Budimpešti 1977.), izložbama ULUPUH-a (Udruženja likovnih umjetnika i primijenjenih umjetnika Hrvatske, (1970.), na bijenalnim izložbama u Barceloni (1971.) i Ravenni (1979., 1988.), izložbi hrvatske medalje i male plastike u Berlinu (1981., 1986.) i Triennalu hrvatskoga kiparstva (Zagreb 1982., 1985. i 1994.).

Suutemeljitelj je kiparske kolonije *Forma Prima* u Krapini 1973. te 1980. *Memorijala Ive Kerdića* na kojem izlaže u Zagrebu (1981.) i Osijeku (1984. – nagrada, 1987. – 1993.). Sudjelovao je na izložbama pramoštenske (1979. – 1982., 1985./1986., 1988., 1991., 1993./1994.) te *Iločke kolonije* (Ilok i Vinkovci 1982., Osijek 1983., Ilok 1985., Zagreb 1992., Osijek i Belišće 1993.), kao i *Mediterranskoga simpozija* u Dubrovi kraj Labina (1988.).⁴

Bavio se izvedbom muralnih grafita (Bankarstvo u Sisačkoj banci u Sisku 1965.; Lovačka pastoralna u Vili Zagorje u Zagrebu 1966.), likovnom opremom motornih brodova *Jugoslavija*, *Jedinstvo* i *Jadran* (1956./1957.) te arhitekturom (neizvedeni projekt za crkvu u Boki kotorskoj prema glagoljičkom grafemu *az*, sa Željkom Kovačićem) i urbanističkim problemima (neizvedeni projekt za trg u Krku, s Antom Vulinom).

Pisao je o svojem radu u *Riječima* 1978. te o Meštroviću kao učitelju u *Školskim novinama* 1983. godine.

Od 1983. godine Želimir Janeš bio je izvanredni, od 1991. redoviti član HAZU-a (Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti). Donirao je Sisku 110 svojih djela 1981. godine te mu je u gradu Sisku 1984. dodijeljen atelijer uz prigodnu izložbu u Muzeju Sisak.⁵ Dobitnik je Nagrade *Vladimir Nazor* za životno djelo 1989. Želimir Janeš snaž-

4 Hrvatski biografski leksikon, sv. 6, 2005., Zagreb, str. 318

5 HR-DASK-714., Janeš, Želimir 5.1.9. Dodjela atelijera Želimiru Janešu, 1984., kut. 3.

no je utjecao na mlađu generaciju hrvatskih medaljara poput Zdravka Brkića, Damira Mataušića i Željka Zime te ostvario znatan doprinos razvoju male plastike i medaljarstva u nacionalnim i međunarodnim razmjerima.

U produkciji Školskoga programa HTV-a je 1994. snimljen film Marijana Adanića *Želimir Janeš – svijet četiriju dodira*.

Povijest fonda

Osobni fond Janeš, Želimir preuzet je u cijelosti od umjetnika 1994. godine.

Način preuzimanja

Fond je preuzet od samog kipara Želimira Janeša na temelju promemorije (br. 235-1/97) iz umjetnikova atelijera na Akademiji likovne umjetnosti u Zagrebu 22. 7. 1994. godine. Preuzimanje je zabilježeno u Knjigu primljenog arhivskog gradiva pod rednim brojem 186.

Sadržaj i ustroj

Sadržaj

Fond sadrži bibliografske zapise o akademskom kiparu Želimiru Janešu, zatim projekte i idejna rješenja izložbi Želimira Janeša te njegovu korespondenciju. Nadalje, fond obuhvaća i manji dio medalja, plaketa i taktila, potom fotografije kiparevih radova, kao i portreta Želimira Janeša. U fondu se nalaze katalozi i pozivnice na izložbe Želimira Janeša, zatim knjige, časopisi, novine i novinski članci koji bilježe tekstove o djelima i izložbama, zatim ilustracije akademskoga kipara Želimira Janeša, kao i osvrte te razgovore s umjetnikom.

Odabiranje, izlučivanje i rokovi čuvanja

Ukupno gradivo predviđeno je za trajno čuvanje.

Plan sređivanja

Fond je preuzet u nesređenu stanju, popisan je i prema promemoriji sadrži 9 kutija odnosno 0,9 metara. Fond je podijeljen na 8 glavnih serija:

1. Bibliografski zapisi o Želimiru Janešu
2. Projekti Želimira Janeša, njegove izložbe i likovne kolonije te monografije o njemu
3. Idejna rješenja i skice Želimira Janeša
4. Korespondencija Želimira Janeša
5. Katalozi, pozivnice i plakati Želimira Janeša i drugih umjetnika
6. Medalje, taktile i plakete Želimira Janeša
7. Fotografije Želimira Janeša
8. Knjige, časopisi, novine i novinski članci u fondu Želimira Janeša.

Uvjeti dostupnosti i korištenja

Pravni položaj

Javno gradivo

Uvjeti dostupnosti

Fond je u potpunosti dostupan za korištenje u skladu s čl. 18. – 22. Zakona o arhivskom gradivu i arhivima (NN 61/2018., 98/2019., 114/2022., 36/2024.) kao i Pravilnikom o korištenju javnog arhivskog gradiva (NN 121/2019.) te Pravilnikom o radu čitaonice Državnog arhiva u Sisku.

Uvjeti umnožavanja ili objavljivanja

Umnožavanje i objavljivanje gradiva ovog fonda dozvoljeno je u skladu sa Zakonom o arhivskom gradivu i arhivima (NN 61/2018., 98/2019., 114/2022., 36/2024.) kao i Pravilnikom o korištenju javnog arhivskog gradiva (NN 121/2019.) na pisani zahtjev korisnika.

Tvarne značajke

Dokumenti, medalje, taktili, plakete i fotografije u dobrom su stanju.

Obavijesna pomagala

Izvorno obavijesno pomagalo nije postojalo. Nakon arhivističke obrade izrađen je sumarni inventar prema normama: ISAD (G).

Opća međunarodna norma za opis arhivskoga gradiva. Drugo izdanje. Zagreb, Hrvatski državni arhiv, 2001. i ISAAR (CPF).

Međunarodna norma arhivističkog normiranog zapisa za pravne i fizičke osobe i obitelji. Drugo izdanje. Zagreb, Hrvatski državni arhiv, 2006.

Dopunski izvori

Mjesto čuvanja izvornika

Dokumenti, medalje, plakete i fotografije čuvaju se u Državnom arhivu u Sisku.

Postojanje preslika

Dokumenti i fotografije zasad nisu zaštitno snimljeni.

Dopunski izvori u istom arhivu

HR-DASK-282: Zbirka tiskovina i HR-DASK-587: Zbirka fotografija.

Dopunski izvori u drugim ustanovama

Zbirka Janeš Gradskog muzeja Sisak.

Bibliografija

BRATULIĆ, Josip. Želimir *Janeš*. 1992. Grafički zavod Hrvatske i Nacionalna i sveučilišna biblioteka. Zagreb.

Hrvatski biografski leksikon, sv. 6. 2005. Leksikografski zavod Miroslav Krleža. Zagreb.

BRATULIĆ, J.; ČAČIĆ, B.; JANEŠ, Ž.; JENDRIČKO, S.; PARO, F. 1985. *Svečanost glagoljice*. Centar za kulturu *Vladimir Nazor* Sisak. Sisak.

Sisak – Želimiru Janešu; ur. ČAČIĆ, Branko. 1984. Muzej Sisak. Sisak.

ŠIMAT BANOVIĆ, Ivan; ŽUPAN, Ivica. Želimir *Janeš*. 2012. Matica hrvatska Sisak i Narodna knjižnica i čitaonica *Vlado Gotovac* Sisak. Sisak.

Zbirka Janeš Gradskog muzeja Sisak. 2013. Katalog izložbe Gradskog muzeja Sisak. Autorica: BAČANI, Iskra. Sisak.

Kontrola opisa

Napomena arhivista

Sumarni inventar izradila je viša arhivistica Snježana Žegor.

Pravila ili propisi

ISAD (G). Opća međunarodna norma za opis arhivskoga gradiva. Drugo izdanje. Zagreb, Hrvatski državni arhiv, 2001.

ISAAR (CPF). Međunarodna norma arhivističkog normiranog zapisa za pravne i fizičke osobe i obitelji. Drugo izdanje. Zagreb, Hrvatski državni arhiv, 2006.

Nadnevak izrade opisa

Ožujak 2025.

Opis serija, podserija te nižih arhivskih jedinica

Signatura: **HR-DASK-714.1.**

Naslov: Bibliografski zapisi o Želimiru Janešu

Vrijeme nastanka: 1947. – 1991.

Razina opisa: Serija

Količina i nosač: ½ kut. (0,05 m)

Kut. 1.

Serija sadrži biografiju Želimira Janeša, akademskoga kipara, bibliografije njegovih izložbi kao i bibliografije i preglede kiparskih radova.

1.1. Autobiografija Želimira Janeša, 1961.

1.2. Biografija Želimira Janeša, akademskog kipara, 1977.

1.3. Biografija Ž. Janeša, autor Josip Bratulić

1.4. Upitni list osobnih podataka za članove Hrvatskog društva likovnih umjetnika Zagreb, 1973. – 1984.

1.5. Bibliografija izložbi i radova Želimira Janeša, 1947. – 1991.

1.6. Pregled radova Želimira Janeša, 1951. – 1989.

1.7. Bibliografija tekstova o Želimiru Janešu u raznim u časopisima i novinama, 1965. – 1989.

1.8. Bibliografija nagrada i priznanja Želimira Janeša, 1953. – 1984.

1.9. Pregled tekstova kolega Želimira Janeša za kataloge, 1969. – 1986.

1.10. Pregled tekstova Želimira Janeša o njegovu djelu, 1971. – 1980.

1.11. Pregled poezije i proznih tekstova posvećenih Želimiru Janešu

Signatura: **HR-DASK-714.2.**

Naslov: Projekti Želimira Janeša, njegove izložbe i likovne kolonije te monografije o njemu

Vrijeme nastanka: 1948. – 2001.

Razina opisa: Serija

Količina i nosač: ½ kut. (0,05 m)

Kut. 1.

Serija obuhvaća idejna rješenja, skice i dokumentaciju projekata Želimira Janeša od *Aleje glagoljaša – Čakavskog sabora* od Huma do Roča, preko *Debelog brijesta* – spomenika Prvom partizanskom odredu u Brezovici, idejno rješenje za *Perivoj kulture* u Sisku i crkvu sv. Kvirina. Nadalje, serija sadrži dokumentaciju o izložbi plaketa i medalja

Želimira Janeša u Samoborskom muzeju i dokumentaciju Likovne kolonije u Iloku pri kojoj je predsjednik Savjeta bio Želimir Janeš. Seriju čine i zapisi razgovora Želimira Janeša, razmišljanja i sjećanja, umjetnikova viđenja skulpturalnosti, zatim koncepti za monografije i fotoknjigu te pregled djela Želimira Janeša poklonjenih Josipu Brozu.

- 2.1. *Čakavski sabor* – revitalizacija Huma, 1973.
- 2.2. *Debeli brijest* – spomenik Prvom partizanskom odredu u Brezovici, 1979. – 1981.
- 2.3. Uređenje prostora Stare tržnice u *Perivoj kulture*, 1990. – 1991.
- 2.4. Uređenje *Šetnice povijesnih koraka*, 2001.
- 2.5. Uređenje Trga Josipa Jelačića, 1994. – 1995.
- 2.6. Istočno pročelje crkve sv. *Kvirina* u Sisku s vitrajem sv. *Kvirina*
- 2.7. Krčko spomen-obilježje palim borcima i žrtvama fašističkog terora u Narodnooslobodilačkom ratu za područje općine Krk, 1989.
- 2.8. Izložba plaketa i medalja u Samoborskom muzeju, 1984.
- 2.9. Izložbe Udruženja likovnih umjetnika Hrvatske, 1948. – 1956.
- 2.10. Likovne kolonije u Iloku, 1984. – 1986.
- 2.11. Monografija o Želimiru Janešu, 1992.
- 2.12. Knjiga izložbe u Muzejskom prostoru u Zagrebu, 1984.
- 2.13. Viđenje i ocjena skulpturalnosti Želimira Janeša u Tiflološkom muzeju u Zagrebu, 1985.
- 2.14. Mišljenja Želimira Janeša o kolegama, umjetnosti i skulpturi, 1984. – 1986.
- 2.15. Želimir Janeš o učitelju Ivanu Meštroviću, 1983.
- 2.16. Želimir Janeš o Ivanu Saboliću – kiparu panonske širine, 1987.
- 2.17. Recenzija Želimira Janeša o tekstu *Medalja kao fenomen i povjesnica hrvatske kulture* autora Bogdana Mesingera
- 2.18. Oproštaj Želimira Janeša od kolege Vinka Zlamalika
- 2.19. Pregled plaketa Želimira Janeša poklonjenih Josipu Brozu Titu, 1973. – 1978.
- 2.20. Scenarij za dokumentarni film Đorđa Janjatovića *Želimir Janeš, kipar*
- 2.21. Darovni ugovori za izložbe Želimira Janeša, 1978. – 1990.

Signatura: **HR-DASK-714.3.**

Naslov: Idejna rješenja i skice

Vrijeme nastanka: 1978. – 1994.

Razina opisa: Serija

Količina i nosač: 1 i ½ kut. (0,15 m)

Kut. 1.

Seriju čine idejna rješenja Želimira Janeša za grbove grada Siska i zastavu Sisačko-moslavačke županije te za kovanicu kune Republike Hrvatske, kao i skice Želimira Janeša i njegovih suradnika za grbove gradova, Franjevačkoga reda, zatim logotipa sisačkih ustanova i društava te *ex librisa*.

3.1. Idejno rješenje za grb grada Siska i zastavu Sisačko-moslavačke županije, 1993. – 1994

3.2. Idejno rješenje za kovanicu od dvije kune Republike Hrvatske, 1992.

3.3. Izrada medaljona, 1978. – 1991.

3.4. Crkva svete Marije na Škrilinah u Bermu

3.5. Grb grada Roča, 1994.

3.6. Franjevački grb

3.7. Logotip Gradskog muzeja Sisak

3.8. Logotip sisačkih društava

3.9. *Sunčani sat* na Malom Kaptolu u Sisku akademskog slikara Slave Striegla u izvedbi Želimira Janeša, 1978.

3.10. *Ex libris* Bratulić, Josip

3.11. *Ex libris* Gajdek, Đuro

3.12. *Ex libris* Janeš, Želimir

Signatura: **HR-DASK-714.4.**

Naslov: Korespondencija Želimira Janeša

Vrijeme nastanka: 1966. – 1994.

Razina opisa: Serija

Količina i nosač: 1 kut. (0,1 m)

Kut. 2.

Serija obuhvaća korespondenciju akademskoga kipara Želimira Janeša s galerijama, muzejima, društvima te kolegama umjetnicima i suradnicima, kao i Janešovu pedagošku djelatnost. Predmeti su razvrstani prema abecednom redu korespondenata.

4.1. Akademija likovnih umjetnosti u Zagrebu, preporuke prof. Želimira Janeša studentima, 1985. – 1992.

4.2. Akademija likovnih umjetnosti u Zagrebu, poziv Želimiru Janešu na Prvi likovni susret *Tragom zemlje*, 1992.

- 4.3. Arheološko društvo *Siscia*, poziv na suradnju Želimiru Janešu, 1990.
- 4.4. Biskupska konferencija Jugoslavije, Zagreb, zahvala Želimiru Janešu na izradi svečane medalje s likom svetih zaštitnika Evrope: Benedikta, Ćirila i Metoda, 1981.
- 4.5. Centar za kućnu radinost Petrinja, prijedlog Želimira Janeša za člana Ocjenjivačke komisije eksponata, 1979.
- 4.6. Čakavski sabor, Pula, obavijest Želimiru Janešu o dodjeli Povelje za višegodišnji angažman u aktivnostima Čakavskog sabora, 1989.
- 4.7. Dječji dom Vladimir Nazor, Karlovac, poziv Želimiru Janešu za sudjelovanje na Zimskoj likovnoj koloniji – ZILIK '84, 1984.
- 4.8. Društvo povjesničara umjetnosti Socijalističke Republike Hrvatske, obavijest Želimiru Janešu (popratni dopis) o dostavi monografije *Kamilo Tompa*, autorice Marine Baričević, 1990.
- 4.9. Društvo prijatelja Zrina, Zagreb, molba kiparu Želimiru Janešu za doniranje djela Muzeju moderne i suvremene hrvatske likovne umjetnosti u Hrvatskoj Kostajnici, 1993.
- 4.10. Franjevačka klasična gimnazija Visoko, poziv Želimiru Janešu za boravak te izradu djela za umjetničku zbirku Gimnazije, 1981.
- 4.11. Franjevački samostan Svetog Križa u Osijeku, molba za pomoć Želimiru Janešu u obnovi franjevačke crkve i samostana u Osijeku
- 4.12. Franjevački samostan, Zagreb, zahvala Želimiru Janešu za dobrotvornu suradnju na izložbi *Dobrotvorna izložba umjetnina*, 1990.
- 4.13. Franjevački samostan, Zagreb, božićna čestitka Želimiru Janešu, 1992.
- 4.14. Fučić, Branko, čestitka Želimiru Janešu povodom Nagrade Vladimir Nazor, 1989.
- 4.15. Galerija Antuna Augustinčića Klanjec, mišljenje Želimira Janeša o doradi skulpture *Spomenik šleskom ustanku*, autora Antuna Augustinčića, 1990.
- 4.16. Galerija Antuna Augustinčića Klanjec, poziv članu Savjeta Želimiru Janešu za sjednicu Savjeta Galerije, 1991.
- 4.17. Galerija Likovnih umjetnosti Osijek, poziv Želimiru Janešu za sudjelovanje na *Memorijalu Ive Kerdića*, 1993.
- 4.18. Galerije grada Zagreba, poziv Želimiru Janešu na sastanak Komisije za pregled odljeva u bronci skulptura Ivana Meštrovića
- 4.19. Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti, izvještaj o radu člana Akademije Želimira Janeša, 1991.
- 4.20. Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti, zapisnik Organizacijskog odbora Petog trijenala hrvatskog kiparstva, upućen članu Odbora Želimiru Janešu, 1994.

- 4.21. Hrvatski filatelistički savez, obavijest (popratni dopis) autoru crteža Želimiru Janešu o slanju spomen-dopisnica, 1981.
- 4.22. Ilokturist, Ilok, čestitka Želimiru Janešu povodom nagrade *Vladimir Nazor*, 1989.
- 4.23. Inicijativni odbor za osnivanje Salona umjetničke fotografije Split, molba za donaciju umjetničkog djela Želimira Janeša, 1978.
- 4.24. Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti, obavijest o primanju Želimira Janeša za izvanrednog člana Akademije (JAZU), 1983. – 1984.
- 4.25. Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti – Gliptoteka, sudjelovanje Želimira Janeša u radu Gliptoteke Akademije (JAZU), 1977. – 1988.
- 4.26. Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti, potvrda akademiku Želimiru Janešu o preuzimanju skulptura za izložbu u Sarajevu, 1986.
- 4.27. Kolonija umjetničke keramike *Hinko Juhn*, Našice, pozivi Želimiru Janešu na sastanak prvog i drugog saziva Kolonije, 1979.
- 4.28. Kristal – tvornica stakla Samobor, dogovor oko formiranja cijene za autorska djela Želimira Janeša u staklu, 1989. – 1990.
- 4.29. Kudlek, Drago, predsjednik Skupštine općine Sisak, rođendanska čestitka upućena Želimiru Janešu, 1983.
- 4.30. Liga za borbu protiv raka – Zagreb, poziv Želimiru Janešu za humanitarnu akciju *Zagrebačka noć*, 1981.
- 4.31. Maroević, Ivo, zahvala profesoru Želimiru Janešu, 1984.
- 4.32. Matica hrvatska, prijedlozi Želimiru Janešu programa rada u kulturi, 1990.
- 4.33. Međunarodna misija znanosti i mira, osnivanje *Galerije mira*, obavijest Želimiru Janešu, 1981.
- 4.34. Memorijalni centar *Josip Broz Tito*, Beograd, dostava podataka za katalošku obradu djela Želimira Janeša
- 4.35. Ministarstvo graditeljstva i zaštite okoliša, zahvala akademiku Želimiru Janešu, 1994.
- 4.36. Muzejski dokumentacijski centar Zagreb, program za Međunarodni dan muzeja upućen Želimiru Janešu, 1984.
- 4.37. Muzejsko galerijski prostor Zagreb, revers o vraćanju umjetnina kiparu Želimiru Janešu, 1991.
- 4.38. Ministarstvo kulture i prosvjete – Fond za kulturu, poziv na podršku i suradnju Želimiru Janešu s Odborom za osnivanje *Muzeja Vukovara u progonstvu*, 1992.
- 4.39. Ministarstvo kulture i prosvjete – Fond za kulturu, potvrda Želimiru Janešu o poklonjenoj terakoti *Slavonska metafora* za *Muzej Vukovara u progonstvu*, 1993.

- 4.40. Muzej grada Šibenika, poziv Želimiru Janešu za sudjelovanje na izložbi *More, ljudi, obale*, 1988.
- 4.41. Muzej grada Šibenika, poziv Želimiru Janešu za sudjelovanje na izložbi *More, ljudi, obale*, 1993.
- 4.42. Muzej hrvatskih arheoloških spomenika Split, poziv Želimiru Janešu za sudjelovanje na izložbi *Kralj Zvonimir – dokumenti i spomenici*, 1990.
- 4.43. Muzej Like Gospić, poziv Želimiru Janešu za sudjelovanje na 6. ličkom Likovnom analu, 1971.
- 4.44. Muzej Sisak, pismeni dogovor o donaciji akademskog kipara Želimira Janeša Muzeju Sisak, 1978.
- 4.45. Muzej Sisak, sudjelovanje Želimira Janeša na izložbi *Recentno likovno stvaralaštvo u Sisku*, 1987.
- 4.46. Muzej seljačkih buna Gornja Stubica, poziv Želimiru Janešu na izložbu
- 4.47. Muzeum Sztuki Medalierskiej Wrocław, izlaganje medalja Želimira Janeša, 1975.
- 4.48. Narodna knjižnica i čitaonica Sisak, čestitka Želimiru Janešu povodom nagrade *Vladimir Nazor*, 1989.
- 4.49. Odbor za dodjelu Nagrade *Vladimir Nazor* za životno djelo, obavijest kiparu Želimiru Janešu o dodjeli Nagrade *Vladimir Nazor*, 1989.
- 4.50. Općinska samoupravna interesna zajednica kulture Sisak, informacija Želimiru Janešu o projektu revitalizacije Starog grada Siska, 1987.
- 4.51. Općinska samoupravna interesna zajednica kulture Sisak, planovi i programi rada kulturnih ustanova Siska upućeni Želimiru Janešu, 1990. – 1991.
- 4.52. Općinska samoupravna interesna zajednica (OSIZ) kulture *Željezara Sisak*, plan aktivnosti za XX. koloniju likovnih umjetnika *Željezara Sisak*, upućen Želimiru Janešu, 1990.
- 4.53. Paleček, Vladimir, Zagreb, molba Želimiru Janešu za angažiranje u izradi plakete za Postaje križnoga puta na Via Dolorosa u Jeruzalemu, 1989.
- 4.54. Republička konferencija Socijalističkog saveza radnog naroda Hrvatske, čestitka Želimiru Janešu povodom nagrade *Vladimir Nazor*, 1989.
- 4.55. Republički sekretarijat za prosvjetu, kulturu i fizičku kulturu Zagreb, preporuke Želimira Janeša studentima Akademije likovnih umjetnosti, 1978.
- 4.56. Samoupravna interesna zajednica kulture Centar Zagreb (SIZ), izvještaj o izložbi Želimira Janeša (*P*)*osjetite* taktile u Tiflološkom muzeju, 1983.
- 4.57. Savez arhitekata Hrvatske, poziv Želimiru Janešu na sastanak autora prvoplasiranog rada za spomen-obilježje palim borcima na Krku, 1988.

- 4.58. Savez muzejskih društava Hrvatske, Zagreb, obavijest Želimiru Janešu o ekskurziji po Istri, 1980.
- 4.59. Savez udruženja likovnih umetnika Jugoslavije (SULUJ), idejno rješenje Želimira Janeša za plaketu, 1982.
- 4.60. Savjet za zaštitu spomenika kulture Grada Siska, Rješenje o imenovanju člana Savjeta Želimira Janeša, 1983.
- 4.61. Savjet za zaštitu spomenika kulture Grada Siska, poziv Želimiru Janešu za 2. sjednicu Savjeta uz Popis memorijalnih spomenika na području grada Siska, 1984.
- 4.62. Sigur, Mijo, rođendanska čestitka upućena Želimiru Janešu, 1983.
- 4.63. Skupština općine Pakrac, prijedlog rješenja (popratni dopis) za medalju *Nagrada općine Pakrac*, 1978.
- 4.64. Skupština općine Sisak, poziv Želimiru Janešu na razgovor: *Centar grada Siska i njegov razvoj*, 1982.
- 4.65. Skupština općine Sisak, Odluka o dodjeli ateliera Želimiru Janešu u Sisku, 1984.
- 4.66. Skupština općine Sisak, Zaključak o dodjeli ateliera Želimiru Janešu u Sisku, 1985.
- 4.67. Skupština općine Sisak, čestitka Želimiru Janešu povodom nagrade Vladimir Nazor, 1989.
- 4.68. Skupština općine Sisak, Rješenje o imenovanju člana akademika Želimira Janeša u Odbor za organizaciju 400-te obljetnice Bitke pod Siskom, 1992.
- 4.69. Slaviček, Milivoj, zahvala profesoru Želimiru Janešu, 1984.
- 4.70. Složena organizacija udruženog rada *Đuro Đaković* Slavonski Brod, ponuda Želimiru Janešu za izradu diplome *Zlatno pero*, 1977. – 1978.
- 4.71. Spomen galerija *Ivan Meštrović* Vrpolje, poziv na suradnju Želimiru Janešu, 1971.
- 4.72. Spomen galerija *Ivan Meštrović* Vrpolje, lijevanje medalje autora Želimira Janeša povodom 100. obljetnice rođenja Ivana Meštrovića, 1987.
- 4.73. Sveučilište u Zagrebu – Odbor za nastavu i izdavačku djelatnost, anketni list Želimira Janeša
- 4.74. Svjetski kup *Gimnastika* '82, poziv Želimiru Janešu i Zapisnik sa sastanka Komisije za izbor znaka i logotipa Svjetskog kupa *Gimnastika* '82, 1981.
- 4.75. Tiflološki muzej Jugoslavije, Zagreb, organizacija izložbe Želimira Janeša (*P)osjetite taktile Želimira Janeša*, 1983. – 1985.
- 4.76. Turističko društvo Celje, organizacija izložbe Želimira Janeša, 1979.
- 4.77. Turističko društvo Sisak, čestitka Želimiru Janešu povodom nagrade *Vladimir Nazor*, 1989.

- 4.78. Uredništvo Zbornika *Kačić*, Sinj, zahvala za izradu medalje autoru Želimiru Janešu, 1989.
- 4.79. Viteško alkarsko društvo Sinj, sudjelovanje Želimira Janeša u organizaciji izložbe *Sinjska alka i rat u Hrvatskoj*, 1992.
- 4.80. Zadruga likovnih umjetnika Hrvatske (LIKUM), sudjelovanje kipara Želimira Janeša na izložbi *LIKUM-ove generacije*, 1980.
- 4.81. Zadruga likovnih umjetnika Hrvatske (LIKUM), idejna rješenja Želimira Janeša, 1975. – 1984.
- 4.82. Župni ured Svetog Mihajla na Lapadu, poziv na aukciju djela Želimira Janeša za izgradnju župne crkve na Mihajlu, 1990.

Signatura: **HR-DASK-714.5.**

Naslov: Katalozi, pozivnice i plakati Želimira Janeša i drugih umjetnika

Vrijeme nastanka: 1953. – 1995.

Razina opisa: Serija

Količina i nosač: 1 i ½ kut. (0,15 m)

Seriju čine katalozi izložbi akademskoga kipara Želimira Janeša, ali i katalozi izložbi na kojima je Želimir Janeš bio koautor, zatim katalozi izložbi kojima je Želimir Janeš nazočio. Nadalje, serija sadrži pozivnice za izložbe Želimira Janeša te pozivnice upućene umjetniku.

5.1. Katalozi Želimira Janeša i drugih likovnih umjetnika

1966. – 1995.

Kut. 3.-4.

Podserija sadrži kataloge samostalnih izložbi akademskoga kipara Želimira Janeša, kao i kataloge zajedničkih izložbi te likovnih kolonija, memorijala, salona, promocija i sl. Katalozi izložbi kojih je autor, koautor te sudionik Želimir Janeš razvrstane su kronološki. Nadalje, podseriju čine deplijani prigodnih zlatnika i srebrnjaka kojih je autor Želimir Janeš te kataloge Janešovih kolega likovnih umjetnika i njihovih tekstova za kataloge.

5.1.1. *Vučedolska plastika* – suvremena skulptura, izložba Želimira Janeša, Vučedol, 1966.

5.1.2. *Medalja-plaketa – skulpturalna spomenica*, izložba, sudjeluje Želimir Janeš, Galerija umjetnina Split, 1971.

5.1.3. *Želimir Janeš, ak. kipar – Slavo Striegl, ak. slikar*, izložba, Galerija umjetnosti Vinkovci – likovni salon, Vinkovci, 1972.

5.1.4. *Želimir Janeš – medalje*, izložba, Krško, 1972.

5.1.5. *Želimir Janeš – medalje*, izložba, Slavonska Požega, 1973.

5.1.6. *Želimir Janeš Sisku*, izložba, Muzej Sisak – Stari grad, Sisak, 1980.

- 5.1.7. Sisak-Brezovica, spomenik Prvom partizanskom odredu, deplijan skulpture Želimira Janeša, 1981. (2 ×)
- 5.1.8. Povelja međunarodne misije znanosti i mira – katalog medalja *Galerije mira*, autor medalje *Dag Hammarskjöld* Želimir Janeš, 1981.
- 5.1.9. *II. Triennale hrvatskog medaljerstva i male plastike – Memorial Ivo Kerdić*, izložba, sudjeluje Želimir Janeš, Galerija likovnih umjetnosti Osijek, 1983.
- 5.1.10. *Sisak – Želimiru Janešu*, izložba povodom dodjele atelier, Muzej Sisak, 1984.
- 5.1.11. *Želimir Janeš* – izložba medalja, plaketa i male plastike, Samoborski muzej, Samobor, 1984.
- 5.1.12. Izložba *U znaku zemlje* – Galerija samoukih likovnih umjetnika, sudjeluje Želimir Janeš, Svetozarevo, 1984. (deplijan)
- 5.1.13. *Želimir Janeš – izložba medalja, plaketa i male plastike*, Likovna kolonija Ilok, 1985. (deplijan)
- 5.1.14. *Likovni stvaraoči Siska u Buzetu*, izložba, sudjeluje Želimir Janeš, Zavičajna muzejska zbirka Buzeštine, Buzet, 1986.
- 5.1.15. *Želimir Janeš*, izložba, Galerija Rotonda, Zaprešić, 1986.
- 5.1.16. *Želimir Janeš – moja glagoljica*, Muzej Sisak, 1989. (deplijan; 2 ×)
- 5.1.17. *More, ljudi, obala*, Muzej grada Šibenika, izložba, sudjeluje Želimir Janeš, Šibenik, 1989.
- 5.1.18. *Želimir Janeš – ljepote sitne plastike* – izložba medalja, Izložbeni salon Zagrebačke banke, Zagreb, 1990. (5 ×)
- 5.1.19. XX. kolonija likovnih umjetnika *Željezara* Sisak, izložba, sudjeluje Želimir Janeš, Sisak, 1990. (deplijan)
- 5.1.20. *Meštri od kipcev KAJkavskog sparvišća*, izložba, sudjeluje Želimir Janeš, Muzej seljačkih buna, Gornja Stubica, 1990.
- 5.1.21. *In signo terrae* – izložba skulptura Likovne kolonije iz Iloka, sudjeluje Želimir Janeš, Galerija Dom JNA, Beograd, 1991.
- 5.1.22. *In signo terrae* – XVI. saziv Likovne kolonije Ilok u Zagrebu, izložba, sudjeluje Želimir Janeš Zagreb, 1992. (3 ×)
- 5.1.23. *Peti memorijal Ive Kerdića* – trijenale hrvatskog medaljerstva i male plastike, izložba, sudjeluje Želimir Janeš, Galerija likovnih umjetnosti Osijek, 1993.
- 5.1.24. *Želimir Janeš: Oblik trajanja*, izložba, Muzej Hrvatskog zagorja – Galerija Antuna Augustinčića, Klanjec, 1994. – 1995.
- 5.1.25. *Želimir Janeš* – katalog skulpturalnih spomenica, (deplijan)
- 5.1.26. Kralj Tomislav – zlatnik i srebrnjak, deplijan, autor Želimir Janeš, 1990. (3 ×)
- 5.1.27. Stjepan Radić – zlatnik i srebrnjak, deplijan, autor Želimir Janeš, (3 ×)
- 5.1.28. Zlatnici i srebrnjaci Želimira Janeša, deplijan, 1990. (2 ×)

5.1.29. Ivan Meštrović u zlatu i srebru, depilijan, koautor Želimir Janeš, 1983.

5.1.30. Zlato za sva vremena, depilijan, koautor Želimir Janeš

5.1.31. Katalozi kolega Želimira Janeša – likovnih umjetnika: 1976. – 1995., kut. 4.

5.1.32. Tekstovi kolega Želimira Janeša za kataloge: 1969. – 1986.

5.2. Pozivnice upućene Želimiru Janešu

1953. – 1993.[2013.]

Kut. 3.

Podserija sadrži pozivnice upućene Želimiru Janešu za likovne izložbe, simpozije, tribine, zatim za književne, glazbene i scenske programe, kao i pozivnice za izložbe samoga kipara i medaljara Želimira Janeša od kojih prva seže u 1953. godinu.

5.2.1. Pozivnice za izložbe i promocije autorskih djela Želimira Janeša, 1953. – 2013.

5.2.2. Pozivnice upućene Želimiru Janešu za likovne izložbe, 1969. – 1993.

5.2.3. Pozivnice upućene Želimiru Janešu za razne simpozije i tribine, 1969. – 1993.

5.2.4. Pozivnice upućene Želimiru Janešu za književne, glazbene i scenski programe, 1990. – 1993.

5.3. Plakat Želimira Janeša

1990.

Kut. 7.

Želimir Janeš – plakat za izložbu medalja, autor Želimir Janeš, Izložbeni salon Zagrebačke banke, Zagreb, 1990.

5.4. Kalendari Želimira Janeša

Želimir Janeš – kalendari s djelima Želimira Janeša, 1981. – 1984.

Kut. 7

Signatura: **HR-DASK-714.6.**

Naslov: Medalje, taktili i plakete Želimira Janeša

Vrijeme nastanka: 1969. – 1987.

Razina opisa: Serija

Količina i nosač: 1 kut. (0,1 m)

Seriju čine medalje, taktilna medalja (taktila) i plakete – radovi akademskoga kipara Želimira Janeša.

6.1. Medalja *Džemal Bijedić u Mostaru*, autor Želimir Janeš

6.2. Medalja *Savez socijalističkog radnog naroda Sisak*, autor Želimir Janeš, 1974. (4 komada)

6.3. *Sindikalna taktila* (lijevana bronca, ø 73 mm), autor Želimir Janeš 1969. (2 komada)

6.4. Plaketa *Željezara Sisak 1938. – 1968.* (lijevana bronca), autor Želimir Janeš, 1968.

6.5. Plaketa *Željezara Sisak 1938. – 1968.* (mesing), autor Želimir Janeš, 1968.

- 6.6. Plaketa *Sisak*, 22. lipnja 1941. (posrebreni cink; dimenzije: 165 × 145), autor Želimir Janeš, 1974.
- 6.7. Plaketa *Sisak* 1974. (posrebreni cink; dimenzije: 165 × 145), autor Želimir Janeš, 1974.
- 6.8. Plaketa *Poduzeće Rade Končar* 1946. – 1976. (bakar; dimenzije: 285 × 153), autor Želimir Janeš, 1976.
- 6.9. Plaketa *Yumo* – rješenja I. i II., autor Želimir Janeš, 1987.

Signatura: **HR-DASK-714.7.**

Naslov: Fotografije Želimira Janeša

Vrijeme nastanka: 1947. – 1999.

Razina opisa: Serija

Količina i nosač: 486 fotografija; (2 kut; 0,2 m)

7.1. Fotografije medalja, plaketa i skulptura Želimira Janeša

1953. – 1999.

Kut. 6.-7.

Podserija sadrži fotografije medalja znamenitih osoba iz hrvatske povijesti, kulture i znanosti, zatim obljetničkih medalja te fotografije plaketa, skulptura i reljefa Želimira Janeša.

- 7.1.1. Medalje znamenitih osoba, autor Želimir Janeš: 1959. – 1989.; 31 fotografija (c/b) Bujas, Ramiro; Fučić, Branko; Gotovac, Jakov; Gubec, Matija; Hajnšek, Franjo; Janeš, Želimir (autoportret); Kopač, Viktor; Mencl, Ivo; Mesinger, Branko; Mihanović, Antun; Nazor, Vladimir; Padovan, Ivo; Raškaj, Slava; Relković, Matija A.; Šercer, Ante; Tadijanović, Dragutin i Tijardović, Ivo
- 7.1.2. Medalje prigodne/obljetničke, autor Želimir Janeš: 1959. – 1991.; 50 fotografija (c/b)
- 7.1.3. Plakete, autor Želimir Janeš: 1969. – 1991.; 41 fotografija (37 c/b; 6 boja)
- 7.1.4. Autoportret – bista Želimira Janeša i skice; 1953.; 4 fotografije (c/b)
- 7.1.5. Skulpture, autor Želimir Janeš, 1947. – 1986.; 256 fotografija (25 c/b; 1 boja))
- 7.1.6. Reljefi, autor Želimir Janeš: 1954. – 1990.; 7 fotografija (c/b)
- 7.1.7. Logotip Univerzijade u Zagrebu, autor Želimir Janeš, 1986. – 1987.; 3 fotografije (c/b)

7.2. Fotografije idejnih rješenja, projekata i spomenika Želimira Janeša

1954. – 1987.

Kut. 6.

Podserija obuhvaća idejna rješenja, skice i dokumentaciju projekata Želimira Janeša od spomenika *Savskim žrtvama* u Sisku zatim *Debelog brijesta*, spomenika Prvom partizanskom odredu u Brezovici, preko *Aleje glagoljaša* od Huma do Roča te idejnoga rješenje za *Perivoj kulture* u Sisku.

- 7.2.1. Idejno rješenje spomenika *Savskim žrtvama* u Sisku, autor Želimir Janeš, 1954.; 10 fotografija (c/b)
- 7.2.2. Spomenik *Debeli Brijest* u Brezovici, autor Želimir Janeš, 1980. – 1981.; 27 fot. (c/b)
- 7.2.3. *Aleja glagoljaša* Hum – Roč, autor Želimir Janeš, 1987.; 6 fotografija (c/b)
- 7.2.4. Idejno prostorno rješenje *Perivoja kulture* u Sisku, autor Želimir Janeš, 1990.; 7 fotografija (c/b)

7.3. Fotografije vezane za dodjelu atelijera Želimiru Janešu u Sisku

1984. – 1985.

Kut. 6.

Podseriju čine fotografije vezane za dodjelu atelijera akademskom kiparu Želimiru Janešu od općine Sisak 1984. godine, kao i prigodne izložbe u Muzeju Sisak.

- 7.3.1. Dodjela atelijera Želimiru Janešu od Općine Sisak: 1984.; 8 fotografija (c/b)
- 7.3.2. Izložba u Muzeju Sisak povodom dodjele atelijera Želimiru Janešu, 1984.; 10 fotografija (c/b)
- 7.3.3. Želimir Janeš u krugu studenata Kiparskog odjela Akademije likovnih umjetnika, 1985.; 3 fotografije (c/b)

7.4. Fotografije izložbi Želimira Janeša i likovnih kolonija

1970. – 1987.

Kut. 6.

Podserija sadrži fotografije s Janešovih izložbi te likovnih kolonija na kojima je kipar sudjelovao.

- 7.4.1. Izložba Janeš – Striegl, Vinkovci, 1972.; 21 fotografija (c/b)
- 7.4.2. Izložbe u koautorstvu Štoviček – Janeš, 1970.; 1972.; 1987.; 9 fotografija (c/b)
- 7.4.3. Izložba Želimira Janeša u Tiflološkom muzeju u Zagrebu, 1983.; 3 fotografije (c/)
- 7.4.4. Izložba plaketa i medalja Želimira Janeša u Samoborskom muzeju., 1984.; 2 fotografije (c/b)
- 7.4.5. Likovna kolonija *Ilokturist*, Ilok, sudjeluje Želimir Janeš, 1984.; 53 fotografije (c/b)
- 7.4.6. Dubrova kod Labina – park skulptura, sudjeluje Želimir Janeš, 1969. – 1988.; 8 fotografija (1 c/b; 7 boja)
- 7.4.7. Fotografije (na podlošcima) medalja i plaketa Želimira Janeša: 9 fotografija (c/b)

Kut. 7.

7.5. Fotografije Želimira Janeša vezane za njegov profesionalni život i putovanja

1970. – 1994.

Kut. 6.

Podseriju čine Janešovi portreti, zatim fotografije kiparevih susreta s kolegama umjetnicima, konzultacija sa studentima, promocija i skupština kojima je Želimir Janeš prisustvovao te fotografski zapisi umjetnikovih putovanja.

- 7.5.1. Autoportreti Želimira Janeša, 1970-ih – 1990-ih; 30 fotografija (28 c/b; 2 boje)
- 7.5.2. Susreti Želimira Janeša s kolegama umjetnicima, 1959./1989.; 12 fotografija (11 c/b; 1 boja)
- 7.5.3. Radionice i konzultacije Želimira Janeša sa studentima, 1978./1991.; 5 fotografija (4 c/b; 1 boja)
- 7.5.4. Promocije i skupštine na kojima sudjeluje Želimir Janeš, 1969./1994.; 28 fot. (18 c/b; 10 boja)
- 7.5.5. Putovanja Želimira Janeša, 1971. – 1989.; 17 fotografija (9 c/b; 8 boja)

Signatura: **HR-DASK-714.8.**

Naslov: Knjige, časopisi, novine i novinski članci u fondu Želimira Janeša

Vrijeme nastanka: 1951. – 1994.

Razina opisa: Serija

Količina i nosač: 2 ½ kut (0,25 m)

Kut. 4., 8. i 9.

Serija sadrži knjige sisačkih autora i ustanova koje je ilustrirao i grafički pripremio umjetnik Želimir Janeš, akademski kipar, zatim časopise u kojima se nalaze ilustracije Janeševih djela ili tekstovi o umjetnikovu radu i izložbama. U seriji se nalaze i školski listovi, tjedne i mjesečne novine s osvrtima o djelu Želimira Janeša te intervju s njime, kao i novinski članci inspirirani kiparevim stvaralaštvom.

- 8.1. Kordić, M. 1985. *Šuma na rukama*, crteži Želimir Janeš, Centar za kulturu *Vladimir Nazor* Sisak i Gradski muzej Sisak. Sisak. Kut. 4.
- 8.2. Bratulić, J.; Čačić, B.; Janeš, Ž.; Jendričko, S.; Paro, F. 1985. *Svečanost glagoljice*, likovno-plastički znakovi Želimir Janeš, Centar za kulturu *Vladimir Nazor* Sisak. Sisak.
- 8.3. *Knjiga i književnici u djelu Želimira Janeša*. 1988. Narodna knjižnica i čitaonica Sisak. Sisak (2 x).
- 8.4. Pernić, 1990. V. *SRHI*, likovno-grafička oprema Želimir Janeš, Narodno sveučilište *Augustin Vivoda*. Buzet.
- 8.5. Buturac, L. 1994. *Sveti Kvirin sisački – zaštitnik grada Siska*, crteži i vinjete Želimir Janeš, Centar za kulturu *Vladimir Nazor* Sisak. Sisak.
- 8.6. *Marulić* – hrvatska književna revija br. 6, 1976., osvrt o Želimiru Janešu Kut. 8.
- 8.7. *KAJ* – časopis za književnost umjetnost i kulturu, br. 1, 1979., osvrt o Želimiru Janešu
- 8.7. *KAJ* – časopis za književnost umjetnost i kulturu, br. 5–6, 1991., osvrt o Želimiru Janešu

- 8.8. *Riječi* – časopis za kulturu, umjetnost i književna pitanja, Muzej Sisak, br. 1, 1990. ilustracija naslovnice, autor Želimir Janeš
- 8.9. *Vjesnik Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti*, br. 26, 1990., osvrt o Želimiru Janešu
- 8.10. *Vijesti muzealaca i konzervatora Hrvatske*, br. 1–2, 1987., osvrt o Želimiru Janešu
- 8.11. *Zbornik Akademije Likovnih umjetnosti u Zagrebu*, 1907. – 1987., 1987., osvrt o Želimiru Janešu
- 8.12. *Čovjek i prostor*, mjesečnik Saveza društava arhitekata Hrvatske, br. 432, 1989., osvrt o Želimiru Janešu
- 8.13. *Bilten Razreda za likovne umjetnosti Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti*, br. 1, 1994., osvrt o Želimiru Janešu
- 8.14. *Numizmatika*, numizmatičke vijesti Hrvatskog numizmatičkog društva, br. 1, 1988., osvrt o Želimiru Janešu
- 8.15. *SMIB* – zabavno-poučni list za djecu, br. 9–10, 1984., ilustracije Želimira Janeša
- 8.16. *Modra lasta*, br. 4, 1987. tekst o Želimiru Janešu
- 8.17. *Kurir* – novine za učenike osnovnih škola, Sisak, br. 100–101, 1981., ilustracija Želimira Janeša
- 8.18. *Kurir* – novine za učenike osnovnih škola, Sisak, br. 102, 1981., ilustracija naslovnice, autor Želimir Janeš
- 8.19. *Kurir* – novine za učenike osnovnih škola, Sisak, br. 9, 1983., tekst o Želimiru Janešu
- 8.20. *Žubor života* – Osnovna škola *Braća Bobetko Sisak*, br. 2, 1980., tekst o Ž. Janešu
- 8.21. *Žubor života* – Osnovna škola *Braća Bobetko Sisak*, br. 5, 1982., razgovor s Janešom
- 8.22. *Zagreb revija*, 1972., tekst o Želimiru Janešu Kut. 8.
- 8.23. *Studio*, 1973., tekst o Želimiru Janešu
- 8.24. *Fokus*, 1979., tekst o Želimiru Janešu
- 8.25. *Lovački vjesnik*, 1979. – 1988., tekst o Želimiru Janešu
- 8.26. *Ribolov*, 1982., tekst o Želimiru Janešu
- 8.27. *Vikend*, 1981. – 1982., tekstovi o Želimiru Janešu
- 8.28. *Hortikultura*, 1983., tekst o Želimiru Janešu
- 8.29. *Arena*, 1986., tekst o Želimiru Janešu
- 8.30. *Medicinski centar Sisak*, 1989., tekst o Želimiru Janešu
- 8.31. *Pogled* – *Zagrebačka banka*, 1990., tekst o Želimiru Janešu

- 8.32. *Danas*, 1990., tekst o Želimiru Janešu
- 8.33. *Narodne novine*, članci o Želimiru Janešu, 1957. Kut. 9.
- 8.34. *Delo*, članci o Želimiru Janešu 1972. – 1973.
- 8.35. *Vinkovačke novine*, članci o Želimiru Janešu, 1974.
- 8.36. *Studio*, članci o Želimiru Janešu 1979.
- 8.37. *Jedinstvo*, članci o Želimiru Janešu 1974. – 1991.
- 8.38. *Književna reč*, članci o Želimiru Janešu 1987.
- 8.39. *Rafinerijski list*, članci o Želimiru Janešu 1984. – 1989.
- 8.40. *Vjesnik*, članci o Želimiru Janešu 1984. – 1994.
- 8.41. *Večernji list*, članci o Želimiru Janešu 1988. – 1993.
- 8.42. *Glas Istre*, članci o Želimiru Janešu 1989. – 1990.
- 8.43. *Vjesnik Željezare*, članci o Želimiru Janešu 1990.
- 8.44. *Virovitički list*, članci o Želimiru Janešu 1990.
- 8.45. *Slobodna Dalmacija*, članci o Želimiru Janešu 1991.
- 8.46. *Vjesnikov kviz*, članci o Želimiru Janešu 1991.
- 8.47. *Labinska komuna*, članci o Želimiru Janešu
- 8.48. *Glas Koncila*, članci o Želimiru Janešu
- 8.49. Novinski članci o izložbi Želimira Janeša i Branka Ružića, 1953. – 1985. Kut. 9.
- 8.50. Novinski članci o spomeniku *Debeli brijest* Želimira Janeša, 1980. – 1992.
- 8.51. Novinski izresci u fondu Želimira Janeša, 1951. – 1994.

Summary

Summary Inventory of the Fond Janeš, Želimir, 1947–2001

UDK: 73(497.5)(092)Janeš, Ž.:930.25

This paper presents the documentation personally donated by academic sculptor Želimir Janeš to the Archives from his studio at the Academy of Fine Arts in Zagreb in 1994. In addition to the sculptor's personal documentation and photographs, the paper describes the artist's projects, conceptual designs and sketches of Janeš's works, exhibition catalogues, as well as his correspondence with various artistic institutions and other artists regarding art projects. Since the personal fond also contains a smaller number of medals, tactile works, and plaques by Želimir Janeš, these are likewise presented through descriptions in the summary inventory of the fond. The summary inventory was compiled in 2025 in accordance with the international standards ISAD(G) and ISAAR(CPF).

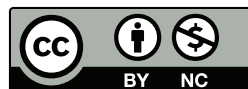
Keywords: Želimir Janeš, sculptor, medal, plaque, sculpture, sketch, exhibition, personal archival fond, State Archives in Sisak

HR-DASK-714.7.1.1. Janeš, medalja-autoportret, 1971.

HR-DASK-714.7.2.3. Aleja glagoljaša, 1987.

Entuzijazam zvan DASKA: Povijest Dramskog Amaterskog Studentskog Kazališta 1976. – 1989.

Izvorni znanstveni rad

Izvadak

U radu se iznosi kratak pregled kulturnih zbivanja u gradu Sisku 1970-ih i 1980-ih godina, s naglaskom na kazališnu i dramsku kulturu. U kontekstu tih događanja 1976. dolazi do osnivanja dramske amaterske družine DASKA. U radu družine su analizirane tri etape. Prva etapa je okarakterizirana osnutkom družine i njezinim odmakom od već postojećih kulturnih institucija u gradu Sisku. Druga etapa započela je proširenjem kruga članova i suradnika družine čime se počinje eksperimentirati s onim dramskim izričajem koji će kasnije postati karakterističan za rad Daske. Treća etapa, koja se može smatrati ključnom, okarakterizirana je porastom članstva i publike kroz produkciju velikog broja predstava i nastupa. U posljednjoj fazi definirane su stilske i kulturne značajke družine koje su nadišle okvire kazališta, pa se sveobuhvatnu scenu okupljenu oko Daske može promatrati kao autohtoni kulturni pokret u gradu Sisku. Završni dio rada daje kratak pregled rada Daske nakon 1989. godine. Prilozi radu su popis predstava sa sudionicima te popis članova Daske.

Ključne riječi: DASKA (Sisak), kazalište, kultura, Sisak, amatersko kazalište

Metodološki okvir – istraživanje i izazovi

Istraživanje kulturnoga djelovanja amaterske dramske družine DASKA smješteno je u širi kontekst razvoja kulture u gradu Sisku i okolici tijekom posljednjih dvaju desetljeća socijalističkoga razdoblja. S obzirom na oskudnu dostupnost institucionalno sačuvanih izvora istraživanje se temelji na interdisciplinarnom metodološkom pristupu koji uključuje kombinaciju proučavanja arhivskih izvora, usmene povijesti i analize tiskanih medija. Cilj je rekonstruirati djelovanje DASKA-e kao važnog, iako često zanemarenoga, aktera lokalne kulturne scene te sagledati njezin odnos prema dominantnim kulturnim i političkim matricama vremena. Istraživački je zadatak ispitati je li fenomen DASKA-e produkt kulturnog krajobraza Siska ili se on izgradio kao alternativa institucionalnoj kulturnoj sceni u Sisku.

Istraživanje kulturnih zbivanja u gradu Sisku i okolici tijekom 1970-ih i 1980-ih godina obilježeno je problemom nedostatka dostupnih povijesnih izvora. Prvenstveno je riječ o djelomično sačuvanom arhivskom gradivu i nepotpunim fondovima, zbog čega je otežano prikazati cjelovitost kulture u Sisku u tom razdoblju. Dokumentacija sačuvana u arhivskom fondu Skupština općine Sisak, koja se odnosi na kulturu, sporadična je, dok fond Samouprave interesne zajednice u kulturi Općine Sisak (SIZ kulture) uopće nije sačuvan. Fondovi kulturnih institucija poput Doma kulture i Pionirskog doma također su djelomično sačuvani, a za razdoblje od sredine 1970-ih do 1990-ih sačuvan je tek malen broj dokumenata.

Stručna literatura o dramskom amaterizmu u Hrvatskoj rijetka je i može se reći da je tema slabo zastupljena u hrvatskoj historiografiji. Monografija *Kulturne politike i kulturne prakse u gradu Sisku 1945. – 1965.*, autora dr. sc. Vlatka Čakširana, predstavlja jedinu konkretnu studiju kulturnih zbivanja u gradu Sisku i okolnoj regiji tijekom socijalističkoga razdoblja. Budući da obuhvaća ranije razdoblje, ova je knjiga posebno važna za razumijevanje kulturnoga, institucionalnoga i povijesnoga konteksta grada Siska te općenito historiografsko pozicioniranje teme unutar lokalne kulture u Sisku.

Kako bi se upotpunila slika, potrebno je koristiti tiskovine (prvenstveno sisački list *Jedinstvo*) koje nude uvid u kulturna zbivanja u Sisku i regiji koja mu je gravitirala kao industrijskom i kulturnom centru. Uz tiskane izvore važno mjesto zauzimaju osobna sjećanja i privatni arhivi članova DASKA-e, posebice onih koji su kao autori i akteri sudjelovali u radu družine. Ipak, proučavanjem rijetko sačuvanih dokumenata s medijskim prikazima i usmenim svjedočanstvima moguće je rekonstruirati povijest družine DASKA u krajobrazu sisačke kulturne scene.

Iako suočeno s metodološkim izazovima zbog fragmentarnosti izvora, ovo istraživanje pokazuje kako je moguće izgraditi koherentnu povijesnu naraciju jedne nezavisne dramske družine korištenjem raznovrsnih izvora i metoda. Usmena povijest, iako zahtjevnija zbog subjektivnosti, ovdje je ključna za razumijevanje unutarnje dinamike družine, njezine estetske orijentacije i odnosa prema društvu i ideologiji svoga vremena.

DASKA se kroz ovakvu analizu ne promatra samo kao kulturni fenomen, već kao zrcalo širega ideološkog i društvenog okvira Hrvatske toga vremena, unutar kojega su se definirali odnosi između amaterske umjetnosti, političke kontrole i lokalnoga identiteta.

Kazališna scena grada Siska 1970-ih i 1980-ih u kontekstu kulturne politike Općine Sisak

Kazališna kulturna scena u Sisku, posebice ona institucionalna, tijekom 1970-ih godina obilježena je brojnim političkim, upravnim i stvaralačkim problemima naslijeđenim iz ranijih razdoblja. Razvoj popularne kulture, a pod njezinim utjecajem i dramskoga amaterizma koji je njome inspiriran, nametnuo je potrebu da se naslijeđeni problemi u kulturi prevladaju relativno brzo kako bi institucionalni oblici kulturnoga rada zadržali svoju relevantnost i prisutnost u društvu.

U monografiji *Kulturne politike i kulturne prakse u gradu Sisku 1945. – 1965.* jedan od zaključaka upravo je konstatacija kako je došlo do svojevrsne konfrontacije institucionalne i popularne kulture (koja se najviše iskazivala kroz amaterizam, a što je bilo uzrokovano nedostacima u provedbi kulturne politike¹).

U kontekstu ovoga rada o povijesti DASKA²-e, kada se govori o umjetnosti i kulturi, ponajviše je riječ o dramskoj umjetnosti, u manjoj mjeri i glazbenoj umjetnosti. Povijesna problematika drugih vidova umjetnosti (likovna umjetnost, kiparstvo, književnost, muzejski i knjižnični rad te drugi oblici umjetnosti) prisutnih u gradu Sisku nadilaze opseg ovog rad. Dalje u tekstu kada se spominje pojam kulture on se u prvom redu odnosi na dramsku kulturu, osim ako nije izričito navedeno. Vrijedi napomenuti kako se u radu termin „dramska kultura“ odnosi na uži pojam samoga nastupa i izvedbe samih predstavi, kao i njihovo nastajanje, dok je pojam „kazališna kultura“ nešto širi i odnosi se na produkcijsku i institucionalnu odrednicu. Također su poštovani nazivi i termini koje su koristile grupe i institucije koje su tada djelovale jer su u obrađenom razdoblju korištena oba termina.

Pokušaj rješavanja nagomilanih problema u kulturi pokrenuo je Općinski komitet Saveza komunista Hrvatske Sisak (dalje u tekstu OK SKH Sisak) 1966. godine osnivanjem privremene Komisije za idejna kretanja u obrazovanju, prosvjeti, nauci i kulturi (dalje u tekstu Komisija)³. Komisija je u počecima svoga rada sastavila niz izvještaja, analiza i prijedloga koji ukazuju na tadašnje probleme u kulturi za koje su ponuđena neka rješenja. Komisija je u svom radu surađivala sa zaposlenicima iz ustanova iz područja kulture (Dom kulture, Kinopoduzeće, Željezara Sisak, Muzej Sisak, Pionirski dom itd.) te predstavnicima društveno-političkih organizacija (dalje u tekstu DPO) koji su zaduženi za pitanja kulture (Socijalistički savez, OK SKH Sisak, Savez omladine itd.). Na inicijalnom sastanku od 6. i 10. listopada 1966. naglašeni su sljedeći problemi u kulturi Općine Sisak:

- Kulturna djelatnost u gradu zaostaje za potrebama, mogućnostima i razvojem ostalih područja unatoč napretku u nekim ustanovama.
- U gradu nije izgrađena dugoročna i svestrana kulturna politika i ne unapređuje se kulturna djelatnost prema stvarnim potrebama.

1 Čakširan, V. *Kulturne politike i kulturne prakse u gradu Sisku 1945. – 1965.*, Plejada, Zagreb, 2022., str. 285.

2 Dramsko Amatersko Studentsko Kazalište

3 Uloga Komisije bila je i pokušaj rješavanja problema u obrazovanju koji su bili prisutni na razini Općine Sisak. Problematika kulture samo je jedan od fokusa rada spomenute Komisije.

- Dosad je bilo premalo rasprava o kulturnoj djelatnosti u DPO-ima.
- Osjeća se nedostatak šireg društvenog tijela za kulturnu djelatnost.
- Pomanjkanje stručnoga kadra u nekim ustanovama.
- Nedostatak objekta za kulturne aktivnosti i loše stanje postojećih objekata.
- Zbog nedostatka adekvatnoga priznanja amaterizma iz hobija ima sve manje.
- Nedostatak financiranja.
- Premalo se traži i koristi mišljenje javnosti i radnih ljudi o programu i kvaliteti.⁴

Prijedlozi rješavanja navedenoga niza problema bili su sveobuhvatni (ali teško provedivi), među kojima se ističu: potreba za izradom dugoročne koncepcije kulturne politike i razvoja kulture, zalaganje za poboljšanje materijalnoga položaja (ustanova i kadrova), izgradnja novih objekata i adaptacija postojećih te pokušaj širenja kulturnih aktivnosti izvan gradova putem DPO-a. Centraliziranost kulture u gradovima (što je naročito bilo izraženo u Sisku) bila je jedan od vodećih problema službene kulturne politike koji se neće riješiti u razdoblju socijalizma, pa niti kasnije. Grad Sisak je u razdoblju socijalizma obilježen snažnim industrijskim i demografskim razvojem što je, između ostaloga, rezultiralo razvojem Siska kao sjedišta kulture u onome što se tada nazivalo sisačko-banijska regija. Stoga kada govorimo o kulturi u općini Sisak 1970-ih i 1980-ih godina zapravo govorimo o kulturi u gradu Sisku.

Komisija je, kao jedan od ključnih rješenja, predložila, a onda i pokrenula, integraciju kulturnih ustanova u gradu Sisku. Prvenstveno se to odnosilo na integraciju Pionirskoga doma i Doma kulture koji su dotad djelovali kao zasebne ustanove. Komisija je smatrala kako bi integracijom ovih ustanova riješila problem kadrova (jer bi kadrovi dviju ustanova bili objedinjeni), a djelomično umanjila financijske probleme racionalnijom organizacijom⁵. Ova inicijativa predložena 1966. realizirat će se tek 1976. godine integracijom ovih ustanova. Prijedlogu su se protivili predstavnici ustanova koje bi se trebale integrirati, a pritisak političkih elemenata u Općini Sisak i OK SKH-u Sisak nije bio dovoljno jak da ubrza ove procese.

Jedan od prijedloga za rješavanje problema u kulturi, a koji su iznijeli članovi Komisije, bio je oslanjanje na amaterizam za koji se navodi kako nije dovoljno razvijen iako je „... jedan od najpogodnijih načina da se radni čovjek aktivno rekreira i kulturno razonodi...“⁶ U prijedlogu je naglašeno kako komunisti trebaju podržati tu pojavu (naročito omladine), a u organizacijskom smislu najviše se računalo na Dom kulture. Članovi OK SKH Sisak i DPO-a općine Sisak su na pitanje kulturnog amaterizma gledali blagonaklono u odnosu na službenu politiku u Jugoslaviji. Socijalistički savez Jugoslavije je u dokumentu nastalom iste godine negativno okarakterizirao pojavu amaterizma u kulturi: „...mnogi amateri se opredjeljuju za amaterizam iz entuzijaz-

4 HR-DASK-515 OK SKH Sisak. 1.3.5. Privremene i radne komisije, Konstatacije, mišljenja, prijedlozi i stavovi članova SK koji se bave pitanjima kulture 6. i 10. listopada 1966. (kut. 64)

5 HR-DASK-515 OK SKH Sisak. 1.3.5. Privremene i radne komisije, Zapisnik o razgovoru s komunistima koji rade u ustanovama za širenje kulturne djelatnosti grada Siska 23. 9. 1966. i 6. 10. 1966. (kut. 64)

6 HR-DASK-515 OK SKH Sisak. 1.3.5. Privremene i radne komisije, Konstatacije, mišljenja, prijedlozi i stavovi članova SK koji se bave pitanjima kulture 6. i 10. listopada 1966. (kut. 64)

ma i ljubavi, nego da bi mogli da putuju.“⁷ Također zaključuju kako je glavni problem „profesionalizacija amaterizma“, odnosno ideja da amateri zarađuju kroz amaterski rad u kulturi (sviranja na sprovodima, plaćeni nastupi itd.), a rješenje vide u jačanju kulturnih institucija koje bi potisnule ovakav vid amaterizma. Vidljivo je kako je partijsko vodstvo u gradu Sisku bilo sklonije amaterizmu kao novijem obliku kulturne djelatnosti te ga je doživljavalo dijelom rješenja problema u kulturi, dok je on na saveznoj razini bio okarakteriziran kao dio problema. Ovakav pogled će se u gradu Sisku pokazati kao ispravniji jer je poticanjem amaterizma (kao nadopune institucionalnoj kulturi) u velikoj mjeri obogaćena ponuda kulturnoga sadržaja u Sisku.

Prva polovica 1970-ih godina nije donijela značajne promjene kulturnoga krajobraza grada Siska. Zbog političkog pritiska OK SKH-a Sisak i drugih DPO-a (kroz osnivanje i kratkotrajan rad Komisije), ali i blagi porast u financiranju kulturnih ustanova i djelatnosti (kroz Fond za unapređivanje kulturnih djelatnosti općine), ipak dolazi do svojevrsnoga unaprjeđenja kulturne djelatnosti u Sisku, iako je važno napomenuti da nijedan od ključnih problema u kulturi nije riješen. Financiranje je i dalje problem: Općina Sisak je po glavi stanovnika 1972. godine izdvojila 1525 dinara, dok je Općina Kutina po stanovniku izdvojila čak 7631 dinar, a Općina Karlovac 2817 dinara po stanovniku.⁸ Dotrajalost prostora također je gorući problem, primjerice Centar za kulturu (donedavno Dom kulture) i Pionirski dom nisu imali adekvatno riješeno grijanje, a prostori su bili dotrajali.⁹

Integracija Centra za kulturu *Vladimir Nazor* i Pionirskoga doma Sisak realizirana je na sjednici 8. studenoga 1976.¹⁰ čime Centar za kulturu postaje krovna kulturna ustanova u gradu Sisku i objedinjuje kazališnu i dramsku djelatnost. Iako formalno integrirane, obje ustanove nastavljaju funkcionirati odvojeno uz pojačanu suradnju i jedinstvenu upravu.

Napori političkih struktura u Općini Sisak da se razriješe problemi u kulturi pojačani su nakon osnivanja Samoupravne interesne zajednice u oblasti kulture Sisak (dalje u tekstu: SIZ-a kulture) čija je prva sjednica konstituirana 29. lipnja 1979. godine s 52 delegata.¹¹ SIZ kulture je 1983. godine ponovno naglasio probleme u kulturi u Sisku koji se provlače od 1960-ih godina: nedostatak adekvatnoga prostora, kadrova i sredstava; nepovezanost i nekoordiniranost ustanova u akcijama; neracionalnost u administrativnim i općim poslovima te katastrofalno stanje objekata.¹² Kulturne politike, koje nisu bile u stanju riješiti osnovne probleme u kulturi nekoliko desetljeća, kao i ispodprosječan rad kazališnih ustanova (Centar za kulturu i Pionirski dom) rezultirale su stvaranjem pogodne atmosfere za razvoj amaterske dramske scene.

7 HR-DASK-30 Skupština općine Sisak. Informacija o razgovorima vođenim s predstavnicima komuna i radnih organizacija o problemima kulturnog života (nesređeni fond)

8 HR-DASK-416 Pionirski dom Sisak. Informacija o stanju u kulturi Općine Sisak do 1. 4. 1973. (kut. 29)

9 Ibid.

10 HR-DASK-416 Pionirski dom Sisak. Odluka o integraciji (kut. 29)

11 HR-DASK-30 Skupština općine Sisak. Izvještaj o radu skupštine SIZ-a u oblasti kulture Općine Sisak u razdoblju 1979. – 1982. godine (nesređen fond)

12 Ibid.

Osnivanjem SIZ-a kulture u Sisku ostvaren je stanovit napredak u razvoju kulture u gradu. Politička i kreativna odluka Vlade Krnjaića, kao vodeće figure SIZ-a kulture, da se naglasak stavi na pojedine umjetnike i amaterske družine rezultirao je pozitivnim pomacima. U izvještaju od 1985. godine zaključuje se kako je razvoj kulturno-umjetničkoga amaterizma u kontinuiranu usponu u gradu Sisku,¹³ a također su osigurane mogućnosti za samostalan rad umjetnika (npr. Marijan Glavnik i Želimir Janeš).

Postojeće ustanove, kao i politika, nisu u potpunosti zadovoljavale kulturne i zabavne potrebe stanovništva. Također je važno naglasiti kako se i stanovništvo grada Siska promijenilo. Tijekom 1970-ih godina odrastaju prve generacije ljudi rođenih i odraslih u Sisku koje je grad formirao od djetinjstva te su imale bitno drugačije potrebe i afinitete u kulturi nego njihovi roditelji, a i onoga što je službena politika smatrala poželjnim. Zatečeno stanje u kulturi, gdje postojeće kulturne institucije nisu mogle u potpunosti odgovoriti na kulturne potrebe nove generacije, poslužilo je kao plodno tlo za razvoj amaterskih dramskih družina nastalih od mladih generacija koje su htjele stvarati (ali i konzimirati) kulturni sadržaj drugačiji od onoga što su nudile postojeće ustanove.

U drugoj polovici 1970-ih, zbog situacije u kulturi i društvenih promjena, u Sisku je osnovano nekoliko amaterskih dramskih družina. Najpoznatija i svakako najvažnija od amaterskih družina je DASKA, osnovana 1976. godine, o kojoj će biti više govora u središnjem dijelu rada.

Početkom listopada 1980. godine osnovana je dramska družina *Teatar mali* pri Mjesnoj zajednici 22. lipanj 1941. (današnji dio centra Siska). Družina je okupljala tridesetak članova, omladince i pionire, a u njezinu su sklopu djelovale tri sekcije: Recitatorska, Pionirska i Omladinska družina. *Teatar mali* imao je prvi nastup u lipnju 1980. godine izvedbom predstave *Bio jednom jedan Frajer* prema tekstu sisačkoga autora Nelija Groze.¹⁴ Nakon toga nastupaju u Pionirskom domu (danas Kazalište 21) 22. prosinca 1980. godine, a kasnije najvećim dijelom nastupaju u vlastitom prostoru na Trgu 22. lipnja. Dokumentacija ove družine vrlo je slabo sačuvana. Prema dostupnim informacijama prestaje s radom sredinom 1980-ih godina, a nema informacija je li družina izvodila predstave u vlastitoj režiji. Tajnica družine bila je Višnja Lipšanski, predsjednik Krešimir Dukarić, a voditelj Slaviša Savčić.

Pri Centru usmjerenoga obrazovanja *Vladimir Majder Kurt* djelovala je dramska grupa *Flijaci – Sisak*. Grupa je osnovana u listopadu 1981. godine, a brojila je oko trideset članova, mahom učenika toga Centra, pod vodstvom profesorice Tee Rimaj – Milaković. Grupa je izvela nekoliko recitala po školama i radnim organizacijama te predstavu *Ženidba na silu na VI. Regionalnoj smotri dramskog amaterskog stvaralaštva u Sisku*. Predstava je reprizirana nekoliko puta uključujući nastup na *Majskim danima kulture*. Grupa je pripremila još nekoliko predstava narednih godina, a sredinom 1980-ih godina prestaje s radom iz nepoznatih razloga.

13 HR-DASK-30 Skupština općine Sisak. Analiza razvoja kulture u okviru Općinske samoupravne interesne zajednice kulture Sisak u razdoblju od 1981. do 1985. (nesređen fond)

14 HR-DASK-30 Skupština općine Sisak. Zahtjev za dodjelu sredstava po Programu za 1981. godinu Teatar mali (nesređen fond)

U navedenom razdoblju djelovale su i druge amaterske družine, poput družine GIPS. Također su bile aktivne i kulturne organizacije u velikim sisačkim poduzećima, prvenstveno Metalurški kombinat Željezara Sisak i Rafinerija nafte Sisak ali i Radonja, Segestica i Graditelj. Kulturne organizacije u poduzećima prvenstveno su bile folklor-nog i književnog karaktera s tek mjestimičnim koketiranjem s dramskom umjetnošću.

Afirmacija dramskoga amaterizma 1980-ih godina vidljiva je u radu Centra za kulturu koji je 1982. godine predložio i organizirao *Regionalnu smotru kazališnog amaterizma regija Gospić-Karlovac-Sisak* (dalje u tekstu Smotra).¹⁵ Od ciljeva Smotre vrijedi istaknuti: prikazivanje najznačajnijih dostignuća dramskoga amaterizma, stimulirati dramske amatere te potaknuti suradnju kazališnih amatera ovih regija. Organizaciju Smotre obavljao je Odbor smotre sačinjen od predstavnika DPO-a i istaknutih kulturnih djelatnika. Međutim, ističe se DASKA koja je sudjelovala u organizaciji određenih nastupa, što nije bio slučaj s drugim amaterskim družinama, naglašavajući njezinu važnost na sisačkoj (i regionalnoj) amaterskoj sceni.

Tijekom 1980-ih godina nastavljena je politika integracija institucija, pa je pod organizacijom i pritiskom SIZ-a kulture Kinopoduzeće Sisak integrirano u Centar za kulturu *Vladimir Nazor*.¹⁶ Prijeratne godine u Sisku obilježene su društvenom, ekonomskom i političkom krizom koja se osjetila i na području kulture. Stagnacija kulturnih zbivanja u predratnom i ratnom razdoblju uzrokovala je kraj najaktivnije faze u radu DASKA-e. Iako će družina nastaviti s radom i stvaralaštvom u razdoblju Domovinskoga rata i poslijeratnom razdoblju, može se konstatirati kako je koncem 1980-ih godina završilo najproduktivnije razdoblje DASKA-e koja je svojim stvaralaštvom i radom u mnogočemu obilježila kulturnu scenu u Sisku od 1976. do 1989. godine.

Prva faza DASKA-e

Društveno-kulturni pokret DASKA-e može se promatrati i prije formalnog osnutka, a njegovi prapočetci vidljivi su kroz angažman njezinih članova u sisačkom dramskom amaterizmu sredinom 1970-ih godina. Dio članova DASKA-e u tom su razdoblju bili polaznici dramskoga studija Centra za kulturu *Vladimir Nazor* u Sisku. Promjenom vodstva dramskoga studija pojavilo se nezadovoljstvo načinom njegova vođenja¹⁷ zbog čega Josip Dragaš, Dragiša Ćurguz, Dražen Krapljan, Dalibor Borojević, Nebojša Borojević i Branko Kužnar izlaze iz njega¹⁸ te početkom 1976. godine osnivaju studentsku dramsko-recitatorsku družinu naziva DASKA (Dramsko Amatersko Studentsko KAzalište) na čelu s Nebojšom Borojevićem. Iako pisana dokumentacija (akt) o osnivanju družine nije sačuvana, iz Statuta, donesenog 1. prosinca 1982. godine na sjednici Skupštine studentske dramsko-recitatorske družine, vidljivo je da je prethodni Statut

15 HR-DASK-30 Skupština općine Sisak. Propozicije regionalne smotre kazališnog amaterizma regija Gospić-Karlovac-Sisak 1982. god. (nesređen fond)

16 HR-DASK-30 Skupština općine Sisak. Analiza o mogućnostima razvoja kulture u okviru Općinske samoupravne interesne zajednice kulture Sisak u razdoblju od 1986. do 1990. (nesređen fond)

17 Radio Sisak. Razgovor sa sudionicima DASKA-e održan u Državnom arhivu u Sisku 13. 11. 2024.

18 Bašić, D., Gajdek, Đ. Samonikli izašli i ostali. *Jedinstvo* (Sisak), br. 1785, 1. 9. 1983., str. 8

družine donesen 26. travnja 1976. godine. Prema Statutu iz 1982. godine DASKA je registrirana kao „građansko-pravna osoba te je upisana u Registar udruženja građana koji se vodi kod Službe unutarnjih poslova općine Sisak.“¹⁹ Kao vodeći ljudi navode se tajnik Damir Borić te predsjednik Branko Kužnar.

Svoju reputaciju počeli su graditi izvođenjem recitala uz glazbenu pratnju. U ožujku 1976. godine nastupaju na manifestaciji Goranovo proljeće. Popularnost družine naglo raste izvođenjem recitala *Točka izvan kruga se ruga* Enesa Kiševića na VII. susretu mladih stvaralaca Hrvatske u Grubišnom Polju iste godine, za što su dobili i posebnu pohvalu za visoku kreativnost.²⁰ Nakon spomenutoga nastupa broj članova naglo se povećava.²¹ Nastavljaju s nastupima na Regionalnoj smotri dramskih amatera Like, Banije i Korduna u Karlovcu, Majskom festivalu kulture u Pionirskom domu, Sceni poezije kluba Lapidarij u Zagrebu te drugim smotrama, festivalima i okupljanjima. U sklopu Majskoga festivala kulture DASKA je nastupila s recitalom *Točka izvan kruga se ruga*, a u publici se nalazio i autor recitala Enes Kišević. Nakon nastupa DASKA-e Enes Kišević je pred publikom izrecitirao stihove novoga mjuzikla *Mačak u trapericama* koji će kasnije izvoditi mladež DASKA-e.²² Niz nastupa u gostima nastavljaju u narednom razdoblju s gostovanjima u Dubrovniku, Splitu, Puli, Podravskoj Slatini, Iloku, Vukovaru, Koprivnici, Beogradu, na Otoku mladosti, Petrovoj gori i dr. Od izvedbi je zabilježen scenski izričaj *Pozdravi nekog*²³ u 1977. godini, *Ljubavna i manje ljubavna poezija* također iz 1977. godine te recital pjesama člana družine Mladena Šeste *Najljepši se snovi snuju od trinaeste do devetnaeste*.²⁴ Suradnja s književnikom Enesom Kiševićem te njegova stručna pomoć uvelike su utjecali na DASKA-in novi pristup interpretaciji recitala na kreativan način gdje ga pretvaraju u igranje i događaj.²⁵ Recitacije su bile praćene vokalno-instrumentalnim oblikovanjem stihova.²⁶

Ubrzo po osnivanju nastaje i prva „službena“ fotografija družine autora Damira Borojevića, a koju krase članovi DASKA-e Vlado Borojević, Dragiša Čurguz, Dražen Krapljan, Branko Kužnar i Nebojša Borojević.

U početnom periodu, koji je trajao od osnivanja 1976. godine do 1979. godine, DASKA radi u uvjetima koji često nisu bili dostatni za uspješan rad niti su pogodovali daljnjem napretku. Najveći problem bio je nedostatak financijskih sredstava te neadekvatan prostor za vježbe.²⁷ Probe su se održavale po stanovima članova družine što je predstavljalo svojevrzne poteškoće i bilo je daleko od idealnih uvjeta rada. Unatoč tomu, nastupali su redovito, a DASKA je bila najgledanija amaterska družina na području

19 HR-DASK-30 Skupština općine Sisak. Statut Dramskog amaterskog studentskog kazališta od 1. 12. 1982. (ne-sreden fond)

20 Gajdek, Đ. Zapažen nastup sisačkih amatera. *Jedinstvo* (Sisak). br. 1430, 11. 11. 1976., str. 12

21 Gajdek, Đ. Ambiciozni repertoar DASKA-e. *Jedinstvo* (Sisak). br. 1492, 19. 1. 1978., str. 8

22 Golić, B. „Točka“ oduševila. *Jedinstvo* (Sisak). br. 1457, 19. 5. 1977., str. 7

23 Gajdek, Đ. „DASKA“ sanja i poslije 19., *DASKA – večernje izdanje* (Sisak), br. 1, 1997., str. 2

24 Gajdek, Đ. „DASKA“ sanja i poslije 19., *DASKA – večernje izdanje* (Sisak), br. 1, 1997., str. 2

25 Gajdek, Đ. Entuzijizam zvan DASKA, *Jedinstvo* (Sisak), br. 1545, 25. 1. 1979., str. 5

26 Golić, B. „Točka“ oduševila. *Jedinstvo* (Sisak). br. 1457, 19. 5. 1977., str. 7

27 Rosandić, K.: Iznijeli kazalište na ulicu, *DASKA – večernje izdanje* (Sisak), br. 1, 1997., str. 3

sisačke općine tijekom 1977. godine.²⁸ U prve tri godine svoga djelovanja DASKA je postavila šest premijernih izvedbi te oko četrdeset repriznih.²⁹

Druga faza

Nakon pozitivnih kritika na izvedbe recitala DASKA je prešla na igranje ozbiljnih dramskih komada uz pomoć redatelja Radovana Milanova – Ramba. Angažman redatelja zaokružio je početnu fazu družine i označio početak razdoblja koji je odlikovan višim stupnjem kreativnosti i stilskim značajkama po kojima će DASKA biti prepoznatljiva. Svojom stručnošću redatelj pomaže družini na putu k zrelijoj fazi djelovanja koja započinje predstavom *Emigranti* Slawomira Mrożeka 1979. godine.

Vodeći se komentarom stručne komisije Festivala dramskih amatera Hrvatske u Murteru 1979. godine da trebaju težiti većem ansamblu već su u sljedećoj predstavi povećali broj glumaca. Predstavu *Klim-Klem* prema Aleksandru Obrenoviću predstavili su na Festivalu dramskih amatera Hrvatske 19. – 24. svibnja 1980. te dobili pozitivne komentare žirija.³⁰

Početak druge faze djelovanja formira se i nova mlada grupa *Letvice* koju su činili uglavnom srednjoškolci. DASKA je za početak rada grupa *Letvice* najavila izvedbu predstave *Mačak u trapericama* Enesa Kiševića na X. susretu mladih stvaralaca u Grubišnom polju.³¹

Članom Književne omladine pri Omladinskom centru i pri Općinskoj konferenciji Saveza socijalističke omladine Sisak DASKA postaje 1979. godine te preuzima vođenje zapuštenoga kluba *Ivo Lola Ribar*. Ta podrumaska prostorija bivše zgrade Centra za kulturu, danas zgrada Doma kulture Kristalna Kocka Vedrine u Sisku, vrlo je brzo postala poznatija pod imenom *Daskoteka*. U prostoru Daskoteke organizirali su se raznovrsni programi: književne večeri, tribine o aktualnim zbivanjima u amaterskom stvaralaštvu, nastupi instrumentalnih sastava, šansonijera i pjevača, gitarijade, diskovečeri, filmske večeri itd. Daskoteka je bila mjesto gdje su se mladi mogli iskazati stvaralačkim radom, a zbog raznovrsnoga rada DASKA-e svatko je mogao pronaći nešto za sebe. Nastupe u prostoru imala su razna amaterska kulturna društva: amaterska dramska društva, školske dramske sekcije i klubovi te razna kulturno-umjetnička društva. Događanja su se u Daskoteci održavala i više dana u tjednu te su uvijek privlačila velik broj posjetitelja.³² Prostor je DASKA, između ostaloga, koristila za probe, a posjećenost događanja joj je putem prodaje ulaznica osigurala i financijska sredstva potrebna za realizaciju njezinih projekata te gostovanja.

DASKA u ovom razdoblju postaje širi kulturni pokret koji je, uz *Letvice* razvio i druge smjerove. Tako u sklopu družine djeluje i dječje lutkarsko amatersko kazalište *Đlaka* koje je trajalo dvije godine prije nego što su se članovi razišli zbog odlaska na

28 Gajdek, Đ. „DASKA“ sanja i poslije 19., *DASKA – večernje izdanje* (Sisak), br. 1, 1997., str. 2

29 Nepoznati autor. Amateri. *Jedinstvo* (Sisak), br. 1527, 21. 9. 1978., str. 8

30 HR-HDA-1951 Hrvatski sabor kulture. Nuhanović H.: Pismeni izvještaj s Festivala dramskih amatera Hrvatske 19. – 24. svibnja 1980.

31 Daska poziva učenike, *Jedinstvo* (Sisak), br. 1579, 27. 9. 1979., str. 10

32 Nepoznati autor. Kome manjka „DASKA“?, *Jedinstvo* (Sisak), br. 1708, 11. 3. 1982., str. 2

studij. Prema Izvještaju o utrošenim sredstvima dobivenima od SIZ-a u oblasti kulture za 1981. godinu Dlaka je izvela predstave *Plava boja snijega* i *U očekivanju najdražeg djeda*. Njihova posljednja predstava bila je *Galeb Johnatan Livingston*. U sklopu DASKA-e djelovalo je i udruženje klaunova *Klada* te filmska sekcija *DAFS*.³³

Treća faza

Nakon prvih kazališnih koraka s redateljem Radovanom Milanovim 1981. godine započinje treće samostalno razdoblje djelovanja DASKA-e kada nastaju autorske predstave. Traže vlastiti originalni stil igranja i nove teatarsko-estetske odnose,³⁴ a izvedbe sadrže eksperimentalnu komponentu koja je, između ostalog, ciljano osmišljena radi približavanja publici.³⁵ Osnovno načelo rada družine u ovom razdoblju bilo je kolektivno stvaralaštvo.³⁶ Audicije za uloge nisu se održavale. U stvaranju predstave sudjelovali su svi članovi družine, a probe predstava bile su otvorene kako bi se u obzir uzelo i mišljenje šire javnosti. Ulogu redatelja preuzima Mladen Merzel čija je osnovna zadaća bila, osim stvaranja ideja, odabrati i uskladiti prijedloge kolektiva u homogenu cjelinu s ciljem stvaranja što kvalitetnije predstave. Ta uloga dobila je naziv „usuglašivač ideja“ kako bi se stilski napravio odmak od klasične pozicije redatelja. Pri stvaranju i izvođenju predstava često se improviziralo. U ovom razdoblju djelovanja okušali su se i u izvođenju *hepeninga*. *Hepening* karakterizira istodobno upotrebljavanje likovnih, glazbenih i scenskih izražajnih sredstava kao rasutih događaja bez razvidne vremen-ske i narativne strukture gdje su gledatelji primorani biti aktivni sudionici predstave.³⁷

Treće razdoblje djelovanja obilježile su prepoznatljive predstave: *Vodnik Pobjednik* 1981., *Bajka o tri prašćića* 1982., *Igor P.* 1983., *Jelizabeta Bam* 1984. i *Kristofor Kolumbo* (u suradnji s KKV-om), *Pif, paf, puf* 1985., *AAAAA* 1987., *Akvarij* 1988., *2593* 1989.

Predstava *Vodnik pobjednik* rađena je prema tekstu Radovana Ivšića koji je prisustvovao izvedbi u Kašteletu na Splitskom ljetu 1981. godine. Predstava je bila jedna od najuspješnijih na smotri kazališnih amatera SR Hrvatske održanoj iste godine.³⁸ *Bajka o tri prašćića* predstava je nastala na temelju bajki Crvenkapica i Tri prašćića. Tekst su pisali Nebojša Borojević, Jadranka Kovačević, Mladen Merzel i Radovan Milanov.³⁹ Predstava je „politički angažirana kontroverzna kritika tadašnjeg društva“⁴⁰ koja ozna-

33 Bašić, D., Gajdek, Đ. Samonikli izašli i ostali. *Jedinstvo* (Sisak), br. 1785, 1. 9. 1983., str. 8

34 Vukšić, B. Mnogo dobrih znakova. *DASKA – večernje izdanje* (Sisak), br. 1, 1997., str. 16

35 Koritnik, M. Priznanja i laskave ocjene. *Rafinerijski list*, str. 6

36 HR-HDA-1951 Hrvatski sabor kulture. Programska knjižica 23. smotre kazališnih amatera Hrvatske, 1983., str. 31

37 Leksikografski zavod Miroslav Krleža. *hepening*. 2013. – 2025. *Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje*. URL: <https://enciklopedija.hr/clanak/hepening> (4. 2. 2025.)

38 Bašić, D. Zaljubljenici u kazalište: pedeset godina hrvatskog kazališnog amaterizma. Zagreb: Kulturni centar Peščenica, Zagrebačka scena kazališnih amatera, 2012., str. 71–217

39 Koritnik, M. Priznanja i laskave ocjene. *Rafinerijski list*, str. 6

40 Borojević, N. Životopis Nebojša Borojević. 2013. Borko URL: [https://web.zagreb.hr/Sjednice/2013/sjed-nice_skupstine_2013.nsf/0/1EC1213232BAD25BC12580AD003498D6/\\$FILE/02%20Prilog%20-%20%C5%BEivotopis.pdf](https://web.zagreb.hr/Sjednice/2013/sjed-nice_skupstine_2013.nsf/0/1EC1213232BAD25BC12580AD003498D6/$FILE/02%20Prilog%20-%20%C5%BEivotopis.pdf) (10. 2. 2025.)

čava vrhunac DASKA-inog amaterskog dramskog stvaralaštva.⁴¹ Nekoliko godina kasnije izvedena je i izvan granica Jugoslavije.

Igor P. izveden je u izvanrednom programu 23. susreta kazališnih amatera Hrvatske 1983. godine jer, prema riječima članova, nisu uspjeli završiti predstavu do selekcije za Smotru, iako su je temeljito mijenjali tri puta. Smatrali su da to nije njihov najbolji rad te da mogu, ali i žele više od toga što su uspjeli pripremiti.⁴² Taj sentiment vidljiv je i u članku R. Dmitrovića koji opisuje ideju predstave *Igor P.* kao izvrsnu, ali nedorađenu.⁴³ S druge strane, J. Fiamengo, Dalibor Foretić i Gradimir Gojer, uz poneke kritike, doživljavaju predstavu kao efektanu, značajnu i funkcionalnu.⁴⁴

Hepening *Jelizaveta Bam*, projekt rađen u „dosluhu“ s Daniilom Harmsom, izveden je u informativnom programu 24. susreta kazališnih amatera 1984. godine.⁴⁵ Ovom predstavom unijeli su nemir i strah u publiku cijelo vrijeme držeći gledatelje u napetosti. Iako Saopćenje selekcijske komisije 24. SKAH-a opisuje izraz DASKA-e kao polivalentan, poneki članovi stručne komisije imali su zamjerke.⁴⁶ Član stručne komisije 24. SKAH-a Željko Mavrović⁴⁷ smatra predstavu nedovršenom. Dalibor Foretić, također član komisije 24. SKAH-a, komentira da sudionici ne vladaju u potpunosti situacijom kod pokušaja uvlačenja gledaoca u igru.⁴⁸ Publika također ima podijeljena mišljenja. Dok su neki ostali ravnodušni, drugi su bili iznenađeni i oduševljeni.⁴⁹

Od 1979. do 1989. godine DASKA redovito sudjeluje na Festivalu dramskih amatera Hrvatske (kasnije Susretu kazališnih amatera Hrvatske) predstavljajući novu predstavu gotovo svake godine i sudjelujući u redovnom ili izvanrednom programu. Sisak je 1984. i 1985. godine bio domaćin 24. i 25. susretu kazališnih amatera Hrvatske gdje DASKA sudjeluje u organizaciji i izvođenju predstava. Uz to sudjeluju i na Festivalima dramskih amatera Jugoslavije, Večerima bratstva i jedinstva u Prizrenu, Beogradskim revijama amaterskih malih scena, Danima teatra mladih u Mostaru, Splitskim ljetima i dr.

Osim lokalnih nastupa DASKA se imala priliku predstaviti inozemnoj publici. Sudjelovali su na tradicionalnom Europskom festivalu malih i eksperimentalnih scena amaterskih kazališta 1985. godine u Karlsruheu. Na smotri je sudjelovalo 50-ak amaterskih kazališnih družina⁵⁰ tijekom šest dana, a članovi DASKA-e nastupili su ukupno četiri puta s predstavama *Bajka o tri praščića* i *Pif, paf, puf*. DASKA je bila prvo amatersko kazalište koje je zastupalo Jugoslaviju na ovom festivalu.⁵¹

41 Vukšić, B. Mnogo dobrih znakova. *DASKA – večernje izdanje* (Sisak), br. 1, 1997., str. 16

42 Perić, N. Šarmantna Daska. *DASKA – večernje izdanje* (Sisak), br. 1, 1997., str. 6

43 Dmitrović, R. Pad „Igora P“. *Jedinstvo* (Sisak), br. 1777, 7. 7. 1983., str. 9

44 Osvrti. *DASKA – večernje izdanje* (Sisak), br. 1, 1997., str. 16–17

45 HR-HDA-1951 Hrvatski sabor kulture. Programska knjižica 24. smotre kazališnih amatera (1984).

46 HR-HDA-1951 Hrvatski sabor kulture. Saopćenje selekcijske komisije 24. susreta kazališnih amatera Hrvatske (1984).

47 HR-HDA-1951 Hrvatski sabor kulture. Mavrović, Ž. Izvještaj o predstavama viđenim na 24. susretima dramskih amatera Hrvatske, str. 90, (1984.)

48 HR-HDA-1951 Hrvatski sabor kulture. Foretić, D. Izvještaj o predstavama viđenim na 24. susretima dramskih amatera Hrvatske (1984.)

49 HR-HDA-1951 Hrvatski sabor kulture. Bilten 2 24. SKAH. Razgovori s publikom (1984.)

50 Nepoznati autor. „Daska“ u Karlsruheu. *Jedinstvo* (Sisak), br. 1883–84, 25. 7. 1985., str. 8

51 (kr). „Daska“ putuje u Karlsruhe, *DASKA – večernje izdanje* (Sisak), br. 1, 1997., str. 8

Pif, paf, puf, predstava rađena prema tekstovima autora Harmsa, Majakovskog i Miljkovića, osvojila je nekoliko nagrada na natjecanjima u Jugoslaviji⁵² a s njom su i prvi put nastupali u inozemstvu.⁵³ Iako su predstave odigrane u inozemstvu bile posječene i ostavile su pozitivan dojam na publiku, DASKA je morala proći kroz nadzor cenzora prije prikazivanja predstave. Čak su zatraženi da se na plakatu predstave ne vidi ime Majakovskog.⁵⁴ S ovom predstavom DASKA je sudjelovala i na 25. susretu kazališnih amatera Hrvatske gdje član komisije Nedjeljko Fabrio ima samo riječi pohvale za predstavu *Pif, paf, puf*.⁵⁵

Na Festivalu reminiscencije u Krakówu sudjelovali su 1986. godine na poziv člana stručnog žirija BRAMS-a Krzysztofa Lipskog. Predstavili su se s predstavom *Pif, paf, puf*. Predstava je igrana dva puta te je u oba slučaja napunila dvoranu u koju stane dvjesto pedeset osoba. Nakon nastupa u Krakowu gostovali su u više gradova Poljske poput Lublina, Warszawe, Poznańa i dr.⁵⁶ Vidjevši ih na Festivalu reminiscencije, direktor Bulmershe Revival Theatre Company Tom Wild pozvao je DASKA-u na Festival Fringe u škotskom gradu Edinburghu 1986. godine. Na tom najvećem svjetskom festivalu izvedbenih umjetnosti predstave su izvodile grupe iz SAD-a, Velike Britanije, Poljske i Danske. DASKA je izvela predstavu *Pif, paf, puf*,⁵⁷ a 1988. godine izvela je premijernu predstavu *Akvarij* rađenu prema tekstu Radovana Ivšića.⁵⁸ Svoj je rad DASKA prezentirala i na manifestaciji Internacionalni dani kulture „Heidenheim 87“ u Njemačkoj predstavom *Pif, paf, puf* na završnoj večeri manifestacije.⁵⁹ Pune dvorane gledatelja diljem Europe svjedoče o bogatoj međunarodnoj reputaciji DASKA-e koja je svoj trag ostavila i izvan granica svoje zemlje.

Predstavom AAAAA Daska javno i protestno silazi s kazališne scene⁶⁰ izražavajući nezadovoljstvo stanjem do kojeg su se srozali kultura i teatar, a naročito scenski amaterizam. Dalibor Foretić na Okruglom stolu 27. SKAH-a 1987. godine navodi kako je predstava kritika okolnosti u kojima se odvija SKAH 1987. godine te postavlja pitanje kamo ide scenski amaterizam koji postavlja apsurdna ograničenja amaterskim kazalištima koja se pokušavaju probiti. Iako se predstava AAAAA smatra zadnjom predstavom DASKA-e, još su 1988. godine sudjelovali na Edinburgh Fringe Festivalu predstavom *Akvarij* Radovana Ivšića te su u suradnji sa Scenom CZK-a i ostalim članovima kazališnog svijeta Siska pripremili hepening 2593 1989. godine.

52 Vidi poglavlje „Nagrade i priznanja“

53 Koritnik, M. Priznanja i laskave ocjene. *Rafinerijski list*, str. 6

54 Koritnik, M. DASKA poslije Poljske. *Jedinstvo* (Sisak), br. 1922–1923, 1. 5. 1986., str. 7

55 HR-HDA-1951 Hrvatski sabor kulture. Fabrio, N. Izvještaj članova žirija 25. susreta kazališnih amatera Hrvatske (1985.)

56 Koritnik, M. DASKA poslije Poljske. *Jedinstvo* (Sisak), br. 1922–1923, 1. 5. 1986., str. 7

57 - a -. Daska u Edinburghu. *Jedinstvo* (Sisak), br. 1937, 14. 8. 1986., str. 1

58 - a -. Daska u Škotskoj. *Jedinstvo* (Sisak), br. 2043, 1. 9. 1988., str. 8

59 - a -. Sada putuje DASKA. *Jedinstvo* (Sisak), br. 1992, 10. 9. 1987., str. 1

Arnaudović, B. DASKA u Evropi. *Jedinstvo* (Sisak), br. 1997, 15. 10. 1987., str. 2

60 Borojević, N. Životopis Nebojša Borojević. 2013. Borko URL: [https://web.zagreb.hr/Sjednice/2013/sjednice_skupstine_2013.nsf/0/1EC1213232BAD25BC12580AD003498D6/\\$FILE/02%20Prilog%20-%20%C5%BEivotopis.pdf](https://web.zagreb.hr/Sjednice/2013/sjednice_skupstine_2013.nsf/0/1EC1213232BAD25BC12580AD003498D6/$FILE/02%20Prilog%20-%20%C5%BEivotopis.pdf) (10. 2. 2025.)

Hepening 2593 memorira kršćansku pobjedu nad Osmanlijama 1593. godine. Ova ambijentalna predstava održala se u utvrdi Stari grad u Sisku, a ujedno je i najveća produkcija DASKA-e. Uvlačeći publiku u aktivno sudjelovanje, publika je mijenjala gledalište u poznate tri kule gdje su se odigravala drugačija događanja da bi se svi okupili na prikazivanju finalne scene u atriju.

U razdoblju 1980-ih nastala su dva nova smjera u sklopu DASKA-e: glazbeni sastavi Daska-bend i *Zmijski ugriz mladog lava*, takozvani ZUML. Oni su svojim glazbenim izričajem upotpunjavali i obogaćivali izvođenje predstava, ali i samostalno djelovali i nastupali. Daska-bend činili su Branko Badanjak – MIŠKO (bubnjevi), Željko Đeverlija – GERO (bas-gitara i vokal), Ivan Farkaš – FARA (gitara i vokal) te Branko Kužnar – ŽAN (gitara i vokal). Tekstove je pisao Željko Đeverlija. Sudjelovali su na XXI. jugoslavenskom festivalu Omladina 81 u Subotici s pjesmom *Moj susjed je gospodin* gdje su od ukupno 34 kompozicije bili među prvih pet najboljih izvođača.⁶¹ Izdali su singl na kojem se uz navedenu pjesmu nalazi i pjesma *Na placu*. Daska-band prvi je sisački bend koji je izdao autorski singl *Moj susjed/Na placu*. Članovi Daska-benda su se 1981. godine spojili s Renatom Metessijem iz zagrebačkoga benda *Patrola*. Dogovoren je naziv benda te je umjesto Ivana Farkaša pozvan Rajko Puclin (klavijature) iz Varaždina. Nastavili su djelovati kao bend *Zvijezde*. Prva dva albuma snimljena su u gore navedenom sastavu, no do 1986. godine od originalne postave ostao je samo Metessi. Originalna postava benda okuplja se opet 2008. godine te, uz poneke promjene u sastavu, djeluju i danas. *Zmijski ugriz mladog lava* činili su brojni članovi koji su se povremeno i mijenjali: Branko Badanjak – MIŠKO, Drago Franić – JOE, Davor Hodak – MAX, Dražen Sabljak – PEPA (bubnjevi), Darko Klobučar – ZEC, Jasmin Novljaković – ZDRAVKO DREN, Dalibor Pavičić – INFRA PAJO (bas-gitara), Ivan Farkaš – JADRANKO FARONE, Predrag Milunić – MILS, Mladen Šesto – ŠEVA, (ritam-gitara), Miroslav Čehajić – ČEH, Dražen Jasić – JAS, Mario Vukušić – JIMI (solo gitara), Igor Cvitković – CVIKAČ, Miro Marić, Dinko Peternel (truba), Saša Sekulić, Saša Tomić (saksofon), Miljenko Žamarija – ŽAMA (trombon, klavir i vokal), Nebojša Borojević – BORKO (frontmen), Ivica Drnić – ICE (ton-majstor svih snimaka). Tekstove su pisali Nebojša Borojević, Drago Franić, Jasmin Novljaković, Mladen Šesto i Miljenko Žamarija, a glazbu Igor Cvitković, Mladen Šesto i Miljenko Žamarija. Nastupi su im bili vezani uz kazalište te su ostavljali dojam kabareta. I ovaj je glazbeni sastav sudjelovao na jugoslavenskom festivalu Omladina 1982. godine (godinu dana nakon Daska-benda) kada je izveo kompoziciju Mladena Šeste *Volim svoju povratnu kartu Sisak-Zagreb* za koju je dobio treću nagradu stručnoga žirija. Članovi benda opisuju sastav kao „prvu grupu za ljude bez sluha.“ *Zmijski ugriz mladog lava* prestao je s djelovanjem 1990. godine.

Stil i utjecaj

Studentska dramsko-recitatorska družina DASKA na čelu s Nebojšom Borojevićem bila je jedna od zapaženih amaterskih skupina na području Siska i Socijalističke Republike Hrvatske. Za vrijeme svoga djelovanja uživala je veliku popularnost kako kritičara, tako

61 Radio Sisak. Razgovor sa sudionicima DASKA-e održan u Državnom arhivu u Sisku 13. 11. 2024.

i šire publike. Zahvaljujući srčanom, kreativnom i originalnom pristupu stekli su ugled jedne od najboljih neprofesionalnih kazališnih družina Jugoslavije čemu svjedoče brojna gostovanja, nagrade i priznanja, a bili su i poticaj za stvaranje drugih samostalnih skupina. Težnja članova za okupljanjem i druženjem dovela je do kolektivnoga stvaralaštva koje je svojom kvalitetom preraslo razmjere amaterizma.⁶²

Predstave DASKE odražavale su želju za bivanjem izvan okvira. One su bile kritika tadašnjega društva te su članovi na taj način pružali svoje viđenje sadašnjosti i moguće budućnosti. DASKA je postala svojevrsan kulturni pokret koji je oko sebe okupljao velik broj ljudi – što sudionika, što pratitelja. U kreiranju teatra ove jedinstvene družine sudjelovao je velik broj sudionika koji se možda nisu isticali, no činili su bitan dio cjelokupne priče. O utjecaju svjedoči i velik broj pratitelja koji se čak četrdesetak godina poslije sa sjetom sjećaju ne samo predstava, već i atmosfere koja ih je okruživala. Svojim djelovanjem stvorili su put glumačkoj i sisačkoj autorskoj glazbenoj kulturi. DASKA je za sudjelovanje na gitarijadi postavila uvjet da sudionik mora imati barem jednu autorsku pjesmu što je rezultiralo nastajanjem još dvanaest bendova.⁶³

Velika važnost pridavala se vizualnom identitetu. Želja za provokacijom, kako bi se privuklo što više ljudi na predstave i upoznalo s djelovanjem DASKA-e, dovela je do stvaranja karakterističnih plakata koji su predstavljali uvertiru u predstavu te na neki način odražavali kvalitetu predstave koja će biti pružena publici na sceni.⁶⁴ Za likovni izričaj većinom je bio zadužen Mladen Merzel, autor plakata predstava *Točka izvan kruga se ruga*; *Bajka o tri prašćića*; *Igor P*; *Pif, paf, puf* i 2593, ali i plakata glazbenoga sastava *Zmijski ugriz mladog lava*. Važno je istaknuti i Damira Borojevića (*Točka izvan kruga se ruga*), Vlastu Minić (*Mačak u trapericama*), N. Pepeonika (*Emigranti*), Milana Milakovića – Šeru (*Klim-klem*, *Vodnik Pobjednik*) te Franka Frazettu (2593) koji su također činili dio vizualnoga identiteta družine.

Nagrade i priznanja

Često se u kritikama i osvrtima pri opisu ove amaterske kazališne skupine spominju maštovitost, scensko umijeće, autentičnost, sposobnost, osvježanje, vještina pa i provokativnost. DASKA-u se opisuje kao „jedinstvenu grupu mladih entuzijasta u hrvatskom amaterizmu“⁶⁵ te „čvrst i uigran kolektiv pun izvrsnih pojedinaca s uvijek preciznom idejom teksta koju zna na pravi način moderno kazalište uobličiti i iznijeti pred publiku.“⁶⁶ Energija i predanost koju ulažu u proces nastajanja predstave rezultira kvalitetnim scenskim nastupom što im donosi brojna priznanja i nagrade.

62 Gajdek, Đ.: Kolektivnim radom do uspjeha, *DASKA – večernje izdanje* (Sisak), br. 1, 1997., str. 2

63 Radio Sisak. Razgovor sa sudionicima DASKA-e održan u Državnom arhivu u Sisku 13. 11. 2024.

64 Radio Sisak. Razgovor sa sudionicima DASKA-e održan u Državnom arhivu u Sisku 13. 11. 2024.

65 HR-HDA-1951 Hrvatski sabor kulture. Tralić, D. Izvještaj člana Stručne komisije 20. Festivala dramskih amatera Hrvatske, Murter 19. – 24. 5. 1980.

66 Fiamengo, J. Završen 23. Susret kazališnih amatera Hrvatske u Sisku, U znaku „Daske“. *DASKA – večernje izdanje* (Sisak), br. 1, 1997., str. 17

Izabrani su kao predstavnici SR Hrvatske na raznim saveznm smotrama i natjecanjima. Uz na početku spomenutu posebnu pohvalu za visoku kreativnost koju su dobili odmah početkom svog djelovanja na VII. susretu mladih stvaralaca Hrvatske u Grubišnom Polju 1976. godine, slijede ostale pohvale, priznanja i nagrade koje se nižu sa svih strana. Stručni žiri 3. regionalne smotre dramskih amatera regije Gospić, Karlovac i Sisak proglasio je predstavu *Emigranti* 1979. godine najzrelijim ostvarenjem te ju predložio za nastup na Festivalu dramskih amatera SR Hrvatske. Pohvale od strane žirija dobili su Radovan Milanov za režiju, Mladen Merzel za scenografiju, Nebojša Borojević za ulogu „X“ te Nenad Stazić za ulogu „A“. 1981. godine dobitnici su nagrade *Sedam sekretara SKOJ-a* koja se dodjeljuje najuspješnijim pojedincima i drušinama u društvenom životu, te istodobno priznanja RK SSOH-a. Kulturno-prosvjetni sabor Hrvatske im je 1983. godine dodijelio priznanje za širenje i razvijanje kulture i umjetnosti te unapređivanje i ostvarivanje programa Kulturno-prosvjetnog sabora Hrvatske 1983. godine. Iste godine je DASKA-ina predstava *Bajka o tri prašćića* proglašena najboljom predstavom na Beogradskoj reviji amaterskih malih scena. Najviše priznanje na BRAMS-u dobili su i za predstavu *Pif, paf, puf* 1985. godine te AAAAA 1987. godine. Zlatnu masku, najviše priznanje 29. festivala dramskih amatera Jugoslavije održanog u Trebinju, dobili su 1985. godine. Uz to, Damir i Nebojša Borojević te Branko Kužnar dobili su diplome ili pohvale za glumu. Zlatnu masku dobivaju i za predstavu AAAAA 1987. godine „za preciznu, vrhunsku i veoma uspješnu teatarsku autodestrukciju.“⁶⁷ Skupština općine Sisak dodjeljuje DASKA-i Povelju o nagradi 22. lipanj 1941. za rezultate ostvarene u razvoju dramskoga amaterizma i uspjehe postignute na domaćim i međunarodnim festivalima amaterskih kazališta 1986. godine.⁶⁸

Zaključak

Posljednja dva desetljeća socijalizma u gradu Sisku obilježena su institucionalnom i kadrovskom krizom na području kulture, posebice dramske kulture. Taj krajobraz bio je svojevrsan katalizator (uz druge čimbenike) za pojavu, rad i razvoj amaterskih dramskih družina čije je kulturno stvaralaštvo alternativa (ali i nadopuna) kulturnim institucijama koje nisu imale organizacijske, financijske i kadrovske mogućnosti riješiti nagomilane probleme na sisačkoj kulturnoj sceni. Među amaterskim družinama u Sisku ističe se DASKA koja praktički od prvih nastupa postaje prepoznatljivo ime na amaterskoj dramskoj sceni u Sisku, Hrvatskoj, pa i šire. Svojim jedinstvenim stilom, koji je karakterizira humor, eksperiment i stvaralačka suradnja s publikom, postaju važan čimbenik u kulturnoj ponudi u gradu i regiji, a u mnogočemu nadilaze kulturnu ponudu kulturnih institucija. Razvoj družine u razdoblju 1980-ih godina okarakteriziran je konstantnim rastom i razvojem u organizacijskom i stvaralačkom smislu, a njezina popularnost rezultirala je stvaranjem širega kulturnog pokreta oko same DASKA-e koji se najviše

67 Zlatna maska za preciznu, vrhunsku i veoma uspješnu teatarsku autodestrukciju u predstavi (1987) (Povelja u posjedu Damira Borojevića)

68 Povelja o nagradi „22. lipanj 1941“, (1986) (Povelja u posjedu Damira Borojevića)

Izvori

HR-HDA-1951. Hrvatski sabor kulture

Čakširan, Vlatko. 2012. Kulturne politike i kulturne prakse u gradu Sisku 1945. – 1965. Plejada, Zagreb.

DASKA – Večernje izdanje

Borojević, N. Životopis Nebojša Borojević Borko, 2013. ([https://web.zagreb.hr/Sjednice/2013/sjednice_skupstine_2013.nsf/0/1EC1213232BAD25BC12580AD003498D6/\\$FILE/02%20Prilog%20-%20životopis.pdf](https://web.zagreb.hr/Sjednice/2013/sjednice_skupstine_2013.nsf/0/1EC1213232BAD25BC12580AD003498D6/$FILE/02%20Prilog%20-%20životopis.pdf))

Ostali izvori

Radio Sisak. Razgovor sa sudionicima DASKA-e održan u Državnom arhivu u Sisku
(13. 11. 2024.)

Dokumentacija u posjedu Damira Borojevića

Projekti

TOČKA IZVAN KRUGA SE RUGA (Enes Kišević), 1976., *recital poezije*

Izvođači: Nebojša Borojević, Branko Kužnar

Glazba: Branko Kužnar

POZDRAVI NEKOG, 1977.

Izvođači: Slobodanka Petrinjac, Sonja Slošić, Željka Božić, Nebojša Borojević, Dragiša
Čurguz, Dubravko Tomljanović, Damir Borojević, Mladen Šesto

Glazba i songovi: Mladen Šesto

Scenografija i režija: Mladen Merzel i Nebojša Borojević

EMIGRANTI (Slawomir Mrożek), 1979.

Redatelj: Radovan Milanov

Prijevod: Mladen Martić

Izvođači: Nenad Stazić, Nebojša Borojević

Inspicijent: Zdravko Horvat

Tonska kulisa: Branko Vodeničar

Scenograf: Mladen Merzel

MAČAK U TRAPERICAMA (Enes Kišević), 1980.

Režija: Radovan Milanov

Izvođači: Anastazija Biljak, Nena Blažević, Jelena Janković, Slobodanka Petrinjac,
Ljiljana Rajković, Gordana Sever, Sonja Slošić, Damir Borojević, Nebojša Borojević,
Dragan Martinović, Jasmin Novljaković

Glazba: Željko Đeverlija, Ivan Farkaš, Marijan Grčić, Branko Kužnar

Scenografija: Vlasta Dabić

Asistenti: Davor Dukić

Inspicijent: Drago Franić

Rasvjeta: Duško Mirilović, Željko Josipović

KLIM KLEM (prema Aleksandru Obrenoviću), 1980.

„Opredijelivši se za angažirani teatar, Sišćani su posegli za tekstem čije poruke jasno i nedvosmisleno idu u prilog vremenu u kojem žive, te pokušavaju upozoriti na sve opasnosti čije smo posljedice imali prilike sagledati u ne tako davnoj prošlosti. Uočivši vrijednost scenskog angažmana u suvremenom svijetu, redatelj Radovan Milanov insistirao je na sumornom ambijentu svijeta pod egzistencijalnim ponorom iz čije će krize izaći deformirani politički svijet predložen kao spasilac tog svijeta, a u 22 stvari, u svojoj suštini, donijet će samo humanitarnu destrukciju.“

(Himzo Nuhanović: *Izvadak iz pismenog izvještaja s Festivala dramskih amatera Hrvatske 19. – 24. svibnja 1980.*)

Redatelj: Radovan Milanov

Izvođači: Nebojša Borojević, Milenko Dabić, Slobodanka Petrinjac, Sonja Slošić, Ivana Konjetic, Branko Pavičić, Mladen Vuruna, Nenad Stazić, Davor Bebek, Slavko Lukačić, Damir Borojević, Jasmin Novljaković, Damir Borić, Jadranka Kovačević, Nena Blažević, Dubravko Tomljanović, Đurđa Draženović, Dragan Martinović, Jelena Janković, Blanka Lalić, Ivan Farkaš, Marijan Grčić, Krešo Marmilić, Mladen Šesto, Hasan Veletanlić

Scenografija: Milan Milaković

Kostimografija: kolektiv

Rasvjeta: Dušan Mirilović, Kruno Vukelić

Ton: Željko Josipović, Hasan Veletanlić, Nedjeljko Lambaša

Inspicijent: Tihomir Krunić, Željko Bunjevac

Glazba: Ivan Farkaš

Likovnjak: Milan Milaković

Foto: Davor Bebek

Oprema: Darko Čonkić

VODNIK POBJEDNIK (Radovan Ivšić), 1981.

„Iz nekoliko stranica Ivšićeva teksta, šestero mladih glumaca, potpomognutih malim glazbenim sastavom, izvukli su sublimnu i prije svega govorom tijela iskazanu poetsku priču, u kojoj životna radost jedno djetinje naivno osjećanje svijeta pobjeđuje malignu agresivnost koja bi htjela uništiti sve što je na ovom svijetu lijepo, prirodno, ljudsko.“

(Dalibor Foretić: *Vjesnik*, 3. lipnja 1981.)

Izvođači: Jasmin Novljaković, Sanja Hinić, Dragan Martinović, Nebojša Borojević, Jadranka Kovačević, Damir Borić

Glazba: Mladen Šesto, Igor Cvitković, Krešo Marmilić, Miljenko Žamarija

Usuglašivač ideja: Mladen Merzel

Pomoćnik usuglašivača ideja: Ivana Konjetic

Ozvučivač: Vladimir Subanović

Sabirnik: Damir Šipuš

Osvjetljivač: Željko Josipović

BAJKA O TRI PRAŠČIĆA (kolektiv), 1982.

„Baka i Vuk sklapaju ugovor da će Vuk za nju uzgojiti praščiće, a ona će mu zauzvrat dati Crvenkapicu za ženu. Vuk danju tovi praščiće, a Crvenkapica obnoć, ne želeći se udati za njega, osvješćuje ih, pričajući im „Komunistički manifest.“... „Ta trpka alegorija htjela je u svoju skromnu fabulicu smjestiti mnogo velikih, sudbonosnih ideja, maltene jezgrovit sažetak čitave povijesti ovog našeg velikog tragičnog stoljeća, u kojem istine nikad nisu bile veće i zablude tragičnije. Htjelo se u toj predstavi prikazati i revolucionarno osvješćenje radničke klase, i kompromiserstvo njezinih vođa i dogmatsko skamenjivanje revolucionarne linije, i pragmatizam svijeta kapitala, i degradaciju koju sa sobom nose potrošačko društvo...“

(Dalibor Foretić: *Vjesnik*, 16. srpnja 1983.)

Izvođači: Nebojša Borojević, Jadranka Kovačević, Sanja Hinić, Damir Borojević, Damir Borić, Jasmin Novljaković, Ivan Jadranko Farkaš

Usuglašivač ideja: Mladen Merzel

Tehnika i slično: Vladimir Subanović, Željko Josipović, Drago Franić, Ivica Drnić, Tihomir Krunić, Čedomir Marinković, Dušan Mirilović

IGOR P. (kolektiv), 1983.

„Igor P' je predstava koja se bavi represijom, donosi na pozornicu i kazališno varira temu: sudbine pojedinca prema mehanizmu vlasti, kroz jedan okvir, neke vrste scen-skog novog romantizma.“

(Gradimir Gojer: *Nedjeljna Dalmacija*, 26. lipnja)

„Daska“ je naime čvrst kolektiv, uigran, pun izvrsnih pojedinaca i s uvijek preciznom idejom teksta koju zna na pravi način moderno kazališno uobličiti i iznijeti pred publiku. Tako je bilo i ovoga puta u njihovoj izvedbi teksta „Igor P.“, koji su sami složili od već znanih ili pak dopisali da bi progovorili o traumama svijeta u kojem živimo. Ili točnije: o problemu terorizma.“

(J. Fiamengo, *Slobodna Dalmacija*, 15. lipnja 1983. godine)

Izvođači: Marijan Grčić, Damir Borojević, Ivančica Korošec, Radovan Milanov, Adela Rušković, Nataša Strmecky, Vlatka Rušković, Aleksandra Jurković, Nebojša Borojević, Miljenko Žamarija, Željko Josipović, Ivan Jadranko Farkaš, Predrag Milunić

Foto: Karlo Rosandić

Ton: Ivica Drnić

Rasvjeta: Dušan Mirilović

Dijaprojektor I: Drago Franić

Dijaprojektor II: Vladimir Subanović

Usuglašivač ideja: Mladen Merzel

JELIZAVETA BAM (projekt u dosluhu s Daniilom Harmsom), 1984.

„Daskaši“ projekt ostvaruju neposrednim „uvlačenjem“ publike u predstavu, razotkrivajući posljedice represije unose nemir, strah, osvajaju cijeli prostor zbivanja izjednačujući prostor kazališta i prostor gledališta. „... „Zasipaju nas nizom simbola, informacija, događaja, zvukova, pokreta u vremenu i prostoru. Projiciranjem crtića na temu lova, koji se „vrti“ usporedo s temeljnom „radnjom“ otvaraju u gledatelju do tada zatvorene asocijativne svjetove i sve ga više osposobljavaju da se opredijeli protiv represije, za slobodu.“

(Izvadak iz Saopćenja selekcijske komisije

24. Susreta kazališnih amatera Hrvatske

7. – 12. lipnja 1984. godine)

Izvođači: Adela Rušković, Vlatka Rušković, Nebojša Borojević, Mladen Merzel, Jadranka Kovačević, Jasmin Novljaković, Damir Borojević, Jasminka Jagačić, Damir Borić, Miljenko Žamarija, Dražen Krapljan, Zdravko Horvat, Ivan Farkaš i dr.

Tehnika: Vladimir Subanović, Željko Josipović, Drago Franić, Tihomir Krunić, Čedomir Marinković

Ton: Ivica Drnić

Rasvjeta: Dušan Mirilović

Usuglašivači ideja: kolektiv s naglaskom na Nebojšu Borojevića i Mladena Merzela

PIF, PAF, PUF (prema Danilu Harmsu i Vladimiru Majakovskom), 1985.

„To je najblaže rečeno svojevrсна opomena civilizaciji da može opstati i razvijati se, ali i uništiti sebe. A onda? Poslije moguće razornosti, čovjek je opustošen i nevidljiv, pa stoga ta ista razornost vraća želju za nastavak života s pravednijom šansom za radost.“

(Jelena Buinac: *Vjesnik Željezare*, 27. studenoga 1987.)

Izvođači: Damir Borojević, Nebojša Borojević, Jasmin Novljaković, Branko Kužnar

Glazba: Branko Kužnar

Usuglašivač ideja: Mladen Merzel

Tehnika: Dušan Mirilović, Željko Josipović, Čedomir Marinković, Zdravko Kovačević

AAAAA, 1987. (kolektiv)

„...prije svega odgovor je na situaciju u kojoj se ne samo kazališni amaterizam već i čitava naša kultura i velika obitelj društvenih djelatnosti danas nalazi. On je prije svega poziv na sjetu, ali i poziv na odustajanje od jedne tako romantične djelatnosti kao što je amaterizam. Pokazao nam je sav sjaj i bijedu amaterskog poziva, pokazao na njegovo lice i naličje, očitao hommage i rekvijem svih amaterskih nastojanja u trenutku današnjem.“

(J. Fiamengo: *Slobodna Dalmacija*, 26. 5. 1987.)

Izvođači: Damir Borojević, Nebojša Borojević, Jasmin Novljaković, Ivan Jadranko Farkaš, Dražen Josipović, Zdravko Kovačević, Tihomir Krunić, Dušan Mirilović, Zdravko Horvat, Dragan Martinović
Oni koje nećete vidjeti ili zapaziti: Čedomir Marinković, Željko Josipović, Branko Kužnar, Mladen Merzel, Mladen Krašić, Jovan Osterman, ostali

2593, 1989.

I ne sluteći nadolazeći Domovinski rat, DASKA priprema ambijentalnu predstavu u „opkoljenom“ Starom gradu pod nazivom 2593. Memorirajući događaj iz 1593. godine i kršćansku pobjedu nad Osmanlijama, postavlja predstavu u kojoj publika aktivno sudjeluje mijenjajući gledište u poznate tri kule te u samom atriju utvrde. U svakoj kuli odigrava se drugačije događanje, a finalna scena sisačke vojske koja odlazi u proboj i pobjeđuje agresore prikazana je u atriju. Ova, može se reći, herojska drama ujedno je i najveća produkcija DASKA-e s čak 50-ak sudionika.

Popis sudionika

A

Aichinger, Margareta – GITA
Arbutina, Miroslav – ARBE

B

Badanjak, Branko – MIŠKO
Banović, Ivica – KRATKI
Bebek, Davor
Bilandžić, Ernest
Biljak, Anastazija
Bjelajac Davorka
Blažević, Nena
Borić, Damir – BORIĆI
Borojević, Damir – CUNI
Borojević, Nebojša – BORKO
Božić, Željka
Bunjevac, Željko – BUNJA
Burzić, Branko – BURZA

C, Č, Ć

Cvekan, Tatjana
Cvitković, Igor – CVIKAČ
Čonkić, Darko – ČONKULA
Čubra, Mirela
Čurguz, Dragiša

D, Đ

Dabić, Milenko – MILJA
Dabić, Vlasta
Dragić, Lidija
Draženović, Đurđa – ĐUKA
Drnić, Ivica – ICE
Dukić, Davor – CVEBA
Đukić, Milan – ĐUKA
Đeverlija, Željko – GERO

F

Farkaš, Ivan – FARA
Franić, Drago – JOE
Frei, Sanja

G

Glavašević, Siniša
Golić, Branko – ŽGOLJO
Grčić, Marijan

H

Herceg, Tihana
Hinić, Sanja
Hodak, Davor – MAKŠ
Horvat, Zdravko – PIŠKEC
Hrs, Vlatko

I, J

Ivanković, Damir
Jagačić, Jasminka
Jakše, Vlado
Janković, Jelena
Jasić, Dražen – JAS
Jeličić, Željko – ĐUKA
Josipović, Dražen – PIJAJ
Josipović, Željko – ŽELJA
Jurković, Aleksandra – SANDRA

K

Kelčec, Igor
Klobučar, Darko – ZEC
Konjetić, Ivana
Korošec, Ivančica
Kosić, Tihomir
Kovačević, Jadranka – MICA
Kovačević, Milenko – FLEKA
Kovačević, Zdravko – ZDRAVAC
Kraljević, Valerija
Krapljan, Dražen – KRAP
Krašić, Mladen
Krunić, Tihomir – TIHO
Kuzmanović, Danijela
Kužnar, Branko – ŽAN

L

Lalić, Blanka
Lambaša, Nedjeljka
Lukačić, Slavko – SLAVE

M, N

Madunić, Marija
Marenčić, Ana
Marić, Miroslav
Marinčić, Ana
Marinković, Čedomir – ČEDO
Marmilić, Krešo
Martinović, Dragan – BELI

Matijašević, Dobrila
Mihaljević, Ante
Mirilović, Dušan – MEČ
Merzel, Mladen – MERO
Mesić, Manuela
Milaković, Milan – ŠERO
Milanov, Radovan – RAMBA
Milunić, Predrag – MILS
Miškov, Renato – RENAC
Muždeka, Nenad – NENO
Muždeka, Svjetlana – CECA
Novljaković, Jasmin

O, P

Ostrman, Dražen – OSKAR
Pajagić, Dijana
Paulin, Zlatko – BRKO
Pavičić, Branko – PATAK
Pavičić, Diana
Perković, Josip Juraj
Petrinjac, Slobodanka – BOBA
Poljak, Ksenija
Požega, Mirna
Pribičević, Milenko-PEMPA

R

Rajković, Ljiljana
Ričko, Darko – RIKI
Rogulja, Vesna
Rosandić, Karlo
Rupčić, Jelena
Rušković, Adela
Rušković, Vlatka

S

Sabljak, Damir – SPAS
Sabljak, Josip – PEPA
Savković, Milan – LUJO
Sekulić, Saša
Slošić, Sonja

Stazić, Nenad
Strmecky, Nataša
Subanović, Vladimir – LJALJAC

Š

Šarčević, Zlatko – ŠARAC
Šesto, Mladen – ŠEVA
Šipuš, Damir – ŠIPA
Štengl, Dubravko – DUDO

T

Tomić, Saša
Tomljanović, Dubravko – DOK
Turk, Siniša – FABO

V, Ž

Vadla, Silvije
Vidović, Siniša – CEZAR
Veletanlić, Hasan – ACO
Vinšek, Adela
Vojnović, Tihana
Volarević, Boris – BOC
Vrban, Ines
Vrbanus, Nenad – NENO
Vukelić, Kruno
Vuković, Đurđica
Vukušić, Mario – JIMMY
Vuruna, Mladen
Žamarija, Miljenko – ŽAMA

I ostali, nenamjerno izostavljeni, ali jednako bitni sudionici djelovanja Studentske dramsko-recitatorske družine DASKA.

Summary

Enthusiasm Called DASKA: The History of the Amateur Drama Theatre DASKA, 1976–1989

UDK: 792(497.5Sisak):061.2

This paper explores the history of the amateur theatre group **DASKA** from Sisak, founded in 1976, within the broader context of cultural and political developments in Sisak during the 1970s and 1980s. The analysis begins with the issues of cultural policy in the socialist period—such as the lack of a systematic strategy, financial and personnel shortages, and the gap between institutional and popular culture—which provided the foundation for the emergence of alternative cultural initiatives. The authors demonstrate how DASKA evolved through three developmental phases: the first (marked by its formation and early successes), the second (characterized by consolidation, greater organizational stability, and a recognizable style), and the third (defined by original productions and the establishment of its own venue, the „Daskoteka“).

DASKA is interpreted not only as a theatre group but also as a broader cultural movement that brought young people together and shaped an alternative cultural identity for Sisak outside official institutions. Particular attention is paid to its performances, reviews, and awards, which highlight the troupe's visible influence in the Socialist Republic of Croatia, in Yugoslavia, and more broadly in Europe.

The study is based on archival sources (despite their fragmentary nature), printed media, and oral histories of members, thereby compensating for the lack of institutional documentation. It concludes that, in the context of socialist cultural policy, DASKA represented an alternative cultural expression that left a lasting mark on the cultural history of Sisak. As an appendix, the paper provides a list of performances, participants, and members of the troupe, adding documentary value to the research.

Keywords: DASKA (Sisak), theatre, culture, Sisak, amateur theatre

Prva službena fotografija članova DASKA-e, 1976.

Autor: Damir Borojević – CUNI.

Privatna zbirka: Drago Franić – JOE

Fotografija predstave „2593.“, 1989.

Autor: Karlo Rosandić

Privatna zbirka: Karlo Rosandić

KLIMKLEM

DA SKA THEATRE

Plakat predstave „Klim – klem“

Dizajn: M. Milaković – ŠERO

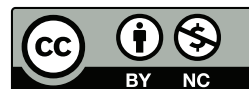
Privatna zbirka: Nebojša Borojević – BORKO

Fotografija predstave „Vodnik pobjednik“, Daskoteka – Sisak, 1981.

Autor: Nepoznat

Privatna zbirka: Drago Franić – JOE

SISAČKA PREZIMENA

Prethodno priopćenje

Izvadak

Ovaj rad, utemeljen prvenstveno na arhivskom istraživanju, pruža povijesni pregled prezimena s područja Siska u razdoblju od 1499. do 2001. godine. Analiza je provedena na korpusu od 557 prezimena definiranih kao „sisačka“ prema dvama kriterijima: da su zabilježena u prezimskom fondu grada Siska u 2001. godini i da se u arhivskim izvorima pojavljuju u kontinuitetu barem 150 godina. U radu se prikazuje razvoj imenske formule, od jednoimenske prema dvoimenskoj, s posebnim osvrtom na pojavu i ustaljivanje prezimena. Analiziraju se izvori prezimenske građe i strukture imenskih formula koje uključuju prezimena. Prezimena se razmatraju prvenstveno prema motivacijskom kriteriju te su navedene specifičnosti prezimena temeljene na tvorbenom kriteriju. Kroz korpus su identificirana najstarija te najučestalija sisačka prezimena, čime rad doprinosi boljem razumijevanju lokalne onomastičke povijesti.

Ključne riječi: prezime, sisačka prezimena, imenska formula, motivi nastanka

Uvod

Potraga za počecima imenovanja odvodi nas nedvojbeno u daleku prošlost, u vrijeme kada ljudi nisu znali niti pisati niti čitati i kada je jedini način identifikacije pojedinca u zajednici bilo ime. Međutim, postupnim rastom i razvojem zajednice, usložnjavanjem odnosa unutar te zajednice i rastom društveno-gospodarskih veza jednoimenska imenska formula (individualno nenasljedno ime) više nije odgovarala potrebama onomastičke komunikacije. Naime, sve je više osoba nosilo isto osobno ime, pa se javila potreba za dodatnom oznakom identifikacije i diferencijacije – najprije pridjevkom, a potom prezimenom koje je kao stalna, nasljedna i nepromjenjiva antroponimijska kategorija moglo zadovoljiti potrebe sve složenijih društveno-ekonomskih odnosa i administrativnog ustroja (FRANČIĆ 2002). Prezime je, prema tome, najmlađa antroponimijska kategorija čije su osnovne značajke stalnost, gotovo apsolutna nasljednost, nepromjenjivost i zakonska obvezatnost (ŠIMUNOVIĆ 1995).

Nastanak prezimena

Počeci pojave prezimena vezuju se uz feudalni poredak. Zbog osiguranja svojih nasljednih prava, imetka, položaja i ugleda, prezime najprije dobivaju viši staleži – plemići, patricijat u gradovima pa građanstvo. Običan narod prezimena dobiva nakon njih, a prezimena su im, kako bi ih lakše kontrolirali i nadzirali jesu li odradili tlaku, platili zadane namete i poreze i sl., nadijevali njihovi gospodari, svećenici (crkva je kao najmoćniji feudalac bila zadužena za popise pučanstva) ili plemići. Stoga se u prezimenima vrlo jasno ogledala staleška podvojenost (npr. *Gospodnetić* nasuprot *Sluganović*). Kako bi se lakše suprotstavio zahtjevima vladajućeg staleža, narod se organizirao u bratovštine i cehove. Pri upisu u njih više im nije bilo dostatno samo ime, već su dodavali još jednu oznaku identifikacije kao što je ime oca (*Tomín*), zanimanje (*Lončar*), podrijetlo (*Posavec*) i sl. Posljednji su prezimena dobili oni koji ništa nisu posjedovali, koji iza sebe ništa nisu mogli ostaviti kao nasljeđe i koji nisu igrali nikakvu ulogu u javnom životu. To je bila služinčad – sluge, kmetovi, kućne pomoćnice (KOSS 2002). Tako su npr. u popisu stanovništva Siska iz 1838., za razliku od kućedomaćina i članova njegove obitelji koji su upisani imenom i prezimenom, sluge upisani samo imenom uz koje je zabilježeno *szluga* (*Lacko szluga, Janko szluga, Marica szluga...*).¹

Prezimana u Hrvata

Graničnici nastanka i ustaljivanja hrvatskih prezimena su otprilike 12. st. (u primorsko-dalmatinskim gradovima) i 18 st. (na područjima u kojima su vladali Turci). U tom vremenskom okviru uočavaju se tri faze njihova razvoja (ŠIMUNOVIĆ 1997).

Prvo razdoblje predstavlja 12. i 13. st. u dalmatinskim gradovima kao što su Krk, Rab, Zadar, Trogir ili Dubrovnik² gdje su prvi nositelji prezimena bili plemići koji su stalnim i nasljednim prezimenom željeli osigurati svoju nasljednu funkciju u radu gradskog vijeća.

Drugo je razdoblje 16. st. kada je na Tridentskom saboru (1545. – 1563.) donesena odluka o obveznom vođenju matica rođenih, vjenčanih i umrlih.³ Prezimana su zapisivana svim staležima, a „jednom zapisana, postajala su stalna, nepromjenjiva i nasljedna“ (ŠIMUNOVIĆ 1995: 9). Zahvaljujući upravo ovoj odluci, mnogi Hrvati dobivaju prezime u svom pisanom i nepromjenjivom obliku.

- 1 Nije nevažan ni redoslijed upisa osoba po domaćinstvima: najprije se upisuje kućedomaćin pa onda ostali članovi domaćinstva, od muških, nakon njih ženskih (što svjedoči o položaju žene u zajednici) pa do slugu kojima često nije bilo navedeno ni osobno ime, a kamoli prezime.
- 2 Ti gradovi bili su organizirani kao gradovi-države u kojima se u 11. st. pojavljuju prva europska prezimana. U sjevernoj Italiji, gdje je car Konrad II. ozakonio plemićima pravo nasljednosti svjetovnih lena, prezimana su u upotrebi već u 8. st. kao i u Francuskoj. Plemići su se počeli nazivati po svojim posjedima, čime su prezimana i pravo nasljeđivanja stavljeni u međusoban pravni odnos.
- 3 Tridentski sabor znatno je utjecao na formiranje i stabilizaciju prezimena u hrvatskim zemljama. Kao dio katoličke reforme sabor je naložio obvezno i sustavno vođenje crkvenih matičnih knjiga, što je zahtijevalo preciznu identifikaciju vjernika. Zbog potrebe za razlikovanjem osoba s istim osobnim imenima, prezimana su postala nužan i trajan dio zapisa, čime se potaknulo njihovo formalno ustaljivanje i nasljeđivanje unutar obitelji. Ovaj proces predstavlja ključni trenutak u standardizaciji prezimena u hrvatskom društvu ranoga novog vijeka.

Treće razdoblje obilježava pojava tzv. Jozefinskog patenta 1780. godine kojim je austrijski car Josip II. naredio da se od 20. veljače 1780. godine vode „normirani“ registri⁴ o rođenjima, vjenčanjima i smrti, odnosno ozakonio je (osobno) imensko-prezimensku formulu.

Zahvaljujući tome, Hrvati su prvi slavenski narod s pravim prezimenima.⁵

Postupak određivanja osobnog imena i prezimena u Hrvatskoj određen je *Zakonom o osobnom imenu* koji je na snazi od 3. studenoga 2012. (Narodne novine 118/12). Na temelju Zakona imenska formula u Hrvata sastoji se od imena i prezimena pri čemu broj riječi nije ograničen.

Analiza sisačkih prezimena

Izvori prezimenske građe

Izvorište su istraživanja podatci prikupljeni u Državnom zavodu za statistiku Republike Hrvatske, Hrvatskom državnom arhivu u Zagrebu i Kaptolskom arhivu u Zagrebu.

U korpusu se u 45 istraženih godina pojavilo oko 17 500 različitih prezimenskih zapisa, a u *sisačka prezimena*, nakon udovoljavanja kriterijima⁶ da su dio aktualnog prezimenskog fonda Siska u 2001. godini i da se pojavljuju unazad barem 150 godina, uvršteno je 557 prezimena temeljenih na gotovo 5500 potvrda.

Pri izboru istraživanih godina rukovodio se pokušajem da cijelo analizirano razdoblje bude obuhvaćeno približno podjednakim vremenskim razmacima, međutim, izbor je često bio uvjetovan stanjem i (ne)čitljivošću dokumenata. Svi stariji dokumenti, osim posljednjih triju popisa stanovništva iz 1948., 1991. i 2001. koji su pisani pisaćim strojem odnosno na računalu, pisani su rukom i iščitavani (u većini slučajeva s mikro-filmova) iz ponekad teško čitljivih rukopisa pojedinih zapisivača, a mnogi dokumenti slabije su usčuvani jer su izblijeđeni ili oštećeni vlagom. Jezik zapisa bio je najprije latinski, potom hrvatski.⁷ Shodno ovim okolnostima mnogi su prezimenski zapisi ostali

4 Te registre koristila je država u statističke svrhe, a služili su i kao osnova za sudske sporove i odluke. Za vođenje registara bili su zaduženi katolički i protestantski svećenici i židovski rabini (KOSS 2002).

5 Kod drugih slavenskih naroda, koji su bili pod utjecajem Carigrada, prezimena su se ustalila tek krajem 19. st. Obveza nadijevanja prezimena postoji od 1780. godine i u Sloveniji, Češkoj i Slovačkoj, u Francuskoj je uvedena, doduše samo za plemstvo, od 1556., u Rusiji 1888., u Turskoj 1934., na Kosovu poslije 1945., u Tunisu 1959. itd. Neki narodi Afrike i Azije do danas još ne koriste prezimena. (FRANČIĆ 2002)

6 Kriteriji prema Frančić (2002: 19).

7 Do 1848. godine sve matične knjige pisane su latinskim jezikom. U Matičnoj knjizi umrlih („Matica mrtvačka Župe Sisačke od god. 1829 do 1858“), pri kraju upisa za 1848. godinu, nailazimo na sljedeći tekst: „*Usled naredbe prečastnog duhovnog stola zagrebačkog uvmlislu zaktěvanja preuzvišenog gospodina Bana Josipa Jelačića dana 20. listopada 1848 pod brojem 1814, u zapisniku župnom višeih naredbah obširnie zaděržane, imadu-se početkom mēseca studenoga 1848 svi zapisnici i matice keršćenih, uměrevših i věņčanih u narodnom jeziku Kraljevinah horvatsko-slavonsko-dalmatinskih voditi, polag prepisatih po istom duhovnom sudištu križaljkah kak što slēdi:(...)“* Nakon ove odredbe upisi se moraju provoditi isključivo na narodnom, odnosno hrvatskom jeziku. Zanimljivi su, stoga, zapisi iz navedenog izvora iz 1843. i 1844. godine, u kojima se isprepliću elementi latinskog i hrvatskog jezika – prezime je prilagođeno hrvatskom jeziku, dok su osobno ime i sve ostale bilješke zapisani na latinskom.: *Josephus Čuk, Catharina Domitrović nata Brodarac, Dorothea vid. Emer. Jakopović, Berek Agatha n. Lovrić Vid. Josephi* itd.

neprepoznati, nepročitani i nezabilježeni, što je sigurno rezultiralo ponegdje diskontinuitetom pojavnosti pojedinih prezimena. Usprkos tomu prezimenske građe bilo je dovoljno da se napravi odgovarajuća analiza.

Izvori korpusa za 15. i 16. st. nalaze se u Kaptolskom arhivu Zagreb i pisani su latinskim jezikom. Najstarija istraživana godina, godina 1499. (KAZ ACA 1499, Fasc. 49 Nr 1), izvor je građe za 15. stoljeće, a radi se o popisu stanovnika vezanom za određena podavanja. Prezimenska građa 16. st. zastupljena je 1537. (KAZ ACA fasc. 49 br. 3), 1543. (KAZ ACA fasc. 31 br. 67) i 1591. godinom (KAZ ACA fasc. 43, br. 5). Riječ je također o popisu sisačkih podanika radi plaćanja poreza, odnosno o evidenciji novčanih davanja za uzdržavanje sisačke tvrđave te o davanju crkvene desetine. Kod 1543. godine radi se o popisu krčevina.

Građa iz 17. stoljeća prikupljena je u Hrvatskom državnom arhivu, u Matičnim knjigama krštenih za 1669., 1670., 1672., 1673., 1678., 1680. i 1698. godinu, kao i iz Matične knjige vjenčanih za 1689. godinu.

Hrvatski državni arhiv također je izvor građe za 18. i 19. stoljeće. Riječ je o Matičnim knjigama krštenih za godine: 1702., 1710., 1722., 1723., 1724., 1730., 1759., 1770., 1771., 1783., 1790., 1800., 1810., 1820., 1852., 1860., 1890., 1891., 1892., 1893., 1894. i 1895., zatim o Matičnim knjigama vjenčanih za 1708. i 1721., Matičnoj knjizi umrlih za 1781. te Popisima stanovništva Siska za 1796., 1844., 1861. i 1871. godinu.

Sve istražene matične knjige iz Hrvatskog državnog arhiva odnose se na rimokatolički župni ured Župe Sv. Križa u Sisku, a u župnom uredu crkve Svetog Križa u Sisku upisani su također krštenici rođeni u selima oko Siska koja pripadaju sisačkom matičnom području.

Izvori građe za 20. st. su Matična knjiga krštenih rimokatoličke vjere za 1901. i 1927. god. i Protokol krštenih pravoslavne istočne srpske crkve u Sisku za 1927. godinu koji se nalaze u Matičnom uredu Sisak te popisi stanovništva Siska Državnog zavoda za statistiku za 1948. i 1991. Građa za 2001. godinu preuzeta je iz Hrvatskog prezimenika (Šimunović i Maletić 2008: knjige 1, 2 i 3) čime je zahvaćeno i 21. stoljeće. Tako se ovo istraživanje proteže od 1499. do 2001. godine obuhvaćajući, barem nominalno, sedam stoljeća, a u stvarnosti nešto više od 500 godina.

Načini imenovanja u izvorima sisačkih prezimena

Najčešći način imenovanja u izvorima bila je kombinacija osobnog imena i prezimena, imensko-prezimenska formula⁸, no često su dodavani pridjevci, promjenjivi brojem, vrstom i sadržajem.

Imenske formule kod muških osoba

U imenskim formulama kod muških osoba (primjeri su uglavnom iz 19. stoljeća) pojavljuju se različite sastavnice:

8 Jednoimenska formula (osobno ime) s vremenom se razvila u višečlanu: najprije se pridružuje nenasljedni pridjevak, a zatim stalno, nepromjenjivo i nasljedno prezime.

Osobno ime i pridjevak

Osobno ime s pridjevkom, npr. *Lacko sluga*, rijetko se pojavljuje.

Prezime i pridjevak

Češće su formule s prezimenom i pridjevkom – jednorječnim, poput *Margetich Dolnji*, *Bakran dolni*, *Gasparich dolni*, *Szopich dolni*, *Gorup Gornji*, *Szopich gornji* (označeno je mjesto gdje se nalazi imanje); *Ivichinec Vojvoda*, *Szrebrich plemeniti* (oznaka plemenitstva); *Milichich Mali*, *Ivichinec veliki*, *Jakshich prvi*, *Klarich veliki*, *Osvald mali*, *Tumpich veliki* (oznaka srodstva, redosljeđa u obitelji); *Ivichinec Sturlich*, *Gec Malinac* (oznaka dodatnog razlikovanja). Dvorječni pridjevci kombiniraju više oznaka kao u primjerima *Kovachich mali Plemeniti*, *Kovachich veliki plemeniti*.

Višerječni pridjevci označavaju na čijem imanju osobe žive ili rade: *Malovich (na gruntu Ishek)*, *Odalj na gruntu Margetić*, *Bakran na gruntu Pavichich*.

Osobno ime i prezime ili osobno ime, prezime i pridjevak

Dio formula sadrži samo osobno ime i prezime, npr. *Josef Szopich (18. st.)*, *Matek Laczkovich*, no kod imensko-prezimenske formule zabilježeni su također različiti pridjevci: *Čuk Matija udovac*, *Lacković Thomas Vid* (oznaka udovištva); *Stěpan Šestek priseljeni*, *Ivan Vrban priženjen*, *Peter Radović priložnik* (oznaka novog ili neobičnog položaja u zajednici); *Lacković Nobilis Antonius*, *Wayvoda*⁹ *Gywrko Thonkowych (16. st.)*, *Teklić Nobilis Josephus* (oznaka plemenitstva/titule); *Matthia Junioris Szrebrich (18. st.)* (dodatna oznaka razlikovanja za sina istog imena); *Gec Ivan Szredni* (redosljeđ u obitelji ili možda položaj kuće u selu).

Višerječne formule s prezimenom nalazimo npr. u primjerima: *Čuk Tomo brat et ud.*, *Čuk Matić sin A.*, *Čuk Jakob nez. sin Anice*, *Josephus filius legitimus Josephi Vranich et Agata Czetrich (MK 1770)*, *Stephanus filius Legitimus Simonis Vranich et Agatha Gmazel (MK 1770)* (oznaka srodstva, nezakonitosti i sl.); *Berek Rudolf iz H.*, *Čuk Josephus ex a.*, (uz topografsku oznaku); *Teklić Nobilis Josephus ex A.* (topografska oznaka i oznaka plemenitstva).

Primjeri s oznakama kao *aliter*, *recheni*, *dictus* i drugo prezime, ukazuju na još nepotpunu ustaljenost prezimena: *Josephus Janekovich aliter Trohar Parvus Viduus*, *Bradich aliter Chuk*, *Lovrić inače Dužić Mathias*, *Jakshich recheni Koszina*, *Gasparich mali dictus Geczeti...*

Posebno su zanimljivi primjeri iz *Status animarum* – popis duša sela: *Hrastelnica*, *Palanjek*, *Tišina Erdeljska*, *Galdovo*, *Pračno Staro*, *Žabno za godinu 1844.*, gdje su dodatne oznake nužne radi razlikovanja nositelja istih prezimena: *Margetich Dolnji*, *Margetić Dolnji Imbro*, *Milichich Mali*, *Milichich Veliki*, *Malovich (na gruntu Ishek)*, *Odalj na Gruntu Margetich*, *Kiletich na gruntu Stefec*, *Bakran dolni*, *Bakran na gruntu*

9 Vojvoda je bio najviši funkcionar sisačke provincije, izabran od strane seljaka (prema ispravi Zagrebačkog kaptola iz 1470.). (Adamček 1980: 440).

Pavishich, Ivichinec dolni Mato, Ivichinec Sturlich, Ivichinec veliki, Ivichinec Vojvoda, Jakshich prvi, Jakshich drugi recheni Koszina, Janković veliki, Klarich mali, Klarich veliki, Logomerecz Veliki, Osvald mali, Osvald veliki, Gec Andro dolni, Gec gorni Tomo, Gec Ivan Szredni, Gec Malinac, Gec Mihalij recheni dr. Oznake nisu dosljedno pisane velikim ili malim slovom (Mali, mali, Veliki, veliki) što sugerira funkcionalnu, a ne formaliziranu upotrebu.

Imenske formule kod ženskih osoba

Kod ženskih osoba imenske formule drugačije su strukturirane.

Imenske formule bez prezimena

Često izostaje prezime, posebno u ranijim zapisima iz 16. stoljeća: *Relicta Ielka, Relicta Luczya, Relicta Elena, Relicta Marytza inquilina, Marica sluga, Jana szluga, Jana szluga...*

Imenske formule s prezimenom

Kada se koristi prezime (ako nije drugačije navedeno, radi se o primjerima iz 19. st.), kombinacije su različite: *Marica Domitrović, Barbara Czvetnich* (osobno ime i prezime); *Margaretha Roganka* (MK 1672.), *Marg¹⁰. Szuetopetrichka* (MK 1670.), *Jage Šajkovička* (osobno ime i žensko prezime s nastavkom -ka¹¹); *Berek Helena nat. Čaić, Berek Maria n. Karamarković, Čuk Jane r. Lovrić* (osobno ime, prezime po mužu, djevojačko prezime iza oznake *nata/rođena*); *Berek Dorothea n. Jagatić vid.* (osobno ime, prezime po mužu, djevojačko prezime uz oznaku udovištva); *Relicta Magda Bezwch* (16. st.), *Relicta Anna Laczkowych* (16. st.), *Ruža udova Krpan* (1870.) (osobno ime, prezime i oznaka udovištva); *Relicta Lonchar, Relicta Heph* (16. st.), *Relicta Brodarych* (16. st.) (samo prezime i oznaka udovištva); *Relicta Andreasyca, Relicta Lepanowycza, Relicta Gywrgewycza* (sve iz 16. st.) (žensko prezime i oznaka udovištva); *Relicta Dora Wnycheycza* (16. st.), *Relicta Dora Markoycza* (16. st.), *Relicta Elena Dyakowycza*¹² (osobno ime, žensko prezime i oznaka udovištva); *Dorothea vid. Emer. Jakopović* (osobno ime i čija je udovica); *Relicta Thomae Wranych, Relicta Petri Kwzmych, Relicta Marci Bezwch* (svi primjeri iz 16. st.) (oznaka udovištva i čija je udovica – osobno ime i prezime muža). Najopširniji su zapisi tipa *Jela ud. Blaža Šesteka r. Tuškanec, Mara r. Kukorić ud. Vranić, Čuk Jage ud. Antuna, Berek Agatha n. Lovrić Vid. Josephi, Berek Maria vid. Lovrić Grego, Zečić Helena n. Bezuh vid. Mich.* (osobno ime, djevojačko prezime iza oznake *r. „rođena“ / n. „nata“* i čija je udovica, pri čemu je muž naveden ili samo prezimenom ili osobnim

10 U maticama iz 18. i 19. st. često su osobna imena zapisivana skraćeno za razliku od prezimena (*Matt. Sipus, Magd. Paulich, Mar. Antolchich, Hel. Gorup, Barb. Koczkar*), što upućuje na važnost prezimena kao sredstva identifikacije. Osim toga, repertoar osobnih imena bio je ograničen jer se radilo o isključivo kršćanskim imenima, tako da se i iz tek nekoliko početnih slova osobnog imena uglavnom jednoznačno moglo zaključiti o kojem se osobnom imenu radilo.

11 Tvorba „ženskog“ iz „muškog“ prezimena uz pomoć nastavka -ka, prisutna i kod ostalih slavenskih naroda, svjedoči o ekonomskoj ovisnosti žene o mužu.

12 Radi se o andronimima. Njima se „izriče pripadnost žene mužu (npr. Júrínica, Mârkovica...). Ne dobiva ih osoba rođenjem (kao prezime), niti nakon rođenja (kao osobno ime), nego u zrelijoj dobi.“ (Nosić 1993: 48).

imenom i prezimenom). Ponegdje su uključene službe ili topografske oznake: *Jelenić Kata, služavka, Čuk Kata iz B., Berek Ida ex. A.*, a prisutne su i formule s dodatnim prezimenom: *Maria Janekovich aliter Trohar*. Nailazimo i na složene formule koje povezuju više sastavnica, npr. *Sofia Glavanović sluškinja, u Sisku služeća rodom iz Gline; Magdalena Klarić majoris vidua nata Cetrić; Andreas Luketich relictā in vivis ezoze Catharina*.

Kriteriji za identifikaciju sisačkih prezimena

Da bi neko prezime moglo biti „sisačko“ mora ispunjavati dva kriterija: da se u prezimenskoj građi pojavljuje kontinuirano barem 150 godina unazad te da se nalazi u aktualnom popisu stanovništva (za 2001. godinu), dakle da je dio suvremenog prezimenskog fonda Siska, tj. grada Siska s pripadajućim mu naseljima¹³.

Kako bi se uopće pristupilo analizi, bilo je potrebno izraditi bazu prezimena u obliku popisa / rječnika sisačkih prezimena¹⁴ koji sadrži podatke o oblicima zapisa dotičnoga prezimena kroz povijest s kronološki navedenim godinama pojavljivanja.

U cjelokupnoj prezimenskoj građi izdvajaju se prezimena koja se u zapisima neprekidno pojavljuju od 1871. do 2001., dakle više od 130 godina. Budući da se radi o popisu stanovništva iz 1871., a ne o Matici krštenih, može se pretpostaviti da su nositelji tih prezimena rođeni barem dvadesetak godina ranije, tj. oko 1850. godine, što ih čini relevantnima za uvrštenje među sisačka prezimena. To dodatno potvrđuje i lokalna percepcija, jer Sišćani nositelje tih prezimena nazivaju „starim Sišćanima“ ili „starim sisačkim familijama“.

Uočena su i prezimena koja su zabilježena jednom prije nekoliko stoljeća, a potom se ponovno pojavljuju tek u posljednjem popisu iz 2001. godine. Tako su, primjerice, prezimena *Vančić* i *Vidačić* zabilježena još 1499. (kao *Vanchich* i *Vidachich*), a potom ponovno tek 2001. Slično vrijedi i za prezime *Zuberh* iz 1613. koje se 2001. javlja kao *Zuber* te za prezime *Thwskan* iz 1591. koje se pojavljuje kao *Tuskan* 1702. i 1729., a potom kao *Tuškan* 2001. godine. Još je više prezimena koja se bilježe jednom u 15. ili 16. stoljeću, a zatim ponovno u popisima stanovništva iz 1991. i 2001., poput prezimena *Zelych* (1591.), koje se javlja kao *Zelić* u 1991. i 2001. godini. Što se u međuvremenu događalo s nositeljima tih prezimena? Moguće je da njihova prezimena nisu iščitana iz dokumenata zbog nečitkosti zapisa, da su bila zabilježena u godinama izvan analiziranoga korpusa ili da su u međuvremenu nestala iz Siska, pa se ponovno pojavila kao posljedica doseljavanja. Postavlja se pitanje: treba li ih smatrati sisačkima? Ako je prezime zabilježeno samo jednom u 15., 16. ili početkom 17. stoljeća, a potom tek u popisima iz 1991. i 2001., ali ne i u onom iz 1948., ono nije uključeno među sisačka

13 Prema popisu iz 2001. godine Sisku pripadaju 34 naselja: Blinjski Kut, Budaševo, Crnac, Čigoč, Donje Komarevo, Gornje Komarevo, Greda, Gušće, Hrastelnica, Jazvenik, Klobučak, Kratečko, Letovanci, Lonja, Lukavec Posavski, Madžari, Mužilovčica, Novo Pračno, Novo Selo, Novo Selo Palanječkčćo, Odra Sisačka, Palanjek, Preloščica, Sela, Sisak, Stara Drenčina, Staro Pračno, Staro Selo, Stupno, Topolovac, Veliko Svinjičko, Vurot, Žabno.

14 Zbog svoje opsežnosti ovaj popis nije dio ovoga rada. (Rječnik sisačkih prezimena vidi u: Šimek Cvitković 2013: 223–442)

prezimana jer za to nema dovoljno potvrda o njegovoj kontinuiranoj prisutnosti u proteklih 150 godina. S druge strane, ako je prezime zabilježeno krajem 17. ili u 18. stoljeću, uključeno je u korpus sisačkih prezimana, možda u ponekim slučajevima i neopravdano, ali uz dojam barem prividne dvostoljetne prisutnosti na ovom području.

Upitna su bila i prezimana koja nisu zabilježena u popisu stanovništva iz 1948. godine. Ova poslijeratna godina označava razdoblje privremenih prekida boravka dijela stanovništva na ovom području, ponajprije zbog ratnih i poratnih okolnosti. Preseljenja su tada bila učestala, iako često kratkotrajnoga karaktera. Uz to, popisne su liste često bile nečitke, što je moglo dovesti do pogrešnoga iščitavanja podataka. Zbog toga su takva prezimana ipak uvrštena u korpus sisačkih prezimana jer postoji veći broj potvrda o njihovu postojanju u drugim razdobljima. Primjerice, prezime *Dragović* zabilježeno je 1499. (*Dragowich*), 1543. (*Dragowych*), 1678. (*Dragovich*), 1680. (*Dragouich*), 1722. (*Dragouich*), 1991. (*Dragović*, *Dragović*) i 2001. (*Dragović*). Slično vrijedi i za prezime *Tominić*: 1591. (*Tomynych*), 1613. (*Thominich*), 1698., 1721. i 1722. (*Thominich*), 1783. i 1848. (*Tominich*), te u popisima iz 1892., 1991. i 2001. godine (*Tominić*).

Postoje prezimana koja su bila prisutna na ovom području tijekom posljednjih 150, 200 i više godina, pa čak i u popisu stanovništva iz 1991., ali ih u popisu iz 2001. više nema. U većini slučajeva riječ je o posljedicama raseljavanja tijekom Domovinskog rata. Budući da nisu zabilježena kao živuća prezimana na sisačkom području 2001. godine, nisu uključena u korpus sisačkih prezimana.

Prezimana predstavljaju izrazito dinamičan sustav, zbog čega ih je nerijetko teško dosljedno pratiti i klasificirati. U okviru ove analize moguće je da su neka prezimana pogrešno svrstana među sisačka, kao što je moguće i da su neka, uslijed rada na reprezentativnom uzorku umjesto na cjelokupnoj dostupnoj građi, ostala neobuhvaćena. Također, pojedina prezimana, koja su još 2001. bila prisutna na sisačkom području, danas se više ne mogu smatrati sisačkima s obzirom na iseljavanje ili smrt posljednjih nositelja.

Ova pojava upućuje na to da prezimana nisu samo jezični znakovi, već i nositelji širokoga spektra jezičnih i izvanjezičnih informacija o društvenim, demografskim i povijesnim procesima određenoga prostora. Analiza prezimana stoga pruža dragocjen uvid u društvenu dinamiku i povijesne mijene sisačkoga kraja predstavljajući važan izvor za njegovo bolje razumijevanje. U tom smislu, ovaj rad, temeljen na analizi reprezentativnog uzorka, predstavlja tek početni korak u prepoznavanju potencijala koje sustavno i interdisciplinarno istraživanje prezimenske građe može pružiti, kako s aspekta lingvistike, tako i s aspekta povijesne demografije i kulturne baštine.

Povijesni migracijski tokovi i njihov odraz u prezimenima Siska

Sisački prostor je zbog svog strateškog položaja oduvijek privlačio osvajače. Jedna od najvećih i najtežih ugroza zasigurno su bili prodori Turaka u 16. st. Pokupski je kraj početkom toga stoljeća bio dobro naseljen zahvaljujući stanovništvu koje je došlo iz istočnijih i južnijih područja u bijegu pred Turcima, a krajem stoljeća, kada turska vojska stiže do sisačkoga prostora, dolazi do bijega stanovništva pred turskom ugro-

zom, a sisačko je vlastelinstvo opustošeno.¹⁵ S ciljem naseljavanja opustošenoga kraja, ali s plodnom zemljom, početkom 17. st. dolazi do koloniziranja posjeda i naseljavanja sisačkih sela. Dolaze zainteresirani novi naseljenici, a u nekim selima naseljavaju se tzv. vazalni plemići koji su u zamjenu za oslobađanje od feudalnih tereta obavljali vojnu službu i određene druge obveze.¹⁶ Sisačko vlastelinstvo je, naime, bilo feudalna gospoštija Zagrebačkoga kaptola i to od 12. st. pa do sredine 19. st.

Početkom 19. st. (1838. godine) Kaptol Sisku daje statut i proglašava ga trgovištem. Iako se u analiziranim dokumentima često spominje *oppidum Sisek*, Sisak je do toga vremena zapravo smatran selom i većina stanovnika bili su seljaci. Međutim, dobivši statut trgovišta trebalo je, među ostalim, izgraditi trgovačka skladišta i to na obali Kupe gdje su se nalazile drvene seljačke kuće. Budući da su se te kuće mogle rastaviti i ponovno sastaviti, oni stanovnici koji su htjeli postati građani trgovišta svoje su kuće preselili koju ulicu dalje od Kupe, a oni koji su željeli ostati seljaci, preselili su se zajedno sa svojim kućama u obližnja sela (Buturac 1960: 292–293). Time su mnoga prezimena nestala iz samoga Siska i postala prezimenima susjednih sisačkih sela. Došlo je do promjene s obzirom na zanimanja stanovništva Siska. Tu sada žive trgovci, obrtnici i drugi bezemljaši.

Kaptolsku vlast potom početkom 19. st. kratko zamjenjuje francuska u vrijeme napoleonskih ratova, a nakon toga austrijska.

Događaji u relativno bliskoj prošlosti Prvi i Drugi svjetski rat, Domovinski rat te snažne gospodarske promjene krajem 20. i početkom 21. st. također su uzrok promjene demografske i socijalne slike stanovništva na ovom području. I danas svjedočimo odlascima stanovnika, ne samo s našega sisačkog područja nego i iz zemlje, ali i doseljavanju pojedinaca u Sisak, uglavnom zbog ekonomskih razloga. Pred dvadesetak godina u Sisku i okolici nastanilo se npr. nekoliko kineskih obitelji koje su tu već dobile i svoje prve potomke, a u novije vrijeme tu su migranti iz Nepala, Indije i centralne Azije od kojih dio ovdje potencijalno može osnovati obitelj. Slijedom svih ovih, naravno i svih onih nespomenutih, ratnih i gospodarskih događanja u bližoj i daljoj prošlosti, svjedočimo naseljavanju i raseljavanju stanovništva na sisačkom području, a time i dolasku i nestanku pojedinih prezimena u ovom kraju. Kako nestaju ljudi, tako zauvijek nastaju i pojedina prezimena, a pojavljuju se neka nova iz sve udaljenijih dijelova svijeta, te se upravo na temelju svog mobilnog karaktera potvrđuju kao živa i dinamična pojava koju nikada ne možemo do kraja i bez ostatka opisati.

Prezimena, u tom kontekstu, pružaju dragocjene podatke o vremenu i pravcima doseljavanja stanovništva na ovo područje. Tako, primjerice, o razdoblju turske ugroze svjedoče prezimena muslimanskoga podrijetla poput: *Bašić, Bežanić, Ćurić, Hadrović, Hatić, Kasun, Keleković, Jusić, Pašić, Pezelj, Sadak, Serdar, Sertić, Šajković* i dr. Nositelji

15 Do koje je mjere prostor popaljen i opustošen dobro ocrtava opis iz sačuvanog registra podavanja prosa iz 1592. u kojem stoji da nakon borbi oko Siska 1592. – 1593. sisačka tvrđava više nema nijednog kmeta te da su popisivači uz 22 sela napisali da su u potpunosti spaljena i da u njima više nema nijednog stanovnika (Adamček 1987: 127) te da se više ne vode ni registri svinja koje je dotad ubirao Zagrebački kaptol (Adamček 1980: 282).

16 Vazalni plemić, tzv. predijalac, *Jakov Benčak* tako je npr. dobio obvezu da naseli novim stanovništvom selo Jazvenik (Adamček 1987: 527).

tih prezimena vjerojatno su izbjegli s prostora već ranije osvojenih od Osmanlija naselivši se na sigurnije područje današnjega Siska. I prezime *Kaurić* može se dovesti u vezu s tim razdobljem jer riječ *kaurin* označava kršćanina koji nije bio podanik Osmanskoga Carstva.

Pripadnost Hrvatske Austro-Ugarskoj Monarhiji i njezina nastojanja da naseli opustošena područja Vojne krajine potvrđuju se i prisutnošću prezimena njemačkoga (npr. *Albert, Fridrich, Fuksa, Hanzic, Horn, Hubelić, Koloman, Miller, Muller, Müller, Pintarić, Schwarz, Šmit, Šmidt, Šnajder, Šoštarić, Špoljar, Štampfel, Švarc, Weiss, Žagar...*) i mađarskoga podrijetla (*Kiš, Sabo, Šipuš, Španić, Španović, Tot, Toth...*). Ipak, treba naglasiti da prezime koje ima stranu jezičnu osnovu ne znači nužno i strano podrijetlo njegova nositelja. Ne treba zanemariti ni prezimena etnonimskog postanja, poput *Madžar, Mađar, Mađer, Mažer, Mađarac, Mađarić, Mađerić* koja svjedoče o prisutnosti i doseljavanju mađarskoga stanovništva na ovo područje.

S obzirom na navedena povijesna zbivanja, migracije stanovništva i prisutnost različitih političkih tvorevina na našem području razumljiva je prisutnost inojezičnih elemenata u našim prezimenima. Ponajprije je riječ o apelativnim leksemima koji označavaju različita zanimanja i obrte, prije svega njemačkoga podrijetla: *Miller, Muller, Müller* < njem. *Müller* (mlinar), *Pintarić* < njem. (Faß)binder (bačvar), *Šmit* < njem. *Schmied* (kovač), *Šnajder* < njem. *Schneider* (krojač), *Šoštarić* < njem. *Schuster* (postolar), *Špoljar* < njem. *Sporer* (bravar), *Žagar* < njem. *Säger* (pilar), u manjoj mjeri mađarskog: *Sabo* < mađ. *szabo* (krojač), *Šipus* < mađ. *sipos* (svirač) i turskog podrijetla: *Čurić* < tur. *kürkçi* (kožuhar, krznar), *Pezelj* < tur. *peza* (svodilja), *Šajković* < tur. *şajk* (čoha slična suknu domaće izrade) te aloglotskim osobnim imenima prije svega latinskoga porijekla (prema preporuci crkve nakon Tridentskog sabora djeci su, naime, uglavnom bila nadijevana svetačka imena latinskoga ishodišta, no budući da su bila gotovo u potpunosti udomaćena, više se nisu osjećala kao strani elementi u jeziku) i nešto manje njemačkoga (*Albert* < njem. *Albert, Fridrich* < njem. *Friedrich, Hanzic* < njem. *Hans, Hubelić* < njem. *Hubert, Majnarić* < njem. *Meinhardt*) te turskog ishodišta (*Bešanić* < musul. os. ime *Beša, Bešir, Hadrović* < *Hadro, Hajdar, Jusić* < *Jusuf*). Manji dio prezimena stranoga ishodišta je nadimačke motivacije: *Schwartz, Schwarz, Švarc* < njem. *schwarz* (crn), *Weiss* < njem. *weiss* (bijel), *Štampfel* < njem. *Stämpfel* (čašica za rakiju), *Fuksa* < njem. *Fuchs* (lisica), *Horn* < njem. *Horn* (rog), *Kiš* < mađ. *kis* (mali), *Legin* < mađ. *legíny* (mladić, sluga), *Sertić* < tur. *sert* (tvrđ, jak)...

Mnoga sisačka prezimena stranoga ishodišta više uopće ne doživljavamo kao takva jer su se posve prilagodila hrvatskom fonološkom sustavu, npr. *Špoljar* ili *Pintarić*. Nasuprot tomu, pojedini imenski sufiksi karakteristični za određeni strani jezik odmah odaju strano porijeklo nekih prezimena, npr. sufiks *-er* iz njemačkog jezika u prezimenima *Haler* ili *Miler*. Pritom zamjećujemo da su pojedina prezimena iz ove posljednje skupine zadržala njemačku ortografiju uz istovremeno postojanje oblika prilagođenih hrvatskomu jeziku, npr. *Schwartz, Schwarz, Haller, Müller* uz *Švarc, Haler, Miler i dr.*

Najstarija zabilježena prezimena na sisačkom području

Najstarija zabilježena prezimena na sisačkom područja u našem korpusu nalaze se u izvoru¹⁷ koji datira iz 1499. godine. Radi se o popisu kmetskih podavanja u kojem su iščitana sljedeća 153 prezimena:

Baćić (*Bathich*), Bartolić (*Bartolich*), Belčenić (*Belchenowich*), Benčić (*Benchich*), Bereković (*Berekowich*, *Berekovich*), Berleković (*Berlekowich*), Bezdaković (*Bezdakowich*), Bišvić (*Biswich*), Bizušić (*Bizwsich*), Blašković (*Blaskowich*), Blažičević (*Blasichewich*), Bogović (*Bogowich*), Bokatić (*Bokatich*), Bombeković (*Bombekowich*), Bombiković (*Bombikowich*), Brajša (*Braijša*), Bresteković (*Bresthekowich*), Brodić (*Brodicz*), Brozović (*Brozowich*), Cvetnić (*Cwethnich*), Cvitnić (*Cwitnich*), Čadović (*Chadowich*), Dimković (*Dimkowich*), Dobranović (*Dobranowich*), Dragčinić (*Dragzinowich*), Dragović (*Dragowich*), Dražinić (*Drazinowich*), Drosan (*Drosan*), Dvojak (*Dwoyak*), Fabez (*Fabez*), Fabijanić (*Fabijanijch*), Filipanović (*Filipanovich*), Filipović (*Filipovich*), Gučić (*Gouchich*), Hubelić (*Hubelich*), Hatić (*Hathich*), Hergešić (*Hergessich*), Hrabić (*Hrabich*), Ivanković (*Ivankovich*), Ivoš (*Iwsch*), Jagišić (*Jagichich*), Jagitić (*Jagithich*), Jagodić (*Jagodich*), Jajković (*Jagodich*), Jakopović (*Jakopowich*), Jakopovich, Jachopowich), Jambriković (*Jambrikowich*), Janeković (*Janekowich*), Jarovlić (*Jarowlich*), Kerhen (*Kerhen*), Kolutić (*Kolutych*), Komarac (*Komarzs*), Kozić (*Kozich*), Krajač (*Krayach*), Krajačić (*Kraijachich*), Kroharić (*Kroharich*), Kukenović (*Kukenocich*), Kunić (*Kwnich*), Lac (*Lacz*), Lah (*Lah*), Lončarić (*Loncharich*), Lubanić (*Lubanich*), Lučić (*Lutchich*), Lukačević (*Luka(chewich)*), Magdić (*Magdic*), Manorović (*Manorowich*), Marković (*Markowich*), Martinković (*Martinkowich*), Matijačić (*Matiyassich*), Matejašec (*Matheassecz*), Matijašinić (*Matiasinich*), Matijčić (*Mathiychich*), Matijusinić (*Mathiwsinnich*), Matinić (*Mathinich*), Martinković (*Marthinkovich*), Matković (*Mathkowich*), Mavrović (*Mawrowich*), Mihanić (*Mihanich*), Mištrović (*Mistrowich*), Mitanković (*Mithankowich*), Movrinović (*Mowrinowich*), Mrazić (*Mrasich*), Novak (*Nowak*), Pavković (*Paukowich*), Pavlečić (*Paulechich*), Pavleković (*Pawlwkwowich*), Pavliković (*Paulikowich*), Pavlinović (*Paulinowich*), Pavšić (*Pausich*), Petrelić (*Petrellich*), Petrić (*Petrchich*), Petreković (*Pethrekowich*), Petričić (*Petrichich*), Pitratić (*Pitraticz*), Povković (*Pawkowich*), Pranić (*Pranich*), Prazić (*Prazych*), Radičević (*Radichevich*), Rokota (*Rokota*), Simonić (*Simonich*), Siroković (*Syrokowich*), Skrbín (*Skrbin*), Smolko (*Zmolko*), Sopić (*Zopych*), Stančić (*Zthansich*), Stojković (*Zthoykowich*), Šajtušić (*Saytusich*), Šakić (*Saakich*), Šašo (*Sazso*), Šatović (*Sathovich*), Šimunović (*Simunowich*), Škorić (*Zkoricz*), Tomašić (*Thomasich*), Tomšić (*Thomsich*), Tonković (*Thonkowich*), Trimković (*Thrimkowich*), Tuškančić (*Thuskanchich*), Vajšeković (*Waychekowich*), Vančić (*Vansich*), Vidačić (*Vidachich*), Vidaković (*Vidakowich*), Vniah (*Wnych*), Vok (*Wok*), Vranić (*Wranich*), Zadrović (*Zadrivich*), Zibrić (*Zibrich*), Zojčić (*Zoychich*), Zrnić (*Zrnich*).

Najstarija zabilježena prezimena na sisačkom području ne podrazumijevaju automatski da se radi o najstarijim sisačkim prezimenima. Jedan od kriterija da bi

17 ACA 1499, Fasc. 49 Nr 1

prezime bilo sisačko je da se ono nalazi u aktualnom prezimskom fondu, dakle u našem istraživanju u popisu stanovništva iz 2001. godine. Prezimana *Lah*, *Šašo* i *Škorić* potvrđena su doduše u izvorima 1499., 1991. i 2001. godine, međutim, između toga je vremenski jaz od gotovo pet stotina godina bez i jedne njihove potvrde, što najvjerojatnije upućuje na to da u tom vremenu navedena prezimana, možda zbog odlaska njihovih nositelja, možda zbog njihove smrti, uopće nisu bila prisutna na našem području. Nailazimo također na niz prezimana koja su od 1499. kontinuirano stoljećima bila prisutna na sisačkom području, neka čak do početka 20. st., da bi potom nestala (*Blažičević* 1499. – 1948., *Dimković* 1499. – 1680., *Gučić* 1499. – 1991., *Jambriković* 1499. – 1613., *Pavliković* 1499. – 1613., *Tuškanic* 1499. – 1722. itd.). Dakle, ni ona se ne mogu ubrojiti u „sisačka“.

Najstarija sisačka prezimana

Uvažavajući oba kriterija (150 godina kontinuirane prisutnosti na ovom području te prisutnost u aktualnom prezimskom fondu, stanje 2001. godine), od gore navedenih najstarijih prezimana na sisačkom području 51 prezime (33 %) može se nazvati „sisačko“, što iznosi 9 % od ukupnoga broja današnjih sisačkih prezimana.

Najstarijim sisačkim prezimenima shodno tome pripadaju: *Bačić*, *Bartolić*, *Benčić*, *Brleković*, *Blašković*, *Bogović*, *Brozović*, *Cvetnić*, *Dragović*, *Draženović*, *Fabijanić*, *Filipović*, *Hatić*, *Hergešić*, *Ivanković*, *Jagodić*, *Jakopović*, *Janeković*, *Janković*, *Komarac*, *Kozić*, *Krajačić*, *Lončarić*, *Lukačević*, *Lučić*, *Magdić*, *Marković*, *Martinković*, *Matković*, *Novak*, *Pavković*, *Pavličić*, *Pavlinović*, *Petreković*, *Petračić*, *Pranić*, *Pranjić*, *Radičević*, *Smolko*, *Sopić*, *Stančić*, *Šatović*, *Šajtušić*, *Šimunović*, *Skrbin*, *Tomašić*, *Tonković*, *Vidaković*, *Vranić*, *Zadrovic*, *Zrnić*.

Ovo je naravno premali uzorak za neku ozbiljniju analizu, no što se motivacije tiče, uočavamo prema očekivanju najviše prezimana motivirana osobnim imenima, kako idiolotskim (npr. *Cvetnić*, *Dragović*, *Jagodić*, *Radičević*, *Stančić*...) tako i aloglotskim (npr. *Blašković*, *Fabijanić*, *Jakopović*, *Lučić*, *Pavlinović*, *Tomašić*), zatim nadimcima (*Komarac*, *Skrbin*...) i zanimanjima (*Lončarić*, *Krajačić*...).

Motivacijska analiza sisačkih prezimana

Prema motivima¹⁸ nastanka prezimana se mogu razvrstati u sljedeće četiri skupine:

I. Prezimana motivirana osobnim imenima

II. Prezimana motivirana nadimcima

III. Prezimana motivirana nazivima zanimanja i nazivima za obnašanje kakve službe

IV. Prezimana motivirana etnicima i etnonimima.

18 Suvremena onomastička literatura i europska antroponomastička teorija dijele prezimana na četiri osnovne kategorije: na prezimana motivirana osobnim imenima, zatim nadimčakog, etničkog i etnonimskog podrijetla te na prezimana motivirana zanimanjima odnosno obrtima. Ovakvu podjelu preuzeo je i naš poznati onomastičar, akademik Šimunović (1995: 13–20) koji uz ove kategorije postavlja pitanja: ČIJI SI?, KAKAV SI?, OTKUD SI? i ŠTO SI? ČIME SE BAVIŠ?

Prezimana motivirana osobnim imenima

Prezimana ove skupine najbrojnija su i najčešća, kako u hrvatskim, tako i u europskim okvirima, a među njima ima najviše patronima¹⁹ i matronima²⁰. Među sisačkim prezimenima ovoj skupni prezimana pripada najveći dio prezimana, njih 49,2 % ili 274 od 557, a mogu se podijeliti na prezimana sa svetačkim imenom u svojoj osnovi i na prezimana s narodnim imenom u svojoj osnovi.

Prezimana sa svetačkim / biblijskim osobnim imenom u osnovi

Prezimana sa svetačkim imenom u svojoj osnovi tvore najveću motivacijsku skupina kojoj pripada 72,3 % sisačkih prezimana motiviranih osobnim imenom. U našem korpusu to su sljedeća prezimana: *Albert* (< lat. *Albertus*), *Androšić* (< *Andrija*, lat. *Andreas*), *Antolčić*, *Antolec*, *Antolić*, *Antolović*, *Antunović* (< *Antun*, lat. *Antonius*), *Augustinović* (< *Augustin*, lat. *Augustus*), *Balenović* (< *Baltazar*), *Barić* (< *Barbara*), *Bartolić*, *Bartolović* (< *Bartol*, lat. *Bartolomeus*), *Bašić* (< *Sebastijan*, lat. *Sebastianus*)²¹, *Benčić*, *Benišek*, *Benković* (< *Benedikt*, lat. *Benedictus*), *Bernardić*, *Bernić* (< *Bernard*, lat. *Bernardus*), *Blašković*, *Blazina*²², *Blažeković*, *Blažević*, *Blažinčić*, *Blažinić* (< lat. *Blasius*), *Brlečić*, *Brleković* (< *Bernard*), *Broz*, *Brozović* (< *Ambroz*, lat. *Ambrosius*), *Ceković* (< *Celestin*, lat. *Caelestinus*), *Cicak* (< lat. *Caecilia*), *Curić*²³ (< *Ćiril*, lat. *Kýrillos*), *Domitrović* (< *Dimitar*, grč. *Dēmētrios*), *Duić*, *Dujić*, *Dujmović* (< *Dujam*), *Đuračić*, *Đurak*, *Đurđević*, *Đurek* (< *Juraj*, lat. *Georgius*), *Fabijančić*, *Fabijanić* (< lat. *Fabianus*), *Ferenčak* (< lat. *Franciscus*), *Filipović*²⁴ (< lat. *Philippus*), *Franić* (< lat. *Franciscus*), *Gal*, *Galić*, *Galović*²⁵ (< lat. *Gallus*), *Gašparić*, *Gašparović* (< *Gašpar*, lat. *Gasparus*), *Gec* (< lat. *Gregorius*), *Gregec*, *Gregorec*, *Gregorek*, *Gregorić*, *Gregurek*, *Gregurinčić* (< lat. *Gregorius*),

- 19 Patronimi su prezimana nastala prema imenu oca, a oblikuju se dodavanjem posvojnih nastavaka poput -ov (npr. *Ivanov*), -ev (*Jurjev*) i -in (*Tomin*). Na te oblike često su se nadovezivali nastavci za tvorbu hipokoristika kao što su -ić, -ac/-ec, -ak/-ek, -ica, -ski, koji su prvotno označavali mlađu osobu, tj. sina nositelja tog imena (npr. *Vulić je mladi Vule*, *Tomek mladi Tomo*...). Kada su se ti hipokoristični sufixi spojili s posvojnicima, dobivali su značenje „sin od“, primjerice, *Ivan* > *Ivanov* > *Ivanović*, *Tomo* > *Tomin* > *Tominac* (Šimunović 1995: 16). Putanec (1976: 27) put nastajanja prezimana opisuje: „osobno ime > deminutiv > ime po ocu > ime više obitelji (naselje) > prezime“; primjer: „*Petar* > (mali *Petar*) *Petrić* > (njegova obitelj) *Petrići* > *Petrić* (za jednu osobu)“.
- 20 Matronimi (prezimana koja su nastala prema osobnom imenu žene/majke) pojavljuju se mnogo kasnije od patronima, što je zasigurno odraz društveno podređenog položaja žene. Najčešće je prezime nastalo prema ženskom imenu ako se radilo o udovicama ili izvanbračnoj djeci ili nekoj osobito važnoj i po nečemu značajnoj ženi.
- 21 Prezime *Bašić* moguće je dovesti u vezu i s baša (turski baša „starješina“). To znači da ovo prezime može također biti motivirano i zanimanjem, tj. nadimkom. Vidović (2008: 161) ga ubraja u prezimana motivirana nadimkom, preciznije ponašanjem nositelja.
- 22 Moguća je također motivacija prema zanimanju – čovjek koji izrađuje blazine (blazina „perina“)
- 23 Ovo prezime Vidović (2010: 87) navodi kao primjer prezimana u kojima su „uščuvani različiti odrazi svetačkog imena *Juraj* (dalmatski *Curić*, latinski *Juračić*)...“
- 24 Kod nekih prezimana, poput ovoga, nailazimo na dvojak izgovor: *Filipović*/*Filipović* pri čemu je oboje ispravno. Naglasak u prezimenima može imati i razlikovnu ulogu; Šimunović navodi primjer prezimana *Zelić* koje se, iako ne pripada „sisačkim prezimenima“, također nalazi među današnjim prezimenima Siska: „U sjevernoj Dalmaciji *Zelići* su Srbi, a *Zelići* Hrvati, pa ih akcenat nacionalno podvaja.“ (Šimunović 2008: 75).
- 25 Vjerojatna je i veza s leksemom *gal*, *gao* „crn, mrk“, što pak prezimana *Gal*, *Galić*, *Galović* svrstava u ona nadi-mačke motivacije.

Habeković, Habijan, Habjan (< lat. *Fabianus*), *Hanzić* (< njem. *Hans*, lat. *Johannes*), *Haler / Haller* (< lat. *Michael*), *Ivančić, Ivanković, Ivanović, Ivanušić, Ivičinec, Ivić, Ivković, Ivšić* (< lat. *Johannes*), *Jagatić* (< lat. *Agatha*), *Jakopić, Jakopović, Jakšić* (< lat. *Iacobus*), *Janeković, Janković, Janušić* (< lat. *Johannes*), *Jendričko* (< lat. *Andreas*), *Juhović, Jurković* (< Jurko, Juraj, lat. *Georgius*), *Kelečić* (< Klement, lat. *Clemens*), *Kireta, Kirinić* (< Kiril, Ćiril, lat. *Kýrillos*), *Klarić* (< tal. *Clara*), *Klemenčić* (< Klement, lat. *Clemens*), *Kocijančić* (< lat. *Cantianus*), *Koić / Kojić, Kontić* (< Koja, lat. *Constantinus*), *Koletić* (< Koleta, lat. *Nicolaus*), *Kostelec* (< Konstantin, lat. *Constantinus*)²⁶, *Ković* (< Jakob, lat. *Iacobus*), *Kristić* (< Kristijan, Kristofor i sl.), *Kušević, Kuzmić* (< Kuše, Kuzma), *Lekić* (< Aleksandar), *Lovreković, Lovrenić, Lovrić* (< lat. *Laurentius*), *Lučan, Lučić* (< Lucija, lat. *Lucia*), *Lukačević, Lukačić, Luketić, Lukinić, Lukšić* (< Luka, lat. *Lucas*), *Magdić* (< Magdalena, lat. *Magdalene*), *Maraković, Marčec, Markić, Marković, Markus, Markuz* (< Marko, lat. *Marcus*), *Marečić, Mareković, Marelić, Marić, Marović* (< lat. *Maria*), *Margetić* (< Margareta, lat. *Margarita*), *Martinčić, Martinić, Martinković, Martinović* (< Martin, lat. *Martinus*), *Matanović, Matejčić, Matešić, Matijašević, Matijeвиć, Matković* (< Matija, lat. *Mathias*), *Mihaljević, Miškulin* (< lat. *Michael*), *Mikloš, Mikočević, Miković, Mikšić, Mikulić* (< Mikula < Nikola, lat. *Nicolaus*), *Mintaković* (< lat. *Dominicus*), *Mitar* (< Dimitar, grč. *Demetrios*), *Ozanić / Ožanić* (< Ozana; < Žanko, Ivan), *Pavelić, Pavičić, Pavković, Pavlaković, Pavlek, Pavleković, Pavlenić, Pavlešić, Pavličić, Pavlić, Pavlinac, Pavlinić, Pavlinović, Pavlović, Pavušek* (< lat. *Paulus*), *Pejnović, Periček, Perković, Peršin, Petek*²⁷, *Petković, Petračić, Petreković, Petrić, Svetopetrić* (< lat. *Petrus*), *Pranić, Pranjic* (< lat. *Franciscus*), *Rapić* (< lat. *Raphael*), *Rebić* (< Rebeka, grč. *Rhebeka*), *Roksa* (< Rok, lat. *Rochus*), *Stipanec, Stipanić, Stipić, Štefančić* (< Stjepan, lat. *Stephanus*), *Šebek* (< Sebestijan, lat. *Sebastianus*), *Šimić, Šimunec, Šimunić, Šimunović* (< Šimun, lat. *Simon*), *Tomašević, Tomašić, Tomaško, Tomić, Tominac, Tominić, Tomljanović, Tomljenović, Tomšić* (< Toma/Tomaš, lat. *Thomas*), *Tonković* (< Antun, lat. *Antonius*), *Vidaković, Videković, Vidović, Vidušić* (< Vid, lat. *Vitus*), *Vincek, Vinković, Vinšek* (< Vinko, Vincent, lat. *Vincentius*), *Vrbanović* (< Urban, lat. *Urbanus*).

Prezimana s narodnim osobnim imenom u osnovi

Sisačka prezimana s potvrđenim narodnim imenom u osnovi čine 27,7 % prezimana nastalih od osobnih imena. Ovoj skupini pripadaju sljedeća prezimana: *Berek* (< *Berimir, Berislav*), *Bobetko* (< *Bogoljub i sl.*²⁸), *Bogović, Božić, Božičević, Božićević* (< *Bogdan, Božidar i sl.*), *Bušić* (< *Bušo: Budimil i sl.*), *Cvetković, Cvetnić* (< *Cvjetan*), *Čačić* (< *Čač/Čača*)²⁹, *Črnko* (< *Črnomir, Črnomir*), *Dobranić / Dobrenić, Dobrić, Dobrinić* (< *Dobrimir, Dobroslav*), *Dragić, Dragojević, Dragović, Draženović, Dražić* (< *Dragomir,*

26 Moguća je veza prezimana *Kostelec* i s apelativom *kostel*, *kaštel* („tvrđava“), pri čemu se može raditi o *kaštelanu*, tj. zapovjedniku straže u *kaštelu* (pa se radi o prezimenu od zanimanja) ili onome tko je živio u *tvrđavi* (pri čemu je onda riječ o prezimenu od etnika).

27 Moguća je i nadimačka motivacija („peti po redu“).

28 Moguća je veza s apelativnim leksemom *boba, bobica*, pa bi bila riječ o prezimenu nadimačke motivacije (ma-len kao *bobica*).

29 Moguća je i nadimačka motivacija.

Miodrag, Dražeslav... tj. od imena izvedenih od osnove „drag“, Dumbović (< Dub, zast. nar. os. ime)³⁰, Gruica (< Grujo), Gvozdanović (< Gvozdan), Hodalj (< Hodimir), Jagodić (< Jagoda)³¹, Jasić (< Jasen), Jezdec (< Jezdimir), Komlinović (< Komjen), Krnic / Krnjić, Krnjević³² (< Krneta), Krčelić (< Krče, Krstimir)³³, Križanić (< Kristofor), Lacković (< Vladimir i sl.)³⁴, Malivuk (< Vuk), Milaković, Miletić, Miloš, Milošić (< Milivoj, Milorad... tj. od imena od osnove „mio“), Miličić (< Milica), Panežić / Panižić (< Pane, Pantaleon), Radičević, Radočaj, Radović, Rajković (< Radislav, Radomir i sl.), Sekulić (< Sekula), Stančić, Stanešić, Stanković (< Stanislav i sl.), Stojaković, Stojanić, Stojić (< Stojan, Stojislav i sl.), Vučak, Vučić, Vučković, Vujičić, Vujnović, Vukas, Vuković, Vuksan, Vulić (< Vuk)³⁵, Zorić (< Zorislav)³⁶, Žarković (< Žarko), Živković (< Živko).

Prezimana od aloglotskih osobnih imena

U posebnu podkategoriju možemo izdvojiti sisačka prezimana nastala u pravilu od osobnih imena stranoga podrijetla – njemačkoga: Fridrich (< njem. Friedrich), Hubelić (< njem. Hubert), Majnarić, Majnerić (< njem. Meinhardt), Mankas (< njem. Koloman), Sigur (< njem. Sigismund, Sigmund), islamskoga: Bešenić (< Bešir), Hadrović (< Hadro), Hatić (< Hato), Jusić, Jušić (< Jusuf) ili engleskoga podrijetla: Oswald / Ožvald (< engl. Oswald, vjerojatnije njem. Oswald). Također prezime Rožanković (< Erazmo, lat. Erasmus)³⁷, motivirano ovim nekoć izuzetno čestim, no danas rijetkim osobnim imenom, može se ubrojiti u ovu skupinu.

Prezimana motivirana nadimcima

U ovoj skupini radi se o prezimenima nastalima prema nekom uočljivom obilježju prvoga nositelja određenoga prezimena s ciljem što jednoznačnije identifikacije. Ona pripadaju najstarijim prezimenima čije prve potvrde i u europskim i u hrvatskim³⁸ okvirima nalazimo još u srednjem vijeku.

Nadimci su lako prepoznatljive imenske strukture koje sadržajem ističu neku od bitnih značajki svojih nositelja. Budući da osoba ne daje sama sebi nadimak, već joj

30 Moguća je motivacija prezimena od etnika: *dub*, hrast (netko tko dolazi s područja bogatog hrastom).

31 Moguća je također motivacija prema nadimku (npr. rumena, crvena poput jagode) ili zanimanju (bavi se uzgojem jagoda).

32 Moguća veza s leksemom *krnj* „kojemu je dio odbijen“, pa bi se u tom slučaju radilo o prezimenu nadimačke motivacije.

33 Šimunović (2008: 107) navodi također i sljedeće: *krčalo* „uvojnica na ralu“, po čemu bi ovo prezime pripadalo skupini prezimena motiviranih nadimcima (naziv za predmete materijalne kulture u prezimenima).

34 Vjerojatnija etimologija od imena Lazar, Luka (svetačka imena).

35 Velik broj prezimena izvedenih iz osobnog imena *Vuk* svjedoči o nekadašnjoj profilaktičkoj ulozi osobnih imena. Prezimana koja potječu od općih imenica *vuk* i *medvjed* ubrajaju se među najčešća hrvatska prezimana s podrijetlom u nazivima životinja. O razlozima zbog kojih su vukovi u prošlosti percipirani kao važni za život i opstanak čovjeka, kao i o mogućim procesima (metaforičkim i metonimijskim) koji su omogućili prijelaz općih imenica u vlastita imena – imenovanje s pomoću riječi *vuk* i *medvjed* – vidi Brozović Rončević i Žic Fuchs 2005: 38–43.

36 Moguća je motivacija prema nadimku: *zor(a)* + *ić* (za osobu koja rano ustaje).

37 Prezime Rožanković moguće je dovesti u vezu i s osobnim imenom Ruža.

38 U sjevernoj Hrvatskoj prisutna su već u 11. st. (Šimunović 2008: 50).

ga nadijevaju drugi, nadimak obično označava neku uočljivu osobinu osobe (*Crnčić*, *Dužić*) ili je sredstvo razlikovanja (*Samac*), a često izražava neku uočljivu tjelesnu manu (*Bezuh*, *Kljaić*, *Šapina*...). Praktički sve može postati nadimkom pa je broj nadimaka zapravo neograničen. Stoga je često teško sa sigurnošću odrediti koji je bio motiv njihovu nastanku.

S obzirom na lekseme koji se nalaze u osnovama prezimena nadimačke motivacije, sisačka prezimena možemo podijeliti u nekoliko skupina. Razlikujemo prezimena nastala od nadimaka za:

1. tjelesne osobine, izgled čovjeka

Baljak (: baljast „koji ima bijelu pjegu u kosi ili dlaci“), *Beloglavec* (: bjeloglav, svijetle kose), *Bezuh*³⁹ (: bez uha), *Crnčić*⁴⁰, *Černelić* (: crn, čern, crne kose ili puti), *Dužić* (: dug, visok čovjek), *Grbić* (: grba), *Grudenić* (: gruda), *Hergešić* (: hrga „ljudeskara“), *Horn* (: njem. Horn „rog“), *Keleković* (vjerojatno prema: tur. kel „čela“), *Kiš* (mađ. kis „mali“), *Klaić* (: kljast, sakat), *Krakar*⁴¹ / *Kraker* (vjerojatno prema: krak, duga noga čovjeka), *Krivošić* (: kriv, savijen, vjerojatno od krivošijić), *Kuštreba* (: kuštrav), *Legin*, *Leginović* (: mađ. legin „mladić; sluga“), *Malek*, *Malović* (: mali), *Mesnjak* (: mesnat), *Ocvarek* (: čvarak), *Rogan*⁴² (: rog), *Schwarz*, *Schwartz*, *Švarc* (njem. schwarz „crn“), *Sertić* (tur. sert „tvrd, jak“), *Srebrić* (srebrne, sijede kose), *Šantek*, *Šantić* (: šantav „šepav“), *Šapina* (: šapa), *Šarec*, *Šarić* (: šaren), *Tompić* (: tompast „nezgrapan“), *Veršić* (: mađ. vörös „crven“; : lat. Ursus „medvjed“), *Vranešić*, *Vranić* (: vran „crn“, crne kose; : Franjo, lat. Franciscus – OI), *Weiss* (njem. weiß „bijel“, bijele kose i puti), *Žinić* (vjerojatno prema: franc. jeune „mlad“)

2. moralne, psihološke osobine

Divjak (: divlji), *Gorup* (: gorak), *Grubec*, *Grubić* (: grub), *Samac* (: sam), *Sanković* (: san), *Skrbin* (: skrb „briga“), *Slanac* (: slan), *Smolka*, *Smolko*, *Smolković* (: smola „peh“), *Vražić* (: vrag)

3. dijelove tijela⁴³

Bradić (: brada), *Brkanac*, *Brkanec*, *Brkić* (: brk), *Čulig* (: čulav, koji nema jedno uho, malih ušiju), *Glavanović*, *Palčić* (: palac), *Rukavina* (: ruka; rukav), *Šakanović* (: šaka⁴⁴), *Trbić* (: trbuh)

39 Mnoga prezimena iz ove skupine tijesno su vezana s onima motiviranim dijelovima tijela. Prezime *Bezuh* tako je vezano i uz izgled čovjeka i uz dijelove tijela (uho).

40 Ovdje je također moguća motivacija osobnim imenom (*Crnomir*).

41 Prezime *Krakar* moguće je povezati s istoimenim toponimom. U tom slučaju radilo bi se o prezimenu motiviranom etnikom.

42 Pandžić (1999: 85) navodi kako je današnje prezime *Rogan* nekada (u hercegovačkom kraju) bilo osobno ime.

43 Prezimena motivirana dijelovima tijela pripadaju najstarijim hrvatskim prezimenima, iako nisu hrvatska specifičnost. Znatno ranije su zabilježena kao osobna imena. Vrlo česti su u osnovama prezimena nazivi za glavu i dijelove glave, pa tako i u sisačkim prezimenima (*Bradić*, *Brkanac*, *Brkanec*, *Brkić*, *Čulig*, *Glavanović*, *Bezuh*).

44 *Šaka* istovremeno označava staru mjeru: „lakat je šest šaka po četiri palca“ (Šimunović 2008: 129).

4. rodbinske odnose

Babić (: baba „starica“; : tur. babo „otac, djed“), *Brajković* (: brajko, brat)

5. nazive biljaka i dijelove biljke

Božurić (: božur), *Djetelić*⁴⁵ (: djetelina), *Hren* (: hren), *Klasić*, *Klasnić* (: klas), *Koren* (: korijen), *Kukor* (vjerojatno prema: kukolj), *Peršin*⁴⁶, *Rožić* (: ruža)⁴⁷, *Šašek* (vjerojatno prema: šaš)⁴⁸, *Šiprak* (vjerojatno prema: šipurak, šipak), *Zrnić* (: zrno)

6. nazive životinja

Bačić (: bak⁴⁹ „bik, vol“), *Čuk* / *Ćuk*, *Fuksa* (njem. lisica), *Gmazel* (vjerojatno prema: gmaz), *Golubić*, *Kokotović* (: kokot, pijetao), *Komarac* / *Komarec*, *Kos* (: kos, vrsta ptice pjevice), *Košutić* (: košuta), *Kukić* (vjerojatno prema: kukac), *Lasić* (: lasica), *Lisec*, *Medved*, *Paun*, *Piškora* / *Piškura* (: piškora, vrsta slatkovodne ribe), *Smuđ* (: smuđ, vrsta ribe), *Zebić* (: zeba), *Zečić* (: zec)

7. nazive ljudi drugačije vjeroispovijesti

Kaurić (: kaurin, nevjernik u Osmanskom Carstvu)

8. nazive predmeta materijalne kulture

Brkljačić (: brklja „rampa“), *Liković* (vjerojatno prema: likovo „piće koje se ispija nakon dobro obavljenog posla“), *Palaić* / *Palajić* (vjerojatno prema: tur. pala „kratki široki mač kojemu je držak obično okovan srebrom“), *Pirjak* (: pirija „lijevak“), *Rupčić* (: rubac), *Šibarić* (: šiba), *Školneković* (: škola), *Štampfel* (: njem. Stämpfel „mala čašica za rakiju“), *Uzelac* (: uzao, čvor), *Žganec* (: žganci)

9. osobinu u čijoj su osnovi glagolske tvorbe

Boltužić (: tužiti se na bol), *Kihalić* (: kihati), *Kucek* (vjerojatno prema: kucati), *Kukurić* (: kukurikati), *Mrmić* (: mrmljati), *Šuntić* (vjerojatno prema: šnuti⁵⁰ „pasti na pamet“)

10. novog stanovnika u mjestu (doseljenika)

Novaćić, *Novaković*, *Novak*, *Novković* (: novi doseljenik; Novi, Novska – EK; Novak – OI), *Novotny*.⁵¹

45 Vjerojatnije se radi o motivaciji od naziva ptice – *Djetelić* od djetao / djetel.

46 Vjerojatnije se radi o motivaciji osobnim imenom *Petar*.

47 Moguća motivacija prema apelativu *rog*, hip. od *rog* – rožić. Objašnjenje motivacije ovog prezimena leži u naglasku (Šimunović 2008: 58).

48 Možda motivacija prema top. *Šaš* (u tom slučaju radi se o motivaciji etnikom) ili prema tur. *šašal* „luckast, šašav“ (motivacija prema nadimku).

49 Leksem *bak* (uz *konj*, *mačak* i *pijetao*) ima najveće prezimensko gnijezdo među hrvatskim prezimenima motiviranim zoonimskim apelativima (Brozović Rončević i Čilaš Šimpraga 2008: 42).

50 Upitna motivacija.

51 U srednjoj Europi vrlo su česta prezimena slične motivacije, a pojavljuju se uglavnom od 16. st. (Šimunović 2008: 125–126). Tijekom raznih povijesnih previranja stanovništvo se neprestano raseljavalo i doseljavalo, pri čemu su novopridošli često bili označavani kao „novaci“. Prezime *Novak* danas je peto po učestalosti u Hrvatskoj, dok se među sto najčešćih prezimena na području Siska nalaze *Novaković* (71. mjesto) i *Novosel*

Broj nadimačkih skupina odnosno vrsta nadimačke motivacije mogao bi naravno biti i veći, sve ovisi o tome u koju smo motivacijsku skupinu ubrojili određena prezimena.⁵²

Prezimana motivirana zanimanjima i nazivima za obnašanje kakve službe

Prezimana ove skupine tijesno su isprepletena s nadimcima. Riječ je o prezimenima nastalima od nadimaka u čijoj je osnovi zanimanje⁵³, odnosno ono čime se čovjek bavi ili služba koju obnaša. Ima također mnogo prezimena čija je osnova neki predmet materijalne kulture, npr. čun (*Čunčić*) pri čemu se možda upravo radi o čovjeku koji izrađuje čunove ili možda gajde (u prezimenu *Gajdek*) itd.

Prezimana motivirana nazivima zanimanja i nazivima za obnašanje kakve službe u našem su popisu sljedeća: *Ban*, *Banić* (: ban, vladarska titula), *Berač* (: berač), *Brodarac* / *Brodarec*, *Brodarić* (: brodar), *Čaić* / *Čajić* (: čauš „vođa svatova“), *Čipor*⁵⁴ (vjerojatno prema: čivčija „bezemljaš, čifčija“, tur. çiftçi „zemljoradnik“), *Čunčić* (: čun „manji plitki čamac“), *Ćurić* (: tur. ćurak „kožuh“ – kožar, krznar), *Gajdek* (: gajde), *Glavnik* (: glavnik „upravitelj posjeda, glavar vojske“), *Kapec*, *Kapić* (: kapa, pokrivalo za glavu), *Kasun* (: tur. kasun „djelitelj“), *Klobučar*, *Ključec* (: ključ, onaj koji izrađuje ključeve), *Kockar* (: kockar), *Kolar*, *Kolarić* (: kolar), *König* (: njem. König „kralj“), *Kotur* (: kotur, kotač), *Kovač* / *Kovać*, *Kovačević*, *Kovačić* (: kovač), *Kozić*, *Kozarić*, *Kozlović* (: kozar), *Krajačević*⁵⁵, *Krajačić* (: krojač), *Kralj*, *Kraljičković* (: kralj), *Kramarić* (: kramar, trgovac, njem. Krämer „trgovac na malo“), *Krpan* (: krpati, krojač), *Krznar*, *Logomer*, *Logomerac* (vjerojatno prema: lugar), *Lončar*, *Lončarević*, *Lončarić* (: lončar), *Lovas* (: mađ. lovász „konjušar“), *Lugarić* (: lugar), *Malina*, *Malin*, *Malinac*, *Mlinarić* (: mlin), *Medarić* (: medar), *Mesarić* (: mesar), *Meštrović* (: meštar „majstor“), *Miller*, *Muller*, *Müller* (njem. Müller „mlinar“), *Pašić* (: paša „naslov visokih dostojanstvenika u Osmanskom Carstvu“), *Pezelj* (: tur. peza „svodnica“), *Pintarić* (njem. Faßbinder „bačvar“), *Popović* (: pop „svećenik“), *Posilović* (vjerojatno prema: posilni), *Ribarić* (: ribar), *Sablić*, *Sabljak*, *Sabljčić* (: sablja), *Sabo* (mađ. szabo „krojač“), *Sadak* (vjerojatno prema: tur. sadâka „milostinja“), *Selanac* / *Selanec* (: seljak)⁵⁶, *Serdar* (: serdar „starješina

(91. mjesto). Šimunović (2008: 124) napominje kako su ova prezimana, unatoč njihovoj današnjoj prisutnosti u urbanim sredinama, zapravo „seoska prezimana“.

52 Ovdje smo npr. prezime *Sever* uključili u prezimana motivirana etnikom, no isto tako je moguća nadimačka skupina motivirana stranom svijeta ili nazivom vjetra, premda su prema Vidoviću (Vidović 2008: 161 koji preuzima Šimunovićovo tumačenje) „Prezimana motivirana prirodnim pojavama razmjerno (...) rijetka (npr. Bura, Jug, Jutronić, Mečava i slično) i pripadaju starijem sloju hrvatskoga prezimenskog sustava.“ Kod prezimana *Sever* također nije isključena mogućnost motivacije osobnim imenom (*Severin*, lat. *Severinus*).

53 Najviše prezimana motiviranih zanimanjima ima u sjevernoj Hrvatskoj zato što je ona najbliže europskom prostoru u kojem se u vrijeme jačanja obrta i razvijanja trgovine u kasnom srednjem vijeku pojavljivalo sve više obrtnika te posljedično tome i prezimana motiviranih obrtima kojima su se oni bavili (Šimunović i Maletić 2008: 53).

54 Moguća je i motivacija osobnim imenom: Čipo < lat. *Cyprianus*.

55 Prezimana *Krajačević*, *Krajačić*, *Sabo*, *Šnajder* potječu iz različitih jezika, ali njihova osnova sadrži semantički istu imenicu (krojač), što potvrđuje univerzalnost motivacijskih poticaja pri tvorbi prezimena.

56 Moguća je također motivacija prema toponimu Sela. U tom slučaju riječ bi bila o prezimenu motiviranom etnikom.

janjičara, vezir u Osmanskom Carstvu), *Sitarić* (: sitar), *Sopić* (: sop, sople „vrsta puhaćeg instrumenta“), *Sokolović* (: koji se bavi sokolarstvom), *Supančić* (: župan), *Šafarić* (: šafar „upravitelj imanja), *Šajković* (: šajk „čoha domaće izrade slična suknu, tur. ayak), *Šajtušić* (: šajt „vrsta grubog sukna“), *Šipuš* (: mađ. sipos „svirač“), *Šmidt, Šmit* (: njem. Schmied „kovač“), *Šnajder* (: njem. Schneider „krojač“), *Šoštarić* (: šostar „postolar“, njem. Schuster), *Španić, Španović* (: špan „upravitelj vlastelinstva), *Špoljarić* (: špoljar „bravar“, njem. Šporer), *Šubarić* (: šubara), *Šubić* (: šuba „kaput podstavljen krznom“), *Tačković* (: tačke), *Tkalčić* (: tkalac), *Varga* (: mađ. varga „kožar“), *Vratarić* (: vratar), *Zlatarić* (: zlatar), *Žagar* (: žage „pila“, njem. Säger „pilar“), *Župančić* (: župan).

Prezimana motivirana etnicima i etnonima

Prezimana od etnika

U ovu skupinu ubrajaju se prezimana nastala od naziva naselja ili određenih krajeva odnosno područja. U našem popisu na njih otpada 6,2 % prezimana: *Bakran* (: top. Bakar), *Blagaić / Blagajić* (: top. Blagaj), *Brdarić, Brižić* (: brijeg), *Dolenac / Dolenec* (: top. Dol; dol), *Dovranić* (: top. Vranić, Vranići), *Freiberger* (: top. Freiberg), *Gorički* (: top. Gorica; gorica), *Grabić* (: grab), *Grahovac* (: Grahovo)⁵⁷, *Korenić* (: top. Korenići, Korenić brdo), *Kranjec, Kranjčević* (: Kranjska)⁵⁸, *Krmpotić* (: top. Krmpote), *Majdak* (: čovjek iz područja Gorskog Kotara ili okolice Jastrebarskog), *Novosel* (: top. Novo Selo)⁵⁹, *Oriović* (: top. Orijevac, Oriovčić), *Orešić, Oršić* (vjerojatno prema: top. Orešec, Orešje), *Podkrajšek*⁶⁰, *Pomoravec* (: Pomoravlje), *Posavac/Posavec*⁶¹ (: Posavina), *Požgaj*⁶² (: top. Požega), *Prelošćan/Preloščan* (: Preloščica), *Rogović* (: top. Rogovići), *Senčar* (: top. Sveti Juraj – Šentjur), *Sever* (: sjever „strana svijeta“), *Šišinački* (top. Šišinac)⁶³, *Turopoljac* (: Turopolje), *Tuškanec* (: Toskana), *Zadrović* (vjerojatno prema: Zadar), *Zagorec*⁶⁴ (: Zagorje, onaj koji je za gorom).

57 Prezime je možda motivirano zanimanjem (osoba koja se bavi uzgojem graha).

58 Također motivacija etnonimom: Kranjec „Slovenac“.

59 Moguća i motivacija nastanka prezimana nadimkom: novosel „novi doseljenik“.

60 Sufiks *-šek* je sufiks „vrlo karakteristične prezimenske tvorbe hrvatskokajkavskog i slovenskog jezičnog područja“ (Lukenda 1992: 37).

61 Prezimana *Pomoravec, Posavac, Posavec* pripadaju skupini hidronima (prezimana motiviranih vodom) i dobar su primjer posrednog načina nastanka prezimana kada hidronim imenuje neki kraj kao zemljopisnu regiju, npr. Posavinu ili Pomoravlje (vidi Šimunović 2008: 120). Osobe koje su u sadašnjem trenutku nositelji ovog prezimana nalazile su se u trenutku nadijevanja prezimana izvan dotičnog kraja motiviranog hidronimom, što znači da je Posavec dobio prezime tek nakon što se iz Posavine doselio npr. u neko selo u Pokuplju gdje su ga ljudi identificirali kao došljaka iz Posavine, znači Posavca.

Sufiks *-(a)c* s pomoću kojeg je tvoreno ovo prezime nalazi se u središnjoj tvorbi etnika (Babić 1986: 207) i prisutan je uz varijantu *-ec* kod jednog dijela prezimana nastalih od etnika (među sisačkim prezimenima to su Dolenac, Dolenec, Pomoravec, Turopoljac, Tuškanec, Zagorec). Najviše, oko trećine, prezimana nastalih od etnika završava sufiksom *-ić*, otprilike trećina.

62 Kod ovog prezimana prisutna je tvorba uz pomoć sufiksa *-aj*, kojeg Lukenda (1992: 37) navodi kao sufiks mađarske tvorbe etničkih prezimana (*Požgaj* : Požega).

63 Možda se radi o nadimačkoj motivaciji prema običaju šišanog kumstva.

64 U članku *O prezimenu* Zagorec Frančić 2000: 43–55 daje iscrpnu analizu ovog prezimana.

Prezimana od etnonima

Ova prezimana motivirana su imenima naroda ili država, a u našem popisu ona obuhvaćaju 3,7 % prezimana koja zapravo pokazuju s kojim je narodima hrvatsko stanovništvo dolazilo u doticaj, odnosno otkuda je doseljavalo stanovništvo u naše krajeve. Sisačka prezimana motivirana etnonimima su sljedeća: *Bošnjaković* (: Bošnjak), *Čeh*, *Čerkez*, *Češković* (: Čeh), *Horvat*, *Horvatić*, *Horvatinović* (: Hrvat), *Mađžar*, *Mađar*, *Mađarac*, *Mađarić*, *Mađer*, *Mađerić*, *Mažar*⁶⁵, *Poljak*⁶⁶, *Tot/Toth* (: mađ. opći etnonim za Slavene, osobito Hrvate kajkavce), *Turk*⁶⁷, *Turković* (: Turčin), *Vlahinić*, *Vlašić* (: Rumunj, Roman, pravoslavac)⁶⁸.

Prezimana nepoznate motivacije

Brigljević, *Čavrak*, *Kličić*, *Kodrić*, *Kokorić*, *Komazec*, *Persoglia*, *Pokas*, *Šatović*, *Šmint*, *Šolić*, *Špišić*, *Šprišić*, *Vrduka*.

Udio pojedinih motivacijskih osnova u sisačkim prezimenima

Iz gornje analize proizlazi da je najviše prezimana motiviranih osobnim imenom (275 prezimana ili 49,1 %), zatim slijede prezimana motivirana nadimkom (121 ili 21,6 %), zanimanjem (93 ili 16,6 %), etnikom (36 ili 6,4 %) i na kraju etnonimom (21 ili 3,8 %).⁶⁹ Četrnaest prezimana ili 2,5 % su nepoznate motivacije.

Kod motivacije osobnim imenom jasno je vidljiva prevlast osobnih imena motiviranih svetačkim odnosno biblijskim imenom u svojoj osnovi (72,3 %) u odnosu na narodna imena (27,7 %) što je bilo predskazivo s obzirom na to da je u vrijeme kada je obveza uporabe prezimana postala propisana zakonom, odlukom Tridentskog sabora, već postojala obveza nadijevanja djeci svetačkih/biblijskih, odnosno kršćanskih imena prema svecu zaštitniku. Stoga je najbrojnija skupina osobnih imena aloglotskog

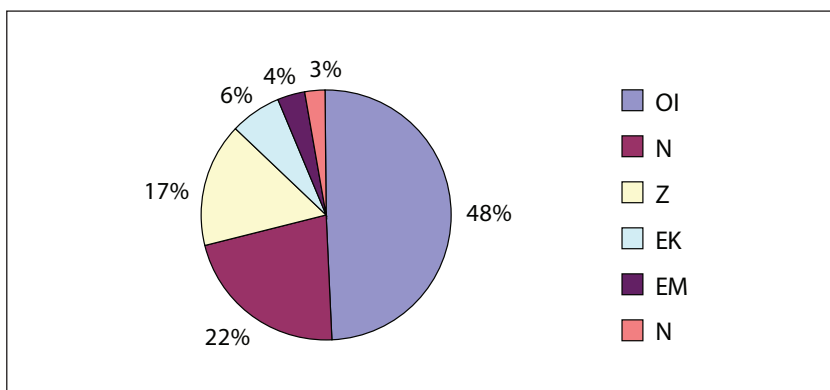
65 Ne iznenađuje mnoštvo prezimana od etnonima Mađar s obzirom na dugu sjevernu granicu s Mađarskom i višestoljetnu zajednicu Hrvatske i Mađarske.

66 Ovo prezime može biti i etnik (onaj koji stanuje u polju), vrlo često je nadimačkog podrijetla (onaj koji je rođen u polju) (v. Frančić 2002: 326).

67 Također je moguće nadimačko podrijetlo prezimana.

68 Moguća motivacija zanimanjem: vlah – stočar.

69 Motivacija osobnim imenom u pravilu je najčešća motivacija kod tvorbe prezimana. Godine 2001. na tu skupinu među sisačkim prezimenima kao što smo vidjeli otpada gotovo 49,19 % prezimana, a usporedbe radi u Metkoviću 46,34 % (Vidović 2009: 54–58), u Međimurju 32 % (Frančić 2002: 75), na nadimačku motivaciju u sisačkom kraju otpada 21,90 %, u Metkoviću 39,03 % (isti izvor), u Međimurju 28 % (isti izvor), no zanimljive su i predvidive razlike kod motivacije zanimanjima. (Inače je oko 10 % prezimana u Hrvatskoj nastalo prema zanimanjima/obrtima u vrijeme nastajanja srednjovjekovnih gradova kada su se obrti uglavnom nasljeđivali s oca na sina, te je upravo ova skupina prezimana, nastala iz zanimanja odnosno obrta, jedna od najranijih grupa nasljednih prezimana u Europi (Brozović Rončević 2004: 161).) Dok je na sisačkom području 2001. godine prezimana motiviranih zanimanjima/obrtima 16,15 %, u Međimurju ih je 28,23 %, (zatim slijede motivacije etnikom pa etnonimom), a na metkovskom području samo 5,69 % što ih svrstava na posljednje mjesto s obzirom na motivacijske poticaje. To nam jasno svjedoči o slabo razvijenom obrtništvu u Metkoviću do 19. st., dok motivacijsko preklapanje na sisačkom i međimurskom području kao dijelovima nekadašnje Austro-Ugarske Monarhije upućuje na slične političko-gospodarske uvjete na tim područjima, s tim da je zbog veće blizine europskoga prostora Međimurju (nego Sisku), taj prostor imao jače razvijeno obrtništvo, pa je zato i udio prezimana motiviran zanimanjima, tj. obrtima veći.

Slika 1. Zastupljenost pojedinih motivacijskih osnova u sisačkim prezimenima

ishodišta uglavnom latinskoga ishodišta. Međutim, ona su u tolikoj mjeri prilagođena hrvatskom jeziku da ih više nitko ne doživljava kao strana. O tome svjedoči i cijeli niz njihovih izvedenica i pokraćenica u prezimskom (naravno i imenskom) korpusu gdje npr. među sisačkim prezimenima nalazimo čak petnaest prezimena izvedenih iz osobnoga imena *Pavao* (*Pavelić, Pavičić, Pavković, Pavlaković, Pavlek, Pavleković, Pavlenić, Pavlešić, Pavličić, Pavlić, Pavlinac, Pavlinić, Pavlinović, Pavlović, Pavušek*) ili jedanaest prezimena izvedenih osobnog imena *Ivan* (*Ivančić, Ivanković, Ivanović, Ivanušić, Ivičinec, Ivić, Ivković, Ivšić, Janeković, Janković, Janušić*) što nam nedvojbeno sugerira koja su osobna imena u doba ustaljivanja prezimena bila najčešća. Većina prezimena motiviranih osobnim imenima motivirana je muškim osobnim imenima (lat. *Andreas* > *Antun* > *Antunović*, lat. *Augustus* > *Augustin* > *Augustinović*, lat. *Benedictus* > *Benedikt* > *Benišek*, lat. *Franciscus* > *Franjo* > *Franić, Ivan* > *Ivanković, Ivančić...*, lat. *Jacobus* > *Jakov* > *Jakopić, Jakšić...*, *Cvjetimir* > *Cvjetko*⁷⁰ > *Cvetković*, *Milivoj, Milisav* > *Miloš, Stanko* > *Stančić, Stanešić...*), dok se žensko ime u osnovi prezimena rijetko pojavljuje (*Barbara* > *Barbarić, Barić*, lat. *Caecilia* > *Cecilija* > *Cicak*, lat. *Lucia* > *Lucija* > *Lučić*, lat. *Margarita* > *Margareta* > *Margetić*, lat. *Maria* > *Marija* > *Marić...*), što nam svjedoči o položaju žene u društvu u vrijeme ustaljivanja prezimena. Primjećujemo također nekolicinu prezimena koja pokazuju dolazak osobnog imena njemačkim posredništvom, više (*Hanzić* < *Hans* < lat. *Johannes* = *Ivan, Orešić* < njem. *Ulrich...*) ili manje (*Fridrich* < njem. *Friedrich...*) prilagođena hrvatskom jeziku.

Prezimena nastala od nadimaka pripadaju jako starim prezimenima, a zbog velikoga broja asocijativnih veza često je nemoguće sa sigurnošću odrediti pravi poticaj za tvorbu određenoga prezimena. Je li sisačko prezime *Lisec* motivirano nadimkom koje je osoba dobila jer je imala riđu kosu poput lisičjeg krzna ili je bila lukava kao lisica ili je možda lovila lisice zbog krzna? Kao i kod prezimena motiviranih osobnim

⁷⁰ Kod prezimena izvedenih iz narodnih imena uglavnom nije moguća pretpostavka samo jednog motivirajućeg osobnog imena, npr. prezime *Cvetković* može biti izvedeno od narodnih osobnih imena *Cvjetan, Cvjetimir, Cvetimir...*, *Dragić* od *Dragomir, Miodrag* i sl.

imenima, tako i u skupini prezimena motiviranih nadimcima nalazimo prezimenske osnove stranoga podrijetla. Najviše ih je mađarskoga podrijetla (*Kiš, Legin, Leginović, Veršić*), njemačkoga (*Fuksa, Švarc, Weiss...*), turskoga (*Keleković, Sertić...*) i tek u jednom primjeru francuskoga podrijetla (*Žinić*). I ona su u nekim slučajevima prilagođena hrvatskom jeziku (*Kiš, Leginović, Sertić...*), u drugima nisu (*Schwartz, Weiss...*).

Budući da su nadimci prethodili prezimenima, često se prezimena motivirana nadimcima isprepliću s prezimenima motiviranim nazivima zanimanja ili obnašanja pojedinih službi. Možda je *Sokolić* imao „oko sokolovo“, a možda se bavio dresurom sokolova za lov. U svakom slučaju, zemljopisna zadanost prostora i naše poznavanje povijesnih zbivanja na sisačkom području može objasniti pojavu mnogih prezimena u prošlosti na ovim prostorima. Prisutnost triju rijeka na tom području sigurno je zahtijevala ljude koji će se njima služiti: brodariti i skelariti (*Brodarac, Brodarec, Brodarić*), izrađivati čamce (*Čunčić*), baviti se ribolovom (*Ribarić*) i mlinariti (*Malina, Malin, Malinac*). Okolne šume su pak tražile šumare i mjernike (*Lugarić, Logomerac*). Sisačka tvrđava imala je svoju posadu i zapovjednika (*Kostelec* – „zapovjednik straže u tvrđavi“, „onaj koji je živio u tvrđavi“), a protiv nje su vođene borbe, osobito od strane Osmanlija (*Pašić, Serdar*), koji su na kraju ipak doživjeli poraz. Podanici sisačkoga vlastelinstva služili su kao vojnici (*Glavnik, Sablić, Sablijić*), a za potrebe obrane i borbe bili su im potrebni kovači koji su izrađivali oružje (*Kovač, Kovačić, Kovačević*). Nakon turskih pustošenja, prilikom ponovnog naseljavanja, trebalo je iskrčiti mnoga područja u čemu su, osim ljudskih ruku, nezaobilaznu ulogu imale i koze (*Kozar, Kozarić, Kozlović*). Stanovništvo su u najvećem broju činili seljaci (*Selanac, Selanec*) kojima su bila potrebna kola za radove na zemlji i prijevoz sijena (*Kolar, Kolarić, Kotur, Tačković*), kao i kovači za potkivanje konja (*Kovač*). Šume i pašnjaci pružali su obilje paše za pčele, što je omogućilo razvoj pčelarstva (*Medarić*). S vremenom, kako su potrebe stanovništva rasle, jačali su i različiti obrti. Tako su djelovali krojači (*Krajač, Krajačević, Krajačić, Krpan, Sabo, Šajtović, Šajtušić, Šnajder*), lončari (*Lončar, Lončarić, Lončarević*), mesari (*Mesarić*), postolari (*Šoštarić, Varga*), bravari (*Špoljarić*), pilari (*Žagar*), bačvari (*Pintarić*), šesirdžije (*Klobučar, Kapić*), trgovci (*Kramarić*), ključari (*Ključec*), krznari i kožari (*Krznar, Šubić, Ćurić, Šajtušić*). Uslijed nastojanja Austro-Ugarske Monarhije da naseli ove krajeve, sve češće se javljaju prezimena njemačkoga i mađarskoga podrijetla (*Sabo, Šnajder, Šoštarić, Špoljarić, Pintarić, Žagar, Varga...*). Ta prezimena, često vezana uz zanimanja, svjedoče o obrtima kojima su se doseljenici bavili. Austrijanci i Nijemci bili su poznati po svojim obrtničkim vještinama, pa su mnogi od tih obrta postali dijelom hrvatskoga prezimenskog fonda: bačvari (*Pintarić*), postolari (*Šoštarić*), bravari (*Špoljarić*), pilari (*Žagar*), mlinari (*Miller, Muller, Müller*), kovači (*Šmit*), krojači (*Šnajder*). Mađari su, pak, sudeći prema prezimenima, najčešće bili krojači (*Sabo*) i postolari (*Varga*). Važno je napomenuti da prezime stranoga jezičnog podrijetla ne mora nužno značiti i strano etničko podrijetlo njegova nositelja. Zbog dugotrajne prisutnosti strane vlasti na ovim prostorima te procesa germanizacije i mađarizacije u svakodnevni su govor ušle brojne strane riječi, na području Siska posebno germanizmi, koji su se koristili u imenovanju predmeta, opisivanju osobina i zanimanja, a s vremenom su se pretočili i u prezimena.

Prezimana od etnika obuhvaćaju 6,3 % sisačkih prezimana. Ova skupina prezimana pruža dragocjene podatke o migracijskim kretanjima i geografskom porijeklu prvih nositelja. Najveći dio ovih prezimana ukazuje na naseljavanje iz neposredne okolice Siska, kao što ilustriraju primjeri *Prelošćan* ili *Prelošćan* (osoba iz Prelošćice), *Novosel* (doseljenik iz Novog Sela), te *Posavec* (onaj koji živi uz rijeku Savu). Osim lokalnih migracija, preko prisutnih prezimana mogu biti iščitana i kretanja iz drugih dijelova Hrvatske, što je vidljivo iz prezimana poput: *Bakran* (doseljenik iz Bakra), *Blagaić/Blagajić* (iz Blagaja), *Grahovac* (iz Grahova), *Korenić* (iz Korenića ili s Korenić brda), *Krmpotić* (iz Krmpota), *Oriović* (iz Orijevca), *Rogović* (iz Rogovića), *Majdak* (vjerojatno iz Gorskog kotara ili okolice Jastrebarskog), *Pomoravec* (stanovnik područja uz Muru), *Turopoljac* (iz Turopolja), *Požgaj* (iz Požege) i *Zagorec* (iz regije Zagorje). Nadalje, dio prezimana sugerira podrijetlo iz stranih zemalja, što ukazuje na širi migracijski kontekst. Prezime *Freiberger* odnosi se na osobu iz Freiburga, *Tuškanec* na podrijetlo iz Toskane, dok *Kranjec* i *Kranjčević* potječu od toponima Kranj i Kranjska. Neka prezimana ne upućuju izravno na toponim, već opisno označavaju krajobrazna obilježja naselja porijekla – tako *Dolenec* može označavati osobu iz doline (ili iz naselja Dol), *Goričanec* osobu iz gorice ili mjesta Gorica, dok *Sever* implicira dolazak sa sjevera.

Prezimana nastala od etnonima čine manji, ali sadržajno relevantan udio u prezimenskoj strukturi – ukupno 3,75 %. Ona označavaju pripadnost određenom narodu ili državnoj formaciji. Najčešće se pojavljuje prezime *Horvat* i njegove izvedenice (*Horvatić*, *Horvatinović*), kao i *Tot/Toth*, koji je u mađarskom jeziku služio kao opći etnonim za Slavene, osobito Hrvate kajkavskoga govornog područja. Uz navedene primjere, određena prezimana reflektiraju kontakte s konkretnim etničkim skupinama s kojima su stanovnici Siska dolazili u doticaj. U tu skupinu pripadaju prezimana: *Bošnjaković*, *Čeh*, *Češković*, *Čerkez*, *Turk*, *Turković*, *Vlahinić* i *Vlašić*. Složenu sliku etničke identifikacije dodatno ilustriraju prezimana *Madžar*, *Mađar*, *Mađarac*, *Mađarić*, *Mađer*, *Mađerić* i *Mažar* koja se s jedne strane mogu tumačiti kao pokazatelj mađarskoga podrijetla, a s druge strane označavati sve doseljenike koji su pristizali iz sjevernih područja, s onu stranu rijeke Mure, neovisno o njihovoj stvarnoj etničkoj pripadnosti.

Važno je pritom napomenuti da prezimana stranoga jezičnog podrijetla ne impliciraju obavezno i strano etničko porijeklo njihovih nositelja. U kontekstu višestoljetne prisutnosti stranih uprava, procesa germanizacije i mađarizacije te kulturno-jezičnih kontakata, razumljiv je prodor toponima, etnonima i stranih leksičkih elemenata u prezimensku građu, osobito na području Siska koji se nalazio na dodiru političkih, kulturnih i trgovačkih utjecaja.

Tvorbena struktura prezimana

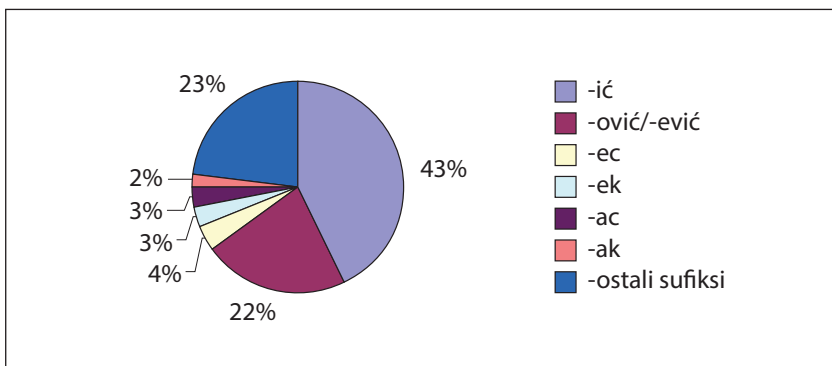
Osim prema motivima nastanka, prezimana možemo analizirati i na osnovi njihove tvorbene strukture. Kombinacijom ovih dvaju kriterija sisačka prezimana tipološki razvrstavamo u dvije glavne skupine: asufiksalna (nastala bez tvorbenoga postupka) i sufiksalna prezimana (nastala dodavanjem prezimenskih sufikasa osnovi prezimana morfema).

Asufiksalna prezimena

Asufiksalna prezimena čine manji udio korpusa, oko 10 %, i karakterizira ih formalna istovjetnost s leksičkom osnovom. U većini slučajeva ta su prezimena motivirana osobnim imenima (*Albert, Broz, Gal, Gec, Fridrich, Habjan / Habijan, Malivuk⁷¹, Mitar⁷², Osvald / Ožvald*), nadimcima (*Bezuh, Čuk / Ćuk, Gorup, Hren, Horn, Kiš, Komarac / Komarec, Koren, Kos, Legin, Lisec, Medved, Paun, Peršin, Sadak, Schwarz, Schwartz, Smuđ, Šarec, Šiprak, Švarc, Weiss*), zanimanjima i društvenim funkcijama (*Ban, König, Kotur, Kralj, Logomer, Malin, Sabo, Serdar, Šmit, Šmidt, Varga*), te etnicima i etnonimima (*Sever; Čeh, Čerkez, Horvat, Mađar, Mađer, Mažer, Tot / Toth*). Budući da nisu tvorbeno proširena, ovakva prezimena zadržavaju izvorni oblik riječi iz koje su nastala.

Sufiksalna prezimena

S druge strane, sufiksna prezimena prevladavaju i čine približno 90 % korpusa. Njihova je struktura tvorbeno raznolika, a najčešći sufiks jest -ić, prisutan u 237 prezimena, što čini 42,54 % ukupnog uzorka. Slijede -ović / -ević (ukupno 120 prezimena ili 21,54 %), zatim sufiksi -ec (24 ili 4,3 %), -ek (19), -ac (15), -ak (13), dok su ostali sufiksi znatno rjeđi i uključuju -ar (8), -an (7), -ko (5), -in (3), -ina (3), -el (2), -er (2) i dr.⁷³.

Slika 2. Zastupljenost pojedinih prezimenskih sufikasa u sisačkim prezimenima

Promotrimo li odnos motivacijske osnove i tvorbenoga sufiksa, zamjećujemo da je sufiks -ić vezan prvenstveno uz osobna imena i to u 55,28 % slučajeva (*Ivanić, Klarić, Tomić, Stanić...*), ali i uz nadimke (*Srebrić, Palčić, Zečić...*) te zanimanja (*Kovačić, Ribarić, Tkalčić...*). Kod sufiksa -ović osobna imena čine osnovu u 75,24 % slučajeva (*Tomašević, Draženović*), dok se ostalo odnosi na zanimanja (*Kolarović*), nadimke i rjeđe na etnike.

Kod prezimena *Posavec/Posavac* i *Zadrović* radi se o prefiksno-sufiksnoj tvorbi.

71 Složenica u osnovi prezimena.

72 Mitar i Broz su primjeri prezimena pokraćene osnove.

73 Ostale sufikse zastupljene s jednim nositeljem možemo iščitati iz Tablice 1.

Zabilježeno je također nekoliko složenih prezimena različitim načina tvorbe (*Beloglavec, Boltužić, Logomer, Logomerac, Novosel, Malivuk, Svetopetrić*).

Primjećujemo da je najveći dio prezimena nastao izvođenjem iz određene osnove uz pomoć samo jednog sufiksa, npr. *-ić* (*Bernić, Grubić, Klarić, Sekulić, Vratarić...*), *-ović* (*Draženović, Komlinović, Vučković...*), *-ević* (*Božićević, Dragojević, Mihaljević,...*), *-ec* (*Kostelec...*), *-ek* (*Gregorek, Petek, Šebek, Vinšek...*) itd. Zabilježeni su također primjeri istovremeno i asufiksane i sufiksane tvorbe prezimena iste osnove (*Koren – Korenić, Kovač – Kovačić / Kovačević, Logomer – Logomerac, Lončar – Lončarić / Lončarević, Malin – Malina / Malinac, Miloš – Milošić, Turk – Turković*), primjeri paralelne tvorbe dvama sufiksima (*Antolec – Antolić, Bartolić – Bartolović, Galić – Galović, Grubec – Grubić, Jakopić – Jakopović, Kapec – Kapić, Kovačić – Kovačević, Krajačić – Krajačević, Lončarić – Lončarević, Lukačić – Lukačević, Malina – Malinac, Pavlić – Pavličić, Pavlinić – Pavlinac, Sabljak – Sabljčić, Stipanec – Stipanić, Šantek – Šantić, Šarec – Šarić, Španić – Španović, Tomašić – Tomašević, Tominac – Tominić, Vučak – Vučić*), kao i primjeri paralelne tvorbe uz pomoć triju različitih sufikasa (*Gregorec – Gregorek – Gregorić, Smolka – Smolko – Smolković, Šimunec – Šimunić – Šimunović*).

Ne iznenađuje prisutnost kajkavskih sufikasa *-ec* i *-ek* jer se sisačko područje nalazi na rubnom protegu kajkavskoga supstrata. Prisutnost ovih dvaju sufikasa na ovom području potvrđena je još u 16. stoljeću kod tvorbe osobnih imena npr. *Fabek, Pavlek*, a također i u drugoj polovini 18. st. kod osobnih imena *Đurek, Ivek, Matek, Štefek, Tomek* i dr. To je inače vrijeme ustaljivanja prezimena, pa ne iznenađuje prisutnost poprezimljenih osobnih imena poput *Pavlek* (prezime zabilježeno u korpusu 1678.), *Vincek* (1680.) ili *Đurek* (1702.). S pomoću ovih dvaju sufikasa tvorena su mnoga sisačka prezimena. Tako su sufiksom *-ec* tvorena čak 23 sisačka prezimena motivirana prije svega osobnim imenom (*Antolec, Gregec, Gregorec / Gregurec, Ivičinec, Jezdec i dr.*).

Zanimljivi su primjeri grafijskih ili fonetsko-fonoloških inačica s alternacijama: **a/e** (*Benčak / Benček, Brkanac / Brkanec, Dobranić / Dobrenić, Dolenac / Dolenec, Komarac / Komarec, Krakar / Kraker, Mađar / Mađer, Mađarić / Mađerić, Majnarić / Majnerić, Pavlaković / Pavleković, Posavac / Posavec*⁷⁴, *Selanac / Selanec, Tomljanović / Tomljenović, Vidaković / Videković*), **a/i** (*Dobranić / Dobrinić*), **a/o** (*Smolka / Smolko*), **c/ć** (*Krnic / Krnić*), **c/k** (*Gregorec / Gregorek*), **č/ć** (*Božićević / Božićević, Čuk / Čuk, Kovač / Kovać*), **dž/đ** (*Mađžar / Mađar*), **đ/ž** (*Mađar / Mažar*), **e/i** (*Dobrenić / Dobrinić, Panežić / Panižić*), **e/u** (*Gregorec / Gregurec*), **i/j** (*Blagaić / Blagajić, Čaić / Čajić, Duić / Dujić, Koić / Kojić, Palaić / Palajić*), **ij/j** (*Habijan / Habjan*), **I/II** (*Haler / Haller*), **I/lj** (*Sablić / Sabljčić*), **n/nj** (*Pranić / Pranjčić*), **o/u** (*Piškor / Piškur*), **s/š** (*Jusić / Jušić*), **s/z**

74 Filipović Petrović (2011: 52–53) navodi kako su se „dvojak oblici pojedinih prezimena“ mogli „javljati kao rezultat uklanjanja dijalektalnih različitosti u imenima i nasilnog prilagođavanja imena jedinstvenoj jezičnoj normi koja su se, naročito u administraciji, provodila u drugoj polovici 19. stoljeća...“ što potvrđuje primjer prezimena *Posavec / Posavac*: od 1537. do 1852. godine nailazimo na 26 potvrda prezimena *Posavec* da bi se po prvi puta u popisu stanovništva iz 1871. pojavio oblik *Posavac*, što odgovara vremenu prilagođavanja imena jedinstvenoj jezičnoj normi. Dijalektalni lik *Posavec* prisutniji je u seoskim sredinama, pa je 2001. godine, osim u Sisku, zabilježen u Gredi, Gušću, Kratečkom, Novom Selu Palanječkom, Prelošćici, Selima, Staroj Drenčini i Starom Pračnu.

(*Markus / Markuz*), *s/ž* (*Osvald / Ožvald*), *sch/š* (*Schwarz / Švarc + z/c*), *z/tz* (*Schwarz / Schwartz*), *šč/šć* (*Preloščan / Prelošćan*), *ü/i* (*Müller / Miller*), *ü/u* (*Müller / Muller*), *Ö/h* (*Tot / Toth*).

Ponekad se strana prezimena u fonetskom i pravopisnom smislu kroatiziraju (*Švarc, Piškor*), a u nekim slučajevima zadržavaju izvorni oblik (*Haller, Schwartz*).

Detaljniji uvid u tvorbenu-motivacijsku strukturu prezimena vidljiv je u sljedećoj tablici gdje su navedeni svi zabilježeni sufixi sisačkih prezimena zajedno s brojem prezimena s obzirom na motivaciju nastanka (osobnim imenom, nadimkom, zanimanjem, etnikom odnosno etnonimom).

Tablica 1: Tvorbeno-motivacijska struktura sisačkih prezimena⁷⁵

Tvorbena struktura prezimena	Motivacija prezimena						
Sufiksi u sisačkim prezimenima	OI	N	Z	EK	EM	Nepoznata motivacija	Ukupno
-ac	2	4	4	4	1	-	15
-ač	-	-	2	-	-	-	2
-aj	1	-	-	1	-	-	2
-ak	4	5	1	1	1	(1)	12 (+ 1)
-alj	1	-	-	-	-	-	1
-an	2	1	1	3	-	-	7
-ar	-	1	6	1	-	-	8
-as	2	-	1	-	-	1	4
-ec	9	3	5	6	-	(1)	23 (+ 1)
-ek	12	5	1	-	-	-	18
-(e)k	-	-	-	-	1	-	1
-el	-	1	-	1	-	-	2
-elj	-	0	1	-	-	-	1
-er	-	1	-	1	-	-	2
-eta	1	-	-	-	-	-	1
-ević	13	1	3	1	-	(1)	18 (+ 1)
-ic	1	1	-	-	-	-	2
-ica	1	-	-	-	-	-	1

⁷⁵ U analizi motivacijske strukture prezimena korištene su sljedeće oznake: OI = osobno ime, N = nadimak, EK = etnik, EM = etnonim, NP = nepoznata motivacija.

Tvorbena struktura prezimena	Motivacija prezimena						
-ić	127	49	40	11	5	(5)	232(+ 5)
-ig	-	1	-	-	-	-	1
-ik	-	-	1	-	-	-	1
-in	1	2	-	-	-	-	3
-ina	1	2	-	-	-	-	3
-ka	-	1	-	-	-	-	1
-ko	4	1	-	-	-	-	5
-nik	-	1	-	-	-	-	1
-oš	2	-	-	-	-	-	2
-ović	75	11	8	2	4	1	100 (+ 1)
-sa	1	-	-	-	-	-	1
-us	1	-	-	-	-	-	1
-uš	-	-	1	-	-	-	1
-uz	1	-	-	-	-	-	1
Ostali sufixi	1	7	4	3	-	(3)	15 (+ 3)
Prezimana bez tvorbenoga čina	11	24	11	1	9	(1)	56 (+ 1)
Ukupno	274	122	90	36	21	14	557

Najučestalija sisačka prezimena

Prema popisu stanovništva iz 2001. godine tri najučestalija sisačka prezimena su *Perković* (355 nositelja), *Vuković* (267) i *Kovačević* (254). U tablici 2 možemo iščitati prvih 102 prezimena prema broju nositelja. Granicu od 100 nositelja zatvara prezime *Malović*. Ostala prezimena bilježe manje od 100 nositelja, pri čemu 51 prezime ima samo jednog ili dva nositelja.

Tablica 2. Sisačka prezimena prema broju nositelja

Redni broj	Prezime	Broj nositelja	Redni broj	Prezime	Broj nositelja	Redni broj	Prezime	Broj nositelja
1.	PERKOVIĆ	355	35.	IVANKOVIĆ	75	69.	IVŠIĆ	49
2.	VUKOVIĆ	267	36.	KRČELIĆ	75	70.	MIKULIĆ	49
3.	KOVAČEVIĆ	254	37.	KUKURIĆ	72	71.	NOVAKOVIĆ	49
4.	MARKOVIĆ	181	38.	BOŽURIĆ	71	72.	BRKIĆ	48
5.	KOVAČIĆ	180	39.	KRAMARIĆ	71	73.	PIŠKOR	48

Redni broj	Prezime	Broj nositelja	Redni broj	Prezime	Broj nositelja	Redni broj	Prezime	Broj nositelja
6.	HORVAT	170	40.	FERENČAK	70	74.	BARIĆ	47
7.	MARIĆ	160	41.	JURKOVIĆ	69	75.	LUKETIĆ	47
8.	PAVIČIĆ	156	42.	GAJDEK	68	76.	BEREK	46
9.	RAJKOVIĆ	153	43.	LONČAR	68	77.	MATUJEVIĆ	46
10.	PAVLOVIĆ	152	44.	TOMIĆ	68	78.	IVANČIĆ	45
11.	SERTIĆ	149	45.	POPOVIĆ	67	79.	MATUJAŠEVIĆ	45
12.	BABIĆ	144	46.	KOLAR	63	80.	PETKOVIĆ	45
13.	ŠPIŠIĆ	133	47.	BAŠIĆ	62	81.	KUZMIĆ	44
14.	BRODARAC	132	48.	MITAR	62	82.	VRANIĆ	44
15.	ROŽANKOVIĆ	126	49.	MARTINOVIĆ	61	83.	LOVRIĆ	43
16.	BLAŽEVIĆ	114	50.	GRAHOVAC	60	84.	PRANJIĆ	43
17.	CEKOVIĆ	110	51.	MEDVED	60	85.	RUKAVINA	43
18.	PAVENIĆ	110	52.	KLARIĆ	59	86.	VLAŠIĆ	43
19.	VIDOVIĆ	110	53.	KOS	58	87.	ŽIVKOVIĆ	43
20.	ŠIPUŠ	108	54.	LUKINIĆ	57	88.	DOBRANIĆ	42
21.	TOMINAC	108	55.	JANKOVIĆ	56	89.	DRAGIĆ	42
22.	DOMITROVIĆ	105	56.	DUŽIĆ	55	90.	PAVELIĆ	42
23.	MALOVIĆ	100	57.	PERIČEK	55	91.	NOVOSEL	41
24.	BOŽIĆ	99	58.	DRAŽENOVIĆ	54	92.	STANKOVIĆ	41
25.	BENČIĆ	97	59.	TONKOVIĆ	54	93.	BOŽIČEVIĆ	40
26.	PALAIĆ	93	60.	LUČAN	53	94.	LUKAČEVIĆ	40
27.	STOJAKOVIĆ	90	61.	ŠARIĆ	53	95.	PAVUŠEK	40
28.	SEVER	88	62.	FILIPOVIĆ	52	96.	MAREKOVIĆ	39
29.	ČAIĆ	87	63.	TOMLJENOVIĆ	52	97.	MILETIĆ	39
30.	SEKULIĆ	87	64.	PEJNOVIĆ	51	98.	POKAS	39
31.	NOVAK	82	65.	KLOBUČAR	50	99.	VUJNOVIĆ	39
32.	POŠAVEC	80	66.	KOVAČ	50	100.	CVETNIĆ	38
33.	ŠOŠTARIĆ	79	67.	KRNIC	50	101.	DOBRENIĆ	38
34.	UZELAC	78	68.	BOLTUŽIĆ	49	102.	MATANOVIĆ	38

Zanimljivo je primijetiti da su najfrekventnija sisačka prezimena istovremeno visoko rangirana i na nacionalnoj razini. Prezime *Perković*, najčešće u Sisku, nalazi se na 23. mjestu po učestalosti u Hrvatskoj. Prezime *Vuković* zauzima drugo mjesto lokalno, a osmo nacionalno; *Kovačević* je treće u Sisku, a drugo u Hrvatskoj; *Marković* četvrto lokalno, deseto nacionalno, dok je *Kovačić* sedmo najčešće prezime u državi. Prezime *Horvat*, najfrekventnije u Hrvatskoj, nalazi se na šestom mjestu u sisačkom korpusu.

Prema dostupnim arhivskim izvorima prezime *Perković*, koje se 2001. godine javlja kao najčešće prezime u Sisku, povijesno je prisutno na tom području još od 1537. godine kada je prvi put zabilježeno u popisu davanja sisačkih podanika Kaptolu. U ranijim razdobljima prezime je kontinuirano bilježeno u matičnim knjigama, osobito u selu Drenčini, gdje se od 16. do kraja 18. stoljeća pojavljuje kao jedina lokacija njegova zabilježena postojanja. Do početka 21. stoljeća njegovi se nositelji šire u Sisak, Hrastelnicu, Budaševo, Sela, Kratečko, Lonju, Odru, Staro Pračno, Topolovac i druga naselja. Godine 2001. najveći broj nositelja prezimena *Perković*⁷⁶ živio je u gradu Sisku (204 osobe u 82 obitelji), dok je u Drenčini, nekadašnjem središtu prezimena, ostao samo jedan nositelj.

PERKOVIĆ			
1537.	P	Perwkoych	Drenchyna
1543.	P	Perwkowych	Drenchina Inferior
1613.	P	Perkouich	Drenchina
1698.	V	Perkovics	Drenchina
1707.	V	Perkouich	
1708.	V	Perkouich	Drenchina
1721.	V	Perkouich	
1722.	R	Perkouich	
1749.	R	Perkovich	
1749.	R	Perkovicz	
1759.	R	Perkovich	Drenchina
1783.	R	Perkovich	Drenchina

76 „Perkovići su Hrvati, većim dijelom iz okolice Senja, a prema nekim izvorima iz Bosne ili iz okolice Drniša. Razmjerno najviše Perkovića u proteklih sto godina rođeno je u Stajnici i Letincu kraj Otočca, mjestima gdje se svaki četvrti stanovnik prezivao Perković. U Hrvatskoj danas živi preko 7000 Perkovića u preko 2000 domaćinstava. Sredinom prošlog stoljeća bilo ih je približno 4400(...), prisutni su u svim hrvatskim županijama, a najviše u Zagrebu (900), Splitu (550), Sisku (250)...“ (Grgić i dr. 2008: 803)

PERKOVIĆ			
1844.	S	Perković	Sisak, Galdovo Erdeljsko
1861.	S	Perković	Sisek vojni
1890.	R	Perković	Hrastelnica
1890.	R	Perković	
1891.	R	Perković	
1892.	R	Perković	
1893.	R	Perković	
1948.	S	Perković	
1991.	S	Perkovic	
1991.	S	Perković	
1991.	S	Perković	
1991.	S	Perković	
2001.	S	Perković	Budaševo 77/26, Greda 3/1, Hrast 24/13, Kratečko 1/1, Lonja 1/1, Novo Selo Palanječko 14/5, Odra 3/1, Sela 4/1, Sisak 204/82, Stara Drenčina 1/1, Staro Pračno 2/1, Stupno 5/2, Topolovac 15/8
2001.	S	Perković Obućina	Sisak 1/1
< Perk(o) + ović < Petar < lat. Petrus; motivacija: osobno ime			

Evolucija grafijskoga oblika prezimena tijekom stoljeća svjedoči o promjenama jezičnih normi i ortografskih praksi. Prezime je u 16. i 17. stoljeću zapisivano kao *Perwkoych* (1537.), *Perwkowych* (1543.), *Perkouich* (1613.), *Perkovics* (1698.), a tijekom 18. stoljeća kao *Perkovich* (1759., 1783.) i *Perkovicz* (1749.). Tek od sredine 19. stoljeća do danas standardizira se u obliku *Perković*.

Etimološki prezime *Perković*⁷⁷ potječe od osobnoga imena *Petar* odnosno njegove hipokoristične inačice *Perko*, uz dodatak patronimskog sufiksa *-ović* koji je drugi

77 Tvorba prezimena poput *Perković* povezana je sa središnjim tvorbenim sustavom koji opisuje Bjelanović. Riječ je o prezimenima izvedenima iz osobnih imena muškoga roda koja završavaju na -o i imaju dugouzlazni naglasak na prvom slogu. Temeljna imena, poput *Petar*, najprije se skraćuju u oblike kao što je *Pero*, a zatim iz tih skraćenica nastaju novi hipokoristički oblici, primjerice *Perko*. Bjelanović te izvedenice naziva tvorenica drugoga stupnja, pri čemu svaka pripada svom „tvorbenom prstenu“. Prezimena toga tipa pripadaju tzv. srodnom tvorbenom sustavu jer ne nastaju izravno iz osnovnog imena, već preko posrednih oblika (Bjelanović 2004: 76–82).

Ime *Petar* samo po sebi iznimno je produktivno u antroponimijskoj tvorbi: prema podatcima koje iznosi Bjelanović od njega je izvedeno blizu 900 imenskih oblika, a više od polovice njih upravo su hipokorističke tvorbe tipa *Perko* ili proširene tvorbe kao *Perašinić* (Bjelanović 2006: 10).

najčešći prezimenski sufiks u hrvatskom jeziku. Prezime se tako svrstava u kategoriju patronima motiviranih svetačkim/kršćanskim imenom latinskoga podrijetla (*Petrus*), što je karakteristično za velik broj prezimena na sisačkom području.

Od ukupnog broja stanovnika 2001. godine njih 27 % nositelji su sisačkih prezimena.

Zaključak

Provedena analiza prezimena na sisačkom području, utemeljena na građi od kraja 15. stoljeća do početka 21. stoljeća, rezultirala je identifikacijom 557 prezimena koja se na temelju dugotrajne povijesne prisutnosti (minimalno 150 godina neprekidno) i suvremene zastupljenosti (2001.) mogu smatrati „sisačkima“. Korpus je izgrađen na osnovi 46 raznovrsnih povijesnih izvora, od feudalnih popisa i matičnih knjiga do popisa stanovništva iz 2001. godine, čime je omogućeno višestoljetno praćenje prezimenskih zapisa.

Kao relevantni čimbenici u oblikovanju prezimenske slike prepoznati su geopolitički utjecaji, migracije potaknute turskim osvajanjima, demografske promjene, feudalni sustav kao i kasnija gospodarska i administrativna politika Austro-Ugarske. Navedeni čimbenici vidljivi su i u prezimenskoj građi: prisutna su prezimena muslimanskoga, njemačkoga i mađarskoga podrijetla, ali i prezimena koja ukazuju na proces germanizacije i mađarizacije. Ova prezimena, često temeljena na zanimanjima ili etnonimima, svjedoče o dinamičnim povijesnim okolnostima ovoga područja.

Promjene u prezimenskoj slici kroz desetljeća najčešće su rezultat migracijskih kretanja, bilo zbog udaje ili drugih obiteljskih kao i ekonomskih razloga, bilo zbog ratova, smrti ili elementarnih nepogoda. Stoga neka prezimena zabilježena u jednome popisu mogu u sljedećem u potpunosti nestati, dok se nova pojavljuju. To potvrđuju i demografski podatci: broj stanovnika Siska smanjio se prema popisima stanovništva Državnoga zavoda za statistiku sa 61 413 (1991.) na 52 236 (2001.).⁷⁸

Motivacijska i tvorbeno analiza prezimena pokazuju da su najčešća prezimena ona nastala od osobnih imena (47,4 %), potom nadimaka (23,6 %), zanimanja (16 %), etnika (6,1 %) i etnonima (3,8 %). Osobna imena u osnovi prezimena dominantno potječu iz kršćanske onomastičke tradicije, što je posljedica utjecaja Tridentskoga sabora i obveze nadijevanja svetačkih imena djeci. Nadimci kao osnova za prezimena dodatno osvjetljavaju svakodnevicu, odnose i karakteristike pojedinaca, dok prezimena od zanimanja i službi odražavaju socioekonomski kontekst, obrambenu i trgovačku funkciju Siska, razvoj obrtništva u Sisku, te upućuju na zemljopisne karakteristike kraja iz kojih proizlazi bavljenje zanimanjima i obrtima vezanima uz rijeke i sl.

Skok analizira nastanak prezimena *Perković* tako da prvo ističe kako se hipokoristici često stvaraju kraćenjem suglasničke skupine -tr- iz imena *Petar*, čime nastaju osnove poput *Pet-*, *Per-* ili *Pe-*. Dodavanjem sufiksa -ko tvori se oblik *Perko*, a zatim se na taj oblik dodaje i patronimički sufiks -ović, čime se dolazi do konačnog prezimena *Perković*. Ovaj dvosložni obrazac (hipokoristik + sufiks) karakterističan je za prezimena koja označuju potomstvo ili obiteljsku pripadnost (Skok 1972: 649–650).

78 Prema popisu stanovništva iz 2021., nakon potresa u prosincu 2020., Sisak broji 40 185 stanovnika.

U tvorbenom pogledu najviše je prezimena sufiksalne strukture (90 %), među kojima prevladava sufiks *-ić* (41,5 %), zatim *-ović/-ević* (21 %). Ova tvorbeno obilježja u skladu su s hrvatskim prezimenskim korpusom, a u slučaju sisačkoga područja dodatno ukazuju na regijske specifičnosti, npr. veću prisutnost sufiksa *-ić* u odnosu na sjevernu Hrvatsku. Istaknuta je i pojava tvorbenih varijanti istih osnova te bogatstvo glasovnih alternacija u prezimskim oblicima kroz stoljeća.

Među najdugovječnijim prezimenima, zabilježenima još 1499. godine, do danas se kontinuirano održalo njih 51 (33 %), a upravo ona predstavljaju najstariju jezgru sisačkoga prezimenara. Najčešća prezimena u 2001. godini – *Perković*, *Vuković* i *Kovačević* – potvrđuju dominantan obrazac prezimena motiviranih kršćanskim imenima, tvorbeno izvedenih uz pomoć sufikasa *-ović/-ević* karakterističnima za tvorbu patronima.

Promjene u zapisu prezimena, od latinskih oblika do narodnoga jezika, kao i grafijske varijante, potvrđuju jezičnu složenost prezimenske građe. Imenske formule dodatno otkrivaju društvene odnose, rodne uloge i statusne razlike, osobito u slučaju žena koje su često bile zapisivane tek uz dodatke koji ih definiraju kroz muške članove obitelji.

Zaključno, ova analiza predstavlja pokušaj rekonstrukcije dijela kulturno-jezične povijesti Siska kroz prizmu prezimena. Premda ne donosi sveobuhvatnu sliku, otvara prostor za daljnja istraživanja koja bi obuhvatila prezimena i izvan postavljenih kriterija. Prezimena, kao živi nositelji identiteta, u ovom su radu potvrđena kao vrijedan izvor za razumijevanje demografske, povijesne i jezične dinamike jednoga prostora.

Izvori i bibliografija

Arhivsko gradivo:

Hrvatski državni arhiv

ZM-34/295: Sisak, rkt, R, 1669. – 1683.; Matična knjiga krštenih iz 1669.

ZM-34/295: Sisak, rkt, R, 1669. – 1683.; Matične knjige krštenih za godine 1670., 1672., 1673., 1678., 1680.

ZM-34/295: Sisak, rkt, R, 1685. – 1703.; Matične knjige krštenih za godine 1698. i 1702.

ZM-34/295: Sisak, rkt, V, 1687. – 1699.; Matična knjiga vjenčanih za godinu 1689.

ZM-34/295: Sisak, rkt, R, 1703. – 1722.; Matična knjiga krštenih za godinu 1710.

ZM-34/298: Sisak, rkt, V, 1708. – 1721.; Matične knjige vjenčanih za godine 1708. i 1721.

ZM-34/296: Sisak, rkt, R, 1722. – 1736.; Matične knjige krštenih za godine 1722., 1723., 1724., 1730.

ZM-34/296: Sisak, rkt, R, 1757. – 1803.; Matične knjige krštenih za godine 1759., 1770., 1771., 1783., 1790., 1800.

ZM-34/297: Sisak, rkt, R, 1757. – 1803.; Matične knjige krštenih za godine 1759., 1770., 1771., 1783., 1790., 1800.

ZM-34/297: Sisak, rkt, R, 1804. – 1827.; Matične knjige krštenih za godine 1810. i 1820.

ZM-34/297 i ZM-34/298: Sisak, rkt, R, 1828. – 1857.; Matična knjiga krštenih za godinu 1852.

ZM-34C/1569: Sisak, rkt, R, 1858. – 1867.; Matična knjiga krštenih za godinu 1860.

ZM-34C/036 i ZM-34C/037: Sisak (Sv. Križ), rkt, R, 1890. – 1900.; Matična knjiga krštenih za godinu 1890.

Sisak (Sv. Križ), rkt, R, 1890. – 1900.; Matična knjiga krštenih za godinu 1890.

Matične knjige krštenih Župe Sv. Križa za godine 1891., 1892., 1893., 1894., 1895.

ZM-34C/038: Sisak (Sv. Križ), rkt, XIX-XIX; 1781. – 1828.; Popisi stanovništva Siska za 1838., 1844., 1861. i 1871.

ZM-34C/039 i ZM-34C/039: Sisak mjesta Hrastelnica, Palanjek, Tišina Erdedska, rkt, S, 1844. – 1900., Župni ured Sisak (Sv. Križ); *Status animarum* – popis duša sela: Hrastelnica, Palanjek, Tišina Erdeljska, Galdovo, Pračno Staro, Žabno

ZM-34/299: Sisak, rkt, U, 1781. – 1828.; Matična knjiga umrlih za 1781.

Kaptolski arhiv Zagreb

KAZ ACA 1499, fasc. 49 br. 1

KAZ ACA 1537, fasc. 49 br. 35

KAZ ACA 1543, fasc. 31 br. 67

KAZ ACA 1591, fasc. 43 br. 5

Župni ured Sisak (Sveti Križ)

Matične knjige rođenih Župe Sv. Križa za 1927., 1952., 1977., 2002.

Matični ured Sisak

Matična knjiga krštenih rimokatoličke vjere za 1901. i 1927.

Protokol krštenih pravoslavne istočne srpske crkve u Sisku za 1927.

Državni zavod za statistiku

Popisi stanovništva Siska Državnoga zavoda za statistiku Republike Hrvatske za 1948. i 1991.

Ostali izvori (popis prezimena za 2001. godinu)

Šimunović, Petar i Maletić, Franjo. 2008. *Hrvatski prezimenik, Pučanstvo Republike Hrvatske na početku 21. stoljeća, knjige 1–2*. Golden marketing – Tehnička knjiga. Zagreb.

Bibliografija:

Adamček, Josip. 1980. *Agrarni odnosi u Hrvatskoj od sredine XV do kraja XVII stoljeća*. JAZU, Sveučilišna naklada Liber. Zagreb.

Adamček, Josip. 1987. *Bune i otpori, Seljačke bune u Hrvatskoj u XVII st.* Globus. Zagreb.

Bjelanović, Živko. 2004. Tvorbeni prozodemski sustav prezimena tipa Dragović. *Folia onomastica Croatica* 12–13. Zagreb. 75–90.

Brozović Rončević, Dunja. 2004. What Do Names Tell Us About Our Former Occupations?, *Collegium Antropologicum* Vol. 28. Supplement 1. Zagreb. 161–170.

Brozović Rončević, Dunja i Milena Žic Fuchs. 2005. Metaphorical processes as the basis of proper names, *Denominando il mondo: dal nome comune al nome proprio. Quaderni Internazionali di RION 1*. Società Editrice Romana. Roma. 33–44.

Brozović Rončević, Dunja i Čilaš Šimpraga, Ankica. 2008. Nacrt za zoonomastička istraživanja (na primjeru imena konja). *Folia onomastica Croatica*, 17. 37–58.

Buturac, Josip. 1960. Sisačka gospoštija u prvoj polovici XIX stoljeća. *Arhivski vjesnik*, god. III, sv. 3. Zagreb. 289–350.

Filipović Petrović, Ivana. 2011. Prva petrinjska prezimena. *Folia onomastica Croatica*, 20. Zagreb. 49–61.

Frančić, Anđela. 2000. O prezimenu Zagorec. *Folia onomastica Croatica*, 9. Zagreb. 43–55.

Frančić, Anđela. 2002. *Međimurska prezimena*. Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje. Zagreb.

Grgić, Siniša; Boras, Damir; Brozović Rončević, Dunja; Vitek, Darko (ur.). 2008. *Enciklopedija hrvatskih prezimena*. Nacionalni rodoslovni centar. Zagreb.

Koß, Gerhard. 2002. *Namenforschung, Eine Einführung in die Onomastik*. Max Niemeyer Verlag. Tübingen.

- Lukenda, Marko. 1992. Prilog proučavanju današnjih krapinskih prezimena. *Kaj*, 1–2, godina XXV. Zagreb. 31–40.
- Nosić, Milan. 1993. Tvorba andronima, patronima i metronima u zapadnoj Hercegovini. *Folia onomastica Croatica*, 2. 47–55.
- Pandžić, Jerko. 1999. *Hercegovačka imena i nazivlje*. Naklada Kosinj. Zagreb.
- Skok, Petar. 1973. *Etimologijski rječnik hrvatskoga ili srpskoga jezika*. JAZU. Zagreb.
- Šimek Cvitković, Sonja. 2013. *Antroponimija Siska*, doktorski rad. Zagreb.
- Šimunović, Petar. 1995. *Hrvatska prezimena, podrijetlo, značenje, rasprostranjenost*. Golden marketing. Zagreb.
- Šimunović, Petar. 1997. Die Charakteristika der kroatischen Familiennamen. *Folia onomastica Croatica*, 6. Zagreb. 147–157.
- Šimunović, Petar. 2008. *Hrvatska u prezimenima*. Golden marketing – Tehnička knjiga. Zagreb.
- Šimunović, Petar i Maletić, Franjo. 2008. *Hrvatski prezimenik, Pučanstvo Republike Hrvatske na početku 21. stoljeća, knjige 1, 2 i 3*. Golden marketing – Tehnička knjiga. Zagreb.
- Vidović, Domagoj. 2008. Prezimena sela Vid u Neretvanskoj krajini. *Folia onomastica Croatica*, 17. 139–168.
- Vidović, Domagoj. 2009. Pogled u metkovski prezimenski sustav. *Hrvatski neretvanski zbornik*, 1/2009. 45–61.
- Vidović, Domagoj. 2010. Opuzenska prezimena – brojnost i postanje. *Hrvatski neretvanski zbornik*, 2/2010. 71–90.

Summary

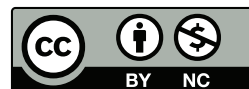
Sisak Surnames

UDK: 929.52(497.5)"1499/2001":81'373.232

Based primarily on archival research, this paper examines surnames of the Sisak area in a historical overview spanning from 1499 to 2001. The study is based on a corpus of 557 surnames designated as belonging to Sisak according to two criteria: that they are older than 150 years, i.e., that they appear in sources continuously for at least 150 years, and that they were part of the surname corpus of Sisak in 2001⁷⁹. The paper includes a description of the development of naming from single-name to two-name formulas, an overview of the emergence and stabilization of surnames, a presentation of the sources of surname material in the corpus, and naming formulas containing surnames. Sisak surnames are analyzed primarily according to motivational criteria, whereby all surnames are classified based on their motivational origin. Personal names ranked first as the most common motivational basis, accounting for 49.46 % of bearers (73 % of these derived from saint's names). These are followed by surnames motivated by nicknames, then by occupations, with a smaller number derived from ethnics and ethnonyms, and an insignificant number of surnames of unknown motivation. The characteristics of Sisak surnames are briefly outlined according to word-formation criteria. The oldest and most frequent Sisak surnames, intrinsically linked to everyday life, have been identified and highlighted as carriers of linguistic and, above all, numerous and diverse extralinguistic information.

Keywords: surname, Sisak surnames, naming formula, motives of origin

79 Due to the **Data Protection Act** (*Official Gazette 106/2012-2300 of 17 September 2012*), it is not possible to obtain information from the 2021 census on the number of bearers of Sisak surnames represented by fewer than ten individuals. If we were to analyze only those surnames with ten or more bearers, we would arrive at a distorted picture and interpretation of the Sisak surname corpus. It would be particularly interesting to observe the changes in the overall surname corpus after 2001, especially following the 2020 earthquake in Sisak, since significant migration movements undoubtedly occurred.

OD RADNE ZBIRKE DO SPECIJALNE KNJIŽNICE: POVIJEST I ZNAČENJE KNJIŽNICE DRŽAVNOG ARHIVA U SISKU

Stručni rad

Izvadak

Specijalne knjižnice čine važan segment znanstvenih, obrazovnih, kulturnih i stručnih ustanova pružajući informacijsko-dokumentacijsku podršku prvenstveno zaposlenicima, ali i vanjskim korisnicima, osobito istraživačima. Njihova funkcija nadilazi posudbu građe te uključuje očuvanje, obradu i interpretaciju znanja specifičnoga za djelatnost matične ustanove.

Knjižnica Državnog arhiva u Sisku razvila se uz paralelno preuzimanje arhivskoga i knjižničnoga gradiva, pri čemu se knjižnična građa koristi kao kontekstualni izvor za razumijevanje arhivskih fondova. Članak donosi pregled povijesnoga razvoja, strukture fonda i uloge ove specijalne knjižnice u očuvanju lokalnoga intelektualnog, industrijskog i obrazovnog nasljeđa.

Ključne riječi: specijalna knjižnica, Knjižnica Državnog arhiva u Sisku, povijesni pregled, razvoj fonda, očuvanje građe

Uvod

„Knjižnice omogućuju pristup informacijama, idejama i umjetničkim djelima. One otvaraju put k znanju, misli i kulturi.“
(Knjižnice i intelektualna sloboda, 1999.)

Specijalne knjižnice predstavljaju sastavni dio znanstvenoga, stručnoga i kulturnoga okruženja matičnih ustanova te pružaju informacijsko-dokumentacijsku podršku istraživanju, obrazovanju i svakodnevnom radu korisnika.

Specijalna knjižnica samostalna je knjižnica ili knjižnica u sastavu ustanove koja obrađuje, prikuplja i daje na korištenje građu iz jednoga ili više specijaliziranih područja znanosti, struke ili umjetnosti. Njihova funkcija nije samo informativna već i

dokumentacijska, edukacijska i savjetodavna, osobito u kontekstu poticanja istraživanja i upravljanja znanjem.

Specijalne knjižnice usmjerene su prema jasno definiranoj skupini korisnika, najčešće djelatnicima matične ustanove, no u širem smislu dostupne su i javnosti, osobito znanstvenicima i istraživačima koji traže dopunske izvore u kontekstu arhivskih fondova (Standard za specijalne knjižnice, 2021.).

Nastanak i razvoj Knjižnice Državnog arhiva u Sisku

Knjižnica Državnog arhiva u Sisku nastaje istovremeno s organiziranim preuzimanjem arhivskoga gradiva u drugoj polovici 20. stoljeća. Prva evidencija građe u inventarnim knjigama zabilježena je 26. svibnja 1970. godine. Građa je pristizala kao sastavni dio arhivskih fondova i zbirke, a obuhvaćala je stručne knjige, priručnike, zakonske propise, zbornike, časopise i drugu građu koja se koristila u svakodnevnom radu stvaratelja.

Posebnu vrijednost imaju zbirke preuzete od društveno-političkih organizacija čija građa odražava ideološke, gospodarske i kulturne obrasce određenoga povijesnog razdoblja. Prisutna je literatura iz područja politike, međunarodnih odnosa, samoupravljanja, sindikalizma, filozofije, povijesti Jugoslavije i kulturnih politika, kao i opća referentna literatura.

Knjižnična građa preuzeta od gospodarskih subjekata, koja se danas čuva u Knjižnici Državnog arhiva u Sisku, svjedoči o bogatom industrijskom, stručnom i kulturnom nasljeđu regije. Ova građa odražava intelektualne potrebe radnih kolektiva, razinu stručnoga znanja i obrazovanja u razdoblju samoupravnoga socijalizma, ali i specifične interese pojedinih poduzeća – poput Željezare Sisak, Segestice, Rafinerije nafte INA ili Radonje/Herbosa. Knjige, stručni časopisi, normativi i priručnici koji su nekoć bili u aktivnoj uporabi zaposlenika sada pružaju uvid u razvoj tehnologije, proizvodnje, upravljanja i radničkoga obrazovanja. Istovremeno, očuvanje te građe danas ima presudnu ulogu u kontekstualizaciji arhivskoga gradiva istih subjekata te predstavlja vrijedan izvor za istraživanja iz područja industrijske povijesti, ekonomije, znanosti o radu i lokalne memorije.

Posebno vrijedan dio fonda potječe iz Sabirnoga centra Petrinja gdje je tijekom interventnih preuzimanja zbrinuta građa s Učiteljskoga fakulteta u Petrinji. Riječ je o značajnoj kolekciji udžbenika i priručnika iz 19. i 20. stoljeća čime je formirana zasebna zbirka. Nakon potresa 2020. godine kompletna građa preseljena je u Knjižnicu u Sisku.

Knjižnica Državnoga arhiva u Sisku upisana je u Upisnik knjižnica u Republici Hrvatskoj 17. listopada 2024. godine nakon što su ispunjeni svi uvjeti (prostorni i kadrovski). Iste godine donesen je i Pravilnik o radu Knjižnice Državnoga arhiva u Sisku, a 2023. godine (kao jedan od uvjeta za upis u Upisnik) osnovan je Knjižnični odbor kao stručno-savjetodavno tijelo koje razmatra sva pitanja važna za djelovanje Knjižnice.¹

1 Pravilnik o radu Knjižnice Državnog arhiva u Sisku, Odluka o osnivanju Knjižničnog odbora te Upisni list K-1737 dostupni su u Pismohrani Državnog arhiva u Sisku.

Prostor i smještaj fonda

U početku je knjižnična građa bila smještena u tzv. Maloj čitaonici, prostoru koji su zajednički koristili djelatnici i korisnici. Knjige su bile pohranjene na jednoj zidnoj polici. S povećanjem fonda javila se potreba za većim i funkcionalnijim prostorom.

Nakon obnove Arhiva 2007. godine knjižnica je preseljena u zasebnu prostoriju od 40 m², smještenu uz čitaonicu, s kapacitetom od 7 pokretnih regala i radnim prostorom za knjižničara. Na šest pokretnih regala smještene su monografije prema Univerzalnoj decimalnoj klasifikaciji (UDK), a na sedmom se nalaze časopisi posloženi abecednim redom. Uz samu knjižnicu nalazi se čitaonica/galerijski prostor (101 m²) predviđen za promociju Arhiva i knjižnične djelatnosti.

Djelatnici

Od prvog zapisa u inventarnim knjigama 1970. godine knjižničnu zbirku vodili su arhivisti ili administrativno osoblje. Prvotno je za taj posao bila zadužena administrativna djelatnica iz računovodstva. Vodila se evidencija knjižnične građe kako bi se moglo pratiti stanje sitnoga inventara. Knjižnični fond povećavao se, pa je tadašnji ravnatelj Bartol Biličić zadatak upisa knjižnične građe povjerio višoj arhivistici Nadi Sarkotić koja je evidenciju vodila od 1987. (inventarni broj 1279) pa do 2022. godine. U tom razdoblju evidentirano je 7700 monografskih publikacija. Načelni zadatak bio je popisivanje građe u inventarnu knjigu te klasifikacija i slaganje na policama prema UDK-u. Serijske publikacije popisane su u zasebnu knjigu inventara (1036 upisanih sveščića). Dio serijskih publikacija uvezanih po godištima i koji se češće koriste nalazi se u pismohrani, a dio neuvezanih serijskih publikacija te onih vrjednijih koji se rjeđe koriste nalaze se u spremištu. Taj dio serijskih publikacija vodi se kao Zbirka tiskovina (HR-DASK-282).

Biserka Krković periodično je vodila knjižničnu zbirku dok je radila na zamjenama. U tim periodima obrađivala je knjige u nelicenciranom integriranom knjižničnom i informacijskom sustavu Crolist kako bi fond mogao biti pretraživ te sastavila predmetni i abecedni katalog. Nažalost, Crolist nikada nije zaživio, pa se knjižnični fond koristio periodično uz upis evidencije o posudbi u bilježnicu.

Politika nabave građe i razvoj zbirke

Knjižnična zbirka primarno se razvijala putem preuzimanja zajedno s arhivskim gradivom, ali i kroz darove, kupnju, otkup i razmjenu. Razmjena i dar čine najveći dio nabave knjižnične građe.

Kriteriji nabave knjižnične građe:

- knjige potrebne za rad djelatnika Arhiva
- knjige, časopisi, novine koji pokrivaju područje nadležnosti Državnog arhiva u Sisku
- autori i nakladnici koji objavljuju građu vezanu za područje nadležnosti ili djeluju na tom području
- referentna građa i priručnici

- katalozi, zbornici raznih kongresa i savjetovanja vezani uz arhivističku djelatnost, povijest, knjižničarstvo
- stari udžbenici i priručnici sa svrhom popunjavanja zbirke
- građa koja bi zbog povijesne specifičnosti bila od interesa korisnicima knjižnice ili istraživačima
- jedinstvenost/rijetkost.

Značajan segment fonda čini knjižnična građa preuzeta iz nekadašnjih poduzeća s vlastitim stručnim knjižnicama: Željezara Sisak, INA Rafinerija nafte Sisak, Segestica i Radonja/Herbos. Te su knjižnice sadržavale stručnu literaturu iz metalurgije, kemije, ekonomije i industrijske tehnologije, a danas svjedoče o organizaciji i razini edukacije radnika u doba socijalističkoga samoupravljanja. Očuvani fondovi tih knjižnica predstavljaju vrijedan izvor za istraživanje industrijskoga razvoja, obrazovne politike i lokalne povijesti.

Posebnu vrijednost unutar fonda Knjižnice ima Zbirka udžbenika i priručnika preuzetih s područnog odsjeka Učiteljskoga fakulteta u Petrinji. Riječ je o građi koja svjedoči o višedesetljetnom obrazovnom radu u Petrinji kao i o razvoju učiteljske struke. Zbirka obuhvaća naslove iz pedagogije, didaktike, metodike nastave, psihologije, glazbene i likovne kulture kao i brojne školske udžbenike i pomoćne nastavne materijale.

Brojne publikacije, danas rijetke u knjižničnim katalozima, svjedoče o stručnim i nastavnim praksama 19., 20. i početka 21. stoljeća.

Zbirka je korisna za istraživače povijesti školstva, regionalne pedagogije i nastavne metodike te služi kao dragocjen izvor u analizama obrazovne politike i prakse na području Sisačko-moslavačke županije. Njezina bibliografska obrada i zaštita dio su misije Knjižnice u očuvanju lokalne obrazovne i kulturne baštine.

Promidžbene aktivnosti

U svrhu promocije Arhiva i Knjižnice od samog osnutka organizirana su predstavljanja knjiga autora koji se bave povijesnim, stručnim i popularno-znanstvenim temama. Gostovanja Krešimira Mišaka i Nikole Borića privukla su velik broj posjetitelja ispunivši prostor do posljednjega mjesta. Većinu publike činili su građani koji dotad nisu posjetili Arhiv niti su koristili njegove usluge – što je ujedno bio i jedan od ključnih ciljeva takvih događanja.

Predstavljanje knjige *Operacija Una* autora Tomislava Kovačića okupilo je velik broj sudionika, od kojih su mnogi i sami bili neposredni sudionici događaja opisanih u knjizi. U ovom slučaju, publika je bila ciljana, a tema usko povezana s vrstom fonda koji se čuva i u Knjižnici.

Knjižnica također aktivno sudjeluje u obilježavanju značajnih datuma vezanih uz knjigu i čitanje postavljanjem tematskih izložbi i predstavljanjem građe iz fonda, čime se barem dio sadržaja čini vidljivijim potencijalnim korisnicima i javnosti.

Prema Članku 27., stavku 1. Opće deklaracije o ljudskim pravima „svatko ima pravo slobodno sudjelovati u kulturnom životu zajednice, uživati u umjetnosti i sudjelovati u znanstvenom razvoju i njegovim koristima“ (Odluka o objavi Opće deklaracije

o ljudskim pravima, 2009.). Sukladno tomu ulaz na sve manifestacije slobodan je i ne naplaćuje se.

Zaključak

Iako je Knjižnica formalno registrirana tek u listopadu 2024., njezini počeci sežu više od pola stoljeća unatrag što svjedoči o kontinuitetu stručne obrade i brige o građi. Današnji izazovi uključuju očuvanje raznolike i osjetljive građe, osiguravanje njezine dostupnosti istraživačima te sustavnu izgradnju prepoznatljivosti zbirke unutar kulturnoga i znanstvenoga prostora.

Knjižnica Državnoga arhiva u Sisku ima ključnu ulogu u dokumentiranju intelektualnoga i stručnoga nasljeđa regije. Knjižnična građa – bilo da je riječ o priručnicima iz industrijskih poduzeća, zakonskim propisima društveno-političkih organizacija ili udžbenicima iz obrazovnih ustanova – čuva se kao vrijedan svjedok profesionalne, društvene i kulturne stvarnosti svoga vremena. Time knjižnica ne predstavlja samo pomoćni alat arhivske djelatnosti, nego i samostalan prostor pamćenja koji omogućuje cjelovitije razumijevanje prošlosti.

Očuvanje fonda u njegovu izvornu obliku – uključujući fizičko stanje primjeraka, *ex librise*, marginalije i tragove korištenja – dio je šire odgovornosti prema kulturnoj baštini. U vremenu koje sve češće teži brzini i digitalnoj dostupnosti uloga specijalne knjižnice ostaje očuvanje autentičnosti i konteksta omogućujući budućim generacijama izravan uvid u izvore znanja i povijesti.

Literatura

Knjižnice i intelektualna sloboda. Hrvatsko bibliotekarsko društvo (Zagreb), 1999.

Pristupljeno 1. 8. 2025. <https://dzs.ffzg.unizg.hr/text/kiis.pdf>.

Odluka o objavi Opće deklaracije o ljudskim pravima. Narodne novine (Zagreb), 2009.

Pristupljeno 30. 7. 2025.

https://narodne-novine.nn.hr/clanci/međunarodni/2009_11_12_143.html.

Odluka o osnivanju Knjižničnog odbora, 2023. Pismohrana Državnoga arhiva u Sisku.

Pravilnik o radu Knjižnice Državnog arhiva u Sisku, 2024. Pismohrana Državnoga arhiva u Sisku.

Upisni list K-1737, 2024. Pismohrana Državnoga arhiva u Sisku.

Standard za specijalne knjižnice. Narodne novine (Zagreb), 2021. Pristupljeno 7. 2. 2025.

https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2021_09_103_1835.html

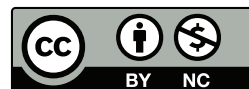
Summary

From a Working Collection to a Special Library: the History and Significance of the Library of the State Archives in Sisak

UDK: 026:930.25

Special libraries represent an important segment of scientific, educational, cultural and professional institutions, providing informational and documentary support primarily to staff members, but also to external users, particularly researchers. Their function goes beyond the mere lending of materials, encompassing the preservation, processing and interpretation of knowledge specific to the activities of the parent institution. The Library of the State Archives in Sisak developed alongside the acquisition of archival and library holdings, with library materials serving as contextual sources for understanding archival fonds. This paper presents an overview of the historical development, structure of the holdings, and the role of this special library in preserving the local intellectual, industrial and educational heritage.

Keywords: special library, Library of the State Archives in Sisak, historical overview, collection development, preservation of materials

BIBLIOGRAFIJA IZDANJA DRŽAVNOG ARHIVA U SISKU

Stručni rad

Izvadak

Državni arhiv u Sisku već dug niz godina objavljuje (i sudjeluje kao sunakladnik) časopis, monografije, kataloge izložbi i brošure vezane za svoje područje djelovanja. Na taj način predstavlja dostupno arhivsko gradivo široj publici. Bibliografija sadrži popis dostupnih izdanja kako bi se olakšalo pretraživanje.

Ključne riječi: nakladnička djelatnost, bibliografija, Državni arhiv u Sisku

Uvod

Svojom nakladničkom djelatnošću Državni arhiv u Sisku javnosti pruža uvid u svrhu i važnost svojega djelovanja kao čuvara baštine. Od samoga početka objavljivanja cilj je predstaviti arhivsko gradivo široj javnosti, a koje se može pronaći i istražiti u Državnom arhivu u Sisku.

Od 1997. godine Državni arhiv u Sisku redovito objavljuje i kataloge izložbi koje se postavljaju povodom Međunarodnoga dana arhiva i Međunarodnoga tjedna arhiva, dvjema najvažnijima manifestacijama u arhivskoj djelatnosti. Izložbe su uvijek vezane za područje djelovanja Arhiva (u skladu s temom navedenih manifestacija), a katalozi se razlikuju u obujmu i kvaliteti. Svaki katalog, bez obzira na obujam, predstavlja arhivsko gradivo na određenu temu i sadrži popis kataloških jedinica. Katalozi su različitih veličina i oblika: presavitci, listovi u mapi, uvezani...

U želji predstavljanja arhivskoga gradiva tijekom godina je Državni arhiv u Sisku surađivao s drugim ustanovama poput Gradskog muzeja Sisak, Matice hrvatske, Hrvatskog državnog arhiva.

Državni arhiv u Sisku djelovao je pod različitim nazivima od početka djelovanja te je vidljivo kako se mijenjao kroz povijest – od historijskoga, preko povijesnoga i do, naposljetku, državnoga.

Bibliografija izdanja Državnoga arhiva u Sisku sveobuhvatna je, a izdanja su popisana u četiri niza (NIZ A – monografije, NIZ B – katalogi izložbi, NIZ C – brošure,

NIZ D – časopisi) unutar kojih su kronološki i po naslovu, a abecedno unutar godina, popisani naslovi brojnijih nizova.

Niz A sadrži 17 jedinica, Niz B 20 jedinica, Niz C 1 jedinicu i Niz D 56 jedinica građe.

Bibliografija obuhvaća naslove od 1970. godine do 2024. godine.

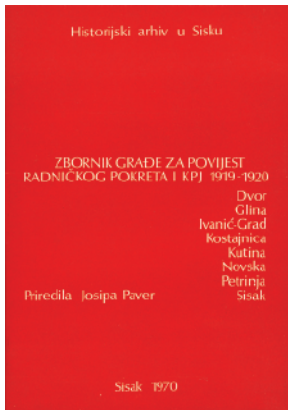
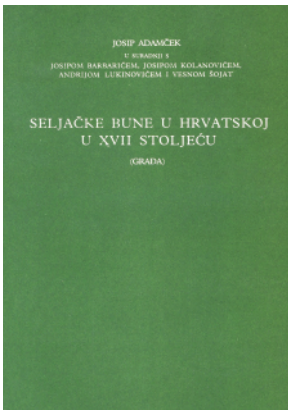
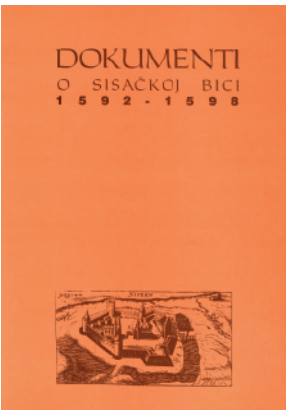
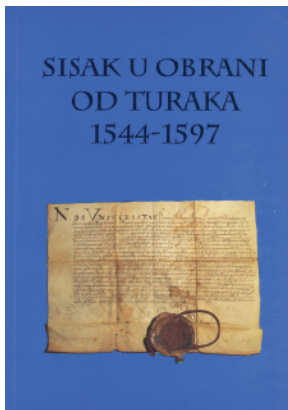
Bibliografija je rađena *de visu* (po uvidu u jedinicu građe) po uvidu u knjižnični katalog Knjižnice Državnoga arhiva u Sisku (dostupnoga *online* aktivnim članovima) te se sve publikacije čuvaju u Knjižnici Državnoga arhiva u Sisku.

Bibliografija je rađena prema Smjernicama za bibliografske bilješke i navode u izvorima informacija (ISO 690).

Prema sadržaju i namjeni bibliografija je specijalna, prema mjestu nastanka regionalna, prema vremenskom razdoblju koje obuhvaća retrospektivna, prema načinu na koji navodi građu popisna, prema načinu izrade primarna i prema karakteru iscrpna.

Bibliografija

Niz A – monografije

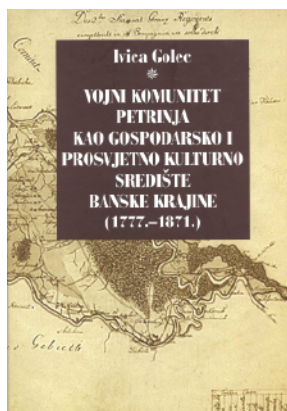
1970.	1985.	1993.
 Zbornik građe za povijest radničkog pokreta i KPJ 1919. – 1920.: Dvor, Glina, Ivanić-Grad, Kostajnica, Kutina, Novska, Petrinja, Sisak. Sisak : Historijski arhiv Sisak, 1970.	 Seljačke bune u Hrvatskoj u XVII stoljeću. (građa). Zagreb : Centar za povijesne znanosti Sveučilišta, Odjel za hrvatsku povijest; Sisak : Historijski arhiv; Zagreb : Arhiv Hrvatske, 1985.	 Dokumenti o sisačkoj bici: 1592. – 1598. Sisak : Povijesni arhiv Sisak : Muzej Sisak : Centar za kulturu „Vladimir Nazor“ : Matica hrvatska, Ogranak Sisak; Zagreb : Arhiv Hrvatske, 1993.
1993.	1994.	2001.
 Sisak u obrani od Turaka : izbor građe 1543. – 1597. = De Sisciae arcis a Turcis defensione : documenta selecta ab a. 1543 usque ad a. 1597. Sisak : Povijesni arhiv : Matica hrvatska, Ogranak Sisak; Zagreb : Arhiv Hrvatske, 1993. ISBN 953-6005-02-6.	 Sisačka bitka 1593. Zagreb : Zavod za hrvatsku povijest Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu : Institut za suvremenu povijest Zagreb; Sisak : Povijesni arhiv Sisak, 1994. ISBN 953-175-025-4.	 Gospodarski arhivi. Sisak : Državni arhiv u Sisku, 2001. ISBN 953-98519-0-4.

2002.

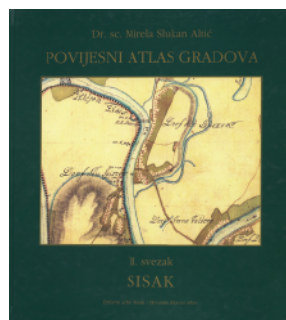
Križanić, N.; Kušanić, N.; Sarkotić, N. **Shematizam organa uprave i pravosuđa na području Državnog arhiva u Sisku.**
Sisak : Državni arhiv, 2002.
ISBN 953-98519-1-2.

2003.

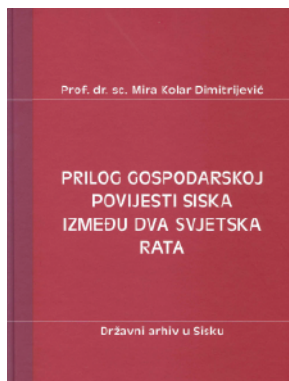
Golec, I. **Vojni komunitet Petrinja kao gospodarsko i prosvjetno-kulturno središte Banske krajine : (1771. – 1871.).**
Sisak : Državni arhiv u Sisku; Zagreb : Hrvatski institut za povijest, 2003.
ISBN 953-98519-2-0.

2004.

Slukan Altić, M. **Povijesni atlas gradova : II. svezak : Sisak.**
Sisak : Državni arhiv; Zagreb : Institut društvenih znanosti Ivo Pilar, 2004.
ISBN 953-6005-66-2.

2005.

Kolar Dimitrijević, M. **Prilog gospodarskoj povijesti Siska između dva svjetska rata.**
Sisak : Državni arhiv, 2005.
ISBN 953-98519-3-9.

2007.

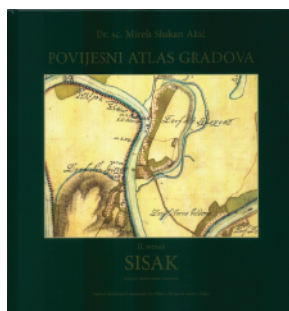
Slukan Altić, M. **Povijesni atlas gradova : IV. svezak : Hrvatska Kostajnica.**
Zagreb : Institut društvenih znanosti Ivo Pilar; Sisak : Državni arhiv u Sisku, 2007. ISBN 978-953-666-43-0.

2012.

Kušanić, N.; Žegor, S. **Državni arhiv u Sisku : 1962. – 2012. : 50.**
Sisak : Državni arhiv u Sisku, 2012.
ISBN 978-953-7924-00-3.

2012.

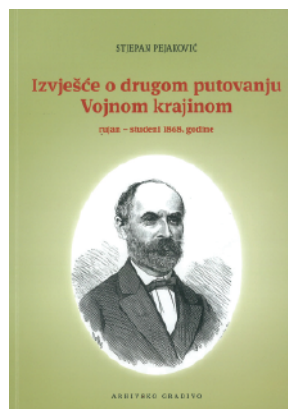
Slukan Altić, M. **Povijesni atlas gradova : II. svezak : Sisak**. 2. izd. Sisak : Državni arhiv; Zagreb : Institut društvenih znanosti Ivo Pilar, 2012.

2014.

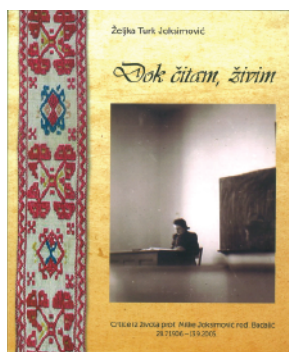
Golec, I. **Razvoj novčanih zavoda na području današnje Sisačko-moslavačke županije : 1860. – 1945.** Sisak : Državni arhiv u Sisku, 2014. ISBN 978-953-7924-02-7.

2015.

Pejaković, S. **Izvjješće o drugom putovanju Vojnom krajinom : rujan – studeni 1868. godine : (arhivsko gradivo, fond: HR-DASK-SACP-935).** Sisak : Državni arhiv, 2015. ISBN 978-953-7924-05-8.

2016.

Turk Joksimović, Ž. **Dok čitam, živim: crtice iz života prof. Milke Joksimović rođ. Badalić: 28. 7. 1906. – 13. 9. 2005.** Sisak: Državni arhiv u Sisku, 2016. ISBN 978-953-7924-08-9.

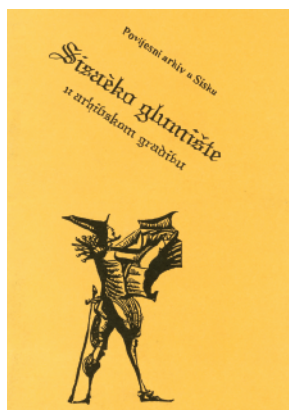
2018.

Brodarec-Krčmar, I. **Memoari : 1914. – 1921.** Sisak : Državni arhiv u Sisku, 2018. ISBN 978-953-7924-11-9.

Niz B – katalogi izložbi

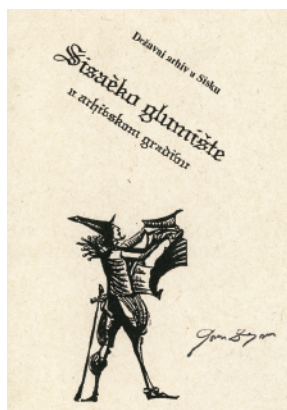
1997.

Žegor, S.; Šustić, I. **Sisačko glumište u arhivskom gradivu : katalog izložbe.**

Sisak : Povijesni arhiv u Sisku, 1997.

1999.

Žegor, S.; Šustić, I. **Sisačko glumište u arhivskom gradivu : katalog izložbe.** 2. izd.

Sisak : Povijesni arhiv u Sisku, 1997.

2007.

Burkowsky, Z.; Kušanić, N. **Od latenskih nastambi do suvremene arhivske zgrade : katalog izložbe : Gradski muzej Sisak, Državni arhiv u Sisku.**

Sisak : Gradski muzej Sisak : Državni arhiv u Sisku, 2007.

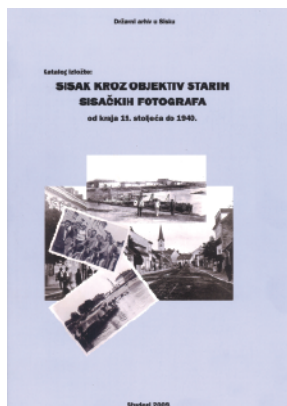
2008.

Šustić, I.; Žegor, S. **„Nevidljivi“ zapis : Državni arhiv u Sisku, 11. – 16. 11. 2008.**

Sisak : Državni arhiv u Sisku, 2008.
ISBN 978-953-98519-5-6.

2009.

Franić, D. **Sisak kroz objektiv starih sisačkih fotografa od kraja 19. stoljeća do 1940. : katalog izložbe : izložba povodom Tjedna arhiva.**

Sisak : Državni arhiv u Sisku, 2009.
ISBN 978-953-98519-6-3.

2010.

Šustić, I. **Sisak u obrani od poplava : katalog izložbe : Državni arhiv, studeni 2010.**

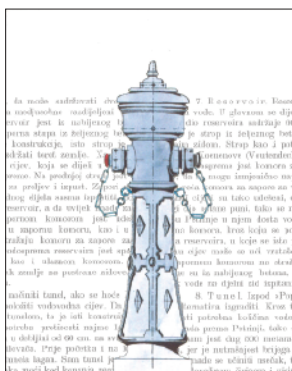
Sisak : Državni arhiv u Sisku, 2010.
ISBN 978-953-9851-97-0.

2011.

Kušanić, N. **Industrijski pogoni u Sisku do kraja Drugog svjetskog rata : šetnja kroz arhivsko gradivo.**
Sisak : Državni arhiv u Sisku, 2011.
ISBN 978-953-98519-8-7.

2012.

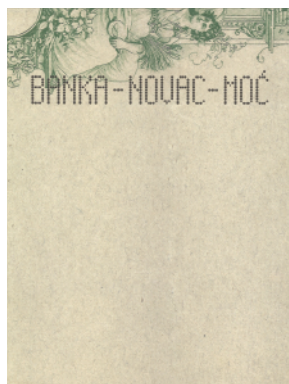
Šustić, I. **100 godina petrinjskog vodovoda : katalog izložbe.**
Sisak : Državni arhiv u Sisku, 2012.
ISBN 978-953-98519-9-4.

2013.

Žegor, S. **Od početnice do slovnice : iščitavanje školskih udžbenika i priručnika.**
Sisak : Državni arhiv u Sisku, 2013.
ISBN 978-953-7924-01-0.

2014.

Šustić, I. **Banka, novac, moć.**
Sisak : Državni arhiv u Sisku, 2014.
ISBN 978-953-7924-03-4.

2015.

Franić, D.; Radić, V. **Sisak : industrijski grad fotoaparatom Milana Pavića: 1949-1960.**
Sisak : Državni arhiv u Sisku, 2015.
ISBN 978-953-7924-06-5.

2015.

Žegor, S.; Kušanić, N. **Školska spomenica : izložba povodom Međunarodnog dana arhiva, 2015.**
Sisak : Državni arhiv u Sisku, 2015.
ISBN 978-953-7924-04-1.

2016.

Džajo, D.; Radić, V. **Pozdrav iz ... : izložba povodom Tjedna arhiva, 2016.**

Sisak : Državni arhiv u Sisku, 2016.
ISBN 978-953-7924-07-2.

2017.

Kušanić, N. **Memorandum kao marketinški alat.**

Sisak : Državni arhiv u Sisku, 2017.
ISBN 978-953-7924-10-2.

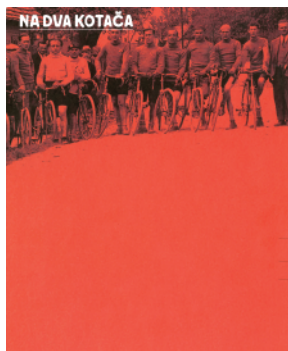
2019.

Džajo, D. **Moslavačko vinogorje – višestoljetna tradicija vinogradarstva : izložba povodom Tjedna arhiva.**

Sisak : Državni arhiv u Sisku, 2019.
ISBN 978-953-7924-12-6.

2019.

Vipotnik, M. **Na dva kotača : izložba povodom Međunarodnog dana arhiva.**

Sisak : Državni arhiv u Sisku, 2019.

2020.

Franić, D. **Željezara Sisak – od željezne rude do čeličnih cijevi : izložba povodom Tjedna arhiva : Sisak, studeni, 2020.**

Sisak : Državni arhiv u Sisku, 2020.
ISBN 978-953-7924-13-3.

2021.

Rupić, M.; Barunčić Pletikosić, J. **U vihoru rata – Banovina 1991. : katalog izložbe povodom Tjedna arhiva, Sisak, studeni, 2021.**

Sisak : Državni arhiv u Sisku, 2021.
ISBN 9789537924140.

2022.

Kušanić, N. **60 godina Državnog arhiva u Sisku.**
Sisak : Državni arhiv u Sisku, 2022.

2024.

Badanjak, M. **DASKA u DASK-u.**
Sisak : Državni arhiv u Sisku, 2024.
ISBN 978-953-7924-15-7.

Niz C – brošure

2012.

Kušanić, N. ur. Državni arhiv u Sisku.
Sisak : Državni arhiv u Sisku, 2012.
*Izdano povodom 50. obljetnice
Državnog arhiva u Sisku

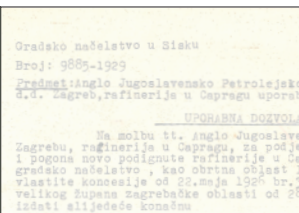
Izlazi redovito svake godine od 2020.

Zbornik DASK
Ad Acta

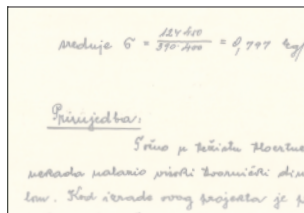
DRŽAVNI ARHIV U SISKU
ISSN 2718-3335

Zbornik DASK
Ad Acta

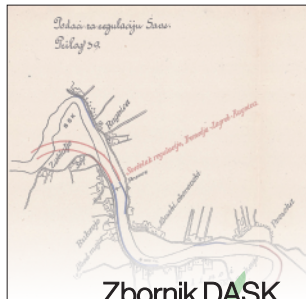
DRŽAVNI ARHIV U SISKU
ISSN 2718-3335

Zbornik DASK
Ad Acta

DRŽAVNI ARHIV U SISKU
ISSN 2718-3335

Zbornik DASK
Ad Acta

DRŽAVNI ARHIV U SISKU
ISSN 2718-3335

Zbornik DASK
Ad Acta

DRŽAVNI ARHIV U SISKU
ISSN 2718-3335

**Ad Acta : zbornik Državnog
arhiva u Sisku.**

Sisak : Državni arhiv u Sisku, 2020.

ISSN 2718-3335.

eISSN 3044-2257

Urednica Nela Kušanić

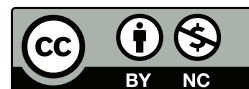
Summary

Bibliography of Publications of the State Archives in Sisak

UDK: 655.4:930.25(497.5):015(091)

For many years, the State Archives in Sisak has been publishing, and co-publishing, monographs, exhibition catalogues, brochures, and a professional journal related to its field of activity. In doing so, it presents archival material to a broader public. The bibliography provides a list of available publications to facilitate searching and access.

Keywords: publishing activity, bibliography, State Archives in Sisak

BABIĆ, Silvija

Tragovi hrvatske znanosti, pogled iz arhiva

**Zagreb, Sveučilišna tiskara d.o.o.,
Hrvatski državni arhiv, 2024., 439 str.**

Djelo *Tragovi hrvatske znanosti, pogled iz arhiva* nastalo je na osnovi doktorskoga rada *Arhivi i gradivo znanstvenih ustanova* iz 2010. godine s mnogo učinjenih preinaka zbog raznih novosti koje su u međuvremenu pristigle. Sama tema uzrokovana je stanjem nadzora i zaštite gradiva znanstvenih i istraživačkih ustanova te zakonskim okvirom koji to propisuje. Tako će autorica pokušati dati povijesni pregled i problematiku teme, ali ponuditi i moguća rješenja. Knjiga je objavljena 2024. godine u izdavaštvu Hrvatskoga državnog arhiva. Sastoji se od osam poglavlja uz uvod, zaključak i literaturu te bilješke o autorici. Sveukupno ima 439 stranica.

Već u uvodu autorica spominje probleme koji se javljaju u znanstvenoistraživačkim arhivima. Tako spominje da je samo arhivsko gradivo znanstvene djelatnosti slabo sačuvano. Cilj je arhivske struke, koji proizlazi iz interesa zajednice, očuvati cjelinu zapisa nastalih radom svake ustanove pa i onaj dio zapisa koji nastaje svakodnevnim administrativnim poslovanjem neke znanstvene ustanove. Taj dio zapisa možda i nema znanstvenu težinu, ali daje predodžbu o kontekstu djelovanja stvaratelja, odražava svrhu, cilj i način poslovanja ustanove te daje uvid u problematiku njezina poslovanja. Zanimljiva je i rečenica autorice koja kaže da „*znanost ne djeluje u socijalnome vakuumu, nego je dio sveopćeg kulturnog, ekonomskog, političkog, pa i religioznog i duhovnog okružja*.”¹ Samim time, dolaskom prvih znanstvenih časopisa ta se znanost širi, putem knjižnica ili modernih medija, ponovno do zainteresiranih znanstvenika koji tako čine jedan krug. Neki od tih časopisa dostigli su takav status da objava u njima znanstvenika čini uglednim i prihvaćenim. Autorica iznosi i tri razloga izdavanja znanstvenih radova. Tako bi prvi bio jednostavno objavljivanje kao posljedica znanstvenoga istraživanja koji nije imao cilj objavu članka, ali autori smatraju da se treba javno objaviti. Drugi je cilj najčešći, a to je objavljivanje kako bi znanstveni rad bio javno dostupan. Treći je razlog zaštita intelektualnoga vlasništva. Autorica navodi da je u Hrvatskom državnom arhi-

1 BABIĆ, *Tragovi hrvatske znanosti, pogled iz arhiva*, (Zagreb, Sveučilišna tiskara d.o.o., Hrvatski državni arhiv, 2024.). str. 22.

vu samo 4 % gradiva znanstvenoistraživačka djelatnost što dovodi do daljnjih pitanja poput stanja samoga gradiva i odnosa arhivske službe prema tome gradivu.

Prvo se poglavlje bavi zakonima kao okvirima znanstvenoga i istraživačkoga rada. Autorica se dotaknula pravilnika koji su interno bitni poglavito za medicinske i veterinarske struke, a koji su jedni od rijetkih koji se bave dokumentacijom i postupanjem s njome. Nadalje, autorica iznosi zanimljiv zaključak:

„Imajući na umu ove činjenice, zaključujemo da nije važno što znanstvene ustanove nisu bile obveznici, niti što se nisu pridržavale postojećih zakonskih propisa, već je važnije što baš usprkos toj činjenici, ..., nisu same razvile potrebne alate za evidentiranje, nadzor i praćenje svojih znanstvenih i poslovnih procesa.“²

Tom je rečenicom autorica obvezu za odgovorno arhiviranje gradiva maknula s propisa i zakona te ih prebacila na institucije i ostale stvaratelje gradiva. Još od austro-ugarske državne tvorevine postoje propisi koji se tiču arhivskoga zakonodavstva, a koji su bili mijenjani ovisno koja je ih je vlast pisala. Za arhivsku su službu važne kasne pedesete i rane šezdesete godine dvadesetoga stoljeća kada je formirana mreža javnih arhivskih ustanova. Osamdesete su godine bitne zbog klasifikacije, ali i stručnih uzusa i naputaka o postupanju i arhivskoj praksi. Zaključno autorica smatra da se pomak na bolje dogodio, ali da je svakako dovoljno daleko od zadovoljavajuće ocjene.

Drugo se poglavlje bavi problematikom znanstvenih arhiva u stručnim časopisima koji se bave arhivističkom strukom. Autorica je napravila pregled relevantnih arhivističkih časopisa iz cijeloga svijeta. Od francuskog *La gazette des archives* do međunarodnih časopisa poput *The archival science* autorica smatra da tema zaštite i obrade znanstvenoistraživačkih radova u arhivima nije dovoljno obrađena ni u jednom spomenutom časopisu.

Treće poglavlje pokušava detaljnije prodrijeti u problematiku analizirajući rad Sekcije za arhive istraživačkih institucija i sveučilišta Međunarodnoga arhivskog vijeća. Osim godišnjih konferencija postoje i stručna te radna tijela sekcije koja su stvorila smjernice, no koje nisu dosad objavljene. Neke od tih smjernica bile bi suradnja s posjednicima znanstvene djelatnosti, zaštita privatnosti pri obradi studentske dokumentacije, pitanje edukacije arhivista i slično. Autorica donosi i pregled projekta koji je za glavnu temu imao zaštitu spisa i podataka s područja znanosti, a koji je donio i Priručnik za upravljanje i zaštitu znanstvenih zapisa i podataka.

Četvrto se poglavlje bavi pregledom hrvatskih znanstvenih zapisa tijekom razdoblja prije arhivskih institucija. Osim povijesnoga pregleda znanosti u svijetu autorica se dotiče i hrvatskih područja te spominje razvoj znanosti u kontekstu samostana i ranih sveučilišta. Shodno tomu, prve redovnike koji su se bavili uređivanjem knjižnica možemo slobodno nazvati prvotnim arhivistima. Naravno, hrvatski se znanstveni zapisi ne nalaze samo u Hrvatskoj i nisu bitni samo za hrvatsku prošlost, nego imaju značajnu ulogu i u svijetu. Većina tih zapisa nalazi se u zemljama koje su imale čest doticaj s hrvatskim misliocima poput Italije, Mađarske, Austrije i slično. Uz povijesni

2 Isto, str. 47.

pregled časopisa na hrvatskim prostorima autorica se bavi i radom JAZU-a i HAZU-a te specijaliziranim časopisima, no možda najbitniji dio ovoga se poglavlja bavi arhivskim izvorima za povijest hrvatske znanosti u kojem donosi popis fondova značajnih za proučavanje.

Peto se poglavlje direktno nadovezuje na četvrto, no ovaj se put bavi pregledom znanstvenih zapisa tijekom takozvanoga institucionalnog razdoblja. Osim već spomenute institucije HAZU i/ili JAZU, koja ima svoj arhiv u kojem se vodi briga o pohranjenu gradivu, autorica spominje brojne druge zavode ili institucije sa sličnim arhivima koji se više-manje adekvatno bave pohranom i brigom o gradivu. Nadalje autorica donosi tipologiju stvaratelja za znanstveno polje djelatnosti te upravnih tijela i organizacije iz sustava znanstvene djelatnosti.

U šestome poglavlju autorica iznosi primjere upravljanja zapisima u svijetu gdje iznosi tri vrste skupina i njihova načina postupanja s gradivom. Prva bi skupina bile znanstvene ustanove koje same obavljaju taj posao, a gdje se državne službe ne miješaju. Druga bi skupina bile države koje imaju zakonski okvir po kojem se mora do jedne mjere urediti gradivo, a pitanja poput organizacija, vrednovanja ili kreiranja ovise o ustanovi. Treća bi skupina imala konceptualno rješenje pri postupanju s gradivom i zapisima. Nadalje, autorica navodi neke svjetske primjere, sve redom s anglofona područja bez ijednoga u našoj blizini. U drugom se dijelu poglavlja autorica dotiče i Hrvatske. Provedena je manja anketa čiji je rezultat da ni u jednoj instituciji ne postoji osoba koja može odgovoriti na sva postavljena pitanja u anketi. Iako je autorica sumnjičava da će se zaposliti osoba na radnome mjestu arhivara, ipak bi bilo za očekivati da se unutar već postojećih radnih mjesta nalazi jedna osoba koja će biti sposobna uputiti na tražene zapise i koja može pružiti nešto više informacija. Od raznih pitanja i problema koje autorica iznosi navodi i dva pozitivna primjera odlaganja gradiva. Jedna od osoba je to uvela uvođenjem sustava kvalitete, dok je druga došla do očitoga prosvjetljenja nakon višegodišnjega zanemarivanja te vrste posla.

Sedmo je poglavlje rezervirano za prijedloge i savjete koje autorica daje ustanovama koje se bave arhivskim gradivom, poglavito onim znanstvenoistraživačke vrste. Prvotno autorica opisuje sadašnje stanje koje je, iako nesavršeno, bolje od nikakvoga, a kao glavni motiv iznosi savjest o očuvanju gradiva kao nacionalnoga interesa. Autorica predlaže nekoliko vrsta priručnika ili internih pravila za upravljanje gradivom, obrazovanje djelatnika u obliku tečaja i trajne poduke, a svakako bi bitna bila i klasifikacija zapisa. Javlja se i problem vrednovanja gradiva, a rješenje koje autorica nudi je da se za takvo gradivo prvo mora utvrditi osnovna struktura i upozoriti na temeljne elemente koje spominje ranije u tom istom poglavlju. Dalje nam u rješavanju toga problema mogli pomoći primjeri drugih specijalističkih arhiva. U Hrvatskoj takvih arhiva ima samo na „prešutnoj“ razini poput Arhiva Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti koji djeluje pri HAZU-u i Središnjega vojnog arhiva koji je pod Ministarstvom obrane Republike Hrvatske. Razlog malobrojnosti takvih specijaliziranih arhiva vjerojatno je izostanak financijske mogućnosti za njihovo osnivanje. No problem ne bi trebao ostati samo na papiru jer dugoročno te institucije neće imati prostora za pohranu toga gradiva, a ni Hrvatski državni arhiv također.

Zaključno ova knjiga donosi nadu za boljitkom, ali i upozorenje da će nedostatkom adekvatnih arhiva i osoblja velik broj gradiva propasti. Nadalje, na kraju se knjige iznose, osim izvora i literature, pravni popisi i norme, a koji bi sve skupa bili i poučni za proučavanje. Isto tako, donosi se i bilješka o autorici te prilozi poput modela razradbe za znanstvenu i administrativnu djelatnost kao i arhivski fondovi i privatne zbirke koje bi bile izvor za proučavanje povijesti znanosti. Sve u svemu, knjiga pruža detaljan uvod u problematiku znanstvenih i istraživačkih radova, njihove pohrane i brige o njima te bi bila korisna ne samo arhivistima, već i svakoj ustanovi s pismohranom, a to je, prema mojem mišljenju, bio i autoričin cilj.

